

Dansk Marine-Ordbog,

af

D. H. Sunch,

Kongelig Skibbygmester.

2den Part.

Kjøbenhavn.

Trykt paa Forfatterens Forlag

hos Bianco Luno.

1852.

Fotografisk optryk efter *Dansk Marine-Ordbog 2den Part* af Kongelig Skibsbygger D.H. Funch.

Oprindelig udgivet på Forfatterens Forlag i 1852.

Trykt af S.L. Møllers Bogtrykkeri, Skovlunde 1976.

Udsendt af Høst & Søn's Forlag, København 1976.

IBSN 87-14-27669-0 (bd. 2)

Alphabetisk Register

over

de tekniske Ord og Udtryk, som findes i første Part, med vedføjet Forklaring til de af dem,
hvis Betydning ikke tilstrækkelig er udviklet i den foregaaende Text.

N.

Naben Marv. Stibbyggerne sige, at et sældet Egetræ har aaben Marv, naar en Skjære gaaer igjennem denne og spredder sig saameget ud over Endesladerne, at Træet derved bliver uskiftet til det Brug, hvortil det ibrøgt efter sine Dimensioner var passende; aaben Marv er altsaa en skadelig Egenkab ved et Træ.

Nabent Fartoi. Et Fartoi uden Dæk; dog forstaaes næsten stedse ved denne Benævnelse de større Seilsartøier, der ere spidse til begge Ender og som bruges til Gods- og Varetransport imellem nærliggende Steder.

Nabent Rlyds. Saaledes kalder Sømanden det, naar Ankerlouget eller Rjæden viser klart (lige) ud af eller igjennem Rlydsjet.

Nabent Raad eller Stod. Naar et Raad eller Stod ikke er calfatret, siger Stibbyggeren at det er aabent.

Nabne Gallerier. See første Part, Pag. 22.

Nabning imellem Spanterne. Herved forstaaes Nabningen imellem tvende ved Siden af hinanden staaende Spanter, naar Skibet er fyldt. See Nabningen imellem Træerne P, Q, P, første Part, Pl. 8.

Nare. Et bekjendt Redskab til at roe med. Efter Størrelsen inddeles de i Buiikaarer, Chaloupsaarer og Haandaarer, som ere de mindste. Naren bestaaer af Bladet og Skastet, Bladet er bredt og tyndt, Skastet er tykkere og som oftest rundt paa sin hele Længde; den tykkeste Deel af Skastet, der undertiden er firkantet, kaldes Kommen, og i Enden af den er Haandgrebet. Paa Bunkaarerne, til hvis Betjening udfordres to eller flere Mand, er spigret et Haandgreb paa Kommen. Skjæffelaarerne adskille sig fra de almindelige Narer deri, at Bladet er lidt krumbøjet ved Øverenden, ligesom for at forøge Vandets Modstand mod Naren under Roeningen.

Naregaffel. See første Part, Pag. 87, Fig. 3.

Naregang, Tollegang. See første Part, Pag. 86, Fig. 2.

Nareklampe. Et fladt Stykke Træ, som sættes fast paa Overfladen af Roefartøiernes Tollebord paa et hvert Sted, hvor der skal være en Tollegang. See første Part, Pl. 35, h, Fig. 1; a, Fig. A; a, Fig. 2.

Naremuus. See Muus.

Naresceptere. Ere gaffelformige Sceptere, der staae langs Siderne paa de store Roefartøier, s. Ex. Kanonchalouper og Kanonjoller, for deri at lægge Narerne, naar de ikke bruges.

Narestroppe. Er et kort Stykke Loug, hvis Ender ere splidsede sammen og bruges saaledes, som er anført i første Part, Pag. 85, og viist h, Fig. C. Pl. 35.

Naretol. See første Part Pag. 85; Fig. 2, Pag. 86; Fig. A, samt h, Fig. 2, Pl. 35.

Aben. Et Stagsseil, som forhen førtes imellem Stors og Mesansmasten paa de store Skibe. Aben vandrede med sine Reierter paa en Stander, der med sit Die var naaet paa Mesansstagets Die og med den anden Ende ledet igjennem en Kous paa Stormastens Agterkant, og Lampen, hvori blev splidsjet en Kous, forenet med et Sytoug til en Diebolt i Dækket. Seilet hejsedes i et Fald og hjerpedes ved Hjælp af en Redhaler og nogle Par Sivtoug; det havde endvidere en Hals og tvende Skjoder. Istedet for Aben søres paa de nyere Skibe et Gaffelseil paa en Snovmast, der staaer langs Agterkanten af Stormasten.

Affald. Kaldes de Steder paa en Kanon, hvor den med en Affætning antager en anden Lykkelse. See Linierne ab og cd, Plade 21 og Pag. 47 i første Part.

Affiringstoug. Et smækkert Loug, der havnes paa Katshagen og Pentelhagen for at styre dem med, naar disse Hager skulle fiske Ankeret ved dets Katning og

- Ripning.** Enden af Louget er ved et Vindsel gjort fast bag paa Hagen, nedenfor Diet.
- Affutage.** Affutage til en Haubits og Falkonet. See første Part, Pag. 3; til en Morteer, Pag. 11; til en Caronade, Pag. 27; til en Kanon, Pag. 33, 48 og 51.
- Afholderter's.** Et Redskab af Træ. See første Part Fig. 14, Plade 61.
- Afkrabning.** Er den Handling, hvorved man, efter at en Figur er tegnet enten med Blyant eller Kridt, fraber langs i Linierne med en Staalspids eller andet Redskab, førend de trækkes med Blæk, for at deres Værdighed kan være større. Spanternes Afkrabning, see første Part, Pag. 142.
- Aflobning (et Skibs).** See første Part, Pag. 133.
- Aflobningspuder.** See første Part, Pag. 133.
- Aflobningsflader.** Bruges ved et Skibs Aflobning af Stabelen og ere dannede af tykke Egeplanker i hvis Overflade er udarbejdet en med Aflobningspudens runde Saal tilsvarende Hjulning, hvori Pudens Saal kan glide, naar Skibet løber af Stabelen. See første Part, Pl. 54, hvor g, Fig. 1 viser Tværsectionen af en Slæde. Slædernes Længde regnes fra Pudernes Agterende ned til Pudetræerne paa Slagbedingen, eller hvor disse Træer ikke have, til bemeldte Bedings Agterkant.
- Afrette en Kanon.** Bestaaer i at affatte Hoved- og Kjørnelinien paa Kanonen, samt at tilpasse Visiren paa Visirknoppen saaledes, at en Retlinie (Visirlinie), trukket fra Hovedliniens Mærke paa Agterkanten af Laasepladen over Visirens Overkant, er parallel med Løbets Axis.
- Afrette et Spantetræ.** Herved forstaaer Skibbyggeren i Almindelighed kun de retliniede Slæders nøiagtige Tilbannelse eller det samme som at sidehugge Træet.
- Afflaae.** At afflaae en Fjendes Angreb eller Entning er ved Modstand at tilintetgjøre hans Hensigt. At afflaae et Skib er at aftegne dets Sidetegning, Spanteridser og Planer i naturlig Størrelse paa en Plan.
- Afflagning (et Skibs).** See Pag. 141 i første Part.
- Afflagningspanter.** Kaldes ogsaa Hjelpspanter, fordi de kun benyttes ved Reguleringen af Skibets Figur, hvor den er krummest. See første Part, Pag. 138.
- Afflamme en Kanon.** Dette skeer i Almindelighed, naar Ladningen er taget ud af en Kanon og man ikke tør være fuldkommen sikker paa, at der intet Krud er bleven tilbage; thi da sættes et Fængsrør i Fængshullet, hvilket, idet det afbrændes, antænder det løse Krud, som muligens kunde være i Løbet.
- Afstrækkeren.** Er den Deel af en Kanon- eller Geværlaas, hvorpaa der trykkes, naar Laasens mechaniske Dele skulle sættes i Bevægelse. See første Part, y, Fig. 1, Pl. 16, og h, Fig. 1, Pl. 25.
- Afstrækkerblikket.** En tynd Messingplade, der er anbragt paa Undersiden af Skæftet paa et Gevær, deels for Styrke, deels for at Træet ikke skal udrides paa de Steder, hvor Afstrækkeren, Boilesoden og Krydsfruen gaaer ind i Skæftet.
- Afstrækkerboilen eller Haandboilen.** Den er fastfruet paa et Geværskæftes Underside og beskytter Afstrækkeren for Stød; den inddeles i det forreste Blad, Mellemboilen og det agterste Blad. See første Part, c, Fig. 1, Pl. 25.
- Afsvigelsesvinkelen, Udgangsvinkelen.** Saaledes kaldes Forskjellen imellem Kjørneliniens Direction og den Direction, hvori Projectilet under Udflydningen forlader Skytsets Munding.
- Agteraxel.** Kaldes den Axel, som ligger under den bredeste Ende eller under Stødholtet paa en Rapert, der har fire Hjul.
- Agterbuk.** See Agterspeilsbuk.
- Agtergaster.** Kaldes de Matroser, der have deres Plads paa Standsen, Hytten eller agter paa Dækket ved Agterseilenes Regjering; de inddeles igjen i styrbords og bagbords Agtergaster efter den Side af Skibet, hvor de skulle arbejde.
- Agterhaand.** Naar flere Folk hale i et Tong, siges de at være i Agterhaand, som ere længst fra den Blot, hvorigjennem den halende Part farer. Ligeledes siger man om Røst- og Berthyllinen at de have Tong i Agterhaand, hvorved forstaaes, at den Deel, som fastes om Ankeret, er Rjæde, men den anden Deel, nemlig den som er i Agterhaand og som benyttes til Tilfastningen indenbords, er Tong.
- Agterhaler.** Er et Tong, hvormed Noget kan hales agterester, eller forhindres i at gaae mere forefter: Saaledes have en Agterhaler paa Noffen af Underløseilsbommen. See første Part, Pag. 132.
- Agterhjul.** De Hjul, der sidde paa Agteraxelen paa en Rapert, de ere stedse mindre end Forhjulene.
- Agterlasten.** Det Rum, som er agtenfor Pompesudet i et Skibs Lastrum.
- Agterlugen.** Saaledes kaldes den Luge, hvorigjennem

- Nedgangen er til et Skibs Agterlast. See første Part, T, Fig. 1, Pl. 63.
- Agterløber.** Hvor et Ankertoug er splidset sammen af flere kortere Touge (see Ankertoug) kaldes det Toug, som skydes først ned i Kabelrummet, og som altsaa kommer til at løbe sidst ud, Agterløber; ofte har Ankeret en Kjæde, hvortil er splidset et Toug, til Agterløber.
- Agterparten.** Dette Ord bemærker den Part af et Skib, som er agtenfor Middelspartet (see første Part, Pag. 138). Dog, naar Taler er om Dæksbjelkerne og Dæksknæerne i Agterparten, da forståes steds derved de Bjelker og Knæer, som have deres Plads agtenfor Storlugens Agterkant; og de øvrige Bjelker og Knæer, om endog nogle af dem ligge agtenfor Middelspartet, blive da at henregne til Forparten.
- Agterpartens Spanterids.** See første Part, Pag. 138.
- Agterseil.** Kaldes ethvert Seil paa et Skib, hvis Grav. Cent. er agtenfor Grav. Cent. af det hele Seilssystem.
- Agterskød.** Herved forståes i Almindelighed det Skød i et Skibs Lastrum, hvilket adskiller Agterlasten fra de agterste Apteringer.
- Agterspeil.** See første Part, Pag. 21 og 79.
- Agterspeilsbuk, Hjertebuk, Agterbuk.** Er et Fyrretømmer eller en Spire, dannet omtrent som en Mast (See G, Pl. 40); dens Længde retter sig efter Høiden af det Agterspeil, hvortil den skal bruges. Naar Bukken er opreist paa sin Ende og forsynet med Bårdner, Skraastøtter og øvrigt Tilbehør for at benyttes til Agterspeilets Opheisning, kaldes den en Agterspeilsbuk eller Hjertebuk, og dens Plads er da ved Siden af Kjølen; men er dette Arbejde udført, og Skraastøtterne saavel som de brugte Gier nedtagne, forfares (shyttes) den hen agtenfor Midten af Agterspeilet, hvor den da benyttes ved Opheisningen af Bjelker, Planker og større Materialier, hvoraf Skibet skal bygges, og kaldes da en Agterbuk.
- Agterspil.** See Gangspil, første Part, Pag. 93.
- Agterste Affald.** See Affald. See første Part, Linien cd, Fig. 1, Pl. 21.
- Agterste Perpendicular.** Er en Linie a, Fig. 1, Pl. 55 i første Part, hvilken paa Skibstegninger og Afslagninger reises perpendicular paa Skibets øverste Vandlinie igjennem det Punkt, hvor denne Linie skjærer Spundingens Forkant i Agterstevnen. En saadan perpendicular Linie haves ligeledes forud,

truffet igjennem det Punkt, hvor Vandlinien skjærer Spundingens Agterkant i Forstevnen. See Linien b, Fig. 1, Pl. 55 i første Part. Paa Tegninger og Afslagninger til Roefartøier trækkes disse Perpendicularer igjennem de Punkter, hvor Gæsingens Overkant skjærer Stevnens Overkant. Skibets eller Fartøiets Hoveddimension, Længden, angives steds ved Afstanden imellem disse Perpendicularer.

Agterste Tværsaling. See første Part, Pag. 155.

Agterstevn. Denne dannes enten af et Rettømmer eller, naar det er til et stort Skib, af et saakaldet Agterstevnestræ. Agterstevnen er bredere i Underenden end i Overenden. Underenden staaer ovenpaa Kjølen Overflade og gaaer med Tappe ned i Kjølen, Overenden staaer enten i Forbindelse med Bjørnene, dersom Skibet skal have et rundt Speil, eller med Hækbjælken og Borpene, dersom Speilet skal være fladt. See første Part, C, Fig. 1, Pl. 33.

Agterstevnsfald. Er en Trævinkel af passende Størrelse, hvilken forfares paa et Skibs Afslagning efter Spundingens Overkant i Kjølen og Spundingens Forkant i Agterstevnen; den viser saaledes Agterstevnens Fald eller Hældning imod Kjølen og bruges til at stille den efter, naar den er reist og sat paa Kjølen.

Agterstevnsknæ. Dette Knæ har samme Sidehugning som Kjølen. Det er af Træ og ligger med sin ene Arm ovenpaa det underste Opklædningsstræ og staaer med sin anden Arm mod Forkanten af Mellemstevnen paa Agterstevnen; det tjener altsaa til Agterstevnens Forening med Kjølen.

Agterstykket paa en Kanon. See D, Fig. 1, Pl. 21 i første Part.

Albuestykke. See første Part, Pag. 23.

Alinger. See første Part, Pag. 18.

Allerskarpeste Barning. See første Part, Pag. 15.

Almindelige Fængror. See første Part, Pag. 72.

Amming. Ved et Skibs Amning forståes den lodrette Høide, angivet i Fod og Tommer, som Straalkjølen Underflade, ved dens Agter- og Forende, er nedefor Vandlinien. See Dybgaende. At amme eller amne en Pram eller Sandbaad er ved Hjælp af Baglaststjern at undersøge, hvormed et saadant Fartøi synker for hver Last à 4000 A, som lægges i det, og at sætte Mærker paa Stevnene for disse forskellige Dybgaender **Ammingsmærker.** Kaldes de Talmærker, som sættes paa.

- Siderne af Stevne, og hvorpaa kan sees Skibets Dybgaende.
- Ammunition.** Under denne Benævnelse forstaaes ikke alene Krudet og de Projectiler, som det tjener til at uddrive af Skytset, men ogsaa alle de Ting, som, naar Skytset er ladet, bruges til at antænde Ladningen med; man kan derfor inddele Ammunitionen i Skuds- og Lændeammunition.
- 2den (anden) Oplanger** See Oplanger. See første Part, Pag. 107.
- 2den (anden) Oplangers Stod.** See Stod. See første Part, Pag. 107, Linien gh, Fig. 1, Pl. 42.
- 2det (andet) Barkholt (2det BH)** See Barkholt. See første Part, x, Pl. 45.
- 2det (andet) Dæk (2det D.)** See Dæk. See første Part, H, Pl. 45.
- 2det (andet) Dæks Bjelker.** See Dæksbjelker. See første Part, ö", Pl. 45.
- 2det (andet) Dæks forkeerte Rnaer.** See Dæksrnaer. See æ", Pl. 45.
- 2det (andet) Dæks Rnaer.** See Dæksrnaer. See første Part, z", Pl. 45.
- 2det (andet) Dæks Kraviller.** See Kraviller. See første Part, s", Pl. 45.
- 2det (andet) Dæks Livholt.** See Livholt. See q", Pl. 45.
- 2det (andet) Dæks Porte.** See Kanonporte. See første Part, L, Pl. 45.
- 2det (andet) Dæks Nebber.** See Nebber. See første Part, t", Pl. 45.
- 2det (andet) Dæks Waterbord.** See Waterbord. See første Part, p", Pl. 45.
- 2det (andet) Par Givtonge paa Gaffelen til Bommesanen.** See Givtonge. See første Part, Pag. 99, samt c', Pl. 39.
- Angelen.** Er den Deel af et Hugvaaben, som forener Klingen med Skæftet. See første Part, b, Fig. 3, Pl. 25. De forskjellige Saugblade have ligeledes Angeler, ved hvis Hjælp de forenes med deres Arme eller Krykker.
- Anker, Skibsanker.** See første Part, Pag. 111, Fig. 1, Pl. 44.
- Ankerarme, Ankerflige.** Disse ere svejsede til den tykke Ende af Ankerlægen og danner derved Ankerkrydset. See første Part, Pag. 111. Paa de Porterste Ankere (engelsk Dpsindelse) ere Armene bevægelige derved, at

der i Enden af Lægen er en fladagtig Gaffel, som griber over Midten af Armene, en Bolt forener da Læg og Arme til hinanden saaledes, at disse kunne dreie og bevæge sig.

Ankerbeding. See Beding i et Skib.

Ankerboie. Under dette almindelige Navn forstaaes et Legeme, som flyder paa Vandets Overflade og viser, hvor Skibets Anker ligger. Efter deres Figur kaldes de coniske eller Kandeboier, Spidsboier og Klodsboier, og enhver af dem maa have saamegen Bærekraft, at Boierebet, hvis ene Ende er gjort fast til Boien, ikke ved sin Vægt trækker den under Vandet. I Boiens anden Ende er fastgjort et kort, smækkert Toug, kaldet Boieskjarten, hvori Boien hænges op, naar den ikke bruges. De coniske Boier ere samlede af Staver med Jernbaand, Spidsboierne ere enten forfærdigede paa samme Maade, eller sammennittede af Jernplader.

Ankerboile. See første Part, Pag. 111, b, Fig. 2, Pl. 44.

Ankerflig. See Ankerarm.

Ankerkjæde. See første Part, Pag. 111, Fig. 2, Pl. 44. Iovrigt kan ogsaa Ankerkjæden gives Navn efter det Anker, hvortil den hører, og kaldes Dagligkjæden, Løikjæden, Bligtkjæden og Læggerkjæden, hvorved de da, ligesom Tougene, adskille sig med Hensyn til deres Længde.

Ankerkjæde-Stopper. See Armstopper og Brøndstopper. See første Part, Pag. 118, Fig. 5 og 6, Pl. 47.

Ankerklods, Svinerhyg. Er en Klods med en skarp eller rundagtig Ryg og med et Hag eller en Udskjæring i Overfladen. Den er boltet til Skanddækket saaledes, at naar Ankeret er kippet og surret, dets Arm da kan hvile i Udskjæringen.

Ankerkrahnprom. Er en stor, langagtig firkantet Pram med Dæk i Midten, hvorpaa er en Krahn, der kan dreie sig paa en Mægler eller Stamme. Paa denne Krahn er anbragt en Gie, hvormed Ankeret heises op til og tages ned fra Krahnbjelkerne og Skibets Sider; med Ankerkrahnen indsættes og udtages ligeledes de mindre Skibes Kanoner og Raparter.

Ankerkryds. Det Sted paa et Skibsanker, hvor Ankerlægen og Ankerarmene ere forenede. See første Part, b, Fig. 1, Pl. 44.

Ankerlæg. See første Part, a, Fig. 1, Pl. 44.

Ankerlænge. See første Part, Pag. 9.

Ankerløbet. Kaldes den yderste og spidse Ende af

- Ankerarmen**, som er udenfor Sandspaanen. See første Part, e, Fig. 1, Pl. 44.
- Ankernodder, Ankervorter**. See første Part, Pag. 111, i, Fig. 2, Pl. 44.
- Ankerporte**. Ere firkantede Abninger, udfaarne i de store Skibes Sider, for deri at lægge Sandspaanen, naar Ankrene surres. See første Part, a', Pl. 32.
- Ankerring**. En saadan Ring Hayes i de Ankere, hvortil bruges Ankertoug, bruges derimod Ankerfjæde, saa har Ankeret en Her. See første Part, f, Fig. 1 Pl. 44, samt a, Fig. 2, Pl. 44.
- Ankerroring**. See første Part, a, Fig. 15, Pl. 65.
- Ankerstik**. See første Part, a, Fig. 15, Pl. 65.
- Ankerstok**. Kan enten være af Træ eller Jern. Den foraarjager ved sin Længde, at Ankeret kantrere saaledes, at det kan tage fat, naar det har naaet Bunden, og Ankertouget begynder at stivne idet Skibet sveier op. See første Part, g, Fig. 1, Pl. 44, samt Fig. 4, Pl. 44.
- Ankerstræbere**. Ere firkantede Støtter, der sættes fra Skibets Sider deels obliqv, deels tværs ud mod Reslingsankerne, naar disse surres til Skibet. Stræberne tjene ikke alene til at bære Ankerne, men de som staae obliqv, bringe tillige Ankerne fri af Skibet, idet de falde.
- Ankersurringsbolte**. See første Part, Fig. 14, A, Pl. 26.
- Ankertoug**. Saaledes kaldes det Toug, der med den ene Ende er stiftet i Ankerringen og med den anden Ende gjort fast i Skibet. Foruden Navnet Ankertoug erhoder det ogsaa Navn efter det Anker, hvortil det bruges, og kaldes: Dagligtouget, Løitouget, Pligtouget og Læggertouget. Til store Skibe ere de fleste Ankertouge splidsede sammen af flere kortere Touge: Saaledes bestaaer Dagligtouget til et Linieskib af 3 Touge, Pligt- og Løitouget af 2 Touge hver, men Læggertouget kun af eet saadant Toug. Paa de Ankertouge, som ere sammensplidsede af flere kortere Touge, kaldes det som er stiftet i Ankerringen, Forløberen, og det som løber sidst ud, Agterløberen.
- Ankervorter**. See Ankernodder.
- Ankerøie**. Kaldes det Hul i Enden af Ankerlagen, hvori Ankerringen eller Ankerheren vandrer. See første Part, Fig. 1, Pl. 44.
- Anslagshastighed**. Hermed forstaaes den Hastighed,

- hvormed en udfjudt Kanonkugle slaer an mod den Gjenstand, hvorefter der sigtedes.
- Ansatningskous**. Er en Kous, der er indbundet, f. Ex. i Bramvantene, for ved Hjælp af et Sytoug igiennem Kousen, at kunde ansætte Touget. Paa mindre Fartøier Hayes undertiden saadanne Kouse i Røstskinnerne, Bantene fare da over disse Kouse og ansættes paa egen Part.
- Ansatte**. See første Part, Pag. 52.
- Ansattekolbe**. See første Part, A, Fig. 10, Pl. 23.
- Ansattestage**. See første Part, B, Fig. 10, Pl. 23.
- Arbeidsseising**. See første Part, Fig. 1, Pl. 9.
- Arbeidsstallie**. En firkaaren Totometallie, hvis Blokke enten have Beslag, saaledes som sees Fig. 1 og 2, Plade 60, eller Stroppe med Kous og Hage som Fig. 5, Pl. 34. Denne Tallie kaldes dog kun med dette Navn forsaavidt den finder Anvendelse ved Skibenes Takling og andre Arbeider.
- Archeliporte**. Saaledes kaldes de tvende Kanonporte, som ere udfaarne i Gillingen paa underste Batteri paa Orlogskibene.
- Arm eller Hals paa en Bajonet**. Den deles i Over- og Underarmen; til Underarmen er Hylsen eller Dillen sveiset og til Overarmen Klingen. See første Part, h, Fig. C, Pl. 25.
- Arme paa et Knæ**. Hermed forstaaes Knæets Læg og Taa. See første Part, A og B, Fig. 5, 6, 8 og 9, Pl. 17. Lægen benævnes ogsaa ofte ved Armen paa Skibet og Taaen ved Armen paa Bjelken eller Dækket.
- Armstopper**. See første Part, Pag. 118. Naar der Hayes Toug i Ankeret, bruges ingen Stopper.
- Atten=Alinger**. See Alinger.
- Arel**. En Arel er et Stykke Jern eller Træ, hvis Dimensioner og Figur retter sig efter det Brug, hvortil den skal være. Den kan enten være bevægelig i Pander som paa Krøbbelspillet Fig. 4, Pl. 50 i første Part og Bradsplet Fig. 5, Pl. 50, eller den kan ligge fast som Rapertens Foraxel E, Fig. 2, 3 og 4, Pl. 21, og Transportrapertens Arel x, Fig. 4 og 6, Pl. 14; Arelen til et Rat er af Metal og vandrer med Enderne i Metalbøsninger.
- Areldragbaand**. See første Part, r, Fig. 2 og 4, Pl. 21, samt q, Fig. 2 og 5, Pl. 21. See Dragbaand.
- Arelring**. Kaldes Ringene æ, Fig. 2, 3 og 4, Pl. 21 i første Part, hvilke sættes paa Enderne af Arelvalerne for at forhindre Opfjoring.

B.

Baad. See første Part, Pag. 86.

Baadstræg. See første Part, Fig. 7, Pl. 47. See Dræg.

Baadshvilere. Ere i Almindelighed syede af Seilbug, have en rund flad Figur og ere fyldte med Værk. De hænges udenbords, nedenfor Tollegangene, naar der ikke roes, og tjene til at befri Fartøiet for at stamfiles.

Baadsklampe. See første Part, Fig. 12, Pl. 65.

Baadskrabbe. En Baadskrabbe er et Toug, der tjener til at holde et Fartøi paa sin Plads paa Dækket. Tougets Enden ere splidsede sammen, og i hver af dets tvende Bugter er indbundet en Kous. Naar et Fartøi staaer i sine Baadsklamper lægges saadanne to Baadskrabber over Esfingen og hves igiennem Kousene til Diebolte, der til dette Niemed ere satte i Dækket.

Baadsmændens Hellegat. Det Sted i Skibets Last- rum forud, hvor Baadsmændene har det Inventarium og Varegods, som han skal være ansvarlig for, og som medgives Skibet paa Reisen.

Baand. Baand i et Skib. See første Part, Pag. 80, C og D, Fig. 2, samt A, Fig. 3, Pl. 33. Baand eller Friser paa en Kanon kaldes de ringformige Forsiringer, som især de ældre Kanoner havde ved Affaldene.

Baglastport. En lille Port, udskåret i hver Side midtskibs, nedenfor Dækket, paa Handelskibene; igiennem disse Porte indkastes Baglasten, naar den bestaaer af Gruus eller Sand.

Bagrapt, (Marshall's Rapert). See første Part, B, Fig. 1, samt Fig. 2, Pl. 14.

Bagstag, Mantelstag. Dette Slags Stag bruges paa Jagter, Slupper, Galeaser og lignende Fartøier og kaldes saaledes, fordi det har en betydelig Viisning agterest; der farer eet Stag til hver Side. Bagstagnet adskiller sig fra andre Stag deri, at det dannes ved en Forbindelse af flere Touge og Blokke, saaledes som sees q, Fig. 1, Pl. 13 i første Part.

Bajonet. Et Stødbaaren, som er indrettet til at sætte paa Enden af Løbet paa et Gevær eller en Riffel. See første Part, Fig. C, Pl. 25.

Bajonetarm, Bajonethals. See Arm paa en Bajonet.

Bajonetsjæder. Tjener til at holde Bajonetten fast paa Løbet, fordi den griber over Bajonetskornet. See første Part, d, Fig. C, Pl. 25.

Bajonethylse, Bajonethille. Gaaer udenom Gevær-

løbet og har en Abning til Bajonetskornet. See første Part, c, Fig. C, Pl. 25.

Bajonetsklunge. Den er trekantet og svejset til Bajonethalsens Overarm. See første Part, a, Fig. C, Pl. 25.

Bajonetskorn. Har sin Plads ved Overenden af Geværløbet og forhindrer Bajonetten i at dreie sig. See første Part, g, Fig. A, Pl. 25.

Bakken, Baksdækket. Er et kort Dæk, som er ovenover øverste Batteri paa Linieskibene og ovenover Batteridækket paa Fregatterne. Bakkens Længde paa disse Skibe er fra Forstevenen til henimod Forkanten af Forslugen paa Ddet Dæk, hvor den staaer i Forbindelse med Skandfen ved Kobryggerne. See første Part, M, Pl. 45. De mindre Krigsskibe og Fartøier, saavel som forskjellige Coffardskibe, have vel ogsaa en Bakke, men den er meget kort og forsynet med en Opgangstrappe fra Dækket.

Bakskjelder. See Dækskjelder. See første Part, h^o, Pl. 45.

Baksdæksplanker. See Dæksplanker. See første Part, h^o, Pl. 45.

Bakskjift. See Skjift. See første Part, i^o, Pl. 45.

Baksknær. See Dæksknær. See første Part, n^o, Pl. 45.

Bakskraviller. See Kraviller. See første Part, l^o, Pl. 45.

Bakskivholt. See Livholt. See første Part, d^o, Pl. 45.

Baksporte. See Kanonporte. See første Part, N, Pl. 45.

Bakskrebber. See Nebber. See første Part, g^o, Pl. 45.

Bakskjærstokke. See Skjærstokke. See første Part, e^o, Pl. 45.

Bakskunderslag. See Underslag. See første Part, a^o, Pl. 45.

Bakskwaterbord. See Waterbord. See første Part, c^o, Pl. 45.

Banjerbjelder, Banjerdæksbjelder. See Dæksbjelder. See første Part, t^o, Pl. 45.

Banjerdæk. Saaledes kaldes det Dæk, hvor Skibsmændene opholder sig, naar det ikke benyttes ved Seilenes Regjering eller til andet Arbeide. Paa dette Dæk er opsat Kamre for Officeerpersonalet og Regnskabsførerne, Mandskabets Kister og Toi have ligeledes Plads der;

under Dækket, ovenover Banjen, ophænges Koierne.
 See Mellemdæk og Dæk. See første Part, F, Pl. 45.

Banjerdæks Fisk. See Fisk. See første Part, z', Pl. 45.

Banjerdæks Planker. See Dæksplanker. See første Part, y', Pl. 45.

Banjerdæks Underflag. See Underflag. See første Part, s', Pl. 45.

Banjerdæks Knæer, (Banjerknæer). See Dæksknæer. See første Part, w', Pl. 45.

Banjerdæks Nebber (Banjerrebber). See Nebber. See første Part, x', Pl. 45.

Banjerdæks Kraviller, (Banjerkraviller). See Kraviller. See første Part, v', Pl. 45.

Banjerdæks Vægere (Banjervægere). See Vægere. See første Part, k, Pl. 45.

Barcasse. See første Part, Pag. 85.

Barduner. Ere Louge, der enten tjene til ene at holde en Gjenstand i opreist Stilling, eller til at forøge den Styrke, hvormed andre Louge holde en Gjenstand i en saadan Stilling. Det første Slags Barduner anvendes til at forstøtte Bukke med, f. Ex. Spantebukke. See første Part, G, Pl. 40. Det andet Slags indbefatter de Barduner, som henhøre til et Skibs Takkelage, og som derfor gives Navn efter den Gjenstand, de tjene til at forstøtte; derfor have: Bombarduner, Bougsprydsbarduner, Bovenboventryds-Barduner, Bovenbrambarduner, Bovenkryds-Barduner, Brambarduner, Klyver-, Faste- og Flyttebarduner, Sollebomsbarduner, Krydsstænge-Barduner, Mellembarduner, Stænge-, Side- og Fastebarduner.

Bardunjomfru. See Jomfru. See første Part, h, Fig. 3, Pl. 24.

Bardunstik. See første Part, Fig. 9, Pl. 28. See Stik.

Bardunstræbere. Ere dannede som tvende Gasler, der vise tværs ud fra Bougsprydet, hver til sin Side, paa Blinderaaens Plads og stifte samme Nytte som denne. De bruges paa de nyere Skibe, og afgive den Fordeel, at ved at fire paa Blindetridserne hænge de ned efter med Yderenderne og optage saaledes ikke saamegen Plads tværsfids som Blinderaaen. Gaslerne holdes til Sprydet enten ved en Rakke, eller ved at lade Stængestagene gaae igjennem et Hul i Kloen; Yderenderne bæres af Bindetridserne, holdes nede af et Vaterstag, og støttes agter- og forefter af en Agterhaler og en Forhaler.

Barkholt. Barkholterne ere nogle tykke Ringe Klædning

udenbords paa et Skib. Paa de store Krigsskibe ligge disse Ringe lige for Dækkene, men paa de mindre, saavel som paa de fleste Coffardiskibe, noget nedenfor. Linieskibene have 5 Ringe Barkholter, hvilke ere fordeelte udenfor de forskellige Dæk, saaledes som sees v, x, e', l' og l' paa Pl. 45 i første Part; Fregatterne have 3 Ringe Barkholter, og de mindre Krigsfartøier kun to Ringe. Barkholtet paa en Storbaad sees a, Fig. B, Pl. 35 i første Part.

Barkholt. Betragtet som Material. See første Part, Pag. 22 og 23.

Barkholtsklamper. See første Part, Fig. 1, Pl. 65.

Barkholtsplader. Ere firkantede Plader af Træ, som lægges tværs paa Bedingen og som Barkholtstøtternes Underender staae paa. See første Part, a, Pl. 53 og c, Fig. 1, Pl. 54.

Barkholtstøtter. See første Part, a, Fig. 1, Pl. 54.

Barkmast. See Mast. See første Part, Pag. 129, samt G', Pl. 51.

Barkseil. See Seil. See første Part, Pag. 130, samt K', Pl. 51.

Barkseilsbom. See Bom. See første Part, Pag. 130, samt H', Pl. 51.

Barkseilsgaffel. See Gaffel. See første Part, Pag. 130, samt I', Pl. 51.

Barkskib. See første Part, Pag. 129, samt Pl. 51.

Barkstag. See Stag. See første Part, Pag. 130, r''', Pl. 51.

Barkstang. See Stang. See første Part, L', Pl. 51.

Barkstængestag. See Stængestag. See første Part, a''', Pl. 51.

Barkstængevant. See Stængevant. See første Part, w''', Pl. 51.

Barkuner. See Egebarkuner.

Barkvant. See Vant. See første Part, q''', Pl. 51.

Bastingage. Ved dette Ord forståes den Deel af et Skibskrogs Sider, som er ovenfor Stands- og Væddækket paa de store Skibe, eller ovenfor Dækket paa de mindre Fartøier. Bastingagen kan enten dannes ved at lade Spantetræerne løbe op og sætte Klædning paa dem uden- og indenbords, samt endog forhøje den ved Hjælp af Finkenetsceptere, som paa Fig. 2, Pl. 24 i første Part, eller den kan dannes af enkelte Jernceptere eller Lønningsstøtter med en tynd Klædning udenbords, saaledes som sees i første Part, Fig. A og B, Pl. 24. Bastingagen danner et Brystværn for

- Mandskabet, og beskytter paa Krigsskibene for fjendtlige Straas og Geværkugler.
- Batteridæk.** Kaldes de af Krigsskibenes Dæk, som Batterikanonerne staae paa. Et Batteridæk løber i jevn Flugt og uforandret i Styrke fra Stevn til Spil; Skandse og Vaksdækket udgjør derfor ikke et saadant Dæk, fordi de ere adskilte fra hinanden ved det aabne Rum Kulen.
- Batteriporte, Kanonporte.** See første Part, Pag. 95.
- Barebom.** See første Part, Fig. 12, Pl. 23.
- Bareklampe.** Den er især nyttig paa Raperterne, som staae paa Skibets læ Side, da den ved at staae med sin Runding eller Forkant mod Skibssiden gjør Varningen lettere. En saadan Klampe sees L, Fig. 2 og 3, Pl. 21 i første Part, hvor den er vist nedslaaet; men naar den ikke skal benyttes kan den slaaes op imellem Bangerne ved at dreies om Boltene t. M kaldes Klodsen for Bareklampen, og tjener til at forplante Trykket, som gaaer paa Bareklampen, ind paa Brykset.
- Bareredskab.** See første Part, Pag. 52.
- Barning (en Kanons).** See første Part, Pag. 15.
- Baretallier.** Kaldes tvende firskaarne Tallier, der benyttes til de Marschallse Forraperters Barning. Den ene Talliehage hugges i Diet i Jernarmene g, Fig. 1 og 5, Pl. 14 i første Part.
- Beding, Skibsbeding, Stabelbeding.** Kaldes det Fundament, hvorpaa et Skib bygges. En Beding kan enten være bygget af Steen eller Træ, men i begge Tilfælde er dens Overflade klædt med Planker, der ere spigrede i Strøer, som, naar Bedingen er af Steen, ere nedmurede lige med Muurværkets Overflade. See første Part, Pag. 17.
- Beding i et Skib.** Naar denne bestaaer af tvende Bedingsknægte og en tværliggende Bjelke, kaldes den en Fortsætningsbeding, har sin Plads agterud paa Dækket, og bruges til at kaste Touget eller Kjæden om, hvormed Skibet fortoies.
- Beding i et Skib. Ankerbeding.** Er en Sammenføjning af tvende Bedingsknægte, tvende Bedingsknæer, een Bedingsbjelke og een Bedingspude. Bedingen har sin Plads forud paa Dækket, hvor den er boltet til Dæksbjelkerne, og bruges til at kaste Ankertouget eller Ankerkjæden om, naar Skibet ligger for Anker. Paa Orlogskibene haves tvende saadanne Bedinger, den ene agtenfor den anden, Fregatterne og Krigsbriggerne have kun een Beding, og Coffardibriggerne benytte

som oftest Bradspillet istedet for en Beding til at kaste Ankertouget eller Ankerkjæden om.

Bedingsbeslag. Herved forstaaes den støbte Jernbeklædning, som sættes paa Bedingsknægtene og Bedingspuden for at forhindre Skamfling af Ankerkjæden. See Bedingsbjelke.

Bedingsbjelke. Saaledes kaldes et retlinet Stykke Egstræ, som gaaer tværs over Bagkanten paa Bedingsknægtene, til hvilke den er boltet. Paa nogle af de nyere Skibe haves ingen Bedingsbjelke, men hver Bedingsknægt er forsynet med en cylindrisk Jernbeklædning, hvorpaa er en spiralførmig Krands eller Krave, som Ankerkjæden hviler paa, naar den er kastet om Knægten. See Beding i et Skib.

Bedingsbolte. Ere fire tykke Jernbolte, der have Lighed med Kofsilnagler, af hvilke een sættes horizontal igjennem hvert Bedingshoved og een vertical i hver Ende af Bedingsbjelken. Hullerne for disse Bolte bestemmes saaledes, at Boltene som stikkes deri, kunne, formedelst deres Overlængde, som gaaer udenfor de nævnte Træers Glader, forhindre Bedingslaget i at smøge af. See Beding i et Skib.

Bedingshoveder. Det Stykke af Bedingsknægtene, som er ovenfor Bedingsbjelken.

Bedingsknæer. Til de store Skibe bestaaer et Bedingsknæ af et esdbannet Træ, der med den bredeste Ende støder mod Bedingsknægten og med Underfladen er neddammet over og boltet til Dæksbjelkerne, og styrker saaledes Bedingsknægten mod den Kraft, hvormed Ankertouget eller Kjæden søger at trække den forefter, naar Skibet ligger for Anker; paa de mindre Skibe ere disse Knæer af Jern. See Beding i et Skib.

Bedingsknægte. Ere i Almindelighed tvende Rettømmer, der staae lodrette, eet paa hver Side, i en passende Afstand fra Midten af Dækket og med deres Overender i en vis Høide ovenfor dette. Bedingsknægtene ere boltebe til den Bjelke i Kanon- og Banjerdækket, hvorimod de ligge, og forstøttes paa Forkanten af Bedingsknæerne. See Beding i et Skib.

Bedingspude. Et Stykke Fyrretræ, som har Bedingsbjelkens Længde og Høide, og som afrundes paa Over- og Underkanten og befastes med Bolter og Nagler til Agterkanten af Bedingsbjelken, hvor den tjener til at forebygge Skamfling.

Bedingsflag. Saaledes kaldes den Maade, hvorpaa Ankertouget eller Ankerkjæden slaaes om Bedingen i et

Stib, naar dette skal ligge for Anker. Slaget gjøres udvendig fra agtenom Bedingsbjelken, midtskibs ind og forom Bedingshovedet udefter, saaledes, at Ankertouget kommer til at ligge ovenpaa Bedingsbjelken, visende agterester til Brønden. At gjøre et dobbelt Bedingsflag bestaaer deri, at Ankertouget tages tvende Gange om Bedingsbjelken og Bedingsknægten, førend det vises agterester til Brønden.

Bedingsstopper. Den er af Kabelgarn og bruges til at holde Bedingsflaget fastere med om Bedingen, naar Skibet ligger for Anker. Midten af Stopperen lægges paa den Deel af Ankertouget, som gaaer fra Bedingen agterester, men tæt op til Bedingspuden, begge dens Under bringes dernæst forefter under Pudsen og Bjelken og slynges imod hinanden omkring Touget forefter.

Becnore. See første Part, Fig. 7, Pl. 19.

Begyndelseshastighed, Initialhastighed. Kalder den Hastighed, hvormed et Projectil forlader Skytskets Munding, idet det udflydes og begynder sin Bane i Luften.

Beholden Træ i Haget. Herved forstaaes en Bundstoks bestemte Høide i Dværken, eller dens Førlighed op og ned paa Kjølen, naar Haget, hvormed den skal gribe over Dpfloedsningen, er udarbejdet i dens Underkant.

Befajeren. Ere Touge, hvormed Bredskøfteraaen paa Jagter og lignende Fartøier kaies. Paa Pl. 13, Fig. 1 i første Part forestillers de, Befajeren; de tjene til lige som Braiser, og fare derfor igjennem Kouse paa Overenden af Rhyverbommen.

Bekneb. Dette Udtryk bruges kun om Tougværk, og betyder, at den Part af en Talleløber eller andet Toug, som er kommet i Bekneb, er kommet saaledes ind imellem andre Touge eller andre Ting, at den kun med Magt kan bringes fri igjen; dog bekvæmmer et Toug sig ikke stedse tilfældigvis, men bringes ofte i denne Tilstand enten for at standse en Bevægelse, eller for paa en beqvem Maade at gjøre en Ende fast.

Berginebraiser. See første Part, t^v, Pl. 57. See Braiser.

Bergineraa. Haves kun paa Corvetter, Fregatter og større Skibe; den fører intet Seil. See første Part, U^v, Pl. 57. See Raa.

Berginerakke. See første Part, Pag. 160, Fig. 2, C og D, Pl. 64.

Berginetoplenter. Ere Touge hvis faste Part smøges om Koffen af Raaen, hvorefter Tampen er ledet

igjennem Sadelblokkene paa Siberne af Mesandsmastens Ufshoved, derfra ned til Mesands-Langremmene, hvor de fastgjøres, naar Raaen er paa sin Plads. See Toplenter. See første Part, s^v Pl. 57.

Beslaaeisning. Saadanne Seisinger haves paa flere Steder af de store Skibes Ræer for dermed at beslaae Seilene (binde dem til Ræerne), naar de ere hjerpede; til mindre Raaeil bruges Linegods istedet for Seisinger. See første Part, Fig. 3, Pl. 28.

Beslagen Blok. See første Part, Fig. 1 og 2, Pl. 60.

Beslagen Jomfrue. See første Part, Fig. 6, Pl. 49 og Pag. 124.

Bjelker. Under dette Navn forstaaes i Almindelighed ru, tilhuggede Fyrre- eller Egetræer af visse bestemte Dimensioner og Egenskaber. Fyrrebjelkerne ere linierette, Egebjelkerne have nogen Bugt og benævnes enten hele eller halve Bjelker efter som deres Længde er i Forhold til Førligheden. See Dækbjelker.

Bjelkebugt. Herved forstaaes i Almindelighed den Bugt, som den længste Bjelke har i det Dæk, hvortil Bjelken hører, paa den længste Side af hver Dækbjelke slaes en Retlinie, som kaldes Dækbjelkens Retlinie, (See de punkterede Retlinier paa Dækbjelkerne Pl. 45 i første Part) og efter denne Linie stilles Bjelken med Hensyn til dens Bugt.

Bjelker i Kulen. Paa Liniefibene og Fregatterne ligger disse Bjelker under Kobryggerne M, Pl. 45, første Part, og gaae iøvrigt tværs over Kulen.

Bjelkevægere. See Dækvægere.

Bigat. See første Part, Fig. 7, Pl. 49. En tilbannet Træklods med et Hul istedet for en Skive kaldes en Bigatsblok.

Bindsel, Båndsel. See første Part, Pag. 9.

Björn. Bruges kun ved Forsærdigelsen af et Skibs Taffelage. See første Part, Fig. 8, Pl. 61. En stor Steen, som Matroserne trække fra den ene til den anden Ende af Dækket, naar de flure det, kaldes ligeledes en Björn.

Bjorne i et Speil. See første Part, D, Fig. 1, Pl. 10. I de Skibe og Fartøier, som have runde Speile, ere Bjørnene tvende af Speilets Hovedtræer, deres Underender ere boltede til Agterstevnen, og Overenderne gaae op til Hællebrættet. See første Part, g, Fig. 2, Pl. 67.

Bjornen i et Mærk. See første Part, Fig. 1, Pl. 62.

Bjorne til et Bradspeil. See første Part, C, Fig. 5,

- Pl. 50. Bjørnene ere tvende rette Træer, hvis Underender enten gaae ned til Mellemdæksbjelkerne, eller ere forsynede med en Tap, som gaaer ned igjennem et stærkt Underflag eller en Stifbjelke, som ligger imellem Dæksbjelkerne, og hvortil ligeledes Knæet E er boltet.
- Bladet.** Ved dette Navn forstaaes i Almindelighed en Part af et Stykke Redskab: Saaledes kaldes a, Fig. 1 og b, Fig. 3, Pl. 19 i første Part, Bladet paa Saugegen, ligeledes viser b, Fig. 5, Bladet paa Stifbeidelen; de forskellige Drer, som sees paa samme Plade, have ogsaa et Blad. Paa Pl. 25 kaldes b, Fig. A, Bladet paa Svandsstruen.
- Blakes Stopper.** See første Part, Fig. 3, Pl. 47.
- Blasballer.** See første Part, G, Fig. 1, Pl. 1.
- Blinde Gallerier.** See første Part, Pag. 22.
- Blindehængerebet.** Bestaaer af tvende Stykker Loug med et Die i hver Lamp, Parterne ere naiede saaledes sammen, at der er en kort og en lang Lamp til hver Side. Midten af Hængerebet lægges ovenpaa Bongsprydets, de længste Parter bringes ned om Raaen og foranfor denne, hvor de naies til de korte Parter igjennem Dinene; i Hængerebet hænger Blinderaaen. See første Part, v, Pl. 32.
- Blinderaa.** En Raa, som almindeligt havdes saavel paa Brigger som paa Skibe og større Fartøier; den hængtes under Bongsprydets og brugtes som Stræber for Klyvers og Jagerbardunerne, der fore igjennem Kouse, som vare naiede paa dens Overflade. See første Part, B, Pl. 32 og B, Pl. 57. I ældre Tider forte Blinderaaen et Seil, som kaldtes Blindeseilet. Paa nogle af de nyere Skibe bruges tvende Bardunstræbere istedet for Blinderaaen, og paa Briggerne og mindre Fartøier en Jernarm eller Udholder paa hver Krahnbjelke, hvilke have Skivgatter, hvorigjennem Bardunerne fare.
- Blindetoplenter.** See Toplenter. See første Part, b', Pl. 32 og f, Pl. 57.
- Blindetridser.** See første Part, a', Pl. 38 og g, Pl. 57.
- Blinkfyr.** See første Part, Fig. 3, Pl. 36. Det kaldes et Blinkfyr fordi det kaster Ilden med korte Mellemrum.
- Blinkfyrstage.** See første Part, Fig. 4, Pl. 36.
- Blof, Gieblof, Talleblof.** See første Part, Fig. 1, Pl. 49.
- Blof, til en Carronade.** See første Part, C, Fig. 1 og 3, Pl. 12.

- Blof, til en Haubitz.** See første Part, Fig. 1, Pl. 2.
- Blof, til en Morter.** See første Part, Fig. 1, Pl. 6.
- Blofhuus.** See første Part, A, Fig. 1, Pl. 49.
- Blofnagle.** See første Part, C, Fig. 1, Pl. 49.
- Blofstive.** See første Part, B, Fig. 1, Pl. 49.
- Blofstroppe.** Saaledes kaldes det Loug, som omgiver en Gies eller Talleblof. See første Part, Pl. 34.
- Blofværk.** See første Part, Pl. 49.
- Blyklyds.** See Klyds.
- Blyflugler.** See første Part, Pag. 96.
- Vom.** Ved en Vom forstaaes i Almindelighed et rundt Stykke Fyrretræ, og Benævnelsen synes saaledes kun at være passende paa det ru Material; tages derimod Hensyn til den Avendelse, der skal gjøres af en Vom, da kan Ordet henvisse til en Værebom, Værseilbom, Brigsseilbom, Jagerbom, Jollebom, Klyverbom, Ladebom, Læseilbom, Mefansbom, Slæberbom, Bindebom, og fl. hvilke i Størrelse og Figur ere meget forskellige.
- Volte.** Til Brug ved Skibbyggeriet. See første Part, Fig. 1, Pl. 26. At bolte Klædningen, at bolte Spannetræerne er at sætte Klædningen og Træerne fast med Volte.
- Volte i et Seil.** See Buggaardingsbolte, Naabolt v. f. Pag. 42, Pl. 18, i første Part.
- Bombarduner.** See første Part, l, Pl. 39; d''', Pl. 48; k' Pl. 57.
- Bombe.** See første Part, Fig. 6, Pl. 46. Bomberne høre til Huulfuglerne og kaldes concentriske, naar Jerntykkelsen, Skorpen, overalt har eens Tykkelse, eller excentriske, naar den ligeover for Brandhullet værende Deel af Skorpen er tykkere.
- Bombekanon.** En Kanon hvoraf udfydes Bomber, den er som en anden Kanon, hvad Figuren angaaer, men den er i Forhold svagere i Godset. See Granatkanon.
- Bombekanon-Chalouper.** Ere store, stevnbearbnede Ros og Seilfartøier, der have Dæk, og fore enten en Bombekanon i hver Ende, eller en Bombekanon i den ene og en Kulekanon i den anden Ende; som oftest er Kanonen, som staaer i Agterenden, indrettet til at dreie for at kunde styde tværskibs.
- Bombekanon-Zoller.** See Kanonjoller.
- Bombekiler.** Ere tynde Riler af Fyrretræ, hvormed Bomben stilles saaledes i Morteren, at dens Centrum

- kommer i Morterens Axis; Kilerne nedslaaes ved Hjælp af en Hammer og et Driivtræ.
- Bombekit.** See **Brandrørkit.**
- Bombekroge.** Tvende Jernkroge med Haandsfang, i disse bæres Bomben til Morteren.
- Bombepresser.** Med denne presses Brandrøret ned i Bomben. Presseren bestaaer af en Bøgtstang paa en Fod, som Bomben lægges paa, naar Røret skal presses ned.
- Bomdirker.** See første Part, Pag. 97, e, Pl. 39; c''', Pl. 48 og i', Pl. 57. Bomdirkens Fart er ofte, især paa mindre Fartøier, saaledes som sees æ, Pl. 13; h', Pl. 41; x', Pl. 43.
- Bomhuller.** Hermed forstaaes Hullerne i de forskjellige Epil, hvori Enderne af Vindebommene stikkes ind. See første Part, g, Fig. 1 og 2, Pl. 37, samt a, Fig. 5, Pl. 50.
- Bommen til Barkseilet.** Paa denne udhales Barkseilet, naar det skal sættes til. See første Part, H', Pl. 51. Bommen har en Skive ved Koffen, hvorover Springstjødets z''' farer; Forenden er almindelig forsynet med en Gaffel, hvormed den griber om Barkmasten; Agterenden har en Ring med et Øfen til Bomdirken s''', naar denne ikke ligger med et Die om Koffen.
- Bommen til Brigseilet.** Paa denne udhales Brigseilet, naar det skal sættes til. See første Part, N', Pl. 48, samt Pag. 121.
- Bommen til Mesanen, Mesansbom.** See første Part, Pag. 97, B, Pl. 39, samt R', Pl. 57.
- Bommefanen.** See første Part, Pag. 97, A, Pl. 39, samt T', Pl. 57.
- Bommefans-Gaffelen.** See Gaffel. See første Part, Pag. 98, samt S', Pl. 57.
- Bommefans-Givtoug.** See Givtoug. See første Part, Pag. 98, b', c', d', e', l', og g', Pl. 39, samt o', p', q', Pl. 57.
- Bommefanens Lidsninger.** See Lidsf. See første Part, k', Pl. 39.
- Bommefanens Qværk.** See første Part, Pag. 97. Dette Hjørne af Seilet er syet til Kloen paa Gaffelen.
- Bommefanens Nebskinkel.** See Nebskinkel. See første Part, Pag. 31.
- Bommefanens Skjodbarm.** See Skjodbarm. See første Part, Pag. 97.
- Bommefanens Springstjøde.** See Springstjøde. See første Part, Pag. 98, æ, Pl. 39.

Bomscepter. Dette Navn gives undertiden Gaffelen h, Pl. 39 i første Part, hvori Mesansbommen hviler, naar Seilet ikke føres; det kaldes dog almindeligt Gaffelen til Mesansbommen.

Bomseil. Saaledes kaldes ethvert Seil, hvis øverste Liig føres under en Gaffel og hvis underste Liig udhales paa en Bom: Barkseilet, Bommefanen, Brigseilet, Jagtseilet, Skonnertseilet, Slupsseilet, og Snavsseilet ere altsaa Bomseil; men kaldes dog stedse med det særskilte Navn efter det Skib eller Fartøi, hvortil ethvert af dem hører.

Bomstjøde. See første Part, Pag. 97, i, Pl. 39; k', Pl. 13; x, Pl. 41; z', Pl. 43; l''', Pl. 48 og t''', Pl. 51. Med Bomstjødernes og Bombardunerne styres Bommen under Seiladsen.

Bonnet. Hermed forstaaes i Almindelighed et Stykke Seilbug med Liig og Løierter, som lides til Underliget af et Seil, f. E. en Stagfok, for at forøge dets Længde; det Stykke Træ, hvormed man forlænger Ladestibferne udenbords, naar de blive for korte, alt som Lasten udtages, kaldes ogsaa Bonetter.

Borekølle. See første Part, Fig. 2, Pl. 61.

Borg. Dette Ord bemærker det, hvori Noget hænges og holdes paa et bestemt Sted. See Borg til de forskjellige Skibes Underræer.

Borg til Blinderaaen. See første Part, Pag. 76, y, Pl. 32. Borgen holder Raaen paa sin bestemte Afstand fra Gselhovedet.

Borg paa Gaffelen til Mesanen. See første Part, Pag. 98.

Borg til Underræerne. Den bestaaer som oftest af en Jernkjæde. See første Part, Pag. 64, i', k' og l', Pl. 27. I de Tilfælde, hvor den er af Lougværk, er den rendt som en dobbelt Stroppe i hvis Midte er indbundet en Kous, Grenene tages fra hver Side om Mastens Top og forenes med et Sytoug paa Agterkanten.

Borg eller Bolt paa Bantet. Kaldes det Stykke Loug, hvormed et overfladt Bantoug igjen forenes.

Borghullet i Mærset. See første Part, n, Fig. 1, Pl. 62. Borgen til Underræen hænger ned igjennem dette Hul.

Borgkjæde. See første Part, Pag. 64, i', k', l', Pl. 27. Borgkjæden til Bergine Raaen har ingen Stroppe, men Enden heres til et Diebeslag paa Midten af Raaen.

Borgstag. Dette sættes under et andet Stag, som synes at være for svagt, det anvendes oftest ved Stængstagnene.

Borgstroppe. Paa de store Skibes Ræer bruges en Rjæde, saaledes som sees første Part, Pl. 27; er Borgen derimod af Tougværk, da haves ogsaa en saadan Stroppe om Raaen. Denne Stroppe er dobbelt, har en Kous, der er indbundet saaledes, at den kommer paa Raaens Overkant, naar Stroppens Dine sammenslyses paa Forkanten. Naar Raaen er paa sin Plads rendes et Sytoug igjennem Kousen i Borgen og Kousen i Stroppen.

Borgtallie. Naar svære Bægter, som Kanoner eller andre Ting, skal indsættes i et Skib ved Hjælp af Roktallet eller Dvartallet, sættes fra Toppen af Masten til Rokken af Raaen, eller noget indenfor denne, en Tallie, som da gives dette Navn, og tjener til at styrke Topplinten med.

Borgtoplenten. Har samme Hensigt som Borgtallien, men dannes ofte af Skibets Sidetakler, dersom Bægterne, som skal ophejves, ere meget svære; saavel denne som Borgtallien sættes som oftest noget indenfor Rokken.

Botelur, Buttelur. En Arm der gaaer ud fra Gallionen og benyttes ved Fokkehalsens Strækning. See første Part, Pag. 77, E, Pl. 32. Den kan enten være af Træ, saaledes som er vist paa Figuren, eller af Jern; men i dette Tilfælde har den som oftest tvende Dine i Yderenden; det yderste Die er mindst og er til Fokkehalsens faste Part, og igjennem det inderste, som er det største, stikkes Halsblokkens Stroppe for at sættes i Forbindelse med Botelurskinkelen.

Botelurfrog. See første Part, Pag. 77, k', Pl. 32. En stærk Jernfrog, som tjener til at bære Botelurens Yderende; har Boteluren tvende Kroge, staaer den anden nede paa Skibets Voug.

Botelurskinkel. See første Part, Pag. 77, l' og m', Pl. 32. Paa Rokken af Boteluren paasmøges, til hver Skinkel, en Stroppe med en Kous. Skinklerne have en Hage i den ene og en Kous i den anden Ende. Hagen i Skinkelen l' hugges i en Diebolt i Skjæget, hvorefter samme Skinkels anden Ende forenes med Stroppen om Boteluren ved Hjælp af et Sytoug. Hagen i Skinkelen m' hugges i en Diebolt i Vougen, og denne Skinkel sættes da i Forbindelse med sin Stroppe ved Hjælp af en Tallie. Skinklerne tjene til at styrke Boteluren under Seiladfen.

Voug. See første Part, Pag. 67, Fig. 1, Pl. 29.

Vouganfere. Saaledes kaldes de Anfere, som hænge foran Skibets Voug under Krahnbjelkerne; Vouganfere ere altsaa de samme som Krahnankerne, eller som Dagligankeret og Toiankeret. See første Part G, Pl. 32.

Vougbaand. Disse have deres Plads i Vougen imellem Fokkemasteporet og Dæksbaandet. See første Part, F'', Pl. 63, samt Fig. 3, Pl. 33.

Vougporte, Jagerporte, Jagtporte. Saaledes kaldes de tvende Kanonporte, een paa hver Side, der staae i Vougen, nærmest Forstevnen, paa hvert Dæk; i disse Porte sættes Jagerkanonerne, naar der skal skydes ret forud; Vougportene regnes ikke med i Tallet, naar man vil angive, hvormange Porte, der er i Laget eller paa Batteriet. See Kanonporte.

Vougspryd. Et Vougspryd kan betragtes som en obliqv liggende Mast, der viser ud over Skibets Forstevn og Gallion, og er nødvendig for Forreisningens Forstotning. See første Part, Pl. 32. Til de store Skibe er Vougsprydet sammenlagt af flere Stykker Træ, der ere forenede ved Laase, Bolte og Ringe; paa mindre Skibe, saavel som paa Fartsierne, er det af eet Stykke Træ. Vougsprydets største Forlighed er ved Stevnen, hvor det paa Siderne indsluttes af Judasorene K', Pl. 63 i første Part; dets Yderender gaaer ind imellem Kniberne L', Pl. 63.

Vougsprydsbarduner. See Barduner. See første Part, Pag. 76, q, og t, Pl. 32.

Vougsprydsknibere. See Knibere for Vougsprydet. See første Part, L', Pl. 63.

Vougstotter. Hermed forstaaes de Barkholtsstotter, der sættes under Vougportene paa et Skib, som staaer paa Stabelen. See Barkholtsstotter. Ligeledes forstaaes ved dette Navn tvende Stotter, der sættes langs skibs mod Vougen paa Skibet, naar dette skal forstøttes for Aflobningen af Stabelen. See første Part, Pag. 133.

Vougtræer, Fylbetræer i Vougen. See første Part, Pag. 67, Fig. 1, Pl. 29.

Voven. Betyder ovenover.

Vovenbindsel, Endebindsel. Det øverste af tvende Bindfler.

Vovenboven. Betyder ovenover Voven.

Vovenboventryds = Barduner eller Signalstandere. See første Part, x^{vi}, Pl. 57. See Barduner. Er

bindslet til Bantet og danner saaledes et Die, som i dette Tilfælde, hvor ingen Bovenboventryds=Stang Hayes, ligger paa Bovenkryds=Stangens øverste Affætning; fra dette Steb gaar de ned til Røstet, hvor de ansættes med en Talle enten til en Takkelftang eller en Diebolt.

Bovenboventryds=Braser. See første Part, a^{vii}, Pl. 57. De ere splidsede sammen med et Kuntoie til Toplenterne og Dinene smøgede paa Røfkerne af Raaen, herfra gaar de, hver igennem sin Blof paa Storestange=Bantet, igennem Bjørnen og Beviserne i Svigtningen, igennem en Beviserklode i Storvantet og til Dæks. See Braser.

Bovenboventryds=Bugliner. See første Part, e^{vii}, Pl. 57. Vandrer paa et Kortspryd paa Seilet, gaar derfra igennem en Blof i Storestange=Bantet, igennem Bjørnen, Beviserkloden paa Svigtningen, Beviserkloden i Storvantet og til Dæks. See Bugliner.

Bovenboventryds=Dreiereb. Er gjort fast med Dreierebstif og Bindsel paa Midten af Raaen, farer over en Skive ved Toppen af Stangen og til Dæks. See Dreiereb.

Bovenboventryds=Givtouge. See første Part, fⁱⁱ, Pl. 57. - Givtouget er sammensplidsset med Skjødets og knevlet til Skjodbarmen, farer derfra igennem en Blof paa Midten af Raaen og til Dæks. See Givtouge.

Bovenboventryds=Naa. See første Part, Bⁱ, Pl. 57. Er en Naa, som i dette Tilfælde, hvor ingen Bovenboventryds=Stang Hayes, heises paa Bovenkrydsstangens Bovenbryd i sit Dreiereb, og styres af sine Toplenter og Braser. See Naa.

Bovenboventryds=Nakke. Den bestaaer af 2 Stropper, der naies hver paa sin Side af Raaens Midte; naar Raaen er paa sin Plads tages Parterne agtenom Stangen, og Dinene i begge Stropperne forenes til hinanden enten med en Knevel eller med en Stjært. See Nakke.

Bovenboventryds=Seil. See første Part, Cⁱ, Pl. 57. See Seil.

Bovenboventryds=Skjoder. See første Part, d^{vii}, Pl. 57. De ere sammensplidsede hver med sit Givtoug og indstufne i Skjodbarmen, hvor de fastholdes med en Knevel. Den anden Ende af Skjødets ledes igennem Hummergattet paa Røfkerne af Bovenkryds=Raaen,

derfra igennem Blokken paa Midten af samme Naa og til Dæks eller i Mærset. See Skjoder.

Bovenboventryds=Stag. See første Part, y^{vi}, Pl. 57. Staaer fast paa Storestange=Ufshovedet, gaar derfra igennem en Blof ved Bovenboventryds=Stangens øverste Affætning og ned i Krydsmærk. See Stag.

Bovenboventryds=Stang. Hvor det ikke er Tilfældet, som paa Pl. 57, at Bovenkryds=Stangen har saa lang en Top, at den udgjør Bovenboventryds=Stang, der farer denne Stang enten paa Forkanten af Bovenkryds=Stangen, som da har en Saling og en Bøile paa Toppen, eller den staaer paa Agterkanten af Bovenkryds=Stangen med Underenden paa Krydsstangens Ufshoved og gaar igennem en Bøile paa Bovenkryds=Stangens Overende. See Stang.

Bovenboventryds=Toplent. See første Part, æ^{vi}, Pl. 57. Toplevelten er splidsset sammen med Brasen som et Kuntoie og smøget paa Røfkerne af Raaen, den anden Ende er ledet derfra igennem en Rous paa Bovenboventryds=Bantet, ned og fastgøres i Krydsmærset. See Toplent.

Bovenboventryds=Trædetouge. See første Part, b^{vii}, Pl. 57. Disse hænger under Bovenboventryds=Raaen, de have ingen Heste. See Trædetouge.

Bovenboventryds=Bant. See første Part, v^{vi}, Pl. 57. Der er eet Bant paa hver Side, hvilket er bindslet til Bardunen, og danner saaledes et Die, der smøges paa Stangens øverste Affætning, farer derfra igennem Gullet i Enden af Bovenkrydsstange=Salingen, ned i Mærset og ansættes med en Halvtalle, dog bør det bemærkes, at naar Bovenboventryds=Stangen er i Gæt med Bovenkryds=Stangen Hayes sjældent dette Bant. See Bant.

Bovenbram=Bardun. See Store- og Forebovenbram=Bardun, samt Bardun.

Bovenbram=Bugliner. See Store- og Forebram=Bugliner, samt Bugliner.

Bovenbram=Jolle. See Store- og Forebovenbram=Jolle, samt Jolle.

Bovenbram=Naa. See Store- og Forebovenbram=Naa, samt Naa.

Bovenbram=Nakke. See Store- og Forebovenbram=Nakke, samt Nakke.

Bovenbram=Læseil. Fores sjældent, undtagen paa de store Skibe, hvor de da staae udenfor Bovenbram=

Seilet paa Stor- og Forreisningen, og have Taffelage som Bramlæseilene.

Bovenbram=Stang. Hvor det ikke er Tilfældet som paa Fregatten Pl. 57, at Bramstængerne have saa lange Toppe, at de danne Bovenbram=Stænger, der fare disse Stænger enten paa Forkanten af Bramstængerne igjennem en Saling og en Boile paa disse Stængers Top, eller de staae paa Agterkanten af Bramstængerne med Underenden paa Stænge=Hovedet og gaaer op igjennem en Boile paa Toppen af Bramstængerne. See Store- og Forebovenbram=Stang.

Bovenbram=Bant. See Store- og Forebovenbram=Bant.

Bovenbram=Hoved eller Boile. Denne Boile bruges kun, naar Skibet fører særskilte Bovenbram=Stænger, og har da et Udseende som Fig. A, Pl. 65 i første Part.

Bovenjollen. Saaledes kaldes det Toug, hvori en af Bovenstængerne heises op paa sit Sted i Reisingen.

Bovengods. Indbefatter den Taffelage, som hører til et Skibs Bovenreising.

Bovenklyver, Flyvende Klyver. Haves kun paa de mindre Fartøier og føres da ovenover en større Klyver, saaledes som sees i første Part, Pag. 105, M, Pl. 41.

Bovenkryds=Varduner. See første Part, l^{vi}, Pl. 57. Der er een Vardun paa hver Side, hvilke ligge med deres Die paa den nederste Afstætning paa Bovenkryds=Stangen, fare derfra ned til Agterenden af Mesansroset, hvor de ansættes med en Tallie. See Varduner.

Bovenkryds=Braser. See første Part, o^{vi}, Pl. 57. Hver Bras er splidset sammen som et Kuntøie til sin Toplent, Diet smøges paa Roffen, Braserne vises derfra hver igjennem sin Blok paa det agterste Storestænge=Bant, ned igjennem Bjørnen, Beiviseren i Svigtningen, Beiviseren i Storbantet og til Dæks. See Braser.

Bovenkryds=Bugliner. See første Part, r^{vi}, Pl. 57. Vandrer med den ene Ende paa et Langspryd, saaledes som Figuren viser; den anden Ende ledes igjennem Blokken paa Storestænge=Bantet, igjennem Bjørnen, Beiviseren i Svigtningen og i Storbantet, derfra til Dæks. See Bugliner.

Bovenkryds=Dreiereb. Paa Midten af Bovenkryds=Raaen er en Stroppe med Rous paa Raaens Overkant. Den ene Ende af Dreierebet ledes over en

Skive i Overenden af Bovenkryds=Stangen, ned og fastgøres i den omtalte Rous paa Raaen. Den anden Ende af Dreierebet har paa de store Skibe en enkelt Blok med et Fald, hvis ene Ende er fastgjort til Mesanslangsaltingen og hvis anden Ende gaaer til Dæks. See Dreiereb.

Bovenkryds=Givtoug. See første Part, s^{vi}, Pl. 57. Givtouget og Skjødets er splidset sammen og indstuffed i Skjodbarmen, hvor det fastholdes af en Knevel. Fra dette Sted er Givtouget ledet igjennem Blokken paa Midten af Bovenkryds=Raaen, igjennem Bjørnen og til Dæks. See Givtoug.

Bovenkryds=Jolle. Saaledes kaldes det Toug, hvori Bovenkryds=Stangen heises op. See Jolle.

Bovenkryds=Naa. See første Part, Aⁱ, Pl. 57. See Naa.

Bovenkryds=Nakke. Den er som Blindhængerebet.

Bovenkryds=Saling. Ligger paa Afstætningen paa Bovenkryds=Stangen; dog have ikke alle Skibe denne Saling, men kun dem som have en særskilt Bovenbovenkryds=Stang. See Stængesaling.

Bovenkryds=Seil. See første Part, Aⁱⁱ, Pl. 57. See Seil.

Bovenkryds=Skjoder. See første Part, q^{vi}, Pl. 57. Hvert Skjode er sammensplidset med sit Givtoug og forenet til Seilets Skjodbarm med en Knevel. Fra dette Sted farer hvert Skjode igjennem Skildpadden paa Roffen af Krydsraaen, igjennem Blokken paa Midten af Krydsraaen og til Dæks. See Skjoder.

Bovenkryds=Stag. See første Part, m^{vi}, Pl. 57. Hvor ingen særskilt Bovenbovenkryds=Stang haves ligger dette Stag med et smøget Die om den underste Afstætning paa Bovenkryds=Stangen, Lampen ledes derfra igjennem en Rous paa Storehovedets Bagkant og bindes til sin egen Part.

Bovenkryds=Stang med Boventop. See første Part, Zⁱ, Pl. 57. Saaledes kaldes denne Stang, fordi Bovenbovenkryds=Stangen, der her udgjør Boventoppen, er i Gæt med den. Bovenkryds=Stangen danner en Forlængning af Krydsstangen, Rodenden hviler med sit Slutholt paa Krydsstænge=Salingen, og Overenden er forstøttet af tvende Spænd Bant, tvende Varduner og et Stag; paa denne Stang heises Bovenkryds=Raaen med sit Seil. See Stang.

Bovenkryds=Stagseil. See første Part, Pag. 146, Dⁱⁱ, Pl. 57. Er det øverste Stagseil imellem Store-

- og Krydsreisningen; det har et Fald, samt en Hals forneden, en Dp og Nebhaler og tvende Skjoder; det medgives ikke alle Skibe.
- Bovenkryds=Toplenter.** See første Part, n^{vi}, Pl. 57. Hver Toplent er splidslet med et Kuntoie til sin Bras, Diet er smøget paa Noffen af Raaen, og fra dette Sted farer Toplenterne igjennem Koufe i Bovenkryds-Bantet ned til Krydsmærsk. See Toplenter.
- Bovenkryds=Trædetouge.** See første Part, p^{vi}, Pl. 57. De hænge under Bovenkryds-Raaen, Bugten bæres af en Hest paa hver Side. See Trædetouge.
- Bovenkryds=Bant.** See første Part, k^{vi}, Pl. 57. Bantene ligge med deres Dine paa Stangens underste Affætning, ere viste med Enderne ned igjennem Gulterne i Salingshornene, hvorefter de forenes til Pyttingboltene i Krydsstænge-Bantet ved Hjælp af et Sytoug. See Bant.
- Bovenlæseil.** See Mærseleil. Dog maa det bemærkes, at Navnet Mærseleil kun vedkommer de Skibe og Fartøier, som have Mærseræer; thi paa de Skonnerter, som føre Læseil, kaldes de Bovenlæseil, ligesom ogsaa de dertil hørende Ræer og Spirer kaldes Bovenlæseils-Spirer og Bovenlæseils-Ræer.
- Bovenreisning.** Herved forståes den Deel af et Skibs Reisning, som er ovenfor Bramstængerne.
- Bovenræer.** Kaldes de Ræer, som heises paa Bovenstængerne.
- Bovenseil.** De Seil, som ere underflaede Bovenræerne.
- Bovenstænger.** Paa de Bramstænger, som have Boven-ventoppe, saaledes som Tilfældet er paa Briggen og Fregatten Pl. 48 og 57 i første Part, træde disse Toppe istedet for Bovenstængerne; i andre Tilfælde forståes derimod ved denne Benævnelse de Stænger, der ere ovenfor Bramstængerne.
- Boventallie.** Naar der, f. Ex. ved Bants eller Stags Ansætning, benyttes tvende Tallier, den ene ovenover den anden saaledes, at den øverste hugges i en Krænge paa den understes Tallieløber, kaldes den øverste Tallie Boventallien.
- Boventop.** Kaldes Toppen paa en Bramstang, naar den er saa lang, at den er stiftet til at træde istedet for en Bovenstang.
- Bradspil.** See første Part, Fig. 5, Pl. 50.
- Brambarduner.** Ere Touge, der gaae fra Toppen af Bramstængerne, hvorom de ligge med et Die, ned til Røsterne, hvor de i Almindelighed ansættes med en Tallie til en Taffelstang eller Diebolt. See Store- og Forebram-Barduner, samt Barduner.
- Brambugliner.** See Store- og Forebram-Bugliner, samt Bugliner.
- Bramdreiereb.** Er et Toug, som med den ene Ende er ledet igjennem et Skivgat i Toppen af Bramstangen ned og fastgjøres til Raaen, i den anden Ende er den toskivede Dverblof til Dreierebsfaldet. See Store- og Forebram-Dreiereb.
- Bramdreierebs=Fald, Bramfald.** Er en trestaaen Tallie, hvis Dverblof staaer i Enden af Dreierebet og hvis Underblof staaer i Mærset; der heises i Faldet, naar Dreierebet skal løfte Raaen. See Store- og Forebram-Fald.
- Bramgods.** Herved forståes den Taffelage, som hører til Bramstængerne og Bramræerne.
- Bramjoller.** Saaledes kaldes de Touge, hvori Bramstængerne heises og stryges. See Store- og Forebram-Jolle.
- Bramlæseil.** Saaledes kaldes de Læseil, som føres udenfor Bramseilene. See Læseil, samt Store- og Forebram-Læseil.
- Bramrakke.** See Rakke. See første Part, Fig. D, Pl. 64.
- Bramræer.** De heises paa Bramstængerne; Bramseilene ere underflaede disse Ræer. See Store- og Forebram-Ræer. Forebøven=Topseils=Raaen paa Skonnerter kaldes ogsaa ofte en Bramraa.
- Bramsalng.** See første Part, Fig. 4, Pl. 62. See Store- og Forebram-Salng.
- Bramseil.** Saaledes kaldes de Seil, som underflaees Bramræerne. See Store- og Forebram-Seil.
- Bramstag.** Er et Toug, som tjener til at støtte Bramstangen mod den Kraft, der vil trykke dens Dverende agterefter. See Store- og Forebram-Stag. Paa Skonnerter, som er vliift paa Pl. 43 i første Part, kaldes Staget p' et Bramstag.
- Bramstænger.** Disse Stænger danne en Forlængning af Store- og Forstangen, og føres paa disses Forkant; de ere forstøttede af Bant, Stag og Barduner mod den Kraft, hvormed Bramseilene, som heises paa dem, virke under Seiladsen. Bramstængerne have enten en lang Bovenstang, saaledes som sees i første Part, Pl. 48 og 57, eller de have særskilte Bovenbram-Stænger. See Store- og Forebram-Stang.
- Bramstagsseil.** Er et Seil, som farer med sine Løierter

Brase. At brase Ræerne paa et Skib er at hale ligesaa meget i Braserne paa den ene Side som der fires i dem paa den anden Side, saa at Ræerne svinge i en horizontal Direction idet de antage en forandret Vinkel med Skibets Diametral.

Brasmatter. Matter som naies paa Underræerne for at forhindre Tongværkets Skamfling, naar Ræerne brases ind.

Brasffinkel. Er et kort Tong i hvis ene Ende er et Die, som smøges paa Roffen af Raaen istedet for Brasblokkens Stroppe; i den anden Ende er en enkelt Blok, Brasblok, hvorigjennem Brasen farer. Disse Skinkler benyttes sjældent.

Bredsof. Er et Seil, som underflaaes Bredsofferaaen paa Kuffer, Skonnerter, Galeaser, Slupper og Jagter. See H, Pl. 13; F, Pl. 41 og G, Pl. 43.

Bredsofkebraser, Bekajere. See Braser. See første Part, d' Pl. 13; p, Pl. 41; u, Pl. 43.

Bredsoffenedhaler. Paa de Fartøier, hvor Bredsoffen ikke ved Raabaand er underflaaet Bredsofferaaen, der bjergeres dette Seil ved Hjælp af tvende Redhalere, der staae fast i Raaliget. See første Part, Pag. 104.

Bredsofferaa. Denne høves kun paa Skonnerter, Galeaser, Slupper og Jagter. Paa de mindre Fartøier heises den i et Fald og hænger da deri, saavel som i Toplenterne, derimod har den paa de større Fartøier, foruden Toplenterne, en Borgskjæde, hvori den hænger. Raffen, som holder Raaen til Masten, er ogsaa forskellig, idet den paa de mindre Fartøier kun bestaaer af en Stroppe med en Koud, der vandrer paa et Løbestag, hvorimod Raffen til Raaen paa de større Fartøier ofte er af Jern, saaledes som Fig. C, Pl. 64 i første Part.

Bredsofferakke. See Bredsofferaa. See første Part, Pag. 30 og 160.

Bredsoffeskjøde. Dette Skjøde er paa de fleste Fartøier i Et med Bredsoffehalsen. See Skjoder. See første Part, z, Pl. 13; q, Pl. 41 og v, Pl. 43.

Bredsoffetoplenter. Ere Tonge, der paa de større Fartøier ligge med et Die om Roffen af Raaen og ledes derfra enten igjennem en Blok ved Salingen, eller en Koud eller Blok i Bantet, ned til Dæks. Toplenterne ere ofte splidsede sammen med Braserne, eller tillige danne Udhalere for Seilet, i hvilket Tilfælde de fare over en Skive i Enden af Raaen. See Toplenter. See første Part, x, Pl. 13; o, Pl. 41 og r, Pl. 43.

Bredsoffenedhaler. See første Part, Pag. 30, x, Pl. 13.

Bredgange. Saaledes kaldes de korte Klædningsplanter, der spigres til et Krigsskibs Spanter imellem Kanonportene; de benævnes efter det Sted, hvor de staae, altsaa enten uden eller indenbords, saavel som efter det Dæk, hvortil Portene høre; der høves altsaa Bredgange paa underste Dæk, paa 2det Dæk, samt paa Standse og Bak. See første Part, c' og p, i' og r samt p' og t, Pl. 45.

Brig. See første Part, Pl. 48.

Brigseil. Er et Seil, der har samme Figur som en Bommesan og føres paa samme Maade som denne, men benævnes med dette Navn, fordi det føres paa en Brig. See Seil. See første Part, P', Pl. 48.

Brog. Bestaaer enten af et enkelt tykt Tong, eller af flere tyndere Tonge, som løseligen ere sammensnoede. En Brog bruges i Almindelighed enten til at indskrænke et Legems Bevægelse med, som f. Ex. Kanoubrogen, og Hælbrogen paa et Speil, som skal heises op, eller til dermed at foraarsage eller forplante en Bevægelse f. Ex. ved et Skibs Afsløbning af Stabelen eller Dphaling paa Land, i hvilket Tilfælde den ogsaa kaldes en Hælbrog.

Brogboiler. Disse Boiler, x, Fig. 2 og 3, Pl. 21 i første Part, ere af Jern og satte fast paa Sidevangerne af Raperten, hvor de benyttes til deri at indlægge Kanoubrogen (See Fig. 1, Pl. 7, første Part) for at den ikke skal blive uklar under Kanonens Recul eller Tilbordefætning; hver Boile kan lukkes forned med en løs Bolt.

Broggiwtong til Mesanen. See første Part, Pag. 99.

Brogseifinger. Saaledes kaldes de Seifinger, som bære Hælbrogen paa et Speil, naar det skal heises op og sættes paa Kjelen.

Brogtonge. Ere Tonge, hvormed Hælbrogen opheises og holdes paa sin Plads paa et Skib, som skal løbe af Stabelen. See første Part, c', Pl. 53.

Brystet paa en Blok (Gie eller Tallieblok). See første Part, hc, Fig. 1, Pl. 49.

Brystet paa et Brandrør til en Bombe. See første Part, el, Fig. 5, Pl. 46. Naar Brandrøret er drevet ned i Bomben staaer det med Brystet mod Skorpens Overflade.

Brystet paa en Rapert. See første Part, B, Fig. 2, 3 og 4 Pl. 21. Brystet er et bredt Stykke Egetræ, hvis Under ere indhuggede i Rapertvangernes Sider,

det har sin Plads ved Kapertens Forende; igjennem Bangerne og Bryftet gaar tvende Samlingsbolte o, der holde Kaperten sammen paa dette Sted.

Bryftet paa en Transportrapert. See første Part, z, Fig. 4 og 6, Pl. 14.

Bryftbindsel. Saaledes kaldes det Bindsel, hvormed en Bloftroppes Parter trækkes sammen imellem Blofens Bryft og Kousen, og hvorved saavel Blof som Kous omslutes fast af Stroppen. See første Part, d, Fig. 4, Pl. 34.

Bryftbolt. See første Part, B, Fig. 13, Pl. 26.

Brække Bugt. Er at boie et stift Toug paa et vist Sted saaledes, at det bliver skiftet til at antage Formen af det Legeme, som det skal omgive eller passe efter.

Brække Trompet. Kaldes den Maade, hvorpaa et Toug boies og sammenlægges for at gjøre det kortere, naar man hverken maae eller kan kappe af dets Længde. See Trompetstik. At brække Trompet, naar et Mærseil er rebet, er at lægge den Deel af det staaende Liig, som er imellem Raaen og Rebet, indefter paa Raaen, førend Seilet opduges.

Brænde af. See Brænde for.

Brænde efter. Siges om et Skud, som først falder, efterat Fængkrudet er afbrændt.

Brændere. See Lichtlænsere.

Brænde for. Brænde af. Siges om et Fængror, naar det brænder ud, uden at tænde Ladningen.

Brænde Planker. Hermed forstaaes, ved Hjælp af Ild og Vand at give tyndere Klædningsplanker en Deel af den Bugt og Dreining, som de bør have, for at kunne passe paa Skibet eller Fartøiet. See Brandsted.

Brænde under sig. Siges om Krudet, naar det, lagt paa Papiir og antændt, viser sin daarlige Egenkab deri, at det efterlader Pletter paa Papiiret eller endog antænder det.

Brænde et Skib. Er en Handling, som foretages med Klædningen paa et Skib som kjølhalet, og bestaaer deri, at naar Sværten er skrabet af udenbords under Vandet, bliver Klædningen befriet fra de sidste Levninger deraf ved at holde brændende Brandballier eller Gjæs mod Skibets Klædning, og da lade Ilden fortære hvad Skraben ikke har kundet borttage; ved denne Fremgangsmaade tørres tillige Skibets Bund, hvorved den bliver skiftet til at modtage den nye Labfalving.

Brønden for Ankerkjæden. See første Part, a, Fig. 5, Pl. 47. Ligesom Ankerkjæden viser ned igjennem

Brønden til Kjæderummet i Lasten, saaledes viser Anfertougene ned igjennem Storlugen til Kabelrummet. Paa Coffardisfibene, hvor Rummet i Lasten maa benyttes til Ladningen, viser ofte Ankerkjæden og Anker-touget ned agtenfor Bradspillet.

Brøndstopper. Sar ved Brønden. See første Part, b og c Fig. 5, Pl. 47. Foruden denne Stopper, havees ligeledes paa de store Skibe endnu en Armstopper under den agterste Banjerbjelle i Storlugen. See første Part, Fig. 6, Pl. 47. Paa de Krigsskibe, som have Bradspil, bruges en Stopper ved Klydset, hvorved med Kjæden stoppes, naar den skal forfares paa Spilstammen.

Buefiil. Et Redskab, som bestaaer af et Saugblad med fine Tænder, hvilket er spændt i en buedannet Jernstilling, som har et Skaft paa den ene Ende. Med Buefilen overføres Kobber- og Jernbolte, samt Nagler og andre Ting, naar de staae paa Steber, hvor de ikke kunne lade sig overhugge.

Buefud. For saavidt som intet Projectiil beskriver en lige Linie, naar det udfydes, kan det vel ogsaa siges, at ethvert Skud er et Buefud; men ved denne Benævnelse forstaaes dog, at Skuddets Bane er meget krummet, og altsaa har Lighed med et Strækkes eller Kastefud.

Bugen paa et Fad. Er den større Diameter, Fadet har paa Midten end over Enderne; Tjæretønden har af den Marsag ingen Bug, fordi dens Diameter paa Midten ikke er større end den i Enderne.

Bugen paa et Seil. Saaledes kaldes den Bugt, som et Seil erhoder, naar Binden virker deri og udspænder det. Undertiden forstaaes ogsaa ved Bugen paa et Seil den Deel af Mærseilenes Underlig, hvor Buggaardingsløjerterne ere indstufne.

Buggaardinger. Ere Touge, der med den ene Ende ere stufne i Buggaardingsløjerterne i Raaseilenes Underlig, fare for paa Seilene op igjennem Bløkke enten paa Stageinene, eller paa en Krands, der er nalet om den Stang, hvorpaa Seilets Raa skal heises. Buggaardingerne benævnes efter det Seil, hvortil de høre, og saaledes havees da paa et af de store tremastede Skibe: 2 Store- og 2 Fokkebuggaardinger, 3 Store- og 3 Foremars-Buggaardinger, 2 Kryds-Buggaardinger samt een Store- og een Forebram-Buggaardinger. 3 Buggaardingerne heises Underliget op, naar Seilet skal bjerpes. See Gaardinger.

Buggaardingsbolte. See første Part, r, Fig. 1 og g, Fig. 2, Pl. 18.

Buggaardingsloierter, Bugloierter. Saaledes kaldes de Dine, der ved Indspilidning af korte Stykker Toug i Seilets Underlig benyttes til Buggaardingerne. See første Part, e, Fig. 1 og n, Fig. 2, Pl. 18.

Bugliner. Buglinerne ere Touge, hvormed Raaseilenes Sidelig strækkes og bringes forefter paa den luv Side, især i bi di Vinds Seilads, for at Vinden kan komme til at virke bedre i Seilene. Buglinerne ere ikke umiddelbart forenede med Seilets Liig, men have en Kous i den ene Ende, hvilken vandrer paa et saakaldet Buglinespryd, saaledes som Tilfældet er med Bovenbrambugline=Sprydene paa Briggen og Fregatten i første Part, Plade 48 og 57, eller saaledes som paa de større Seil, hvilket ses paa Storfeilet og Fokken paa den nævnte Brig og Fregat. Der er een Bugline i hvert af de staaende Liig, og de erholde iøvrigt Navn efter det Seil, hvori de ere gjorte fast; de store Skibe have derfor: Store- og Fokkebugliner, Store- og Foremars- samt Krydsbugliner, Store- og Forebramsamt Bovenkryds=Bugliner, og endelig Store- og Forebovenbramsamt Bovenbovenkryds=Bugliner.

Buglineoierter. Saaledes kaldes de Stropper i Raaseilenes staaende Liig, hvori Buglinesprydene ere gjorte fast. See første Part, d, Fig. 1 og m, Fig. 2, Pl. 18.

Buglinespryd. Ere Touge, hvis Guder gjøres fast med et Gaardingsstik til Buglineoierterne i Raaseilenes staaende Liig, og hvorved den Kraft, som Buglinerne anhales med, bliver fordeelt paa en tilstrækkelig Længde af Seilene. Paa de store Raaseil er et saadant Spryd som oftest sammensat af et Kortspryd og et Langspryd, og undertiden af tvende Kortspryd og et Langspryd. Begge Guderne af Kortsprydet ere gjorte faste hver til sin Loiert, Langsprydets ene Ende er ligeledes gjort fast til en Loiert, men i dets anden Ende har det en Kous, som vandrer paa Kortsprydet, og Buglinen vandrer da igjen med sin Kous paa Langsprydet; har Seilet derimod tvende Kortspryd, saa har Langsprydet Kous i begge Guder og vandrer med dem paa begge Kortsprydene. See Buglinesprydene paa Mærseilene Pl. 57 i første Part.

Bugstregen. Er en bred Strimmel Seilbug, ofte en heel Brede, som paasyes tværs over nogle Skibes Mærseil og Underseil, omtrent midt imellem det underste Reb og Underliget. See første Part, s, Fig. 1

og h, Fig. 2, Pl. 18. Bugstregen styrker Seilet og forhindrer, at en Skjøre i dette, ikke kan gaae længer end til denne Strimmel.

Buk. Ved dette Ord kan enten forståes et længere eller kortere, rundt Stykke Træ, som er opreist paa sin Ende og forstøttet af Barduner, som f. Ex. en Kulseilsbuk, Mastebuk, Reisebuk, Spantebuk, Speilbuk m. fl. og benyttes ved forskellige Tings Opheisning, eller Ordet kan have Hentydning paa en Skrave, der enten bruges til at gjøre Stilling paa, eller af Saugfjærerne til at lægge det Træ paa, som skal gennemskjæres. See disse forskellige Benævnelser.

Bukkepande. Er en langagtig, firkantet Klods, der tjener som Fod for en Buk (Spantebuk, Speilbuk, m. fl.), af hvilken Marsag der er hugget et Hul i dens Overflade, hvori Underenden af Bukken staaer. See første Part, l, Pl. 40.

Bukshorn, Burhorn, Durhorn. Saaledes kaldtes Hageboltene Fig. 20, Pl. 26 i første Part, hvilke forhen sattes indenbords, een paa hver Side af Kanonportene i Krigsskibene, og brugtes som Surrebolte; i disses Sted have nu Ringebolte.

Bunden paa en Kanon. Saaledes kaldes Stykket fra Lobets Bund til Agterkanten af højeste Trise paa en Kanon. See første Part, E, Fig. 1, Pl. 21.

Bunden paa en Morteer. Ved Bundens Længde forståes Distancen e r, Fig. 1, Pl. 6, i første Part.

Bunden paa et Skib. Ved et Skibs Bund forståes vel i Almindelighed den Deel af et Skib, som er nedens for Vandet; men ved dette Udtryk forståes Skibbyggeren dog især den midterste og fladeste Deel af Skroget, fra Kjolen og saa langt tværskibs ud, indtil Spanterne begynde at krumme sig opæfter.

Bunddæler. See første Part, b, Fig. B, Pl. 35.

Bundstok. Dette Navn gives i Almindelighed ethvert ru Træ, hvad enten det er et Knæ eller et Krumtømmer, naar det efter sine Dimensioner og sin Figur er flirket til en Bundstok.

Bundstokken i et Spant. Er det Træ, der gaaer tværs over Kjolen, og som ved sin Forløbning med og Forboltning til Zitterserne forener Skibets Sider med hinanden. See første Part, C, Pl. 40 og A, Pl. 42.

Bundstokkens Dærl. Det samme som Midten af Bundstokken eller det Sted, hvor Bundstokken er skaaret ned over Kjolen; Paa et ru Knæ er Dærken det Sted, hvor Grenen er voret sammen med Stammen.

Bundstokkens Reising. See Reising.

Bundstoksstød. Herved forståes ligesaa vel Endeståderne paa en færdighugget Bundstok, som den fine Abning, der fremkommer, naar Enden af Bundstokken søies sammen med Enden af første Dplangeren. See første Part, Linien ab, Fig. 1, Pl. 42. Paa en Skibstegning, saavel som paa en Afslagnings Spanterids, trækkes steds Linier, som angive Bundstokkenes Længde, de ere betegnede med B'S og kaldes Bundstoksstødene.

Bundstokstræer. See første Part, R, Fig. 1, Pl. 63.

Bundstoksvægere, Rimningsvægere. Kaldes de Range Klædning, der lægges i et Skibs Bund over Bundstoksstødene, disse Range ere tykkere end Garneringen i Lasten, og lægges for at styrke Spantefystemet. See første Part, h, Pl. 45.

Bundstykke paa en Kanon. See Stykkerne D og E, Fig. 1, Pl. 21 i første Part.

Bundtillier. Ere Rostværker eller løse Bræder, som lægges i Bunden paa et Roesartoi, især hvor Agtersædet træffer.

Bunkaarer. See Aarer.

Buurknob. See første Part, Fig. 7, Pl. 11.

Burekna. See første Part, A, Fig. 4, Pl. 29.

Bygge paa Alin. See første Part, Pag. 86, Fig. D, Pl. 35.

Bygningspanter. Er en Benævnelser, som gives de Spanter paa en Afslagning, efter hvilke der forarbejdes Skabeloner og hugges Træer til Spanterne i Bygningen. Dette Slags Spanter adskille sig saaledes fra Hjælpspanterne, der kun bruges paa Afslagningen.

Bæregier. Hvor flere Gier virke til at opheise en Gjenstand, f. Er. et Agterspeil til et Skib, kaldes de af dem Bæregierne, der ere anbragte nærmest ved Gjenstandens Tyngdepunkt, disse Gier ere derfor de sværeste.

Bære over Gæt. Siges om flere Touge, naar de ere lige stramme, og hvert bærer sin Part af den Last, der hænger i dem.

Boie. See Ankerboie.

Boien er blind. Saaledes siges, naar Strømmen sætter Boien under Vandets Overflade.

Boien vager. Naar en Boie flyder i sin rette Stilling, siger man at den vager.

Boie Ankertouget op. Er ved Hjælp af Boier eller tomme Fæde at holde Ankertouget saaledes op, at det ikke stamfles af Grundten.

Boiens Rattestjert. Er et kort Toug, som sættes i den Ende af Boien, som er ovenfor Vandet; denne Stjert tjener til at tage fat paa, naar Boien skal hales ind i Fartøiet; Boien hænges ogsaa op deri, naar den ikke bruges.

Boiereb. Kaldes et Toug, som med den ene Ende er gjort fast til Ankerkrydset, og med den anden Ende til Ankerboien. Boierebet maa være saa langt, at Boien kan flyde, naar Ankeret er kastet, og saa stærkt, at man i dette kan løste Ankeret af Grundten.

Boierebet fisker. Saaledes siges, naar Boierebet, idet det fastes tilligemed Boien, ikke falder klart, men bliver hængende et eller andet Sted paa Skibet.

Boierebstik. See første Part, Fig. 8, Pl. 47.

Boiestroppe. Er det Tougværk, hvormed Boien omgives. De forskjellige Parter, hvoraf denne Stroppe bestaar, lægges saaledes, at der kan dannes et Die af dem i hver Ende af Boien; i det ene Die stikkes Boierebet og i det andet Die Stjerten. Boier som ere af Jern, have ingen Stroppe, men et Die, en Hex eller Ring i hver Ende.

Børsfæd. Saaledes benævnes et Trækar af omtrent en Ottings Størrelse. Det er tæt belagt med Træbaand, har en Træbund i den ene Ende og en Læderpose, som kan trækkes sammen, i den anden Ende; Kanoneren i et Krigsskib bruger den til deri at gemme Spildetrud.

Bøsning. Kaldes Udforingen som anbringes, hvor en Tap eller Nagle skal vandre, deels for at formindste Frictionen, deels for at Taphullet eller Naglehullet ikke skal blive for stort under Vandringen. Der findes aabne og lukkede Bøsninger. De aabne Bøsninger ere enten af Jern eller Metal og kun cirkelrunde til den ene Side, den aabne Side lukkes da med en Stikkel eller et Doversald. De lukkede Bøsninger, der ligeledes ere enten af Jern eller Metal, have et rundt Hul i Midten efter Størrelsen af Tappen, som skal vandre deri, og dette Slags Bøsninger have som oftest Bund. Bøsningerne i Blokkesliverne ere næsten steds af Læder, dannede som Ringe og indpressede i Hullet i Skiverne.

Bøssebænk. Er en tyk Træplade (See q^u, Pl. 45 i første Part), som indskydes med Enderne i Portstøtterne saaledes, at dens Overflade er overeensstemmende med den forlangte Bøssebænkshoide; Bøssebænken danner

tillige et Skandbæk for de Spantetræer, der løbe op under den. — Paa Trækrydsholtet Fig. 9, Pl. 60 i første Part, kaldes Stykket c en Vossbank.

Vossbankshviden. Herved forståes den lodrette Hvide fra Dækkets Overkant paa det Sted, hvor de forreste

Kapertthjul berøre eller staae paa Dækket, til Overkanten af Vossbanken.

Vossbankssent. Saaledes kaldes den af et Skibs Langsenter, som trækkes udenbords efter Mærkerne paa Skibets Spanter, hvor Vossbankens Overkant skal være.

C.

Caliber. Herved forståes Løbets Diameter i Skyfset.

Caliberbor. Det tredje Bor, som bruges i et Boreværk, og hvormed Skyfsets Løb udbores til dets rigtige Længde og Diameter.

Caliber Gods. Naar det ikke bestemt angives paa hvilket Sted af Kanonen at Talen er om, da betyder dette Udtryk stedse Forholdet imellem Løbets (Caliberens) Diameter og Jernets Tykkelse over Fænghullet paa Kanonen.

Caliberkolbe. En Staacylinder, som bruges til Geværlobenes Eftersyn. Til Lobenes Calibrering bruges tvende saadanne Cylindre, nemlig en 15 og en 16 loddig; den første maa ikke gaae ind i Lobet, hvorimod den sidste maa løse og ved sin egen Vægt netop kunde gaae ned igjennem hele Lobet.

Caliber Løbs Længde. Dette vil sige, hvor mange Gange Løbets Længde indeholder dets Diameter.

Calibermaaler, Caliberprover. Er et Instrument, som bruges til at undersøge og prøve med, om Boringens Diameteren (Kanonens Caliber) er rigtig, og ligestor paa hele Løbets Længde.

Carcasse. See første Part, Fig. 7, Pl. 46. Carcassen som bruges til Raketter, see Brandraketter.

Carronade. See første Part, Fig. 1, Pl. 12.

Carronade-Uffutage. See første Part, Fig. 1, 3 og 5, Pl. 12.

Cautioner eller Mellemtaatouge. Bruges til at fastholde Skraastøtternes Underender med paa svære Skibe, som skulle kleshales. Disse Taatouges Plads paa Skraastøtterne er saameget ovenfor Standses og Baksdækket, at de kunne fare igjennem Hullklammer, der anbringes udenbords; de krydses iøvrigt ligesom de andre Taatouge, c, Fig. A, Pl. 4 i første Part.

Chaloupe. Er et No- og Seilfartoi, der har tvende Mastes og fører enten Raaseil, eller Sprydseil, en Klyver og undertiden et Papegoieseil. En Chaloupe benævnes efter Marernes Antal, eller efter Brugen,

som skal gjøres deraf, som f. Ex. om den skal være til Chefens Brug, da kaldes den en Chefschaloupe, eller til Arbeidsbrug, og da kaldes den en Travailleschaloupe.

Chalouprørsfald. Er et Commando-Ord, som bruges, naar Mandskabet skal gaae ned i Chaloupen for at ro i Land.

Cirkelline. Saaledes kaldes et kort, tykt Stykke Tong, der gaaer igjennem et Hul i Roret og bindes med Enderne om Kouse i tvende Diebolte, der staae udenbords, een paa hver Side, foran Agterstevnen; Cirkellinen forbyder Roret at hoppe af Rorhjulferne. Paa de nyere Ror bruges en saakaldet Laas istedet for Cirkellinen.

Cirkellinebolte. Tvende Metalsiebolte med Kouse, hvorom Enderne af Cirkellinen bindes.

Clinometer. Et Instrument, som fastskrues indvendig i et Skib, og som viser de Forandringer, der under Seiladsen foregaae med Skibets Styrlastighed.

Congrevske Raketter. See første Part, Pag. 89. De benævnes i Almindelighed efter deres udvendige Diameter i Tommemaal.

Conikammer. See første Part, c e d, Fig. 4, Pl. 6.

Conisk Boie, Kandeboie. Den er dannet omtrent som en Kande, altsaa smal i den ene og bred i den anden Ende, forsynet med Jernbaand, og indstropet saaledes, at den har et Die i hver Ende; Boierebet er stiftet i Diet i den smale Ende og Bøiestjerten i Diet i den brede Ende. See Boie.

Contrabrafer. Disse Brafer kaldes saaledes, fordi de fare den modsatte Vej af de sædvanlige Brafer; de benyttes kun paa de større Skibes Storraa, deels til Støtte for de andre Brafer i haardt Veir, deels til at træde istedet for dem, dersom de stodes over. See Storecontrabraferne b''' paa Fregatstibet Pl. 57, i første Part.

Contramahl. Kaldes enhver Mahl, som tages fra den modsatte Kant eller Flade, hvortil ingen Skabelon er gjort, eller fra den modsatte Kant af Mahlbrættet: Saaledes hugges Overlagets Spantetræer efter Contramahle ved at tage dem fra den modsatte Kant af Mahlbrættet, og disse Træers Overflader erholde

derfor ligesaa store Skydemahle som Underlagets Mahle ere blevne undergaaende. See Mahle.

Corvet, Vetsfregat. Er et tremastet Krigsskib med Fregats Taffelage. Det fører sjældent færre end 20 Kanoner, der alle staae paa eet og samme Batteribæk. **Cylinderkammer.** See første Part, ced, Fig. 3, Pl. 6.

D.

Dagliganker. See første Part, Fig. 1, Pl. 44. Dagligankeret er et af de sværeste Ankere, et Skib har, og kaldes saaledes, fordi det stedse (daglig) bruges, naar Skibet ligger for Anker. Det hænger under den bagbords Krahnbjelke og kaldes derfor ogsaa et Krahnanker eller Bonganker.

Dagligkjaeden. Saaledes kaldes den Kjaede, der er forenet til Heren i Dagligankeret. Kjaeden farer fra Kjøttingrummet igjennem den bagbords Brønd, igjennem det inderste Klyds om Bagbord og op til Ankeret under den bagbords Krahnbjelke.

Dagligklyveren. Er et trekantet Seil, f. Ex. som Klyveren D, Pl. 57. Den farer med sine Jernløjerter paa en Stander. Har Skibet tvende Klyvere, nemlig en Stors og en Dagligklyver, da staaer Standeren til Storklyveren om Styrbord, og den til Dagligklyveren om Bagbord. See Klyver.

Dagligklyver=Fald. Dette Toug staaer fast i Seilets Faldshorn, gaaer derfra igjennem en Blok under Salingen paa Forstangen, og til Dæks. See Fald.

Dagligklyver=Frihaler. Er et Toug, hvormed Klyveren, naar dens Skjodbarm skal over fra den ene til den anden Side af Skibet, hales fri af Forestanges Staget. Frihalerens Part er som paa Forestanges Stagsseilet, hvor den sees x', Pl. 32, i første Part.

Dagligklyver=Hals. Halsbarmen er naiet til Diet paa Klyverbommen.

Dagligklyver=Indhaler. Saaledes kaldes det Toug, hvormed Klyverbøilen hales længer ind paa Klyverbommen; Indhaleren staaer fast paa Bøilen og farer derfra igjennem en Beiviser paa Fokfestagstroppen, ind i Skibet.

Dagligklyver=Nedhaler. I dette Toug nedhales eller bjerges Seilet. Nedhaleren staaer fast med den ene Ende i Seilets Faldshorn, den anden Ende er ledet

igjennem alle Jernløjerterne i Standerliget, igjennem en Blok paa Klyverbøilen, derfra ind i Skibet.

Dagligklyver=Skjoder. Bestaaer af et Toug, hvis Bugt gjøres fast i Seilets Skjodbarm, hvorfra hver Part vises til sin Side udenom Stængestagene, ind i Skibet. Paa de større Skibe bestaaer Dagligklyver=Skjoderne af en Skinkel og tvende Halvtallieløbere, saaledes som sees paa Forestanges Stagsseilet A, Pl. 32, i første Part, hvor t' er Skinkelen og v' Halvtallieløberne.

Dagligklyver=Stander. Dette Toug ligger i Almindelighed med et Stagsseil paa Toppen af Stangen, farer derfra under Rullen paa Klyverbøilen, igjennem en Skive i Rokken af Klyverbommen og har en treskaaren Tallie i Agterhaanden. Er der tvende Klyvere, da ere Standerenne bindede sammen og udgjøre kun eet Die paa Toppen, men da farer Storklyver=Standeren igjennem en Skildpadde paa Siden af Rokken af Klyverbommen og har en Tallie i Agterhaanden, ligesom Dagligklyver=Standeren.

Dagligklyver=Udhaler. Dagligklyver=Standeren, som farer under Rullen paa Klyverbøilen, tilligemed sin Tallie i Agterhaand, tjener som Udhaler for Dagligklyveren.

Dagligtouget. Saaledes kaldes det Anfertoug, der bruges til Dagligankeret. De Skibe, som medgives Anfertouge, have Dagligtouget liggende opskudt i Tougbrixen om Styrbord, hvorfra det er viist op igjennem Storlugen, igjennem det inderste Klyds om bagbord, hen til Ankeret.

Dam i en Blok. See første Part, f, Fig. 1, Pl. 49.

Dam i en Dæsk. See første Part, h, Fig. 1, Pl. 15, samt g h i k, Fig. 2, Pl. 17.

Dampskib. See første Part, Bag. 167.

Dansk Helling. See første Part, A, Fig. 18, Pl. 65. De tvende Varp, som skulle helles, lægges ved Siden

af hinanden, begge Lampene den samme Wei, derefter paalægges Hellebindselet (Hjertebindslet), hver Lamp bringes dernæst hen til det modsatte Værps faste Part, hvorom de slynges og hvortil de bindes, saaledes som Figuren viser.

Defensionskib. Et armeret Handelskib, som lægges til Beskyttelse for en Havn.

Delphin eller Boile. See første Part, A, Fig. 2, Pl. 2.

Devis til en Barcasfe. Er en kort Bjelke, der lægges obliqv ud over Barcasens Speil, den har en Skive i Yderenden, hvorover Boierebet farer, naar Ankeret skal løstes af Grunden.

Devis til et Skib. See første Part, b'', Pl. 32.

Digte. Det samme som calfatre.

Digtehammer. See Klaphammer.

Digtekiste. Saaledes kaldes en lille, aaben Kiste, som Skibbyggerne bruge, saavel til at gemme det mindre Redskab i, som de bruge ved Arbeidet, som til at staae paa, eller til at lægge det Træ paa, som de forarbejde.

Dillen, Hylsen paa en Bajonet. See første Part, c, Fig. C, Pl. 25. Den er sveiset til Bajonettens Underarm og passer til Enden af Flinteløbet.

Dirke op. At dirke Bommen til Mesanen eller Brigseilet op er at heise denne Boms Agterende høiere op ved Hjelp af Bombdirkerne.

Dobbeltbænkede Fartøier. Ere almindelige Fartøier, men kaldes saaledes, fordi tvende Mænd roe paa een Lofte.

Dobbelt Bedingsflag. See Bedingsflag.

Dobbelt Halvstik. See første Part, Fig. 5, Pl. 11.

Dobbelt Klamai. See Klamai.

Dobbelt Naad i et Seil. Det samme som et fladt Naad.

Dobbelt Pælestik. See første Part, Fig. 10, Pl. 11.

Dobbelt Rabat. See Rabat.

Dobbelt Rat. See første Part, Fig. 2, Pl. 59, Pag. 149.

Dobbelt Skarp. Saaledes kaldes det, naar der skydes med tvende Kugler.

Dobbeltspidsning, Kuntspidsning. See første Part, Fig. 1, Pl. 5.

Dobbelt Stroppe. Bruges især paa Blokværk. See første Part, Pag. 83, Pl. 34.

Dobbelt Tallierebsknob med Krybsknob. See første Part, Fig. 4, Pl. 3.

Dobbelt Tallierebsstik. See første Part, Fig. 6, Pl. 28.

Dobbeite Tolv=Alinger. See Alinger.

Dobbelte Vinkeljern. Har tre Arme, eller maastee rettere, en Ræg med en Arm paa hver Ende, og forener saaledes tre Træer eller tre Ting til hinanden. Saadanne Vinkeljern have imellem de agterste Dæksbjelker i et Skib, især paa Standsen, Rægen er da boltet til Skibssiden, og de tvende Arme hver til sin Dæksbjelke.

Dof. Ved en Dof forstaaes i Almindelighed en Bygning af Steen eller Træ, hvilken har en saadan Beliggenhed og saadanne Egenheder, at et Skib kan hale ind i den, for, naar Vandet er udpompet, at blive repareret.

Dofke et Skib. Er at indsætte et Skib i en Dof og der at give det den behøvende Reparation.

Dolhaler. Kaldes et Toug, som fastgjøres i Hagen paa en Gies Underblok for dermed at hale den ned, naar Gien enten er for svær til at skage ned med Hænderne, eller hænger saaledes, at den ikke kan naaes. En Dolhaler kan ogsaa være et smækkert Toug, som stilles paa en Gies Dverblok, og gjøres fast saaledes, at Blokken ikke kan falde ned, dersom Stroppen eller Touget, hvori den hænger, springer.

Donkraft, Haanddonkraft, Dunkraft. Er en Maskine, der sættes i Bevægelse med et Jernsvingel, som dreies rundt. En Donkraft bestaaer af et langagtigt, firkantet Stykke Træ, hvori vandrer en Jernstang med Tænder, og som ved Hjelp af Hjul og Drev kan føres op og ned. Dverenden af Tandstangen, der gaar udenfor Dverenden af Træet, ender sig i en gaffelformig Klo, paa Underenden af Stangen er ligeledes en Klo, men den staaer vinkelret ud og vandrer i et Løb i Træet. Skibbyggerne bruge Donkrafterne deels til at løfte og kandre svære Træer med, deels til at presse Skibets Krumtømmer og Klædningsplanter tæt med til Spanterne, samt ved flere Leiligheder. Til de store Skibe medgives Artilleriet ligeledes een eller to Donkrafte til Brug ved forekommende Arbejder paa Batterierne.

Donkraftpram, Dunkraftpram. Er en stor og stærk bygget Pram. Forenden er spids, men Agterenden er firkantet; over hele Prammen er et Dæk med nogle Spil, og i den firkantede Ende er opreist en stærk Krahn med 3 Horn, fra hvis Dverender kan nedhænges 3 Gier. Foruden forskjellige andre Arbejder, hvortil bløse Donkrafte anvendes med Fordeel, bruges de ogsaa til at trække gamle Pæle op med, samt til at

løste og optage Skibe og andre svære Ting med, som ligge sjunkne i Søen.

Dopprøve. See Krudprøve.

Doublere. Saaledes kaldes det ombord i et Krigsskib, naar Mandskabet skal besætte Batteriets Kanoner paa begge Sider, hvilket skeer derved, at Mandskabet fra hveranden Kanon paa Styrbord Side gaaer over til hveranden Kanon paa Bagbord Side, hvor da een Kanons Mandskab maa besætte tvende Kanoner, hvilket kan skee derved, at der sigtes og skydes med den ene Kanon, medens den anden lades.

Dragbaand. Underlagte Dragbaand. Bangedragbaand. Ere flade Jernskinner, hvormed Kapertarnerne holdes til Bangerne. Efter den Maade, hvorpaa Dragbaandene ere anbragte, inddeles de i Underlagte og i Bangedragbaand; det første Slags ligge med Fligene under Kanterne af Bangerne, saaledes som sees q og r, Fig. 2 og 5, Pl. 21 i første Part, og det sidste Slags løbe med Fligene op paa Siderne af Bangerne.

Dragbaand paa et Nor. See første Part, l, Fig. 3, og Fig. C, Pl. 59.

Dragbaandsbolt. See første Part, g, Fig. C, Pl. 59. Dragbaandsboltene bruges ikke steds saaledes som den her er vist, men Hovedet er undertiden støbt i Jern med Dragbaandet.

Dreiere. See første Part, Fig. 16, Pl. 61.

Dreiereb. Saaledes kaldes de Louge, der ere fastgjorte til Midten af et Skibs Ræer, og hvori disse heises og stryges. Store og Fokkeræen samt Mærseræerne have tvende Dreiereb, de andre Ræer kun eet. Dreierebene erholde Navn efter den Ræe, der hænger i dem, derfor have: Store- og Fokkedreiereb, Store- og Foremars- samt Krydsdreiereb, Store- og Forebram- samt Bovenkryds-Dreiereb, og endelig: Store- og Forebøvenbram- samt Bøvenbøvenkryds-Dreiereb. Hvert Dreiereb bestaaer iøvrigt af et enkelt Loug, der med den ene Ende er gjort fast om Midten af Ræeen, den anden Ende farer igjennem en Blok paa Toppen af Masten eller Stangen, eller om det er et Dreiereb til Bram- eller Bøvenbram-Ræerne, da igjennem et Skivgat i Toppen af Stangen; i denne Ende af Dreierebet er et splidset Die, hvori Dverblokkens Stroppe til Dreierebsgien gjøres fast. See første Part, Pl. 27, hvor m forestiller Underdreierebet, l Underdreierebsblokken og n Dreierebsgien. Brigger og mindre Fartøier opheise deres Underæer

med tvende Haandtaallier, som nebtages, naar Ræerne hænge i deres Borg.

Dreierebsfald. Saaledes kaldes en trestaaen Tallie, der forenes til de mindre Ræers Dreiereb af samme Marsag som Dreierebsgien forenes til de større Ræers Dreiereb; den Kraft, hvormed der heises i Faldet, virker da paa Dreierebet til at løfte Ræeen og heise den op.

Dreierebsgie. Er en femstaaen Gie, hvis Dverblok er forenet til Underenden af Dreierebet ved Hjælp af en Ters. (See første Part, n, Pl. 27) og hvis Underblok er nalet til en Diebolt i Dækket. Gien er i Agterhaand af Dreierebet, og der heises i den, naar Ræeen skal løstes.

Dreierebsflaet Trossse. Er Lougværk, flaaet af 4 Dugter med en Kaly i Midten, det er rundere end det, som er flaaet af 3 Dugter, og bruges til Dreierebene og alt staaende Gods.

Dreierebsstik. See første Part, Fig. 3, Pl. 11.

Dreng. Ved Skibbyggeriet forstaaes under dette Navn korte Støtter, som sættes imellem eller imod forskellige Ting for at støtte eller bære dem: Saaledes sættes Dreng imellem Stabelblokkene, fra den ene til den anden, for at støtte dem, naar et Skib skal løbe af Stabelen eller hales op derpaa, ligeledes sættes Dreng mod Skibets Yderkrig for at forstøtte det, indtil det skal løbe af Stabelen.

Drivbolt, Lugebolt. See første Part, Fig. 22, Pl. 26.

Drive et Raad. Er det samme som at slaae Bærket ind og calfatte Raadet.

Driveren. Et firkantet Seil, der forhen førtes agtenfor Bommensanen. Det var underflaaet en Ræe, der heistes i Driverfaldet op under Roffen paa Gaffelen; Seilets Ydersjøde gik over en Skive i Roffen af Driverbommen, der var stukket ud igjennem en Boile paa Yderenden af Mesansbommen, Seilet havde ligeledes en Nedhaler og et Ydersjøde.

Druiboilen. Den havees paa Carronader og Kanoner, Brogen gaaer igjennem den. See første Part Fig. 1 og 2, Pl. 7; c, Fig. 1, Pl. 12; k, Fig. 1, Pl. 21. Paa de nyere Kanoner kan et Stykke af Boilen borttages medens Brogen nedlægges. See Fig. 1, Pl. 21.

Druen paa en Falkonet og en Houbits. See første Part, a, Fig. 1 og 2, Pl. 2.

Druen paa en Kanon. See H, Fig. 1, Pl. 21 i første Part.

Druelhalsen paa en Falkonet og Houbits. See første Part, b, Fig. 1 og 2, Pl. 2.

Druelhalsen paa en Kanon. See første Part, G, Fig. 1, Pl. 21.

Dræg. Dræggene ere af Jern og forskjellige i Størrelse og Figur i Forhold til det Brug, der gjøres af dem. **Baadsdrægget**, der bruges paa Baade og smaae Fartøier, istedet for et Anker, sees Fig. 7, Pl. 47 i første Part; **Branddrægget** eller **Naahagerne**, der ligge paa Raanofferne paa Branderne, og hvormed der hages fast i det Skib, man vil opbrænde; **Entredræggene**, der ligge paa Rofferne af Underræerne for at kunne fastes over i Takkelagen paa det Skib, man vil entre; **Fiskerdrægget**, **Haanddrægget**, hvormed der fiskes efter tabte Sager i Søen, ligne vel dette Dræg, men de ere mindre, og Armene ende sig i Spidsen som paa Fiskertrøge; **Branddrægget** har kun tvende Arme.

Drægtighed. Ved dette Ord forstaaes et Skibs Evne til at kunde rumme og bære en Last, og denne Evne kan da angives enten ved Størrelsen af dets Deplacemets Cubus, eller ogsaa ved det Antal Commercialsæster, som Skibsmaaleren, ifølge den befalede Opmaalingsmethode, finder at Skibets indvendige Rum beløber sig til, hvilket Antal sæster indbrændes i en af Dæksbjelkerne i Storlugen; denne sidste Maade er den almindelige for alle Handelskibe, hvorimod der for Krigsskibene stedsse tages Hensyn til Deplacemets Cubus.

Drægtoug. Kaldes det Toug, som med dets ene Ende er stiftet i Ringen paa Drægget, og som benyttes paa Baade og Fartøier paa samme Maade som et Ankeroug; **Touget** til de andre Dræg retter sig i Forlighed og Længde efter det Brug, der skal gjøres af Drægget. Undertiden bruges en Kjæde istedet for et Toug.

Drægbræder. Ere firkanterede Kammer med Seildugs Bunde, hvorpaa Krud lægges, naar det skal tørres i Torrestuen.

Drømpel. Kaldes et tykt Stykke Træ, der ligger over hver Kanonport, imellem Skibets udvendige og indvendige Klædning, og paa hvilket de Spantetræer staae, som have deres Plads over Porten; **Drømpelens** Underkant danner altsaa Kanonportens Overkant. See første Part r^o, Pl. 45.

Duge i et Seil. Ere de forskellige, sammensyede Breder Seildug, hvoraf et Seil bestaaer.

Duge et Seil op. Dette siges, naar et Seil hales op

i glatte Duge enten for at bestaaes, eller nedtages for at henlægges.

Dugt. Saaledes kaldes et vist Antal Garn, der sammensnoes, for af flere saadanne Dugter at slaae et Toug. Garnenes Antal i en Dugt retter sig ikke alene efter Tykkelsen af det Toug, hvortil den skal være, men ogsaa derefter, om den skal være til en Tross eller til et Kabeloug; thi Trossen slaaes af 3 eller 4 Dugter, men Kabelouget af 9 Dugter. See Pag. 46 i første Part.

Dumpe en Kanon. Herved forstaaes, at der borttages saa meget af Stilleredskabet, at Kanonen faaer en betydelig Blisning over Vatterpas: Kanonerne paa underste Batteri dumpes, naar de skulle sættes i faste Tallier. See første Part, Pag. 15.

Dube. Dette siges om et Skib, naar det under Seiladsen bevæger sig efter sin Længde saaledes, at det stedsse synker ned med Forenden hvergang en Sø forlader Bougen. Denne Egenkab kaldes ogsaa at stampe, fordi et saadant Skib, naar den næste Sø kommer, ikke med Lethed lader sig løfte af den, men giver den Tid til at slaae an med Kraft imod Bougen, og derved ligesom standser Skibet et Dieblis i sin Fart.

Durhorn. See Bukshorn.

Durhoved. Brugtes forhen til Fokkes og Storstaget. Det havde samme Dannelselse som en Jomfru, men der var kun eet stort, rundt Hul i dets Midte; paa de nyere Skibe bruges hjæbede Jomfruer, saaledes som sees Fig. 1 og 13, Pl. 34 i første Part.

Dybden af et Seil. Dette er kun en Hentydning til et Mærseil, og betyder dets Længde fra Raaliget til Underliget paa Midten af Seilet.

Dybgaaende. Naar der ved dette Ord forstaaes et Skibs Dybgaaende, betyder det den lodrette Afstand fra Vandlinien til Straakjølens Underkant agter og for. Sættes ingen nærmere Betingelse i Forbindelse med dette Ord, da forstaaes derved den største Dybgaaende, nemlig den, hvortil Skibet er konstrueret, og Ordet angiver da en af Skibets Hoveddimensioner, som findes anført paa Tegningen til Skibet.

Dyb i Lasten fra Dæksbjelkens Retlinie til Overkanten af Spundingen i Rjolen. Saaledes udtrykkes en af Hoveddimensionerne, hvormed et Skibs Størrelse angives. Paa de Skibe, som have flere end eet Dæk, forstaaes ved Dæksbjelkens Retlinie stedsse Ret-

linien paa den underste Batteridæksbjælke paa Middelspantet.

Dybdelod, Dybslod. See Lod.

Dykker. Et Slags Jernsøm, som især bruges til Apteringsarbejde. De have intet egentligt fremspringende Hoved, men ere kun noget tykkere i Overenden end paa den øvrige Længde. De større Dykker ere flade og benævnes efter deres Længde i Tommer, de mindre ere firkantede og kaldes hele og halve Dykker.

Dæk. Saaledes kaldes det eller de Gulv, hvormed et Skibs indvendige Rum afdeles i Høiden, og hvorved Skibets Styrke forøges, fordi Dækkene forenes med Skibets Sider ved Hjælp af Livholtboltene og Dæksknæerne. Paa Orlogsskibene have: underste Dæk, andet Dæk, Standses-, Vaks- og Kobrygsdækket, samt Banjerdækket og undertiden et Platformdæk; paa Fregatterne: Kanondæk, Standses-, Vaks- og Kobrygsdæk, samt Banjerdækket; men paa Corvetterne og Briggerne have kun Kanondæk og Banjerdæk. Coffardibriggeerne have sjældent flere end eet Dæk, hvorimod de større Handelskibe, som have 3 Master, undertiden have en Standses og en Vak, ligesom ogsaa mange af dem have enten et fuldstændigt Banjerdæk, eller et Antal Bjælker paa det Sted, hvor Banjen skulde være, paa hvilke der kun er lagt det nødvendige Dæk agters og forud for Apteringen, og undertiden nogle Planter langs Siderne i Borde. Et Dæk har Bugt langskibs og tværskibs, hvilken Bugt stedse er mindre tværskibs, og undertiden ogsaa mindre langskibs, hvad Banjerdækket vedkommer, end paa de andre Dæk. Med Hensyn til Dækkene i et Linieskib, henvises til første Part, Pag. 114, Pl. 45.

Dækkelet, Pandækkelet. Er den Deel af en Steenlaas, som lukkes ned og dækker over Fængkrudet, naar det er lagt paa Panden. Paa Laasen til en Kanon vandrer den paa Dækkelskruen, saaledes som er vist i, Fig. 1, Pl. 16 i første Part; Dækkelet paa en Flintelaas sees B, Fig. 1 og 2, Pl. 30.

Dækkeldrukken. Har sin Plads nederst paa Pandækkelet paa en Steenlaas. See første Part, g, Fig. 1, Pl. 16, og h, Fig. 1, Pl. 30. Den foraarsager i Forbindelse med Dækkelsfjæderen, at Pandækkelet ligger fast over Fænghullet, og altsaa gjør Modstand mod Stenens Anslag, naar Laasen trækkes af.

Dækkelsfjæderen. See første Part, h, Fig. 1, Pl. 16, og c, Fig. 1, Pl. 30. Den er nødvendig i en Steen-

laas for at give Pandækkelet en fast Beliggenhed over Fænghullet; Dækkeldrukken vandrer paa denne Fjæder.

Dækkelskruen. Paa denne Skruer vandrer Pandækkelet i en Steenlaas. See første Part, l, Fig. 1, Pl. 16, og a, Fig. 1, Pl. 30.

Dækkets Bugt, Dæksbugt. Herved forstaaes den Bugt, som et Dæk har tværskibs, den angives stedse paa Tegningen af Middelspantet ved Distancen fra den længste Dæksbjælkes Kellinie i hvert Dæk til samme Bjælkes Overkant paa Midten.

Dækkets Spring, Dækspring. Kaldes den Bugt et Dæk har langskibs i Borde, eller saaledes som det er vist paa en Skibstegning. See første Part, K, Fig. 1, Pl. 55. See Spring. Dækkets Spring midtskibs er stedse mindre end Springet i Borde.

Dækket i Borde. Herved forstaaes i Almindelighed Dækkets Underkant eller Dæksbjælkerne Overkant ved Spantetræerne indenbords, hvilket Sted altsaa er overeensstemmende med Dækkets Spring; undertiden forstaaes ogsaa ved denne Benævnelse Dækkets Overflade ved Vaterbordet.

Dækket paa Midten. Dette vises stedse paa Gjennemsnitstegningen til et Skib, og fremstiller altsaa Dækkets Spring paa Midten af Dæksbjælkerne ligesom Dækket i Borde angiver det ved Enden af Bjælkerne. Dækket paa Midten sees første Part, æ, Fig. 1, Pl. 63.

Dæksbaade. Saaledes kaldes de store Seilbaade, naar de have Dæk. De ere i Almindelighed klinkbyggede og spidse til begge Enden, dog er der ogsaa enkelte af dem der have en Hæl eller et lille Speil. Takkelagen er isørigt forskjellig, idet nogle Dæksbaade have kun een Mast med et Gaffelseil og en Udlægger, samt en Rhyver, medens andre have tvende Master og en Udlægger og føre Sprydseil og Rhyver.

Dæksbaand. Er et krumt Træ, der lægges saaledes indvendig i Bougen paa et Skib, at dets Overflade gaaer i Flugt med Overfladen af Dæksbjælkerne. See første Part, D', Fig. 1, Pl. 63. Det gaaer tværs over Forstevnen og tjener derved til at forene Skibets Sider med hinanden, ligesom dets Beliggenhed ogsaa giver Anledning til, at Vaterbordet og Dækket kan forbindes dertil.

Dæksbjælker. Kaldes de Bjælker i et Skib, paa hvilke Vaterbordet, Livholtet, Skærstokkene, Dæksplanerne og Fiffen ligger, og hvortil disse Gjenstande spigres eller boltres. Dæksbjælkerne række fra den ene til den anden

Side af Skibet, støde med Enderne mod Spantetræernes Underflader og nedsvales med Underfladen i Overfladen af Dæksvægeren eller Underlaget; de erholde isvrigt Navn efter det Dæk, hvortil de høre, og kaldes derfor paa et Linieskib: underste Dæksbjælker, andet Dæksbjælker, Skands- og Bakskjælker, samt Banjersbjælker. See første Part, b^o, o^o, h^o og l^o, Pl. 45. Foruden den Nytte, Dæksbjælkerne stift, med Hensyn til Dækkene, give de tillige Leilighed til en af Skibets vigtigste Forbindinger, fordi de, formedelst Dæksknæerne, forene Skibets Sider til hinanden. En Dæksbjælke kan enten være heel, eller lastet sammen af 2 eller 3 Stykker. See Bjælker.

Dæksbjælkehoveder. Saaledes kaldes undertiden Enderne af Dæksbjælkerne.

Dæksbjælkens Netlinie. See Bjælkebugt.

Dæksbjælken i Speilet. Paa de Linieskibe, som have Speil med Borp og Ransonholter, er denne den agterste Bjælke i underste Dæk. Den har Bugt op og ned efter Dækket, samt Bugt agterud efter Skibets Figur, ligger tværs over Agterstevnen, hvortil den er boltet, og er forenet med Enderne til Ransonholterne paa samme Maade som Hæksbjælken.

Dæksknær. Herved forståes i Almindelighed kun de Knær, hvis ene Arm boltes til Siden af en Dæksbjælke og hvis anden Arm boltes til Siden af Skibet. De forkeerte Knær regnes ikke stedse med til Dæksknæerne, uagtet de stift samme Nytte som de andre, den nemlig, at de forbinde Dækket med Skibets Sider og styrke Spanterne mod den Kraft, der vil forandre deres Figur, naar Skibet krænger under Seilsadsen. Dæksknæerne ere af Jern og erholde Navn efter Dækket, hvortil de høre. Paa Pl. 45 i første Part fremstiller æ' Banjersknæerne, l' underste Dæksknær, z' andet Dæksknær og n' Skands- og Baksknæerne. See første Part, Pag. 40.

Dækskraviller. See Kraviller.

Dæksluger. See Luger.

Dæksnaad. Herved forståes det Naad, som tvende Dæksplankers Kanter danne. See Naad.

Dæksplanke. Saaledes kaldes de Planke, der ere spigrede paa Dæksbjælkerne, og tjene som Gulv. Dæksplanterne i et Banjerdæk ere stedse af Fyr, ligeledes Planterne i Skands- og Baksdækket; men Planterne i et Kanondæk ere deels af Eg, og optage da ofte hele Pladsen imellem Livholtet og de yderste Skær-

stokke, deels af Fyr, og ligge da imellem de yderste og inderste Skærstokke. Paa Orlogsskibene ere alle Plankeerne i underste Dæk af Eg. Dæksplanterne, som danne de forskjellige Dæk paa et Linieskib, sees første Part, Pl. 45, hvor y' forestiller disse Planke paa Banjen, i' dem paa underste Dæk, v' dem paa andet Dæk, og h' dem paa Skands- og Bak.

Dæksrebber. See Rebber.

Dæksstøtter. Saaledes kaldes de Støtter, som staa midtskibs imellem Dækkene for at bære disse. Dæksstøtterne ere paa de nyere Skibe af Jern, og ere enten faste eller løse, det sidste Slags sættes under Dæksbjælkerne ved Spillene og have et Led ved Overenden, saa de kunne staaes op under Dækket, hvorved de ikke blive til Hindring for Vindebommene.

Dæksvaterbord. See Waterbord.

Dæksvæger. Er den tykkeste Part af et Skibs Klædning indenbords. Hvor intet Underlag er, nedsvales Dæksbjælkenes Ender i den øverste Rang Vægers Overkant. Dæksvægerne erholde Navn efter det Dæk, de bære; paa et Linieskib have altsaa: underste Dæksvæger, andet Dæksvæger, Skands- og Baksvæger, samt Banjevæger. Men paa de Skibe, som have Underlag, træder dette istedetfor Vægeren paa andet Dæk, saavel som paa Skandsen og Bakken, hvorimod det kun borttager den øverste Rang af underste Dæksvægeren saavel som af Banjevægeren, saaledes som sees første Part, Pl. 45.

Dæmpe Aarerne. Er at omvikle Aarerne i Tollegangen enten med Bark, eller med laadent Lammeskind, for at forhindre Lyden af deres Bevægelse, naar en Overrumpling skal finde Sted.

Dæmpe et Seil. Dette betyder at formindste Vindens Virkning i Seilet ved at hale det noget sammen med Dæmpgaardinger og Givtonge.

Dæmpgaardinger. Disse Tonge bruges i Forbindelse med Givtongene og Buggaardingerne til at bjerge Mærseilene med. Der er een Dæmpgaarding paa hver Side, hvilken staaer fast med den ene Ende i den næstunderste Buglinesgjert, den anden Ende er vliift forom Seilet, igjennem Stjarteblokken paa Raaen, Blokken paa Dreieredet, Roufen paa Raffen, Bevisseren paa Svigtningen og til Dæks.

Dødhoved. Kaldes den cylindriske Masse Metal, som ved Skytets Støbning gaaer ovenfor dets Hoved eller

Drue, og ved sin Vægt forhindrer Uæthed; efter Afkjølingen affjæres Dødhovedet.

Dødhoved. Paa en sammenlasket Bjelke kaldes det Træ Dødhovedet, hvormed Enden af den ene halve Bjelke springer udenfor Sidefladen af den anden, der hvor de ere sammenlaskede.

Dødt Træ, Kam. Saaledes kaldes det Træ eller den Deel af Stevnens Brede, som er indenfor Spundingens Inderkant paa Agter- og Forstevnen, ligeledes benævnes med dette Navn den Deel af Kjølens Høide,

som er ovenfor Spundingens Dverkant. Det døde Træ forhindrer Bærket, naar Spundingnaadet calfastres, at gaae ind imellem Stevnstræerne, saavelsom imellem Kjølen og Opflodsningen.

Dorken. Det agterste Rum i Lasten paa de store Krigsskibe, i dette Rum gjemmes de lettere Artillerifager, som Forsadninger m. m.

Dørkporte. Ere tvende Luftporte, som havees paa Banjen i Speilet paa de større Krigsskibe. See første Part, R, Fig. 1, Pl. 10.

E.

Eckkrumning. Kantkrumning. Herved forstaaes den Bugt op og ned, som et Krumtømmers Kanter har.

Eckkrumsmahle. Kantkrumningsmahle. Vedkomme kun Krumtømmer til et Skibs Klædning agter og for, og kaldes saaledes, fordi de straages paa Skibet ved at antage, at det ru Træes Overflade falder saa nær muligt sammen med en retliniet Plan, der kan tænkes at gaae igjennem Oprækket for Krumtømmerets Dverkant paa Skibet, og hvorved altsaa denne Kants Bugt (**Eckkrumning**) stedse havees i det ru Træ. See Mahle.

Egebarfuner. Ere unge, firkant-huggede Egestammer, der efter Størrelsen adskilles i enkelte og dobbelte Egebarfuner. De største af dem hugges til Bærebomme og de mindre til Vindebomme og stærke Haandspader.

Egebræder. See første Part, Pag. 23.

Egeplanker. See første Part, Pag. 23.

Egentyngde. Egentyngsel. Ved et Krigsskibs Egentyngde forstaaes hvad Skibet selv veier, saaledes som det leveres færdigt fra Skibbyggeren, altsaa uden Master og Takkelage eller noget af det, der hører til dets Equiperung og Armering. Ved et Handelskibs Egentyngde forstaaes derimod Vægten af hele Skibet med Reising og Inventarium, Ladningen ene undtagen.

Egetømmer. Naar dette Ord tages i almindelig Betydning, da forstaaes derved fælde Egetræer, hvis Stammer og større Grene ere skaarne eller ruhuggede til Dimensioner og Figurer, der ere passende til det Brug, der skal gjøres af Tømmeret; tages Ordet derimod med Hensyn til, at Tømmeret skal være til Skibbygningsbrug, da kan det kaldes Skibstømmer, og inddeles efter dets Størrelse og Figur, saaledes som er anført Pag. 107 i første Part.

Eggen. Er det skarpt tilfiebne Sted paa et Redskab, hvilket saavel ved Hugning som Høvning borttager Spaanen. See første Part, Fig. 7, Pl. 19; Fig. 3 og Fig. 4, Pl. 25.

Eggeredskab. Saaledes kaldes med et almindeligt Navn alt det Redskab, som har en Eg.

Egge et Redskab. Er at slibe det saalænge til Eggen bliver skarp.

Elevation. Naar en Kanon er stillet Væterpas, gives den Elevation ved at stille den saaledes, at Kuglebansen gaar over Horizontalen igjennem Centrummet af Kanonens Munding.

Elevationskrue. See første Part, B, Fig. 1, Pl. 12.

Elevationsvinkel. Saaledes kaldes den Vinkel, som Kanonens Kjerne Linie danner med Horizontalen, og som da kaldes Elevation over Horizontalen; tages derimod Hensyn til en Linie, som drages fra Kanonmundingen til Maalet, da kaldes det Elevation over Maalet.

Elevare en Kanon. Er ved Hjælp af Stilleredskabet at sænke dens Bund, saa Munden viser i Veiret.

Emningsjern. Jern, som i Jernværkerne udsmedes i det Grove, efter de forlangte Dimensioner, og givees af dem, der skulle have Jernet.

Endebindsel. Har sit Navn af Stedet, hvor det lægges, nemlig ved Enden af et Tong, for at holde den fast til sin egen Part. See Bindslet b, Fig. 5, Pl. 36 i første Part.

Endelig Rækning. Kaldes den længste Distance, som et Projectil kan række og gjøre Virkning, naar det udfydes af en Kanon med en Elevation imellem $\frac{1}{2}$ og 5 Grader.

Enkelt Blok. See Blok. See første Part, a, Fig. 4, Pl. 34.

Enkeltbænkede Fartøier. Ere almindelige Fartøier, som kaldes saaledes, fordi een Mand roer paa hver Toste.

Enkelt Falderebsknob. See første Part, Fig. 3, Pl. 22.

Enkelt Gangspil. See første Part, Fig. 1, Pl. 59.

Enkelt Halvstik. See Halvstik.

Enkelt Alamai. See Alamai.

Enkelt Bælestik. See første Part, Fig. 9, Pl. 11.

Enkelt Rabat. See Rabat.

Enkelt Rat. See første Part, Fig. 2, Pl. 59.

Enkelt Spant. See Halvt Spant.

Enkelt Stroppe. See første Part, Pag. 83.

Enkelt Tallie. See første Part, Fig. 3, Pl. 49.

Enkelt Tallierebsknob. See første Part, Fig. 3, Pl. 3.

Enkelt Tolv-Mling. See Mlinger.

Entre et Skib. Herved forstaaes ved Hjelp af Entredrag og Hager at trække og holde det fjendtlige Skib til sig, og med Vaaben i Haand at bestige det og gjøre sig til Herre af det.

Entrebiil. Er et Dredannet Redskab. See første Part, Fig. 4, Pl. 25. Den bruges ogsaa som Haandvaaben ved et Skibs Entring.

Entredrag. See Drag.

Entregaster. Saaledes kaldes i et Krigsskib de Mastroser, der ere udtagne af Besætningen til Entringen af et fjendtligt Skib.

Entrenet. Et Entrenet bestaaer af flere Stykker i Længden, de forfærdiges af stærkt Linegods, og spændes eller trækkes paa hele Skibets Omkreds ovenfor Relingen; de tjene til at forhindre Bjenden i med Lethed at komme ind i Skibet, naar han vil entre. Entrenettets Dverkant hejses op og strækkes ved Hjelp af Stræktouge og Entrenetsstøtter, samt Dphalere, der fare igjennem Blokke paa Bantene og Stagene; dets Underkant sættes fast til Skanddækket med Kramper og Bindstær. Linieskibene have ingen Entrenetter.

Fadelange. See første Part, Fig. 2, Pl. 5.

Fald. Ved Skibbyggeriet bemærker dette Ord deels den Vinkel, som tvende Legemer danne med hinanden, deels den Vinkel, et Legeme eller en Flade danner med

Entrenetsstøtter. Ere lange Støtter, der som oftest ere af Jern, og staae med Underenderne i Diebolte udenbords paa begge Sider af Skibet. I Dverenderne have de et Die, hvori Entrenettet gjøres fast. De agterste Støtter, een paa hver Side, hvilke ofte tillige tjene som Solteltstøtter, have undertiden et Led ved Skanddækkets Dverkant, og kunne derfor lægges ned, naar de ikke bruges; paa nogle Skibe staae disse tvende Støtter indenbords.

Esbugtigt Træ. Saaledes kaldes ethvert Skibstømmer, hvis Figur er som et langstrakt S. I Almindelighed have Støtholtstræerne, Skjæggetræerne, saavel som nogle Zitterser, en saadan Figur.

Espingol. Er et Skybevaaben, der bestaaer enten af et enkelt eller af 3 stærke Geværløb, der ere lagte ved Siden af og ovenpaa hverandre og samlede med Jernringe. Espingolen har en Gaffel, hvis Tap kan sættes i et Hylster eller en Bøsning i Relingen, eller hvor det maatte findes passende. Hvert Løb er fyldt med flere Krudladninger og Kugler efter hinanden; den yderste Krudladning tændes fra Løbets Munding, og da der gaaer en Svovlstraad igjennem hver Kugle, saa antændes den efterfølgende Ladning stedse af Ilden fra den foregaaende saaledes, at Kuglerne udskydes med korte Tidsmellemlum. Iøvrigt ligger Espingolen i et Rør, naar den affydes, for at Mandskabet ikke skal blive qvæstet, dersom et af Løbene springer.

Espingolhylster. Sikkerhedsrør. Et Metalrør, hvori Espingolen stikkes, naar den skal affydes, det tjener til Beskyttelse mod den Ulykke, som kunde skee, dersom et af Løbene springer.

Eslingen. Saaledes kaldes Dverfladen af Lølbordet eller Dverkanten af et Rosartois Sider. See første Part, r, Fig. 1, Pl. 35.

Exerceer=Patron. Løs Patron. En Patron uden Kugle. See første Part, Pag. 72.

F.

Verticalen: Saaledes forstaaes ved Forstevnens Fald, Spanternes Fald og Agterstevnens Fald den Vinkel, disse Gjenstande have imod Kjølen, ligeledes forstaaes ved Skjødknægtenes, Lugefarnenes og Portstæbernes Fald den Vinkel eller Hældning, de have i Sammen-

ligning med Verticalen. See Agterstevnsfald, Forstevnsfald og Spantefald.

Fald. Saaledes kaldes det Toug, hvori en Raa eller et Seil heises. Faldet erhoder Navn efter Seilet eller Raaen, hvortil det bruges, derfor have: Rlyver=Zager= og Stagsseilsfald, Løseilsfald, Mærsefald, Bramfald, Rlydsfald og Bovenrlydsfald. Rinerne hvormed Flag, Bimpel og Signaler heises, kaldes ogsaa et Fald, og benævnes: Flagfald, Bimpelfald og Signalfald.

Faldblok. Kaldes den Blok, hvorigennem Seilets Fald farer.

Falde igjennem. En Talleblok siges at være falde igjennem, naar den, efter at have dreiet sig saaledes rundt, at Hagen vender oppefter, ikke er taget tilbage den rette Wei, men derimod den modsatte, hvorefter der er kommet Slag i Talleløberens Parter.

Falderebet. Falderebet. Er det Sted paa Siderne af et Skib, hvor Besætningen og Andre gaae ind i og ud af Skibet. Paa de Skibe, som have Standsse og Bak, er udfaaet en Abning eller et Faldereb i Skibssiden, saaledes som sees A, Fig. 2, Pl. 24 i første Part; paa mindre Skibe og Fartøier, især paa dem som ere armerede, have de sjeldent en saadan Abning, men Stedet for Falderebet er angivet ved et Par Sceptere, saavel som ved Falderebstrin eller en Falderebstrappe. See Fig. 1, Pl. 24.

Falderebsaabning. See Faldereb.

Falderebsgaster. Unge Matroser, der staae ved Falderebet for at gjøre Honeur, naar en Officer eller anden Mand af Betydning enten kommer ombord eller forlader Skibet.

Falderebsklamper. Falderebstrin. See første Part, c, Fig. 1 og i, Fig. 2, Pl. 24.

Falderebsknob. See første Part, Fig. 3, Pl. 22.

Falderebscepter. See første Part, A, Fig. 1, Pl. 24.

Falderebstouge. Kaldes de Touge, som med den ene Ende staae i Dine eller Huller i Falderebscepterne og med den anden Ende hænge ned udenbords; de som gaae op og ned af Falderebet holde sig i disse Touge, hvorfor der ogsaa er anbragt Knobe paa forskjellige Steder af dem. See første Part, B, Fig. 1, Pl. 24.

Falderebstrappe. See første Part, Pag. 54.

Falderebstrin. Falderebsklamper. See første Part, c, Fig. 1 og i, Fig. 2, Pl. 24.

Faldnetter. Disse Netter ere bundne af Linegods og trækkes paa en vis Høide tværs over Skibet, hvorefter de forhindre, at mindre Ting, som i Tilfælde af Bastaille nedskydes af Reisingen, ikke falde paa Mandsskabet. Saadanne Netter trækkes kun over Standsse og Bak paa de store Skibe, og paa de mindre agter og forfra, hen forbi Stors og Fokkemasten. Briggerne have kun Faldnet forud.

Faldpahle. See første Part, r, Fig. 3, Pl. 37. Faldpahle benyttes ligeledes paa Bradsplet og Krøbbelsplet, men have en anden Figur. See d, Fig. 5 og e Fig. 4, Pl. 50.

Faldporte. Saaledes kaldes de Dæksler, hvormed Portene (Portaabningerne) paa underste Batteri lukkes. De kaldes Faldporte, fordi de vandre paa Stabelhængsler, der staae i deres Overkant, og som altsaa foraarsage, at Portene falde ned, naar de lukkes. See første Part, Fig. 1, Pl. 38.

Faldseising. See første Part, Fig. 2, Pl. 9.

Faldshornet. Kaldes det øverste Hjørne af Stagsseilene, Rlyveren og Zageren, og er det Hjørne, hvori Faldet fastgøres; det agterste øverste Hjørne af en Bommesan kaldes Faldshornet eller Rokkøierten, naagtet Seilet intet Fald har; thi Faldshornet bindes til Rokken paa Gaffelen.

Faldtounge. Ere korte Touge, der have Lighed med Falderebstouge, men hænge ned i Lasten igjennem de Ruger, hvor ingen Trapper ere, men kun Klamper paa en Støtte til at træde paa; paa Bougsprydet have de ligeledes Faldtounge, men disse gaae fra Bougsprydsæselhovedet ind til Judasørene. See første Part, e, Pl. 32.

Falkenters. See første Part, Fig. 11, Pl. 23.

Falkonet. See første Part, Fig. 2, Pl. 2.

Fals, Falske Kant i Kant, Falske paa halv Tykkelse. See første Part, Pag. 36.

Fangebjælc. Kaldes et Stykke Træ, som ligger tværs over Skjoldknægtene ved Stors og Fokkemasten, saavel som over Bjørnene for Bradsplet; det gaaer med sine Enden noget udenfor disse Knægte og Bjørne, for at et Toug, hvori der enten skal stoppes eller fires, kan fastes derom; ofte fanges Tougbugter af den løbende Takkelage til dem, eller til Roffilmagler, der staae op og ned igjennem dem. See første Part, G, Fig. 5, Pl. 50.

Fangeklampe. Knævelklampe. See første Part, Fig. 14, Pl. 65.

Fange op. Betyder ofte det samme som at hænge op: Rorkjæderne fanges op (hænges op) under Gillingen; Røfjælsespireernes Inderender fanges op, naar Seilene, paa hvis Ræer de ligge, enten skulle flaaes under, gjøres los, eller beslaaes.

Fangning. En Fangning kan enten være en Ende Toug, Linegods eller Garn, der løselig kastes om andre Ting, især om flere Parter Tougværk, for enten at holde dem sammen, eller holde dem til en anden Gjenstand, som de skal fanges til eller hænges op paa.

Fartoi. Ved dette Ord forståes de mindre Bygninger, hvad enten de ere armerede og bruges til Krigsbrug, eller de benyttes til Coffardifarten, saasom: Brigger, Huggertter, Kuffer, Galeaser, Skonnerter, Kuttere, Slupper, Jagter og alle Slags aabne Ros og Seilfartøier.

Fartoislange. See første Part, Pag. 9.

Fastebarduner. Ere Touge, som gaae fra Toppene paa et Skibs faste Stænger ned til Røfterne, hvor de ansættes med Talliere imellem Jomfruene i Bardunerne og i Røftet; de kaldes saaledes, fordi de støtte Skibets Faste eller Understænger mod den Kraft, der vil tvinge dem til Siderne og forefter. See Store- og Krydstænge-Barduner.

Fast Brog. Saaledes kaldes en Kanonbrog, naar den er saa kort, at den ikke tillader Kanonen at reculere.

Fast Fjær eller Fjæder. See første Part, Pag. 36.

Fastholderled. See første Part, m', Pl. 27.

Fast Kjol. See Kjolen.

Faste Laase. See første Part, Fig. 1, Pl. 15.

Fast Part. Staaende Part. Saaledes kaldes den Part af en Gie eller Tallieløber, hvis Ende er gjort fast til Rakken enten af Giens eller Talliens ene Blok eller Stroppe: den ene Ende a af Tallieløberen Fig. 3, Pl. 49 kaldes den faste eller staaende Part, fordi den er gjort fast til Rakken af Blokken og altsaa bliver staaende fast hvad enten der hales eller fires i Tallieløberen; paa Fokkeraaen, som er vist Fig. 1, Pl. 64, er den faste Part af Dreierebet d gjort fast om Raaen, ligeledes er den faste Part af Stængvinderene gjort fast i Hjelørene, saaledes som sees t, Pl. 27.

Faste Puder. See Aflobningspuder.

Faste Spanter. See Spanter.

Fastestaget. Paa de Skibe og Fartøier, hvis Master og Stænger kun have eet Stag, bortfalder Hjelpstaget,

og paa de Skibe, som have trende Stag paa hver Mast og Understang, er Fastestaget og Hjelpstaget ofte af ligestor Forlighed, og det første benævnes da med N. 1 og det sidste med N. 2. See Store- og Fokkestag, samt Store- og Forestænge-Stag.

Fast Stevn. Saaledes kaldes undertiden Agterstevnen og Forstevnen til Adskillelse fra Inderstevnen og Mellemstevnen.

Faste Stopperer. En saadan Stopper bestaaer af et kort, tykt Toug, som i den ene Ende har en Hæx og i den anden Ende en Tallierebsknob og tæt til denne en Svøber. Stopperne tjene til at stoppe Ankertouget med, naar Skibet ligger for Anker, de ere herede til Diebolte agten og foranfor Bedingen, og Svøberen tjener til at gøre Stopperen fast med til Ankertouget; de kaldes faste Stopperer, deels fordi de som oftest paa hele Reisen blive staaende i de samme Diebolte, deels fordi de ere stærkere end Kastesopperne.

Faste Stænger. Saaledes kaldes ofte et Skibs Storestang, Forstang og Krydstang, fordi de sjeldent stryges.

Faste Tallier. At sætte eller holde en Gjenstand i faste Tallier kan vel steds siges at være Tilfældet, naar Tallieløberne gjøres saaledes faste, at Gjenstanden ikke kan forandre sin Plads. Et saadant Tilfælde sees tydeligt i første Part, Fig. 2, Pl. 7, hvor en Kanon paa underste Batteri er sat i faste Tallier.

Femstaaren Gie. Saaledes kaldes en Gie, naar dens ene Blok har 3 og dens anden Blok 2 Skiver.

Femte Barkholt. 5te B. H. See første Part, l', Pl. 45. See Barkholt.

Fjær, Fjæder. De haves i Kanten paa Planker og Bræder. See første Part, Pag. 36.

Fjærbolt, Fjæderbolt. See første Part, A og B, Fig. 16, Pl. 26.

Fjerde Barkholt. 4de B. H. See første Part, l', Pl. 45. See Barkholt.

Finkenet. Saaledes kaldes den Opbygning paa et Skibs Standsdæk, hvor Mandskabets Koirer glemmes om Dagen. Finkenettet er dannet af Scepterjern, Lønninger, Rendinger, Koirbunde, Finkenetsklæde og Scepterklædning, saaledes som findes anført i første Part, Pag. 53. Finkenettet forhøier Vastingagen og beskytter Mandskabet mod Fjendens Gevær og Skraafugler. Handelsfibe og de fleste Dampfibe have ikke Finkenetter.

Finkenetsklæde. See første Part, l, Fig. 2, Pl. 24.

Finkenetslonning. See første Part, a, Fig. 2, Pl. 24.

Finkenetscepter. See første Part, B, Fig. 2, Pl. 24.

Fiolblok. See første Part, Fig. 4, Pl. 60.

Firegarns Skibmandsgarn eller Lording. See første Part, Fig. 4, Pl. 20.

Fireflaet, kabelaet Toug. See første Part, Fig. A, Pl. 20.

Fireflaet, trosflaet Toug. See Trosflaet Toug værk i første Part, Pag. 46.

Firkantede Bolte. Ere steds af Jern, have et Hoved der er dannet paa samme Maade som paa de runde Bolte, men ere runde i den Ende, hvor de skulle klinkes. De brugtes forhen ved Skibbyggeriet til at bolte Spantræerne sammen med, saavel som til at sætte i Bjelkelasterne; nu bruges de til Bulværksarbejder, fordi Boltene's Hjørner her med Lethed baner sig Bei i det bløde Fyrretræ.

Firkant Brede, Tykkelse eller Distance. Herved forstaaer Skibbyggeren det samme som parallel Brede, Tykkelse eller Distance.

Firskaarne Bræder. Saaledes kaldes de Bræder, der ogsaa ere skaarne paa Kanterne, saa at de ere frie for Vandkant.

Firskaaeren Talle. See første Part, Pag. 124.

Firkantstykker. See Sammenlagt Mast.

Fisken paa et Dæk. Ere de Planker, der ligge imellem de midtskibs Skjærstokke, og benævnes ved Fisk om Mastene og Spillet, samt Fisk imellem Rugerne, af den Aarsag, at Fisken paa de førstnævnte Steder er tykkere end paa de sidstnævnte; paa ethvert Dæk, Vanjerdækket undtagen, er Fisken af Eg og tykkere end Dækket. See første Part, z', k'', x'' og i''', Pl. 45.

Fisken paa en Beding. Saaledes kaldes de tykke Planker, der ligge langs Midten eller udgjøre det midterste Parti af en Bedings Dæk. Paa Fisken staae Stabelblokkene, som gribe ned over Plankernes forskellige Tykkelser, saaledes som sees første Part, Pl. 8, hvor B viser Fisken paa en Beding.

Fiskerbaad. Er en aaben Baad, spids til begge Ender og klinkbygget. Dette Slags Baade have en betydelig Brede i Forhold til Længden, have en Mast og en Udlægger og føre et Sprydseil, en Klyver og en Jager; de roes med to eller fire Mærer. See første Part, Pag. 86.

Fiskerdrag. See Drag.

Fiskerhukkert. See Hukkert.

Fiskerbåse. Er et Seilfartoi af Størrelse og Længde

som en Jagt. Den har et Rum midtskibs, som steds er fyldt med Vand, der igjennem Huller kommer ind fra og gaar ud igjen i Søen; i dette Rum gaar levende Fisk.

Fiskerstik, Rødestik. Har Lighed med Gaardingsstikket Fig. 5, Pl. 9 i første Part, men istedetfor et Vindsel paa Lampen bringes denne om sin egen Part og danner derved et Die, hvorigjennem Tougets anden Ende ledes. Stikket bruges især, naar en stor Bugt af Ankertouget eller Ankerhjæden skal hale ind igjennem Klyvet, thi da lader man Stikket løbe ned paa Bugten, og ved at hale i Touget hjælpes saaledes til at bære Bugten op.

Flaade. Under dette Navn kan forstaaes et Antal Krigsskibe, der er udrustet og forenet til et bestemt Foretagende under een Befalingsmand; ligeledes kan Ordet betyde det hele Antal Krigsskibe og Krigsfartøier, som en Nation eier, hvad enten nogle af dem ere paa Expedition eller de alle ere hjemme og ligge i Dplag; i begge Tilfælde kaldes Flaaden en Orlogsskibe eller Krigsskibe. Men en Flaade kan ogsaa bestaae af Coffardskibe, der enten seile med Handelsvarer og kaldes en Handelsflaade, eller tjene til Transportering af forskellige Ting, i hvilket Tilfælde den da kaldes en Transportflaade, dog staaer sjældent en saadan Flaade, saaledes som Orlogsskibet, under een Befalingsmand, med mindre Skibsførerne have indgaaet Admiralsskab, eller de seile under Convoi af et Krigsskib; har Ordet Handelsflaade ikke Hensyn til et saadant Tal, da forstaaes derved det Antal Coffardskibe, som hører et Land til, har hjemme der, og farer derfra.

Flaade. En Sammenføjning af Bjelker med Tværtræer og Dæk, som bruges deels til at transportere Materialier paa, deels til Brug ved Udførelsen af forskellige Arbejder, og kaldes da en Transportflaade eller Arbejdsflaade. Men en Flaade kan ogsaa være en Samling af ruhuggede Fyrretømmer eller Skibstømmer, hvilke ved Touge, saavel som fastspigrede Røgter og Bræder, holdes sammen, saa at de kunne transporteres fra et Sted til et Andet; den kaldes da en Tømmerflaade.

Flaadeholder. Saaledes kaldes et Skib, naar det har saadanne Egenstaber, at det kan seile ligesaa hurtigt og godt som de andre Skibe, hvoraf Flaaden bestaaer.

Fladt Maad i et Seil. See første Part, Pag. 41.

Flag. Et Flag er syet af Haardug, og giver tilkjenved Farven, Figuren og Stedet, hvor det heises, lige

saavel til hvilken Nation, Skibet hører, som om det er en høitstaaende Officeer, der fører det, eller om hans Rang er efter Skibets Størrelse. De forskjellige danske Flag ere Orlogsflaget eller Commandoflaget, hvortil Kongeflaget hører, Cofardiflaget, Grønlandske Handels-Compagniflag, Gjesen og Standeren.

Flagcapitain. Saaledes kaldes i et Admiralskib den Capitain, der ved Hjælp af Signalerne meddeler de andre Skibe Admiralsens Befalinger.

Flage. Man siger om et Skib at det flager, naar det fra Toppene af Stængerne til Rofkerne af Ræerne, og flere Steder, er behængt med Flag.

Flaget i Sjouv. Et Flag heist i Sjouv er et sammensullet Flag efter Længden, sammenholdt med nogle Fangninger eller Mulestik, og heist som Signal enten for at kalde Skibets Fartøier ombord, eller for at give tilkjende for andre Skibe, at man er i Nød og behøver Hjælp. See Signaler.

Flagfald. Kaldes den Line, hvormed et Flag heises og hales ned. See første Part, f. Gr. x, Pl. 39, samt c", Pl. 43.

Flagmand. Saaledes benævnes de Matroser, som heise og stryge Flag, Vimpel, Gjes og Signaler og passe at de vaie klare. I de store Skibe haves en Overflagmand, hvis Bestilling især er at have Opsigt med Signalerne og at kjende dem.

Flagline. Den Line, som bruges til Flagfald, den er i Almindelighed slynget.

Flagskib. Det Skib fra hvilket den Admiral, som commanderer Flaaden, lader sit Flag vaie.

Flagspil, Flagstang. En Stang med Knap, opreist langs med Speilet indenbords, og hvorpaa Commandoflaget heises, naar det ikke heises under Gaffelen.

Flakket. I Almindelighed forståes ved dette Ord den midterste og fladeste Part af et Skib udenbords fra Kjelen til Kimningen; dog, naar der siges, at der klædes og calfatres under Flakket, da menes ikke hermed, at dette Arbejde kun foretages midtskibs, men at det ogsaa udføres agter og for.

Flenserum. Er et Sted, hvor der er gjort saadan Plads, at Dele af Ladningen eller af Provisionerne kan trækkes der hen, for enten at undersøges eller optages. At flense Lasten eller at flense Baglasten er at borttage af den.

Flig paa et Anker. See Ankerarm.

Flig paa Rorhager og Lykker. Kaldes den Deel af

disse, som gaae hen paa Siderne af Roret eller Skibet.

See første Part, d, Fig. 3, og ab, Fig. 5, B, Pl. 59.

Flint. See første Part, Fig. 1, Pl. 25.

Flintekugler. See første Part, Pag. 96.

Flintelaas. See første Part, Pl. 30.

Flinteløb. See første Part, Fig. A, Pl. 25.

Flinteskæfte. See første Part, Fig. 1, Pl. 25.

Flydedok. Er bygget som et Skibsstrog uden Dæk, men med Stabelblokke i Bunden og en Sluse for den ene Ende. Den kaldes en Flydedok, fordi den er stiftet til at hales hen til det Fartøi, som skal repareres, der at aabne sin Sluseport og lade Vandet løbe ind; og naar Fartøiet er halet ind paa Stabelblokkene, lukkes Slusen, Vandet pompes ud, og Dokken hales da hen paa det Sted, hvor den beqvemt kan ligge. See Dok.

Flynder paa et Ror. See første Part, g, Fig. E, Pl. 59.

Flynder til at logge med. See Logflynder.

Flynderblok. En langagtig Blok, smalere i den ene end i den anden Ende og med flere Huller nedenfor hinanden istedetfor Skiver; den bruges naar der skal dannes en Hanefod. See Spredholt.

Flyttebarduner. See Rlyver-Flyttebarduner.

Flyvende Rlyver. See første Part, M, Pl. 41.

Flækning. Saaledes kaldes den sraa Flade, som fremkommer ved at borttage den skarpe Kant paa et Stykke Træ eller en anden Gjenstand, saaledes som Tilfældet er med Lobets Kant i Mundingen paa en Kanon, samt med Kanterne paa en Rapert.

Flækning i en Kanonport. See første Part, rs, Fig. 1, Pl. 38.

Flækning paa Agterstevnen, saavel som paa Roret. Er en Skjensning, som gaaer ud fra Agterstevnens eller Saalens Midte til begge Sider, og er omtrent saa stor som det halve af den Vinkel, som Rorpinden, naar den ligger i Borde, danner med Skibets Diameter. Paa Forkanten af Roret hugges ogsaa en Flækning, der bestemmes saaledes, at begge Flækningerne tilsammen skal være saa stor som den ovennævnte Vinkel; disse Flækninger ere nødvendige for at kunde bevæge Roret, naar Rorhager og Lykker ere dannede som Figurerne vise, er derimod Rorets Forkant rund og passer i en Huulning i Agterstevnen, da bortfalder Flækningen, ligesom ogsaa Rorlykker og Rorhager erholde en anden Figur. See første Part, Pag. 149.

Flækningbræder. Kaldes Bræder paa hvis Kanter ere

høvlende en Flækning, de bruges i Almindelighed til Fordobling.

Flækningsplanke. Saaledes kaldes undertiden Saalen paa Agterstevnen; Flækningsplanke bruges ogsaa til Skodder omkring Pompesuden.

Floi. Bestaaer af en Ramme af Jern (Floiteen), som er indrettet til at vandre paa en tynd Jernstang (Floistang); paa Enden af denne Stang er en Knap for at Tenen ikke skal gaae af, og paa Tenen er udspændt et Stykke farvet Lerred eller Haarbug for at Binden kan virke til at dreie den. Floien staaer paa Enden af Bram- eller Bovenbram-Stangen og viser Bindens Direction.

Foddblok. Er en enkelt Blok, der kaldes saaledes, fordi den naies nede ved, hvor der hales. Den bruges saavel til Gier som til Tallier, idet man leder den halende Part igennem den og lader den løbe paa Skiven. Det løbende Gods af et Skibs Takkelage farer næsten stedse igennem Foddblokke. Paa Plade 4 i første Part er p en Foddblok til Sveibomsgien o, og paa Pl. 40 er m Foddblokkene til Gierne og Tallierne paa Spantesbuffene.

Fodmahl. See første Part, Pag. 44.

Fodseising, Fodtoug eller Udhalertoug. Kaldes den Seising eller det Toug, som sættes om Underenden af en Støtte for at hale den ud; paa Barksholtsstøtterne sættes Fodtoug, naar de skulle tages ned ved Skibets Afsløbning. See første Part, f, Fig. 1, Pl. 54.

Fot. En Fot er et Seil, som er underflaet Fokkeraaen. Dette Seil har et Raallig, tvende staaende Liig og et Underliig, og har isvrigt megen Lighed med Storseilet, som sees i første Part, Fig. 2, Pl. 18, undtagen, at det undertiden er smalere ved Underliget end ved Raalliget, som paa Fregatten paa Pl. 57 i første Part, hvor M viser Fokken.

Fokkebrasen. Den faste Part er naet paa store Stagesiet, dens anden Ende er ledet igennem Brasblokken paa Rokken af Raaen, igennem en Blok ovenfor dens faste Part, agtenom Raaen og igennem en Foddblok paa Standsen. See første Part, z, Pl. 57. See Brasen.

Fokkebuggaardinger. Dersom Fokken skal have tvende Buggaardinger, da har Seilet trende Vøierter i Underliget, og i den midterste tvende Langhalse, hver med en Kous i den ene Ende. Naar Fasteparten af Buggaardingerne ere stukne i de yberste Vøierter, vises

deres anden Ende forom Seilet, hver igennem sin Kous i Langhalsen, igennem Blokke, der ere naiede paa Fokkestagesiet ovenover Fokkeraaen, igennem Blokke høiere oppe paa Stagesiet, derfra til Dæks igennem hver sin Foddblok. See Buggaardinger.

Fokkebugliner. Buglinerne have en Kous i den ene Ende, som vandrer paa et Langspryd og dette igjen paa et Kortspryd, saaledes som sees første Part, c, Pl. 57. Den anden Ende af Buglinerne ledes igennem hver sin Blok, der paa de store Skibe staae paa en Krands om Bougsprydet, og paa de mindre i en Diebolt i Bougspryds-Ufseleshovedet, derfra igennem Bevisieren ved Judasørene og ind i Skibet. See Bugliner.

Fokkedreiereb. Der er tvende Dreiereb, og deres faste Part staaer paa Raaen med Rundtørn og Krængestik, saaledes som er viist i første Part, d, Fig. 1, Pl. 64 og forklaret Pag. 159. Den anden Ende af hvert Dreiereb er viist igennem sin Underdreierebsblok, har et Die i Lampen, hvori Stroppen af Underdreierebsgien stikkes og holdes fast med en Ters, saaledes som sees første Part, Pl. 27, hvor m er Dreierebet og n Blokken til Dreierebsgien. See Dreiereb.

Fokkefastestag. Er et tykt Toug, der dog undertiden bestaaer af tvende Parter, og som gaaer fra Toppen af Fokkemasten, hvor det ligger med sit sammensyede Die udenom Godsset, ned til Bougsprydet, hvor det sættes med et Talliereb ved Hjælp af en Stroppe med en Kjøbet Jomfru, saaledes som sees første Part, Fig. 13, Pl. 34, dersom Staget bestaaer af en enkelt Part, eller, dersom det bestaaer af tvende Parter, da saaledes som er viist i, Pl. 32.

Fokkegivtoug. En Fot har tvende Givtoug, hvilke fare agtenpaa Seilet, og bruges i Forbindelse med Gaardingerne til at bjerge Seilet med. Paa de store Skibe staaer den faste Part paa Raaen, udenfor Givtougsblokken, saaledes som sees første Part i, Fig. 1, Pl. 64, den anden Ende af Givtouget ledes igennem Blokken i Seilets Skodbarm, igennem Blokken h, Fig. 1, Pl. 64, som staaer indenfor den faste Part, og til Dæks igennem en Foddblok. De mindre Fartøier have enkelte Givtoug, det vil sige, deres faste Part staaer i Seilets Skodbarm. See Givtoug.

Fokkehals. Er et Toug, som med sin faste Part staaer paa Rokken af Boteluren, er ledet med den anden Ende igennem Blokken i Seilets Halsbarm, igennem

en Blok ved Halsens fæste Part, ind i Skibet. Med Halsen ridet Seilets forreste (uv) Hjørne under i bi di Binds Seilads. See æ, Pl. 48; v, Pl. 51; a', Pl. 57. See Hals.

Fokkehjelpstag. Hjelpstaget er et Toug, der ofte kaldes Fokfestag Nr. 2 og er da aldeles som Fokfestestaget, i ethvert andet Tilfælde adskiller det sig kun fra Fokfestaget deri, at det er tyndere, men tjener isvrigt til at forsøge den Kraft, hvormed det tykkere Stag holder Masten i sin Stilling forefter. Dette Stag ligger med sit syede Die paa Toppen af Fokkemasten, udenom Godset, og ovenover Fokfestaget, men skal det tjene som Stander for Fokfestagsseilet, da ligger det under Fokfestaget; i begge Tilfælde farer det ned til Bongsprydet, hvor det ansættes saaledes som under Ordet „Fokfestestag“ er anført. Hjelpstaget sees isvrigt x, Pl. 32 og v, Pl. 57 i første Part.

Fokkelæseil. D, Pl. 52 og E'', Pl. 57. Er et Underlæseil, der heises i sit Overt og Indersald op under Underlæseilspiret, og strækkes ved Hjælp af sit Overt og Inderskjøde; det hænges med en Nedhaler eller Dæmper. See Pag. 131.

Fokkelæseils Bom. See Underlæseils Bom. See G, Pl. 52.

Fokkelæseils Bras. Er et Toug, der stifter samme Nytte for Fokkelæseils Spiret som Fokkebrassen for Fokkeraaen; den ligger med et Die om Nokken af Spiret, og dens anden Ende er ledet igjennem et Skivgat agtenfor Salderebet. See første Part, a, Pl. 52.

Fokkelæseils Dæmper eller Nedhaler. See første Part, Pag. 132, l, Pl. 52.

Fokkelæseils Indersald. See første Part, Pag. 131, d, Pl. 52.

Fokkelæseils Inderskjøde. See første Part, Pag. 132, k, Pl. 52.

Fokkelæseils Nedhaler. See Fokkelæseils Dæmper.

Fokkelæseils Raa. Saaledes kaldes den korte Raa H, Pl. 52 i første Part, hvilken med Raabaand og Bindstær er forenet til Seilets Overliig, paa det Sted, som Figuren viser; paa Midten af Raaen staaer Foksteparten af Overtaldet.

Fokkelæseils Spire. See første Part, l, Pl. 52. Dette Rundholt hviler i Boiler (Læseilsboiler) som staaer fæste paa Fokkeraaen. Paa Nokken af Spiret staaer Brassen, Toplentsstinkelen, Blokken til Overtaldet og Blokken til Foremarselæseils Overtkjødet.

Fokkelæseils Toplentsstinkel. See første Part, b, Pl. 52. Toplenten tjener til at støtte Spiret med, naar Seilet sættes til. Underlæseilsbommen har ligeledes en Toplent. See g, Pl. 52.

Fokkelæseils Overtald. See første Part, c, Pl. 52, Pag. 131. I Overt og Indersaldet heises Seilet.

Fokkelæseils Overtkjøde. See første Part, Pag. 132, i, Pl. 52. I Overt og Inderskjødet styres Seilets Underliig.

Fokkemast. Saaledes kaldes den forreste Mast paa Skonerter, Brigger, Barker, Fregatter og større Skibe, saavel som paa ethvert aabent Fartoi, som fører tvende Masten. Fokkemasten er kortere end Stormasten og derfor ogsaa tyndere, undtagen paa de skonerteraklede Fartøier, som føre Topseil, thi der er Fokkemasten tykkere end Stormasten. Isvrigt kan en Fokkemast enten være dannet af eet Stykke Træ, eller sammenlagt af flere. Fokkemastens Sted, saavel som dens Længde i Forhold til de andre Masten, sees første Part, D, Pl. 43; G, Pl. 48; G, Pl. 51 og H, Pl. 57. See Mast.

Fokkenofgaardinger. Ere Touge, som tjene til at hale Fokken sammen med, naar den skal hænges. De større Skibes Fok har tvende Nokgaardinger paa hver Side, nemlig den yderste og inderste Nokgaarding. Den yderste Nokgaarding staaer med den ene Ende i den øverste Buglineleiert og er ledet med den anden Ende forom Seilet, igjennem Blokken n, paa Fokkeraaen, Fig. 1, Pl. 64 i første Part, igjennem en Blok paa forreste Tværsaling, og til Dæks; den inderste Nokgaarding staaer med den ene Ende i den underste Buglineleiert, dens anden Ende er ledet igjennem Blokken l paa Fokkeraaen Fig. 1, Pl. 64, igjennem en Blok paa Tværsalingen, derfra til Dæks. Kun Fokken og Storseilet have Nokgaardinger.

Fokkeraa. See første Part, Pag. 159, Fig. 1, Pl. 64. Fokkeraaens Længde og Sted i Forhold til Skibets Størrelse sees første Part, l, Pl. 48; H, Pl. 51; L, Pl. 57.

Fokkerakke. See første Part, Pag. 160, Fig. 2, Pl. 64.

Fokkerøst. See første Part, Pag. 54, samt A, Fig. 3, Pl. 24 og l, Pl. 57. Paa flere Goffardiskibe, saavel som paa ethvert andet Skib, der ingen Finkenetsceptere have, haves sjældent Røst, men Røstfinerne sættes glat paa Skibets Sider, og Stedet, hvor disse sættes, kaldes da, for at betegne det, et Røst.

Fokkefjode. Fokken har et Skjode paa hver Side. Dets faste Part staaer i en Ringebolt med Kous udenbords foran Stormasten og Falderebet, dets anden Ende er ledet igjennem en Blok i Seilets Skjodbarm (Fig. 5, Pl. 64) og derfra igjennem en Skilopadde i Skibssiden, ovenover den faste Part. See Skjode. Fokkefjodets Fart sees i første Part a', Pl. 48; x, Pl. 51; og b', Pl. 57.

Fokkefjodbarm. See første Part, Fig. 5, Pl. 64.

Fokkeslappgaardinger. Ere Louge, der, ligesom de andre Gaardinger, tjene til at hale Seilet sammen med, naar det skal hjerpes. Paa de store Skibe har Fokken trende Slappgaardinger, nemlig: een yderste Slappgaardning paa hver Side og een midterste Slappgaardning. Fastesparten af de yderste staae fast i den øverste Buglinesløiert, dens anden Ende er ledet agtenom Seilet, igjennem Blokken o paa Trediedelen af Raaen Fig. 1, Pl. 64, igjennem Beviserblokken e ved Raffen, derfra til Dæks. Den midterste Slappgaardning staaer med sin faste Part i den midterste Løiert i Seilets Underliig, den anden Ende er ledet agtenom Seilet, igjennem en Blok under Midten af Raaen og til Dæks; Seilets Underliig heises undertiden op i den midterste Slappgaardning for at give Rorgængerne en friere Udfigt.

Fokkespor. Saaledes kaldes det Sted, hvor Underenden af Fokkemasten staaer paa Rjolsvinet, samt den Forening af Træer, som er nødvendig for at give dens Underende en tilstrækkelig Forstøtning under Seiladsen. See første Part Pag. 80, om Mastespor.

Fokkestag. Dette Navn kan vel vedkomme Fasteaget, som gaaer fra Fokkemasten paa ethvert Skib, men det er dog brugeligt om Staget paa de mindre Fartøier, som intet Hjelpeslag have. See Stag.

Fokkestagsseil, Stagsfok. Paa de større Skibe og Fartøier henregnes Fokkestagsseilet til Stormseilene og føres derfor kun i ondt Veir. Seilet er trekantet, har et staaende Liig, et Standerliig og et Underliig; det farer med sine Jernløierter paa en Stander, og regjeres ved Hjælp af et Fald, en Hals, en Nedhaler og tvende Skjoder. Paa Jagter, Slupper og Skonnerter kaldes dette Seil Stagsfokken og farer med sine Jernløierter paa Fokkestaget. Et Fokkestagsseil sees første Part K, Pl. 57, og en Stagsfok F, Pl. 13; D, Pl. 41 og E, Pl. 43.

Fokkestagsseils Fald. Er et Louge, som med sin faste Part staaer paa Fokkestagoiet, fra dette Sted farer

Faldet igjennem en Blok i Seilets Faldshorn, igjennem en Blok ved den faste Part og til Dæks. See første Part, t, Pl. 48.

Fokkestagsseils Nedhaler. Staaer fast i Seilets Faldshorn, farer derfra igjennem alle Løierterne paa Standeren, igjennem en Blok ved Halsbarmen, derfra ind i Skibet; med Nedhaleren hjerpes Seilet. See første Part o', Pl. 32.

Fokkestagsseils Skjoder. Bestaaer af et Louge, hvis Bugt er gjort fast i Seilets Skjodbarm og hvis Under vise hver til sin Side igjennem en Blok indenbords. See Skjoder.

Fokkestagsseils Stander. Paa dette Louge vandrer Fokkestagsseilet med sine Jernløierter. Standerens faste Part staaer paa Fokkestagoiet, farer derfra igjennem en Blok, som staaer tæt inden for inderste Waterstagsstroppe, derfra ind i Skibet. See første Part, p, Pl. 32. See Stander.

Fokketoplenter. Den faste Part ligger med et Die om Koffen af Raaen, saaledes som sees første Part, y, Fig. 1, Pl. 64, farer derfra igjennem Sabelblokken paa Siden af Mastens Gselhoved (See q', Pl. 27) eller i en Udskjelpning tværs over Gselhovedet, ned igjennem Bjørnen, foran før Vantet; i Lampen er indbundet en Lallieblok, som ved sin Løber er forenet med Underblokken i Borde. See Toplenter. Fokketoplenternes Fart sees ivoirigt i første Part, x, Pl. 48; s, Pl. 51 og y, Pl. 57.

Fokketradetouge, Perter. See første Part, Pag. 160, u, Fig. 1, Pl. 64. See Tradetouge.

Fokkevaut. Disse Louge tjene til at forstøtte Fokkemasten med mod den Kraft, der virker paa den under Seiladsen. Ethvert Krigsskib og Handelsfartøi, som har en Fokkemast har ogsaa Fokkevaut, hvis Styrke retter sig efter Skibets Størrelse. See Vant. See første Part, l, Pl. 43; p, Pl. 48; n, Pl. 51, og t, Pl. 57.

Fokkearselhoved. Dets Plads er paa Overenden af Fokkemasten, hvor det tjener til Støtte for Forstangen, som gaaer op igjennem det. See første Part, h', Pl. 57, samt Gselhovedet Fig. 19, Pl. 65.

Forarel. Saaledes kaldes den Aræl, der ligger under den smaleste Ende eller under Bryftet paa en Rapert. See første Part, E, Fig. 2, 3 og 4, Pl. 21.

Forbinding. Ved dette Ord forstaaes et Skibs Forbinding eller den indbyrdes Forening af de Træer og

Planter, hvoraf Skibstroppen er sammensat. Men en saadan Forbindings Godhed bestaaer ikke alene i Antallet, Tykkelsen og Fordelingen af de Bolte, Spiger og Nagler, som holde Træerne og Planterne sammen, men ogsaa i den Forløbning, som gives disse Træer og Planter, den Maade, hvorpaa mange af dem ere forenede ved Laase, Hage og Nedsvalinger, saavel som ved den rette Anvendelse af Knæer og Baand; thi kun i en samlet Betragtning af disse forskjellige Ting erholdes Kundskab om et Skibs Forbinding.

Forbindingsklods imellem Judasørene. Saaledes kaldes en Klods, der ligger imellem Judasørene, ovenover Bougsprydet; den forarsager, at Judasørene kunne forbindes til hinanden enten ved Bolte, der gaae tværs igennem dem og Klodsen, eller ved Jernskinner udvendig og indvendig.

Forbindingsklods imellem Kniberne. Er en Klods, som udfylder den Plads, der er imellem Kniberne, ovenover Bougsprydets Inderende, og giver derved Leilighed til, at Kniberne paa dette Sted kunne forbindes til hinanden med Bolte.

Forboltning. Ved et Skibs Forboltning forstaaes det Antal Bolte, hvormed de Træer, Planter, Knæer og Baand, som Skibstroppen bestaaer af, holdes sammen.

Forcerprøve. Kaldes af Artilleristen den Prøve, som foretages efter at en Kanon er sprungen, og som bestaaer deri, at der udtages tvende Kanoner af de ti, der ere nærmest den Sprungne i Støbeordenen, som oftest den der er støbt før og efter, hvilke tvende Kanoner forceres hver med 20 Skud med den til enkelt Skarp reglementerede Krudladning, tvende Kugler og en Forladning.

Fordobling. Er ved Skibbyggeriet et tyndere Lag Klædning, som lægges paa et tykkere enten for at give den Gjenstand, som skal fordobles, mere Styrke og Sammenhold, eller ogsaa af anden Aarsag: Saaledes fordobles Kanonportene for at give dem Styrke, idet Klædningen lægges langskibs medens Fordoblingen sættes op og ned; Krudmagasinet fordobles indvendig, dersom Siderne klædes med Haartæppe, for at dette ikke skal rives af o. s. fr. See første Part, I, Fig. 1, Pl. 38.

Fordoblingsbræder. See Flækningsbræder.

Forebovenbram=Barduner. De ere bindede til Bantet saaledes, at de danne et Die, der ligger paa Forebramstangens øverste Affætning, eller paa Toppen af Forebovenbram=Stangen, fra hvilket Sted Bardunerne

fare ned til Fokkerøstet, hvor de ansættes med en Talle til en Taffelstang eller Diebolt. See første Part, i'', Pl. 57, samt Barduner.

Forebovenbram=Braser. Ere med et Kuntøie forenede hver med sin Toplent og Dinene smøgede paa Kofferne af Forebovenbram=Naaen; fra dette Sted farer hver Bras igennem en Blok paa Storestænge=Fastestags Die, igennem en Blok paa Storestænge=Bantet, igennem Bjørnen, Beviseren paa Svigtningen, igennem en Beviserblok i Storsvantet og til Dæks. See første Part, o'', Pl. 57, samt Braser.

Forebovenbram=Bugliner. Vandrer med den ene Ende paa et Kortspryd, der staaer i Seilets staaende Ligg, er viist med den anden Ende igennem en Blok paa Rokken af Jagerbommen, igennem en Beviser paa Fokkestag=Stroppen og Judasøret, derfra ind i Skibet. See første Part q'', Pl. 57, samt Bugliner.

Forebovenbram=Dreiereb. Den ene Ende af Dreierebet er ledet over Skiven i Toppen paa Forebovenbram=Stangen, eller hvor denne ikke findes, da over Skiven ved Forebram=Stangens øverste Affætning; Dreierebets anden Ende er viist til Dæks. See Dreiereb.

Forebovenbram=Givtouge. Givtouget og Skjodet gjøres samlede fast med et Skotik til Seilets Skjodbarm, fra dette Sted farer Givtouget igennem en Blok paa Midten af Forebovenbram=Naaen, igennem Bjørnen og til Dæks eller i Mærset. See første Part, r'', Pl. 57, samt Givtouge.

Forebovenbram=Jolle. Paa de Skibe, som have Forebovenbram=Stang, heises denne i en Jolle, som er et Toug, hvis ene Ende er viist igennem en Stjerteblok, der er fastgjort om Halsen paa Bramboilen, farer derfra igennem et Hul i Rodenden af Forebovenbram=Stangen, hvor den er stoppet med en Burknob, den anden Ende er viist til Dæks. See Jolle.

Forebovenbram=Læseil. Naar et Skib er reglementeret dette Seil, føres det udenfor Forebovenbram=Seilet, er underslaaet en Naa, der heises i et Fald, har et Øver- og Inderkjøde, saavel som en Nedsvaler ligesom Forebram=Læseilet F, Pl. 52 i første Part.

Forebovenbram=Naa. Denne Naa heises paa Forebovenbram=Stangen, eller, hvor denne ikke findes, paa Bøventoppen paa Forebram=Stangen. Naaen hænger i Dreierebet og Toplenterne, holdes til Stangen af en Rakke og styres af tvende Braser. See Naa. See første Part, U, Pl. 57.

Forebovenbram=Rakke. Denne bestaaer af tvende Stroppe, som syes hver paa sin Side af Raaens Midte. Naar Raaen er paa sin Plads, tages Stroppernes længste Part agtenom Stangen, og fastgjøres til hinanden med en Stjert.

Forebovenbram=Seil. See *Seil*. See første Part V, Pl. 57.

Forebovenbram=Skjoder. Skjodet er i Forening med Givtouget gjort fast med et Skotstik i Seilets Skjodbarm. Fra dette Sted farer Skjodet over Skiven i Blokken eller Skildpadden paa Koffen af Forebram=Raaen, over den agterste Skive i denne Raaens Givtougsblok, igjennem Bjørnen og til Dæks eller i Mærset. See *Skjoder*. See p^o, Pl. 57 i første Part.

Forebovenbram=Stag. Naar Skibet har Bramstænger med Bovenkop, ligger dette Stag med et Smøgesie om Stangens øverste Affætning, farer derfra igjennem en Blok paa Dverenden af Jagerbommen, derfra igjennem en Veiviser paa Fokkestag-Stroppen og ind i Skibet. See første Part, k^o, Pl. 57.

Forebovenbram=Stang. Paa denne Stang heises Forebovenbram=Raaen med sit Seil; men som oftest har Bramstangen en lang Bovenkop, der træder istedet for denne Bovenstang, saaledes som er anført ved *Bovenbram=Stængerne*.

Forebovenbram=Toplenter. Hver Toplent er ved en Kuntspildsning forenet med sin Bras, Kuntoiet er smøget paa Koffen af Raaen, fra hvilket Sted Toplenterne fare igjennem en Kous i Forebovenbram=Bantet, derfra ned til Mærset. See *Toplenter*. See første Part, m^o, Pl. 57.

Forebovenbram=Trædetouge. Hænge under Forebovenbram=Raaen, de have ingen Heste. See *Heste*. See første Part, n^o, Pl. 57.

Forebovenbram=Bant. Disse Bant ere bindede til Bardunen saaledes, at de danne et Die, som ligger paa Forebramstangens øverste Affætning, derfra farer Bantet ned igjennem hver sit Hul i Bramsalingen og ned i Mærset; i Lampen indbindes en enkelt Blok, imellem denne og en toskivet Blok, som er nalet med sin Stroppe om en af Pyttingfinnerne, stæres en Takkiløber, som forbliver i Mærset. Paa de mindre Skibe findes kun en Klappøber i den enkelte Blok. See *Bant*. See første Part, h^o, Pl. 57.

Foreboven=Laseil. See *Foremarselaseil*.

Foreboven=Topseil. Er et Seil, som søres paa Skons-

nerter. See første Part, O, Pl. 43. Det er undersøgt Foreboven=Topseils=Raaen, har tvende Skjoder og tvende Givtouge.

Forebram=Barduner. Ligge med et Die om Toppen paa Forebram=Stangen, og gaae fra dette Sted, tvende til hver Side, ned til Fokkerøstet, hvor de ansættes med Takkier til Takkstænger. See første Part, z^o, Pl. 57. De mindre Fartøier have kun enkelte Brambarduner. See *Barduner*.

Forebram=Braser. Diet af Brasen staaer fast paa Storestænge=Fastestags Die; den anden Ende ledes igjennem Brasblokken paa Raaen, igjennem en Blok ved den faste Part, en Blok paa Storestænge=Bantet, igjennem Bjørnen, Veiviseren i Svigtningen og Stovantet, derfra til Dæks. See første Part, L^o, Pl. 57. See *Braser*.

Forebram=Buggaarding. Fastepart af Buggaardingen staaer i en Løiert i Seilets Underlig; den anden Ende vises foran Seilet, igjennem en Kous paa Forebram=Salingen, derfra ned i Mærset. See *Buggaardinger*.

Forebram=Bugliner. Buglinen vandrer med sin Kous paa et Langspryd, hvis ene Ende igjen vandrer paa et Kortspryd; den anden Ende af Buglinen ledes igjennem en Blok paa Koffen af Rhyverbommen, igjennem en Veiviser ved Fokkestag=Diet og Judasøret, derfra ind i Skibet. See første Part, o^o, Pl. 57. See *Bugliner*.

Forebram=Dreiereb. Den ene Ende af Dreierebet ledes over en Skive i Toppen af Forebram=Stangen, ned og fastgjøres i Kousen paa Stroppen om Forebram=Raaen, i Dreierebets anden Ende er en toskivet Blok til Bramdreierebs=Galbet; ved Hjælp af Dreierebet og dets Galb heises Forebram=Raaen. See *Dreiereb*.

Forebram=Dreierebsfald. 3 Lampen af Dreierebet er indbundet en toskivet Blok, igjennem denne og en enkelt Blok paa Tværsalingen stæres Galbet, som vises til Dæks. See *Dreierebsfald*.

Forebram=Givtouge. Givtouget er splidset sammen med Skjodet og sat fast i Skjodbarmen med en Knevel; Lampen er ledet igjennem den forreste Skive i den toskivede Blok paa Midten af Bramraaen og til Dæks. See første Part, l^o, Pl. 57. See *Givtouge*.

Forebram=Jolle. Er et Toug, som med sin faste Part staaer i en Diebolt i Forstangens Gjelhoved; den anden Ende er ledet igjennem et Skivgat i Bramstangens

Underende, igjennem en Blok paa den anden Side af det nævnte Væselhoved og til Dæks. See Jolle.

Forebram=Læseil. See første-Part, F, Pl. 52 og G'', Pl. 57, samt Pag. 132. See Læseil.

Forebram=Læseils=Fald. See første Part, q, Pl. 52, og Pag. 132. See Fald.

Forebram=Læseils=Inderstjode. See første Part, s, Pl. 52, og Pag. 132. See Stjode.

Forebram=Læseils=Redhaler. See første Part, t, Pl. 52, samt Pag. 132. See Redhaler.

Forebram=Læseils=Naa. See første Part, M, Pl. 52, samt Pag. 132. See Naa.

Forebram=Læseils=Øverskjode. See første Part, r, Pl. 52, samt Pag. 132. See Stjode.

Forebram=Naa. See første Part, S, Pl. 57. Naaen heises paa Forebram-Stangen i Dreierebet og Toplenterne, den styres af tvende Brafer og holdes til Stangen af en Rakke; Forebram=Seilet er underflaaet denne Naa. See Naa.

Forebram=Rakke. See første Part, Fig. D, Pl. 64, samt Pag. 161.

Forebram=Saling. See første Part, Fig. 4, Pl. 62.

Forebram=Seil. See første Part, T, Pl. 57. Dette Seil er underflaaet Forebram=Naaen, har to Bugliner, to Givtounge, to Skjoder og een Buggaardning. See Seil.

Forebram=Skjoder. See første Part, 'd'', Pl. 57. Skjodet er splidset til Givtouget og Bugten stikken i Seilets Skjodbarin, hvor den holdes af en Knevel; derfra farer Skjoderne hver igjennem sin Skildpadde ved Foremars=Naaens Rok, igjennem en Blok ved denne Naaes Midte, igjennem Bjørnen og til Dæks. See Skjoder.

Forebram=Stag. See første Part, æ', Pl. 57. Dette Stag ligger med et Smøgesie om Toppen af Forebram-Stangen, ovenfor Bant og Varduner, fra dette Sted er Stagets anden Ende viist igjennem en Blok paa Roffen af Rlyverbommen, ind til en Diebolt i Judasøret. See Stag.

Forebram=Stang. Saaledes kaldes denne Stang, naar den fører en særskilt Bovenbram=Stang, har den derimod ikke en saadan Stang, men en lang Top, kaldes den Forebram=Stang med Boven-Top (See første Part, R, Pl. 57) Stangen staaer med sit Slutholdt paa Overfladen af Forestange=Salingen og gaaer op igjennem Forestange=Væselhovedet, den er forstøttet af Bant,

Stag og Varduner; Forebram=Naaen med sit Seil heises paa denne Stang. See Bramstænger.

Forebram=Toplenter. See første Part, a'', Pl. 57. Hver Toplent har i den ene Ende et Die, der smøges paa Roffen af Forebram=Naaen, den anden Ende ledes igjennem en Blok eller Skildpadde paa Forebram=Bantet, derfra ned til et af Forestange=Hovedtougene. See Toplenter.

Forebram=Trædetounge. See første Part, e'', Pl. 57. Disse Trædetounge hænge under Forebram=Naaen, Bugten bæres paa hver Side af en Hest. See Trædetounge.

Forebram=Bant. See første Part, y', Pl. 57. Bantougene ligge med deres Dine om Toppen af Forebram-Stangen, gaae derfra ned til Forestangesalingen, hvor hvert Toug er viist igjennem sit Hul i Salingshornene og ved Hjælp af et Sytoug forenet til Pyttingboltten. See Stangevant.

Forebram=Væselhoved. Bruges kun, hvor der haves Forebovenbram=Stang, og er da som oftest en Jernbelle, saaledes som sees første Part, Fig. A, Pl. 65.

Foremars. See første Part, g', Pl. 57; Fig. 1, Pl. 62, samt Pag. 155.

Foremars=Brafer. See første Part, o', Pl. 57. Brafernes faste Part staae paa Storestagsøiet, deres anden Ende er ledet hver igjennem sin Blok paa Roffen af Foremars=Naaen, igjennem en Blok ved deres faste Part, langs Storbantet og til Dæks. See Brafer.

Foremars=Buggaardninger. Paa de større Foremars=seil er trende Buggaardninger, nemlig den midterste og de tvende yderste Buggaardninger. Fasteparten af den midterste Buggaardning staaer i den midterste Buggaardningsløbet i Seilets Underliig, farer derfra igjennem en Blok paa en Krands, der er sat om Forstangen, igjennem en Kous paa Rakken, Beviseren paa Svigtningen og til Dæks. De tvende yderste Buggaardninger staae med deres faste Part i Løierter, der ere midt imellem den midterste Løiert og Skjodbarmen i Seilets Underliig, deres anden Ende er ledet hver igjennem sin Stjerteblok paa Naaen, igjennem en Blok paa den omtalte Krands, igjennem Kouse paa Rakken, Beviseren paa Svigtningen og til Dæks. Under Seiladsen er Krandsen fanget op under Stangesalingen, men til Ankers ligger den nede paa Rakken for at Blokkene ikke skal sees. De mindre Fartsøiers Marsseil have kun en enkelt Buggaardning med Hanesod. See Buggaardninger.

Foremærse=Bugliner. See første Part, s', Pl. 57.

Hver Bugline har tvende Kortspryd, som staae i Buglineløjerterne i Seilets Sidelig, paa diøse Spryd vandrer et Langspryd og paa dette Kousen, som er i Enden af Buglinen. Buglinerens anden Ende er ledet hver igjennem sin Blof paa Bougspryds-Gselhovedet, igjennem Bevisfere paa Fokkestag-Stroppen og ved Judas-ørene, derfra ind i Skibet. See Bugliner.

Foremærse=Dreiereb. Paa de større Skibe have Mærseræerne tvende Dreiereb, som med deres ene Ende ledes igjennem Bloffene paa Forstangens Top, ned og fastgjøres med Dreierebstik om Raaen; i den anden Ende have Dreierebene en trestivet Blof og imellem denne og en tostivet Blof udenbords skjæres Dreierebsfaldet. Paa de mindre Fartøier har denne Raa kun et enkelt Dreiereb, der farer over en Skive i Stangen, ned til Raaen, i den anden Ende har Dreierebet en tostivet Blof til Faldet. See Dreiereb.

Foremærse=Dreierebs=Fald eller Foremærse=Fald. Saaledes kaldes den Tallie hvis øverste Blof er fastgjort i Enden af Foremærse=Dreierebet, og i hvis løbende Part haleb eller fires, naar Raaen skal heises op eller fires ned. Mærsefaldets underste Blof staaer i Røstet eller i Skibets Side udenbords, men Fodbloffen i Skibets Side indenbords. See Dreierebsfald.

Foremærse=Dæmpgaardinger. Der er en Dæmpgaarding Styrbord og Bagbord paa Forsiden af Seilet, og deres Fart er saaledes som er anført om Dæmpgaardinger. See Gaardinger.

Foremærse=Fald. See Foremærse=Dreierebs=Fald.

Foremærse=Givtouge. See første Part, l', Pl. 57. Den faste Part af Givtouget staaer paa Raaen med Lemmerstik og Bindfel henimod Raaens Midte; dets anden Ende ledes igjennem Blokken i Seilets Skjodbarm, igjennem en Blof indenfor den faste Part, igjennem Bjørnen, foranfor Fokkevantet og til Dæks igjennem et Skivgat i Skjodknægten. See Givtouge.

Foremærse=Laseil. See første Part, Pag. 132, E, Pl. 52, samt F'', Pl. 57. See Laseil.

Foremærse=Laseils=Fald. See første Part, Pag. 132, m, Pl. 52. See Fald.

Foremærse=Laseils=Inderstjøde. See første Part, Pag. 132, o, Pl. 52. See Stjøde.

Foremærse=Laseils=Nedhaler. See første Part, Pag. 132, p, Pl. 52. See Nedhaler.

Foremærse=Laseils=Raa. See første Part, Pag. 132, K, Pl. 52. See Raa.

Foremærse=Laseils=Spirer. See første Part, L, Pl. 52. Spiret hviler i en Laseilsboile, som staaer paa Roffen af Mærseraaen, i Inderenden har det en Stjert, hvormed denne Ende fastgjøres til Raaen.

Foremærse=Rokperter eller Trædetouge paa Rokkerne. See første Part, q', Pl. 57. I den ene Ende af Rokperten er et Die, som smøges heelt ude paa Roffen af Mærseraaen, den anden Ende fastgjøres 3 à 4 Fod indenfor Godset, agten paa Raaen, med et Bindfel. See Rokperter.

Foremærse=Laseils=Inderstjøde. See første Part, n, Pl. 52. See Stjøde.

Foremærse=Raa. See første Part, P, Pl. 57. Denne Raa heises paa Forstangen i Dreierebene og Tøplenterne, den holdes til Raaen af en Rakke og styres ved Hjælp af Braferne; Foremærse=Seilet er underflaact denne Raa. See Raa.

Foremærse=Rakke. See første Part Pag 161, Fig. D, Pl. 64.

Foremærse=Nebstinkel. See Mærserestinkel.

Foremærse=Nebtallie. See Mærserestallie.

Foremærse=Stjoder. See første Part, r', Pl. 57. Stjødets faste Part ligger med et Die om Roffen af Fokkeraaen, dets anden Ende er viist igjennem en Blof i Mærseilets Skjodbarm, igjennem en Skildpadde paa Roffen af Raaen, igjennem en Blof ved Midten af Fokkeraaen, derfra ned igjennem et Skivgat i Skjodknægten. De mindre Fartøier have enkelte Mærsestjoder, hvis ene Ende er fastgjort med en Knob i Seilets Skjodbarm, den anden Ende er viist igjennem en Skildpadde eller Blof paa Roffen af Raaen, igjennem en Blof ved Rakkelampen, derfra til Dæks. See Stjoder.

Foremærse=Støttallier. See Mærsestøttallier.

Foremærse=Tøplenter. See første Part, n', Pl. 57. See Mærsetøplenter.

Foremærse=Seil. See første Part, Q, Pl. 57. See Mærseil.

Forekomertseil. Dette Seil føres paa Skonnerterens Fokkemast, hvortil det enten er lidset eller forenet med Aftebaand; det er lidset til en Gaffel, har en Hals-tallie, et Stjøde og to Par Givtouge. See første Part, l, Pl. 43.

Forestange=Varduner. Ved denne Benævnelse forståes

Fastebardunerne, hvoraf de større Skibe have trende paa hver Side, hvilke ligge med deres Dine paa Toppen af Forstangen og ansættes ved Hjelp af Jomfruer og Talliereb til Røstet; det styrbords Spænd betegnes med Nr. 1 og det bagbords med Nr. 2. See første Part, k', Pl. 57; samt Barduner.

Forestange-Fastebarduner. See **Forestange-Barduner.**

Forestange-Fastestag. See m', Pl. 57. Dette Stag ligger med sit syede Die om Toppen af Forstangen, den anden Ende er viist ned over den yderste Rulle i Skildpadden paa styrbord Side af Bogsprydet; i Lampen iydbindes en Kous, og igjennem denne, saavel som igjennem en Diebolt i Judasøret, skæres et Talliereb, hvormed Staget ansættes. See **Stag.**

Forestange-Hjelpsteg. Dette Stag tjener til Leiter for **Forestange-Stagsseilet**, som farer der paa med sine Poiertes; Hjelpstegaget ligger derfor med sit syede Die nedenfor Fastestagets Die paa Toppen af Stangen, dets anden Ende er viist ned over den agterste Rulle i Skildpadden om Bagbord Side af Bogsprydet og ansættes til Judasøret paa samme Maade som Fastestaget. See **Stag.** See første Part, l', Pl. 57.

Forestange-Saling. Ligger paa Bryftet ved Forstangens Top. See første Part, Fig. 3, Pl. 62.

Forestange-Sidebarduner. See **Sidebarduner.**

Forestange-Stag. Paa mindre Fartøier, hvor der kun er eet Stangestag, kaldes det saaledes; Staget ligger da i Almindelighed med et Die om Forstangen ved Affætningen eller Toppen, og farer derfra enten ned til Klyverbommen eller Bogsprydet, efter Fartøiets Størrelse og den Maade, hvorpaa det er taklet. e', Pl. 43 i første Part viser dette Stag paa en Skonnert.

Forestange-Stagsseil. See første Part, O, Pl. 57. Er et trekantet Seil, der farer med sine Poiertes enten paa **Forestange-Hjelpstegaget** eller paa en Leiter, der da erholder Navn efter Seilet. Det heises i et Fald og hjerpes med en **Medhaler**, har tvende Skjoder og en **Frihaler**. See **Stagsseil.**

Forestange-Stagsseils-Fald. Staaer med den ene Ende i Seilets-Faldshorn, dets anden Ende er viist igjennem en Blok, nalet under det midterste Salingshorn, tæt til Godsset, derfra agtenfor Marsset og til Dæks. See **Fald.**

Forestange-Stagsseils-Frihaler. See første Part Pag. 78, x', Pl. 32.

Forestange-Stagsseils-Halsbarm. Saaledes kaldes

det underste og forreste Hjørne af **Forestange-Stagsseilet**. Halsbarmen naies med et **Vindsel** til **Hjelpstegaget**, tæt ovenfor Klyverbommen. See første Part, s', Pl. 32.

Forestange-Stagsseils-Medhaler. See første Part Pag. 77, r', Pl. 32. See **Medhaler.**

Forestange-Stagsseils-Skjoder. See første Part Pag. 77, v', Pl. 32. See **Skjoder.**

Forestange-Vant. See første Part, i', Pl. 57, samt Pag. 64.

Forestange-Vindereb. See **Stangevindereb.**

Forestange-Vinderebs-Gie. See **Stangevinderebs-Gie.**

Forestange-Veselhoved. Har sin Plads paa Toppen af Forstangen, saaledes som sees første Part, v', Pl. 57; igjennem dets runde Hul farer **Forebrams-Stangen**.

Foretopseil. Saaledes kaldes Seilet M, paa Skonnerten Pl. 43 i første Part. Seilet er underflaet **Foretopseils-Maaen L**, der heises i et Fald og styres af tvende **Braser**, iøvrigt har dette Seil tvende **Skjoder**, tvende **Givtoug** og tvende **Bugliner**.

Forfare. Dette Ord har samme Betydning som at flytte: Saaledes forfares **Stillingsplanker** eller **Juffer**, naar de flyttes mere agter eller forefter; en **Tallie** eller **Gie** forfares, naar enten dens øverste Blok flyttes fra et Sted til et andet, eller dens underste Blok gives en anden Plads paa den Gjenstand, som skal heises op.

Forfriske Rlydsset. Er at forsyne **Ankertouget** med ny **Sarving** paa det Sted, hvor det hviler i **Rlydsset**.

Forgynge. Er at formindste et **Lammers** eller en **Planke**s Brede eller **Tykkelse** henimod den ene eller imod begge **Ende**: Saaledes forgynnes i Almindelighed **Kjølens** **Tykkelse** agter og forefter, og ofte paa de mindre **Fartøier** ovenfra ned mod dens **Underkant**; ligeledes forgynnes et **Skibs** **Klædningsplanker** i **Tykkelsen** ikke alene fra **Barkholtet** nedester til **Kjøl**en, men ogsaa fra det agterste og forreste **perpendiculaire** **Spant** hen til **Agter** og **Forstevnen**; **Dæksplanker**, **Skjærstykke**, **Livholter** og **Baterbord** forgynnes i **Breden** agter og forefter.

Forhaand. Naar der hales i en **Tallieløber**, siger man, at den **Mand** er i **Forhaand**, som er nærmest **Bloffen**, hvorigjennem den halende **Part** gaar.

Forhale. At forhale et **Skib** er det samme som at varpe det et Sted hen. At forhale en **Volt** er at gjøre den tyndere til den ene Ende.

Forhaler til Underlasfeils-Bommen. Er et Toug, der ligger med et Die om Oderen af Bommen, dets anden Ende er viist igjennem en Blok paa Bougsprydet, derfra ind i Skibet.

Forhjul. Kaldes Hjulene som løbe paa en Raperts Foraxel. See første Part, F, Fig. 2, 3 og 4, Pl. 21.

Forhude. Dette Ord har samme Betydning som Ordet „beklæde“. At forhude et Skib er at beklæde det udenbords under Bunden, op til en vis Høide ovenfor Bandet, enten med Forhudningsplanker eller med tynde Plader af Kobber.

Forhudningspapiir. Er et Slags tykt, grovt Karduus-papiir, hvilket lægges imellem Skibets Klædning og dets Kobberhud. Naar der bruges Træhud lægges et tyndt Lag Fæhaar, istedet for Papiir.

Forhudningsplader. Ere tynde, valsfede Kobberplader, der bruges til et Skibs Forhudning.

Forhudningsplanker. Ere almindelige Ege- eller Fyrreplanker, hvilke kun kaldes saaledes, naar de bruges til et Skibs Forhudning.

Forhudningsøm. Saaledes kaldes de Søm, som bruges til en Huds Paaspigring. Dette Slags Søm have forsænkede Hoveder, ere 1½" lange, naar de bruges til en almindelig Kobberhud, men 2, 3 eller 4" lange, naar de bruges til en Træhud.

Foringen, Garneringen. Kaldes den nederste og tyndeste Deel af Klædningen i Bunden eller Lasten paa et Skib. See første Part, i, Pl. 45.

Forkeert Geer. En forkeert Geer er det modsatte af en almindelig Geer, thi den er smalest i den Ende, som er længst fra Stevnen. See Geer.

Forkeerte Grundtoug. See første Part, Pag. 8.

Forkeerte- eller opstaaende Ræer. See første Part, Fig. 9, Pl. 17.

Forklampe. Er ved Hjælp af Klamper at forbyde en Gjenstand at forandre sin Plads: Saaledes forklampes Kjelen paa Stabelblokkene; idet der paa disse spigres Klamper tæt til Kjælens Sideflader for at forhindre den i at forandre sin Plads efter Middellinien paa Stabelblokkene.

Forladninger. See første Part, Fig. 11, Pl. 6, samt Fig. 10, samme Plade, hvortil bør føies, at naar der bruges tvende Forladninger til eet Skud, sættes en Gaas paa Krudet og en af de andre Forladninger paa Ruglen. Krandsforladningerne, som bruges til hurtig Ladning f. Ex. i Bataille, bestaae af tvende

overkors lagte Stykker Toug, hvis Længde er saa stor som Lobets Diameter, men for at holde disse fire Arme i behørig Afstand fra hinanden, er der lagt en Tougkrands ude ved deres Endes; Krandsen bindes til Armene, ligesom ogsaa disse bindes til hinanden i Krydset. Forladningerne til Mærsefalkonetterne ere af uldent Løi.

Forladnings-Naal. En stor Naal, som bruges ved Forladningernes Marling.

Forladnings-Skabelon. Et Bræt, hvori er et Hul efter den Størrelse, som Forladningen skal have, og hvori denne altsaa skal passe for at være brugelig.

Forlasten. Kaldes den forreste Deel af Lastrummet i et Skib. See Last.

Forliig. Forforskjellen imellem Størrelsen af Radierne paa de Steder paa et Geværløb, hvor Sigtefornene sidde, kaldes Geværløbets Forliig; ved en Kanons Forliig forstaaes Forforskjellen imellem Radierne paa de høieste Punkter for og agter eller imellem Radierne paa Hovedet og Bundfrisen.

Forluge. Saaledes kaldes den forreste Luge i et Dæk, naar den er over den Deel af Lastrummet, som kaldes Forlasten. See første Part, P', Fig. 1, Pl. 63.

Forløber. See Ankertoug.

Forløber paa Loglinen. Er den Deel af Loglinen, omtrent en Skibslængde, som løber ud først, naar Logsflynderen er kastet. Forløberens Længde, der er angivet ved en Haardugs Lap paa Loglinen, regnes ikke med i den Distance, Skibet har seilet, thi Loggen behøver den Tid, hvori Forløberen løber ud, for at sætte sig i Rolighed paa Bandet.

Forløbning. See første Part Pag. 107, Fig. 1, 2 og 3, Pl. 42.

Fornagle en Kanon. At fornagle en Kanon er at tilintetgjøre Bruget af Fænghullet, hvilket skeer ved enten i dette at neddrive et Søm, der er haffet i Kanterne (Fornaglingsøm), eller ogsaa at nedfrue deri en almindelig Strue.

Forparten. See første Part, Pag. 138, Fig. 1, Pl. 55. Ved dette Ord forstaaes den Part af et Skib, hvilken er foranfor Middelspantet, dette Spant indbefattet; dog bør det bemærkes, at naar Tælen er om Antallet af Dæksbjælkerne og Dæksræerne, da regnes dette stedse fra Storlugens Forkant, selv om dette Sted ligger noget agtenfor Middelspantet.

Forpartens Spanterids. See første Part, Pag. 138, Fig. 2, Pl. 55.

Forrapert. See første Part, Pag. 33, Fig. 1 og 5, Pl. 14.

Forreisningen. Denne indbefatter Fokkemasten med sine Stænger, Ræer og sin Taffelage.

Forreste Affald. Er det Sted paa en Kanon, hvor Forstykket og Tapstykket ere forenede med hinanden. See Linien ab, Fig. 1, Pl. 21 i første Part.

Forreste Perpendicular. See Agterste Perpendicular.

Forreste Tværsaling. See første Part, Pag. 155.

Forstage. Siges om et Fængror, naar det brænder ud uden at tænde Ladningen.

Forseil. Hertil henregnes ethvert Seil, hvis Grav. Cent. ligger foranfor Grav. Cent. af det hele Seilsystem.

Forfkaling. En Forfkaling bestaaer af eet eller flere Bragbræder eller Udskaller, som spigres eller hestes paa det Sted paa et Skib eller Træ, som man frygter vil tage Skade ved at blive skamflet; at forfkale er at paaspigre de omtalte Bræder.

Forfkalingsbræder. Ere i Almindelighed Bragbræder, der, naar de bruges til Forfkaling, gives dette Navn.

Forfkæftet. See første Part Pag. 57, A, Fig. 1, Pl. 25.

Forflaae en Gie eller Tallie. Dette skeer, naar Blokkene under Heisningen komme hinanden saa nær, at der ikke kan heises mere; Løberen maa da kastes løs og overhales for at en af Blokkene kan forflaaes, gives en anden Plads.

Forstang. Danner en Forlængning af Fokkemasten, paa hvis Langsaling den hviler med sit Slutholt, og gaaer op igjennem det runde Hul i Fokkemastens Ufsehhoved. See første Part, N, Pl. 57. Denne Stang er forstøttet af Bant, Stag og Barduner, hvis Antal dog retter sig efter Skibets Størrelse.

Forstevn. Er en Sammensøining af Træer, der undertiden danne en jevn Forlængning af Kjolen. Forstevnen er sammensat af Krigens opstaaende Arm og eet eller to Træer, efter Stevnenes Størrelse. Paa Stevnenes Forflade er Skjæget og Oderkrigen fastboltede, og i dens Sider er udhugget en Spunding, hvori Forstevnerne af Planterne og Krumtømmerne i den udenbords Klædning gaaer ind. See første Part, D, Fig. 1, Pl. 63.

Forstevnsfald. Er en stor Travinkel, hvorefter en Forstevn stilles i det Fald eller den Hældning, den skal have; Faldet forfærdiges paa Skibets Afslagning efter

den Vinkel, som forreste Perpendicular danner med Spundingens Overkant i Kjolen.

Forstevnslast. Saaledes kaldes den Last, hvormed Krigens opstaaende Arm og Underenden af Forstevns træet forenes med hinanden. See denne Last i første Part, Fig. 1, Pl. 63.

Forstevnstræ. Dette Navn kan vel gives ethvert Træ, der er stiftet til en Forstevn, men det er dog kun til de større Skibes Stevne, hvortil der bruges et Træ, som fra Skoven har denne Charakter; og da der sjeldent findes Træer, der kan afgive hele Forstevnen til store Skibe, saa forstaaes ved denne Benævnelse det underste eller længste og krummeste Stykke til dette Brug.

Forstykket paa en Kanon. Er Stykket B, Fig. 1, Pl. 21 i første Part.

Forstøtte. Er at opsætte Støtter mod en Gjenstand saaledes, at den holder sig i en bestemt Stilling: Saaledes forstøttes Spanterne, Speilet og Forstevnen, hver for sig, for at holde dem i deres rette Stilling. Men Ordet „forstøtte“ kan ogsaa anvendes paa andre Ting, hvortil ingen Støtter bruges; thi man kan sige at Masterne forstøttes af Bantene og Stagene, og Stængerne tillige af Bardunerne, ligeledes forstøttes Baglasten i Skibets Bund ved Hjælp af Klamper og Bræder, for at den ikke skal forskyde sig, hvilket af samme Aarsag er Tilfældet med et Skibs Ladning.

Forstøtningsgods, Forstøtningsmaterial, Forstøtningstømmer. Disse Benævnelser benyttes om alt det Material, der anvendes til Forstøtningen af et Skib, som staaer paa Stabelen; dog indbefatter de tvende første Navne kun de forskellige Sorter Alinger, som ved Skibbyggeriet kun anvendes til Forstøtning, hvorimod det sidste Navn bruges kun om de Bjelker, Spær og Bahlholter, som udtages og anvendes til et Skibs Forstøtning.

Forstøtning i Spanterne. Anvendes for at holde disse i deres rette Figur, naar de reises paa Kjolen. Forstøtningen bestaaer af Tværsenter og Støtter, saaledes som sees paa Pl. 40 i første Part, og som findes anført Pag. 101.

Forstøbbe. Er at opsætte Støbbe mod en Gjenstand: Saaledes forstøbber Spanterne, naar de ere reiste paa Kjolen ved at opsætte en Støbbe mod deres For- og Agterflade; med disse Støbbe stilles Spanterne efter deres Fald, og de blive staaende og tjene som For-

- støtning saalænge, indtil Skibets Langsenter og faste Forstøtning er opfat, da de nedtages. See Svebber.
- Forsænkede Som.** Som hvis Hoveder ere cirkelrunde og flade ovenpaa, men gaae coniske ned til Stikken; de bruges almindeligst til at sætte saavel Kobber som Træhud fast med, og indflaaes da saaledes, at Hovederne gaae ligemed den Gjenstand, de skal holde fast.
- Fortoppen.** Saaledes kaldes den Deel af Fokkemasten, som er ovenfor Salingerne.
- Fortyndingen.** Indbefatter den tyndeste Deel af et Skibs Klædning uden og indenbord paa Skandse, Bak og i Kulen, dog vedkommer denne Benævneelse kun de Skibe, som ingen Kanoner have paa disse Dæk; thi hvor dette er Tilfældet kaldes denne Klædning Bredgange imellem Portene paa Skandse og Bak, og kun Rangene i Kulen gives da Navn af Fortynding. See første Part, u og q', Pl. 45.
- Fortøiningsbeding.** See Beding i et Skib.
- Fortøie.** Dette Ord bruges om et Skib, og betyder det samme som at gjøre det fast med Louge eller Kjæder enten til Ankere, som ligge i Grunden, eller til Pæle i en Havn.
- Fortømre.** At fortømre et Skib er at udhugge og indsætte nye Spantetræer, samt en ny Klædning paa de Steder, hvor den gamle er borttagen; en Fortømring kan altsaa sammenlignes med en Hovedreparation deri, at de begge udstrække sig til Spantetræerne, men en Hovedreparation indbefatter Reparationen af det hele Skib med Dæk, Speil og Gallion.
- Fouter.** Saaledes kaldes de spiralførmige Fordybninger i Overfladen af et Loug imellem Dugterne eller Korsdelerne. I Fouterne rendes det tyndere Loug, hvormed det tykkere trendes.
- Forer.** See Furer.
- Fraholder.** Kaldes den krumme, fremspringende Deel paa en Rapertvanges Forende. See første Part, i k l, Fig. 2, Pl. 21. Den befrier Forhjulene fra at torne mod Waterbordet, naar Kanonen sættes i Borde.
- Fraslaae Seil.** Er at løstøge Bindserne, hvormed Seilet er gjort fast til Stræktougene og Raanofferne, og at fire det ned i Gaardingerne, eller om det er et Stagsseil, da at hale det ned og løstøge Løierterne.
- Fregatfskib.** See første Part, Pl. 57.
- Frihaler.** Er et Loug, hvormed Forestænge=Stagsseilet og Klyveren hales fri af det Stag, der staaer nærmest agtenfor disse Seil, naar Skibet gaaer over Stag.

See Forestænge=Stagsseils=Frihaler og Klyverfrihaler.

Friholter. Korte, runde Stykker Fyrretræ, som hænges i Louge eller Kjæder udenbords paa et Skib, der ligger i Havn, for at det ikke skal stamfiles af Bolværkspæle eller andre Ting.

Friser. Kaldes de Platter og Staffer, der ere anbragte, især paa ældre Kanoner, og som, idet de skjule Afstæningerne, tillige tjene som Zirater.

Friske i Alhdset. See Forfriske Alhdset.

Fri Retul. Herved forståes ikke alene at en Kanon har den nødvendige Plads til at reculere paa, men at ogsaa Kanonens Hoved, naar Skibet krænger et vist Antal Grader, kan gaae fri af Drømpelen og Bøssébanken, saavel paa luv som paa læ Siden, naar Kanonen reculerer.

Fuge. En Fuge er den Linie, som viser Grændsen imellem Kanterne paa tvende Stykker Træ og er i denne Betydning overensstemmende med et Raad; men Ordet „Fuge“ bruges dog oftest om tvende Stykker Træ, der med et Bindemiddel, f. Ex. Lim, ere forenede, og Ordet Raad derimod om saadanne Stykker, der vel fuges til hinanden, uden derfor at skulle forenes.

Fuge. At fuge er at tilpasse det ene Stykke Træ efter den Figur, det andet har: Snedkeren fuger Kanten af det ene Bræt til Kanten af det andet (stryger dem sammen), førend de lines sammen, og Tømmermanden fuger Krumtømmeret til Spanterne og til Kanten af et andet Krumtømmer, for at det kan komme til at passe som det bør, førend det doltes.

Fuldkantet. Er et Udtryk, som bruges om Træer og Planter, og som tilkjendegiver, at de ere frie for Bandkant, eller ere, som det ogsaa kaldes, skarpkantede.

Furer, Forer. To eller flere Kabelgarn, der løseligen ere sammensnoede, og hvoraf der lægges Seifinger, Plattinger, Raabaand, m. m. See første Part, Pag. 19 og 49.

Fylde en Geer. Er at forøge en Geers Brede henimod dens spidse Ende, hvorved Kanternes Forgyngning bliver kortere og krummere end efter den første Bestemmelse. See Geer.

Fylde et Raad. Naar et calfatret Raad er færdigt, er Bærkets Overflade i Almindelighed 3 Linier indens for Træet, men skal der Kobberhud uden paa en Klædning, hvis Raadder ere saa dybe, maae de fylde med

Bærk saaledes, at dette kommer til at staae ligemed Klædningens Oberflade; dette kaldes at fylde Raadderne.

Fyldegang. Er en Gang eller Rang af Planter og Krumtommer, der ligger imellem Barkholsterne paa et Skib; paa de store Skibe havees altsaa en Fyldegang imellem 1ste og 2det Barkholt, saavel som imellem 3die og 4de Barkholt. See Rangene y og g', Pl. 45 i første Part.

Fyldepanter. Saaledes kaldes Spanterne, der have Plads imellem de faste Spanter. Fyldepanterne ere ikke afflaede paa Spanteridserne, men Bestemmelserne for deres Figur erhoides ved at gjøre Skabeloner i Bygningen, naar Senterne ere trukne. Der havees hele og halve Fyldepanter, der bestaae af tvende Lag Trær, og halve Fyldepanter, som kun bestaae af et enkelt Lag, med eller uden Bundstok, men som dog oftest kaldes enkelte Spanter. See første Part, Pag. 18, P og Q Pl. 8.

Fylde træer. Kaldes de Trær, hvoraf Fyldepanterne ere sammensatte; der havees ligeledes Fylde træer imellem Gillingstræerne, imellem Gillingstræerne og Hækstøtterne, saavel som i Bougen. See første Part, Pag. 21, Pl. 10, samt Pag. 67, Pl. 29.

Fyrrehud. Er en Klædning af Fyrreplanter, som spigres udenpaa Klædningen af et Skib under Vandet, enten for at beskytte den mod Drm, eller for at styrke den, og holde Bærket i Raadderne.

Fængsul. Kaldes den Abning i et Skydevaaben,

hvorigjennem Ladningen antændes. See første Part, h, Fig. 1, Pl. 6 og M, Fig. 1, Pl. 21.

Fængkrud. Det Krud, som bruges til at antænde Ladningen med i et Skydevaaben, og som hælbes paa Panden, naar intet Fængror bruges.

Fængror, Fængsulror. See første Part, Fig. 9 og 10, Pl. 31.

Fængrorrdaase. See første Part, Fig. 9, Pl. 16.

Færgebaad. Er et lille, letbygget Fartoi, der roes med tvende Haandaarer af een Mand, og kaldes derfor en Roefærge. Der havees ogsaa andre Slags Færger, der benævnes efter den Raade, hvorpaa de sættes i Bevægelse, og saaledes havees da Seilfærger, Stagefærger, Trækfærger, Drivfærger og Svingfærger, der dog alle ere større og stærkere byggede end Færgebaaden; til Seilfærgerne hører Færgefalken, der har Størrelse og Reisning omtrent som en Galease.

Førlighed ud og ind. Dette Udtryk bruges, naar man vil angive den Førlighed eller Brede ud og ind, som Spantetræerne have tværslibs, og der siges da: Spanterne have Førlighed (Brede) ud og ind ved Rellingen, ved Dækket, ved Enden af Bundstokken det betegnede Antal Tommer.

Første Barkholt (1ste B. H.). See Barkholt.

Første Oplanger (1ste Opl.). See Oplanger. See første Part, Pag. 107, C, Fig. 1, Pl. 42.

Første Oplangerstod. See første Part, Pag. 107, e, Fig. 1, Pl. 42.

G.

Gaardinger. Ere Touge, hvormed Raaseilene dæmpes og hales sammen, og som i Forening med Givtougene bruges til at bjerge disse Seil med. Der er fire Slags Gaardinger, nemlig: Buggaardinger, Dæmpgaardinger, Rokgaardinger og Slapgaardinger (See enhver af disse Benævnelser), og ethvert af disse Slags Gaardinger erhoider igjen Navn efter det Seil, de bjerge, og de Løjerter hvori de staae. Men ikke alle Raaseilene have disse fire Slags Gaardinger, thi dette beroer paa Seilenes Sted og Størrelse: Paa Underseilene til en Fregat eller større Skib havees Buggaardinger, Rokgaardinger og Slapgaardinger, af hvilke de tvende første Slags fare for paa Seilet og det sidste Slags agter paa Seilet; paa Mærkseilene havees

Buggaardinger og Dæmpgaardinger, hvilke begge fare for paa Seilet; Mærkseilene have kun een Buggaarding, der farer for paa Seilet.

Gaardingsstik. See første Part, Fig. 5, Pl. 9.

Gaas. See første Part, Fig. 10, Pl. 6, samt Fig. 7 og 8, Pl. 16.

Gaffel til en Houbits eller Falkonet. See første Part, C, Fig. 1 og A, Pl. 2.

Gaffel til Mesansbommen. See Bomsepter.

Gaffel til et Seil. Er et Rundholt, som kaldes saaledes, fordi det med sin Klo griber om Masten, som den vandrer paa. Det øverste Liig paa det Seil, som Gaffelen fører, er enten lidet til den eller paa anden Raade underflaet den. En Gaffel, saaledes som den

føres paa en Jagtmast, sees første Part, K, Fig. 1, Pl. 13, og paa en Mesansmast C, Pl. 39.

Gaffelabe. Er et Gaffelseil, som af Nogle kaldes saaledes, fordi det er kommet istedet for Abeseilet, Andre kalde det derimod Gaffelseilet paa Stormasten, uagtet Gaffelen ikke umiddelbart vandrer paa denne Mast, men paa en Snaumast, der staaer langs med Bagkanten af Stormasten. Et saadant Seil kan sees D', Pl. 57, B' er Gaffelen og C' Snaumasten, hvortil Seilets Masteliig er lidset, ligesom og dets Gaffelliig er lidset til Gaffelen. Seilet har iøvrigt et Dværkgivtoug l''' og to eller tre Par Givtounge som m''' og n''', med hvilket det bjergeres; det har endelig et Skjode k''' og et Sytoug til Hals.

Gaffelklo. Saaledes kaldes Forenden af Gaffelen, der griber med sine Grene om Masten, som den vandrer paa, den har et Udseende som Fig. C, Pl. 13 i første Part, i dens Grene a og b ere Huller til Raffelinen c, hvorpaa der sikkes Kloder for Raffelinsens bedre Vandring; paa Pl. 39 er m en Gaffelklo med sin Rakke n.

Gaffelliig. Kaldes det Liig paa et Gaffelseil eller Bomseil, som er understaaet Gaffelen.

Gaffelrakke. Saaledes kaldes Touget eller Linen e, Fig. C, Pl. 13 i første Part, som gaaer igjennem Hullerne i Gaffelens Grene, forom Masten, og tilveiebringer en Forening imellem disse tvende Ting, Gaffelen og Masten. Skal Gaffelen fires ned, forsynes Rakken med Kloder, saaledes som sees paa ovennævnte Figur.

Gaffelseil. Dette Seil har Lighed med en Bommesan eller et Brigseil, og understaaes en Gaffel ligesom disse; men den væsentligste Forskiel er, at dets Sjode ikke udhales paa en Bom, og at Gaffelen stedse beholder sin Plads, naar Seilet bjergeres. Gaffelseilet føres, hvor ingen Bom kan have, som paa Skonnerternes Fokkemast, hvor det kaldes Forekonnerterseilet (See Seilet I, Pl. 43), og ofte paa de større Skibe, men da paa en Snaumast agtenfor Stormasten, som paa Fregatten Pl. 57. Takkelagen til et Gaffelseil er iøvrigt den samme som til en Mesan eller et Brigseil af samme Størrelse, Skjodet undtagen, der i Almindelighed bestaaer af en Arbejdstallie.

Gaffeltopseil. Er et Seil, der heises ovenover Bomseilets Gaffel paa Slupper, Skonnerter og Barter (See første Part, L, Pl. 41; U, Pl. 43 og M' Pl. 51). Agterliget og Stangliget eller begge de staaende Liig løbe enten sammen foroven og danne et Faldshorn,

eller Seilet har en kort Gaffel eller Raa, saaledes som er anført i første Part, Pag. 104.

Galease. Er et Handelsfartoi med Dæk, fører to Master, samt Vougspryd og Klyverbom. Den forreste Mast, som er størst, kaldes Stormasten, og har en Stang, den agterste Mast er mindre, har ingen Stang og kaldes Mesansmasten. Dette Slags Fartøier have et Ruf paa Dækket, men Stipperen har ofte en lille Kahyt under Dækket; Galeaserne føre et Gaffelseil, en Bredsof og eet eller to Topseil, samt en Stagssof, en Klyver og en Mesan.

Galleri, Sidegalleri. See første Part, Pag. 22.

Gallerifoden. Denne er den nederste Deel af Sidegalleriet paa et Skib, og kaldes Gallerifoden, fordi den ligesom bærer hele Galleriet. Foden bestaaer egentlig af tvende Hoveddele, nemlig: Fig. 2, Pl. 10 og Ornamentet Y, Fig. 1, Pl. 10 i første Part.

Gallerihætten. See første Part, Pag. 22, z, Fig. 1, Pl. 10.

Gallerilister. See første Part, Pag. 22, T, U, V, X, Fig. 1, Pl. 10.

Gallionen. Er en Sammenfœining af forskellige Træer, der ere opstillede paa Skjæget og deels forbundne til dette, deels til Skibet; ved sin Form kan den bidrage til at give Skibet et smukt Udseende, og ved sin Indretning blive til Nytte. En Gallion bestaaer i Almindelighed af en Dpløber og tre Indtømmere, samt af tvende Relinger og en Sædelfods, ligeledes have et Dæk eller Røstværk omtrent paa det Sted, hvor øverste Relling ligger. Linieskibenes Gallion bestaaer af tvende Etager, idet der langs med Lønningen eller Gallionsklædningens Overkant er lagt et Røstværk, der dog ikke gaaer over hele Gallionens Brede, men kun saa langt ind mod Midten, at der paa dette Sted er den nødvendige Plads for Vougsprydet og den Takkelage, som løber ind til Judasørene og Beviiserne. See Pl. 1.

Gallionsindtømmer. See første Part, Pag. 2, M, Fig. 1, samt Fig. 3, Pl. 1.

Gallionsklædning. Paa de større Skibes Gallioner er en Lønning (Gallionslønning) ovenover øverste Gallionsreling og i Flugt med Skibets Stånddæk, denne Lønning bæres enten af Opstændere af Træ, eller af Jernsceptere (Gallionsceptere); paa disse Støtter eller Sceptere er fat en Brædebeklædning fast, hvilken kaldes Gallionsklædningen.

Gallionslønning. See Lønning.

Gallionspumpe, Spulepumpe. En lille Pumpe, som staaer paa bagbord Side i Gallionen og gaaer med sit Sugerør langs Siden af Forstevenen ved Spundingen ned i Vandet; den bruges til at pumpe det Vand op med, som anvendes til Spulingen og andet Brug.

Gallionsrelinger. See første Part, N og O, Fig. 1 og 3, Pl. 1.

Gallionsseptere. Dersom de skulle bære en Lønning af Træ, have de omtrent et Udscende som Fig. A, Pl. 24 i første Part; skulle de derimod have en Jernstang til Lønning, gaae de som oftest med en Rumpe ned i Sædelodsen eller Relingen og have et Die i Overenden til Lønningen, saaledes som Tilfældet er paa Corvetter, Brigger og mindre Fartøier, hvor der da ogsaa findes en Klædning af Seildug istedet for af Træ.

Gang eller Rang. Ved en Gang eller Rang forstaaer Skibbyggeren et Antal enten Planke alene, eller Planke og Krumtømmer, hvilke støde med Enderne imod hinanden, og hvis Kanter danne jævne, frumme Linier paa Skibets hele Længde: Saaledes bestaaer et Dæk af flere Ränge Dækplanke, Skærstokke og Dæk; Klædningen indenbords af flere Ränge Bøgere og Garnering, hvilke Ränge, hver for sig, bestaaer af Krumtømmer og Planke; endelig bestaaer Klædningen udenbords af en Samling Ränge eller Gange under Barkholtet og Blakket, saavelsom af Fylbegange, Sæt gange og Bredgange, ja, Barkholterne ere ogsaa Gange, der enten bestaae af Barkholter og Krumtømmer eller af Planke og Krumtømmer, efter Skibets Størrelse. See første Part, Pag. 23, samt Pag. 113 og Pl. 45.

Gangspil. See første Part, Pag. 93, Pl. 37.

Garn. See første Part, Pag. 45.

Garnere. At garnere Baglasten er at klæde ovenpaa den med Bræder eller Matter, for at Jernene, Stenene eller Gruset, som Baglasten bestaaer af, ikke skal skamfile Jædeværket, eller ved sin Fugtighed bestadige de Ting, som stives i Lastrummet, ovenpaa Baglasten. At garnere kan ogsaa betyde at klæde et Skib indenbords i Bunden med tynde Planke.

Garneringen. See Foringen.

Garneringsbræder. De simpleste Fyrrebræder (Bragbræder), kaldes saaledes, naar de bruges til at garnere en Last med.

Garneringsmatter. Ere almindelige Bastmatter, der

kun kaldes saaledes, naar de bruges til at garnere et Skibs Baglast med.

Gaster. Et Ord, som bruges til Orlogs i samme Betydning som Ordet Matroser: Saaledes findes Agtergaster, Baadsmændsgaster, Falderebsgaster, Hulgaster, Klyvergaster, Skamsflingsgaster, Topgaster o. fl., hvilke Ord alle tilkjendegive, at disse Gaster eller Matroser udføre Arbejde paa de nævnte Steder i Skibet eller dets Rejsning.

Geer. En Geer er en Planke eller et Krumtømmer, hvis Brede er forgyngtet saameget hen imod den ene Ende, at den der kun er omtrent det Halve af hvad den Ranges største Brede er, som Geeren hører til. Gere bruges agter og for i et Skibs Klædning især udenbords, og forarsages deraf, at Omrækket af Spanterne, fra Kjolen til Barkholtet, er mindre agter og for end midtskibs. En Geers smale Ende er skønt afhugget fra begge Kanter, den løber ikke til Stevns men gribes paa en passende Afstand derfra af de tvende Planke, der løbe langs med den.

Gevær. Er en almindelig Benævnelse paa alle Slags Haandvaaben, som tjener til Angreb og Forsvar. Det kan inddeles i Ildgevær og blankt Gevær eller i Overgevær og Undergevær, hvilket sidste Slags igjen indbefatter de forskellige Sidegeværer. Ved Ordet Gevær forståes i Sædvanet sædvanligt Flinten eller Skibsgevær.

Geværforliig. See Forliig.

Geværkiste. En Kiste, hvori Geværer og Pistoler gemmes, naar de i længere Tid skulle have paa et Dæk eller i et Fartøj; i et Skib er dens Plads agterud paa Skandsen, og i et Fartøj staaer den tværskibs under en af de midterste Toster.

Geværkrud. See Krud.

Gibbe. At gibbe er ved Hjælp af Gibskinkelen og dens Talle at hale Mesansbommen forefter i rumskjeds Seilads.

Gibskinkel. Bestaaer af et Loug med et Die i den ene og en Kous i den anden Ende. Den Ende, som har Die, tages om Mesansbommen tæt ved den inderste Skjodblok, Kousen stikkes igjennem Diet og tilsandfæs. Denne Skinkel bruges i rum Seilads, naar det er nødvendigt at bringe Bommen forefter, thi da hugges en Haandtalle med den ene Blok i en Kabelgarns Stroppe i Agterenden af Rostet og den anden Blok i Kousen, som er i Enden af Skinkelen

Gie. En Gie er en mekanisk Forbindelse, dannet af tvende Blokke og en Løber, og har altsaa samme Egenskaber som en Tallie, men bruges til Opheisning af de sværeste Ting. Blokkene kunne enten have en dobbelt Stroppe og være til at naie, saaledes som Blokkene paa Toppen af Masten Fig. A, Pl. 4 i første Part eller de kunne have Roue og Hage i Stropperne, saaledes som sees Fig. 6, Pl. 34; sjeldnere have de Jernbeslag med fast Hage. Naar begge Blokkene have tre Skiver hver, siger man, at Gien er sexskaaren, har den ene Blok derimod kun to Skiver, kaldes den en femskaaren Gie.

Gjerderne. Ere Touge, hvormed Gaffelens Oderende forstøttes mod det Sidetryk, som Vinden forarsager i et Gaffelseil under Seiladsen. Paa de større Fartøier bestaae Gjerderne enten af tvende Skinker, der ligge hver med sit Die paa Roffen af Gaffelen, og have en Tallie i Lampen, med hvilken de anhales i Borde, eller Tallieblokkene ere naiede paa Roffen af Gaffelen, saa at ingen Skinker bruges, hvilket oftest er Tilfældet; denne Maade sees i første Part, I^v, Pl. 57. Paa mindre Fartøier, hvor Gaffelen maa fires ned, naar Seilet skal bjerger, have ofte en Redhaler paa Roffen af Gaffelen, denne tjener da istedet for Gjerder, ofte benyttes Slagsaldet til dette Brug.

Gjerdersinkel. See Gjerderne. Sinkerne ere paa nogle Fartøier lange, paa andre korte.

Gjerdertallie. Saaledes kaldes den Tallie, der sættes i Forbindelse med Gjerdersinkelen, Underblokken staaer i en Diebolt i Borde. See Gjerder.

Gjennemsnit. (Skibstegning). See første Part, Pl. 63.

Gjennemsnet Raad. See første Part, Pag. 41.

Gig. See første Part, Pag. 86.

Gillingen i et Seil. Kaldes den Bugt eller Hulning, som Underliget har paa et Raaseil. See første Part, Fig. 1 og 2, Pl. 18.

Gillingen paa et Skib. Kaldes den Deel af et Skibs Speil, som er imellem underste Listbjelke og Hækbjelfens Overkant eller imellem Linierne a b og c d, Fig. 1, Pl. 10. I Gillingen er Korbillet, hvorigjennem Roret gaaer ind i Skibet, ligeledes ere Archeliportene i Gillingen paa Linieskibene, og Dørportene i Gillingen paa Fregatterne.

Gillingsknækket. Saaledes kaldes den skarpe Kant, som dannes ved Sammenstødet af Speilets Bagflade og Gillingens hule Overflade. See Linien a b, Fig. 1,

Pl. 10 i første Part. Over Gillingsknækket ligger den underste Listbjelke G, Fig. 1, Pl. 10.

Gillingstræer. See første Part, Pag. 21, Pl. 10.

Gire. Man siger om et Skib at det girer, naar det under for di Vinds Seilads ikke følger en lige Vej, men afviger (girer) snart til den ene snart til den anden Side. Efter den Side, hvortil Skibet viger, siger man, at det girer Styrbord eller Bagbord.

Gire til Ankeret. Er, naar man vil lette Anker, da at sætte et Seil til og seile henimod Ankerets Plads, for derved at lette dets Hjemhvning; dette finder især Sted, hvor der gaaer stærk Strøm.

Gitter, Gitrer. Saaledes kaldes en lang, smal og noget krumbøiet Hullsuffe, hvormed Vand kastes op paa et Skibs Sider for at spule dem, og for at afskuele dem i varme Dage, ligeledes kastes Vand med en saadan Skuffe op i de mindre Fartøiers Seil for at gjøre dem tættere, saa at de trække bedre. Anvendelsen af dette Redskab kaldes at gittre.

Give Faldereb. Er at give Signal til Falderebsgasterne at staae ved Falderebet, naar den, som skal vises denne Væ (som skal gives Faldereb, gives Falderebs Honneur) kommer til eller gaaer fra Borde.

Give Halsen op. Hermed menes Fokkes eller Storchalsen, og at give eller stifte den op er at fire paa den, for at Seilet kan blive bjerget.

Give Seilene op. Dette Udtryk vedkommer kun Raaseilene og de Bomseil, hvis Gaffel ikke fires ned, naar Seilet gives op. Et Raaseil gives op, naar der fires i Skjoder og Bugliner, og heises i Givtounge og Gaardinger, saa at Seilet trækkes op under Raanen. En Mesan gives op, naar der fires i Springkjødet og heises i Givtougene indtil Seilet er halet sammen under Gaffelen og ind til Masten. Hvad Stagsseilene, Klyveren og Jageren er betræffende, da bruges Udtrykket „bjerger“, hvilket betyder at fire paa Fald og Skjoder, og hale ned i Redhaleren.

Givtounge. Saaledes kaldes de Touge, hvormed Raaseilenes Skjodbarme hales op under Ræerne, naar Seilene skulle gives op. Disse Givtounge benævnes efter det Seil, de bjerger, de store Skibe have saaledes: Stores og Fokkegivtounge; Stores og Foremars-, samt Krydsgivtounge; Stores og Forebrams-, samt Bovenkryds-Givtounge; og endelig Stores og Forebovenbrams-, samt Bovenbovenkryds-Givtounge. Bommefanen, saavel som ethvert Gaffelseil har ligeledes Givtounge, hvormed

de hales sammen (gives op) under Gaffelen og ind til Masten, ligeledes har Storestænge-Stagseilet undertiden et Par Givtounge, hvormed det hales sammen op under Standeren. Om disse Givtounge's Fart kan sees under enhver af de anførte Benævnelser.

Gjøre Bedingsflag. See Bedingsflag.

Gjøre en Jagt. En Jagt, hvormed Træer holdes sammen. See første Part, A og B, Fig. 3, Pl. 50.

Gjøre Jagt. At gjøre Jagt paa et Skib er at forsøge paa at indhente det.

Gjøs. En Gjøs er et dansk Flag, som er mindre end Commandoflaget, den heises paa en Gjøsstok, der staaer paa Bøugsprydekæselhovedet.

Glas. Herved forstaaes i Søsproget et Sanduhr eller Timeglas, som, naar det løber ud i en halv Time, kaldes et Vagtglas, eller om det løber ud i 28 eller 14 Secunder, da et Logglas. Vagtglasets bruges som Tidsmaaler i Skibene. Timaalets 24 Timer er deelt i 6 Vagter à 4 Timer og hver Vagt i 8 Glas eller halve Timer; Udløbet af ethvert af disse Glas tilkjendegives ved at slaae paa Skibskloffen, hvormange Glas af Vagten, der ere forløbne, hvilken Handling kaldes at slaae Glas. Logglasets bruges, naar man vil undersøge, ved Hjælp af Loggen, hvor hurtigt Skibet seiler; har Skibet ikke stor Fart, bruges Logglasets paa 28 Secunder, men seiler det hurtigt, bruges Glasets paa 14 Secunder.

Glat Dæk. Herved forstaaes et Dæk, som ikke har noget opbygget Ruf eller nogen Affætning, men som fra agter til for danner en jævn, glat Flade.

Glat Lag. Dette Udtryk kan tages i tvende Betydninger, thi dersom det skal hentyde paa, at et Skib giver et glat Lag, da forstaaes derved at affyde det hele Lag Kanoner til samme Tid eller paa een Gang; siges det derimod, at et Skib har et glat Lag, da er Meningen dermed, at det har et fuldstændigt Batteri, der er fordeelt paa Skibets hele Længde.

Glidestjæl. Er en bred Plank eller Sammensøining af Planker, Kant imod Kant, hvilken ved Hjælp af en mekanisk Indretning kan fires ned og hæves op igjen nem en aaben, vandtæt Kasse, der ligger i Skibets Diametral. Stykpramme og andre sladgaende Fartøier have anvendt to eller tre saadanne Kjøle, for, ved at fire dem et tilstrækkeligt Stykke ned i Vandet, at forhindre eller formindske Udriften; Anvendelsen af Sværd synes dog at være almindeligere.

Globi= eller Kuglekammer. See første Part, c d e, Fig. 6, Pl. 6.

Gloende Kugler. Disse udfydes af Kanoner, naar der skal tændes Ild i brændbare Gjenstande, dog udfydes de sjældent af Kanoner i Skibe, men vel fra Landbatterier paa fjendtlige Skibe, som nærme sig. Naar en Kanon paa et Landbatteri skal lades med en gloende Kugle, indføres Kardusen først, og paa denne anføres en tør Halmvisk eller anden Forladning, og paa denne enten en vaad Halmvisk eller en Græstov; derefter rettes Kanonen, og Kuglen føres med en Jernstee ind i Løbet, hvori den løber ned, da Kanonen maa være eleveret saaledes, der behøves derfor ingen Forladning, men der kan brændes paa strax. Men i det Tilfælde, at der skal gjøres Kjørnesud med Kanonen, maa der sættes en Forladning paa Kuglen, og Kanonen dernæst rettes efter Væterpasset, førend Skuddet kan gaae af.

Gods. Et Udtryk, hvoraf Artilleriet betjener sig for at tilkjendegive Tykkelsen af Jernet uden om Løbet i en Kanon. See Caliber Gods.

Godset. Herunder forstaaer Sømanden Krandsen, Hangerne, Bantene, m. m. som lægges ovenpaa hinanden om Toppen af Masterne; Godsets Opbygning paa Toppen af en Mast er altsaa Høiden fra Overkanten af Langsalingen til Overkanten af det øverste Bantøie.

Gommers Kammer. See første Part, c d e, Fig. 1, Pl. 6.

Grad. Herunder forstaaer Sømanden i Almindelighed en Grad paa Equator, hvilken har 15 Mile à 4 Minuter eller Qvartmile. Ved en Grad forstaaer Skibbyggeren, naar Tælen er om det Antal Grader, som et Knæ har, stedse $\frac{1}{4}$ af en Cirkels Omkreds, hvoraf følger, at paa et Knæ, som holder 16 Grader, staaer Tæaen perpendicular paa Lægen, og Knæet kaldes et Vinkknæ.

Grademaal til Knæer. See første Part, Fig. A og 5, Pl. 17.

Granat. See første Part, Pag. 71. See Huulkugler.

Granatdaase. Har Form som en Kobberfoggers til Karduser, men er lavere, i saadanne Daaser bæres Granaten fra Magastuet hen til Kanonerne.

Granatkanon. Herved forstaaes en Kanon, hvoraf ikke udfydes Kugler, men kun Granater eller Bomber, hvorfor deres Gods ogsaa er mindre i Forhold til Calibren end paa Kuglekanonerne.

Grene. Paa en Borgkjæde sees disse i første Part 1, Pl. 27, og paa en Gaffel sees Grenene a og b, Fig. C, Pl. 13.

Gribestroppe. En saadan Stroppe er i Almindelighed anbragt i Forbindelse med en Blok og enten dannet af den samme Stroppe, som omgiver Blokken, saaledes som sees paa Fig. 2 og 14, Pl. 34 i første Part, eller den er forarbejdet særskilt og forenet med Stroppen om Blokken ved Hjælp af tvende Kouse, som paa Fig. 12, Pl. 34. Naar en Gribestroppe skal anvendes, lægges den saaledes, at den griber om den Gjenstand, hvortil den skal forenes, og sættes da fast med et Bindsel igjennem Linene.

Grimmer. Saaledes kaldes de Touge, hvormed et Skib, som ligger fortoiet ret agter og forud, hindres i at

føres af Vind og Strøm til en af Siderne. Grimmerne ere tyndere end Skibets Fortøiningstouge, og staae næsten tværskibs ud fra Skibet.

Grise. See Klæde et Toug.

Grubeformer. See første Part, Fig. 5, Pl. 38.

Grubefuger. See første Part, Fig. 1, Pl. 46.

Grunden. Kaldes flere Rundslag, som gjøres om et Toug paa det Sted, hvor der skal dannes en tyrkisk Knob.

Grundtallier. Naar Veiret er saa haardt, at Rattets Kraft til at styre Roret med er for svag, bruges tvende Tallier, Grundtallier, hvilke fare fra Yderenden af Rorpinden, hver til sin Side af Skibet; Roret dreies da ved Hjælp af disse Tallier.

Grundtounge. See første Part, t, Fig. A, Pl. 4.

Grønlandsstik. See første Part, Fig. 8, Pl. 28.

S.

Haandaarer. Lette Aarer, der bruges paa Færgesartoiere og andre smaae Joller, hvor een Mand roer med tvende Aarer.

Haandarmatur, Haandgevær eller Haandvaaben. Under disse Benævnelser indbefattes alle de Vaaben, som ikke behøve nogen Affutage for at kunne betjenes. Med Hensyn til Anvendelsen inddeles de i Skydes, Hug- og Stodvaaben. Af den Haandarmatur, som anvendes i de danske Krigsskibe, henhører Flinten og Pistolen til Skydevaabnet, Skibshuggerten og Entrebilen til Hugvaabnet og Halvpiggen samt Bajonetten, med eller uden Flinten, til Stodvaabnet.

Haandboilen paa en Flint. See Afstrækkerboilen.

Haanddonkraft. See Donkraft.

Haanddrag. Et lille Fisserdrag. See Drag.

Haandgevær. Er en fælles Benævnelse paa Haandskydevaaben og det blanke Vaaben.

Haandgranat. See første Part, Pag. 71. See Huulflugler.

Haandjolle. Er et smektert Toug, hvis ene Ende gives (føres) ned enten fra et Mærk, en Raa, eller hvilket som helst andet Sted, for at stikkes paa (bindes om) den Takkelage eller anden Gjenstand, som ikke er sværere end at den med Haandsmagt kan hejses op til det Sted, hvor Jollen er givet ned. See Jolle.

Haandlob. Et mindre Blylod, som Sømanden bruger til

at lodde med, hvor Søen kun har ringe Dybde. See Lod.

Haandpig, Halvpig. Hører til Stodvaabnet. See første Part, Fig. 6, Pl. 25. See Haandarmatur.

Haandspade. Er et Redskab, som forfærdiges af unge Afte eller Birkestammer, og have samme Dannelse som Baxebommen Fig. 12, Pl. 23 i første Part, men er mindre i sine Dimensioner; den bruges til at baxe, løfte og sætte i Bevægelse med, og hører derfor til Baxeredskabet til Kanonerne. Artilleriets Haandspader ere kortere end dem, som bruges til andre Arbejder.

Haandtallie. Er en mindre, tre eller firskaaen Tallie, som bruges til let Arbejde ved Skibets Takling og paa andre Steder.

Haandvaaben. See Haandarmatur.

Haar. Naar Enden af et Toug, som skal tampes eller fattes, er opslaaet i Dugter og Kordeler, og disse igjen i de enkelte Garn, hvoraf Touget er slaaet, gives de udpillede Garn Navn af Haar. See første Part, Pag. 49, Fig. 6.

Hag. Et Hag dannes ved en Redskjæring og Borthugning af Træet, til Hagets Dybde, tværs over forskellige Træer eller Planker for at give dem større Sammenhold. Haget er i Lassen Fig. 1, Pl. 15 i første Part dannes saaledes for i Forening med Laasene at holde Stykkerne sammen, ligeledes dannes Hag i Kan-

terne paa Planterne, saaledes som sees Fig. 1, Pl. 17, for at give dem et større Sammenhold efter Længden.

Hage. Den nedadgaaende Kant B paa en Morteersfod kaldes en Hage. See første Part, Fig. 1, Pl. 6.

Hage. En Hage til en Blok kan være forskjellig i Størrelse og Figur efter de Kræfter, der skal virke paa den, og det Brug, der skal gjøres af den. Hagen, som er i Stroppen om en Oie eller Tallieblok, kaldes en løs Hage, fordi den kan bevæge sig i en Kous, og har et Udseende som c, Fig. 4, Pl. 34 i første Part, eller som Hagerne i Stroppe Fig. 5 og 6. Men har Blokken Jernbeslag istedet for Stroppe, kan Hagen enten være smedet sammen med Beslaget, saaledes som Kathagen z' paa Katblokken Pl. 32 i første Part, og kaldes da en fast Hage, eller den kan være indrettet til at dreie i Beslaget som Hvirvelhagen paa Fig. 2, Pl. 60.

Hageblok. Saaledes kaldes enhver Blok, som har en Hage, hvad enten saa denne sidder i en Stroppe eller i et Jernbeslag.

Hagebolt. See første Part, Fig. 20, Pl. 26.

Hage Kant i Kant, Hage sammen. Er ved Hjælp af Hag at forene tvende Planter's Kanter til hinanden og derved danne en Sammenhugning, saaledes som sees første Part, Fig. 1, Pl. 17.

Hagelast. Saaledes kaldes enhver Last, som har et Mellemhag. See første Part, Fig. 1, Pl. 15.

Hagetoug. Et smekket Toug i hvis ene Ende er en Kous med Hage, og hvis anden Ende er tappet. Paa Skibene benyttes saadant et Toug deels til at hale lette Ting op med af Lasten, deels til at klare et Ankertoug med, naar det er stuktet ud af Rhydet og atter skal hales ind.

Hakkebolt. Spidshakkebolt og Stuvhakkebolt. See første Part, Fig. 5 og 6, Pl. 26.

Hakkede Spiger. Ere almindelige Skibspiger, som hakkes i Kanterne for at give dem større Holdekraft, især naar de slaas ind i Endetræ. Alle Mastespiger ere hakkede, fordi de stedse indslaaes i de blødere Træsarter, hvor de ikke, uden ved at gives denne Egenstab ville holde med den nødvendige Fasthed.

Hakkebræt. See første Part, L, Fig. 1, Pl. 10.

Halende Part. Saaledes kaldes den Ende af en Oie eller Tallieløber, hvori der enten hives ved Hjælp af et Spil eller hales med Haandsmagt; den halende Part er altsaa den modsatte Ende af Løberens faste Part.

Hals paa et Fad eller en Tonde. Er Stedet ved Enderne paa Fadet eller Tonden, hvor Bunden er indfaaret.

Hals paa en Flint. Er den Deel af Skæftet, som er imellem Forskæftet og Kolben. See første Part, B, Fig. 1, Pl. 25.

Hals paa en Kanon. Det Sted paa en Kanon, hvor Hovedet forener sig med Forskyftet, hvilket Sted dækkes af Halsbaandet f, Fig. 1, Pl. 21 i første Part.

Hals paa en Karduus eller Patron. See første Part, Pag. 72, a, Fig. 4, Pl. 31.

Hals paa en Nafet. Saaledes kaldes den sammenbundne Deel af Papiirhysteret, som er for Enden af Ladningen. See første Part, ab, Fig. 1, Pl. 36.

Hals paa et Seil. Er et Toug, hvormed et Storseils eller en Foks Halsbarm hales forefter paa den luv Side, naar disse Seil sættes til i bi di Vinds Seilads (See Store- og Fokkehals); Halsen paa et Stagsseil er ligeledes et Toug, hvormed et saadant Seils underste, forreste Hjørne fastgjøres, naar Seilet skal sættes til; Brigsseilene og Bomseilet have ingen saadan Hals, men deres Halsbarm hales under med en almindelig Tallie, som da erholder Navn af Halstallie.

Halsbaandet. Kaldes den Ring eller Frise, som dækker det Sted paa en Kanon, hvor Hovedet og Forskyftet forenes. See første Part, f, Fig. 1, Pl. 21.

Halsbarm. Saaledes kaldes det forreste, underste Hjørne paa et Stagsseil, en Mesan, et Bomseil, et Gaffeltopseil, en Rhyer og en Jager. Hvad Storseilet og Fokken er betræffende, da kaldes vel i Almindelighed disse Seils underste Hjørner Skjodbarme, men da Halsen har sin Blok staaende i samme Barm som Skjodblokken (See første Part, Fig. 5, Pl. 64), saa kan ogsaa den luv Barm paa disse Seil, naar den hales forefter ved Hjælp af Halsen, kaldes en Halsbarm.

Halsklampe. See Skjodeklampe. Fade og Tondeklamperne kaldes ogsaa ofte Halsklamper, fordi de lægges under Halsen paa et Fad eller en Tonde.

Halsknob. See første Part, Fig. 4, Pl. 3. Paa Underseilene til de mindre Skibe haves ingen Halsblok i Seilet, Halsen gives da i den ene Ende en Halsknob, som ved at sættes i Beknib i Skjodbarmen, forenes paa denne Maade med Seilet.

Halsstopper. Et kort Toug med en Knob paa hver Ende. Med dette Toug ries Storseilets Halsbarm

ned, naar man frygter for, at Halsen enten skal springe eller blive overflødt.

Galstallie. En almindelig Tallie, som gives dette Navn, naar den bruges enten til at sætte i en Halsbarm for bedre at kunde hale den under i stærk Storm, eller som benyttes som Hals paa en Mesan eller et Bomseil istedet for et enkelt Toug.

Halv Bjelke. Herved forstaaes i Almindelighed et ru, jævnbugtigt Egetræ, der har den Størrelse og de Egenskaber, at tvende saadanne Stykker, kunne lade sig tilhugge og sammenlæsse til en heel Bjelke.

Halv Bindsel. Dette er et Udtryk, som betegner den Maade, hvorpaa Bantenes Vine lægges om Mastens Top; thi naar der siges, at disse skulle lægges paa halv Bindsel, forstaaes derved, at den forreste Halvpart af Diebindselet, f. Ex., paa Spænd Bant Nr. 3 skal lægges ovenpaa den agterste Halvpart af Diebindselet paa Spænd Bant Nr. 1. See første Part, Pl. 27. See Bantoie.

Halv Bundstok. Paa de Steder agter og for, hvor et Skib er saa skarpt, at der maae benyttes halve Spanter, hvis Underende boltes til Siderne af Dpfloedsningen og Bundstokstræet, der anvendes halve Bundstokke, hvilke ere korte, lidetbugtige Træer, hvis Længde retter sig efter de almindelige Bundstokstøb. Undertiden benyttes ogsaa halve Bundstokke til enkelte af de midtskibs Spanter ved at lade saadanne tvende forløbe hinanden over Kjolen, men disse Træer ere da længere end de hele Bundstokkes halve Længde og krummere end de halve Bundstokke, som bruges agter og for.

Halv Bundstok og 1ste Dplanger. Naar de halve Bundstokke paa de agterste og forreste Spanter have en ubetydelig Længde, søges de ofte saameget længer som den tilhørende 1ste Dplanger skal være, og disse tvende Træer hugges da samlede af eet Træ, som erholder Navn af Bundstok og første Dplanger; dog finder en saadan Forening oftest Sted ved Spanterne forud, sjældnere agterud, undtagen paa de mindre Bygninger.

Halvdæk. Et saadant Dæk bruges mest paa de større Seilbaade, og rækker fra Forstevenen saa langt hen i Baaden som er nødvendigt til at dække over det lille Fokkerum, som her har sin Plads. Halvdækkets Overkant følger oftest lige med Overkanten af Tollebordet, men ovenpaa dette er da et løst Sætbord.

Halv Geer. Saaledes kaldes en Planke, naar hele

Breden af dens smale Ende kun gribes af een Rang. Den halve Geer er kun affønstet til den ene Side, og anvendes oftest i Tækkene ved Livholtet eller Batteredet.

Halvhoi Skrabe. See første Part, Pag. 154.

Halv Kant. Er et Udtryk, som Skibbyggeren bruger om den Stilling han har givet Træet eller Planken, som han arbejder paa, og som han siger at der staaer paa halv Kant, naar den Glade, som skal afrettes, har en passende obliq. Hælding efter Breden.

Halvknob, Vardunstik. See første Part, Fig. 9, Pl. 28.

Halvpig eller Haandpig. See første Part, Fig. 6, Pl. 25.

Halvrue, Mellemrue. See første Part, s, Fig. 1, Pl. 16. See Muer.

Halv Spænd. Dette Udtryk bruges om en Steenlaas og betyder, at Hanen er trukken saameget tilbage, at Stangsnabelen er gaaet ind i Halv eller Mellemruen, og at Dækket er sluttet over Panden.

Halvstik. Er et Stik, som gjøres med den ene Ende af et Toug om dets faste Part eller en anden Gjenstand. Der findes enkelte og dobbelte Halvstik, med Hensyn til, om Stikket er gjort een eller to Gange. I første Part, Pl. 11 forestiller Fig. 5 et dobbelt Halvstik om et Rundholt, og paa Fig. 6 sees et Rundtørn med Halvstik om den faste Part; med tvende Halvstik gjøres Bøvlingerne fast til Bantene. See første Part, Fig. 17, Pl. 65.

Halvtallie, Halvtallieløber. En Halvtallie er en enkelt Blok, hvori er skaaret en Løber, som i dette Tilfælde kaldes en Halvtallieløber. Dette Slags Tallier bruges forskjellige Steder i et Skibs Takkelage, f. Ex. til Forestange-Stagsseils-Skjøderne. See første Part, v', Pl. 32.

Halvt Slag. Ved dette Udtryk forstaaer Skibbyggeren omtrent det samme som ved „halv Kant“, thi naar han siger, at Træet skal kantres et halvt Slag, mener han dermed, at det skal kantres over saaledes, at det kommer til at hvile paa en af dets skarpe Kanter, og hvorved dets Glader erholde en obliq. Stilling.

Halvt Slag. Herved forstaaer Sømanden en Tilfastning med et Toug om en Pæl eller et andet Legeme saaledes, at Touget kun kommer til at omgive Legemets halve Omkreds, og hvorved altsaa begge Enderne af Touget komme til at vise een og samme Vej.

Halvt Spant. Ethvert Kantespant, saavel som ethvert Spant agter og for, der ingen Bundstok har, men hvis Underende boltes til Siden af Dpfloedsningen, be-

staaer af tvende halve Spanter. Undertiden forstaaes ogsaa ved halve Spanter de Fylbespanter, der kun bestaae af enkelte Lag Træer, selv om de have Bundstok; dog er Navnet „enkelt Spant“ eller „enkelt Fylbespant“ mere anvendeligt paa disse. See Fylbespanter.

Halvt Støtholt. See Hanger.

Halvt Vorp. See første Part, Pag. 79.

Hammer og Jern. Et Udtryk, som Skibsbyggerne bruge med Hensyn paa et Naads Galsfating, og hvorved forstaaes, at der til at indstaae Barket i Naadet og til dets Rabatning kun behøves Klaphammer og Kalsfatrejern. Det samme Udtryk bruges ogsaa ofte, naar der tales om at rense op i et Træ eller en Planke; thi naar der siges, at Forraadnelsen skal renses ud med Hammer og Jern, betyder det, at dertil kun skal benyttes Klaphammer og Huggejern.

Hanefod. En Hanefod kan bestaae af et enkelt Toug, der staaer fast med begge Ender, og i hvis Bugt vander en Kous, som enten er indsplidset i Stroppen om en Tallyblof eller i Enden af et Fald; en saadan Hanefod sees i første Part, c', Fig. 1, Pl. 13, og anvendes for at den Kraft, hvormed der virkes i den nævnte Tally eller i Touget, kan forplante sig paa en større Længde af den Gjenstand, som skal hejses op. For at kunde hejse et Fartsøi op bruges ofte en Hanefod agter og for, men disse Hanefødder have da en Hage i hver Ende, hvilke hugges hver i sin Ringebolt i Stevnene og i Kjelvvinet paa Fartøiet; i Bugten er en Kous, hvori Hagen til Jollebomstallien hugges. Paa Stræktouge, som skal bæres op paa Midten, saavel som paa nogle Skibes Mærk, for at forbyde Mærkseilet at gaae ind under Mærseranden, anvendes flere Hanefødder i Forening; deres Ender staae da faste og fordeelte paa en Længde af Stræktougets Midte, eller de staae faste langs Mærsets Rand, medens Bugterne fare igjennem Huller ved den ene Ende af et langagtigt Stykke Træ, kaldet en Spredholt, og i hvis anden Ende enten er fastgjort et Toug eller en Tally, hvormed Hanefødderne ansættes.

Hanemule. See første Part, i og k, Fig. 1, Pl. 16; i kaldes Overtmullen og k Undermullen.

Hanemuleffrue. See første Part, l, Fig. 1, Pl. 16. Med denne Skrue bringes Overtmullen saaledes ned, at Klinktestenen kan sidde fast.

Hangere paa Masten til Manteltaklet paa en Sagt. See første Part, p, Fig. 1, Pl. 13. Er et kort Toug

i hvis ene Ende er et splidset Die, der lægges om Mastens Top og i hvis anden Ende er indsplidset en Kous til Hagen i Mantelens Blof. Paa Hangerne til Spante- og Speilbukke ere Enderne sammensplidsede, i den ene Bugt er dannet et Vantsøie til at lægge paa Toppen, og i den anden Ende er indbundet en Kous til den nævnte Hage, saaledes som sees paa Pladen Nr. 40.

Hangere paa Masterne til Sidetaklerne. Saaledes kaldes Touge, i hvis Bugt, naar de ere dobbelte, dannes et Vantsøie, og i hvis tvende Ender indsplidses Kouse, hvori Hagen i den øverste Blof til Sidetaklerne hugges. Hangernes Antal angives almindelig i Spænd, og lægges med deres Dine omkring Mastens Top, førend Vanterne optages, og ere saa lange, at Kousene komme til at hænge omtrent lige for Svigtningen; dog er gjerne den forreste Hanger, hvor der er tvende, Kousens Tværvide kortere end den agterste. Corvetter og Brigger have kun en enkelt Hanger paa hver Side. Paa de større Skibe have Faste eller Mærsestængerne en Hanger paa hver Side til Mærsetaklerne. Disse Hangere have enten hver sit Die, der smøges over Stangens Top, eller Lampene ere splidsede sammen som et Kuntsøie, saa at een Hanger viser ned paa hver Side.

Hangere paa Spanterne, Halve Støtholter. Kaldes de øverste og korteste Træer paa Spanterne (See første Part G, Fig. 1, Pl. 42). De staae paa Overtenden af de øverste Dplængere, og ere boltede til Støtholterne. Naar der siges, at et Spant bestaaer af 7, 9 eller 11 Træer, da er dette stedse foruden Hangerne, der ikke regnes med i Spantetræernes Tal. Hangerne paa et Speil (See første Part, N, Fig. 1, Pl. 33) ere lafede til Overtenden af Dplængerne i Speilet, og boltede til Hæfstøtterne.

Hangerblof. Saaledes kaldes den af Sidetaklets Die eller Tallybloffe, som hugges i Hangerne paa Masten.

Hangerstroppe til en Mærsefalkonet. See første Part, Pag. 3, b, Fig. 3, Pl. 2.

Hangerstød. Underenden af Hangeren, hvor den hviler paa Overtenden af den øverste Dplænger. See første Part, Pag. 107, Linien i k, Fig. 1, Pl. 42; ofte forstaaes ved Hangerstødet Hangerens Underende.

Hangertoug til en Mærsefalkonet. See første Part, Pag. 3, a, Fig. 3, Pl. 2.

Harpestykket. Saaledes kaldes den triangulaire Dpshyd-

ning, som dannes af Træerne B, B, Fig. 1, Pl. 1 i første Part, og som indesluttet af Forstevnen, Ræhnen C og Skjæggetræet A; Harpestykket eller Træerne B, B kaldes ogsaa Dpflovsningen i Skjæget eller paa Skjæggetræet.

Harpestykket. See første Part, Pag. 23, t, Fig. 1, Pl. 10.

Havneboie, Havnetonde. See Sotonde.

Heel Dæksbjælke. See Dæksbjælker og Bjælker.

Heeltræ. See første Part, r, Fig. 1, Pl. 16. See Heel Spænd og Nuer.

Heel Spænd. En Hlntelaas siges at staae paa heel Spænd, naar Dækket er sluttet, og Hanen trukken saameget tilbage, at Stangsnabelen springer ind i Heeltræen.

Heelt Brandgods. See Brandgods.

Heelt Dæk. Det samme som glat Dæk.

Heelt Slag. See Slag med et Loug.

Hefte et Krumtømmer eller en Planke. Saaledes kaldes den Handling, naar Skibbyggeren optager fra en Retlinie (Hestelinie, Raalinie), som er staaet ind over Spantetræerne, de nødvendige Maal for den Bugt (Gækrumning), som et Krumtømmers eller en Plankes Over- eller Underkant skal have. At hefte til Vægen (ind til Skibets Side) er en Fremgangsmaade, som kun anvendes ved de Krumtømmer, der have liden Bugt, og som bestaaer deri, at der fra det ene til det andet Stød for Krumtømmers længde paa Skibet udspændes en Line, som ikke berører Skibet, og at der da fra denne Line optages Maalene for den Bugt (det Hefte) Skibet har paa dette Sted, og som skal gives Krumtømmers. At tage Hefte til Vægen er istedet for at gjøre en Skabelon.

Heftekant. Kaldes den Kant paa et Krumtømmer eller en Planke, hvortil Heftet (Maalene) for Gækrumningen er taget paa Bygningen.

Hestelinie, Raalinie. Er en Retlinie; som Skibbyggeren staaer langskibs over Skibets Spanter for derfra at kunde tage Heftet, dernæst paa Planken eller Krumtømmers, som skal tilhugges, for derfra at kunde afsætte det tagne Hefte. See Hefte et Krumtømmer eller en Planke.

Hefterie, Hefte-Rie. Kan enten være en ru Rie ved hvis Hjelp en Plankes længde, saavel som Heftestykkens Stæder, overføres fra Skibet paa Planken, eller det kan være en godt afhøvlet, bred Rie, som benyttes

til at tage en Plankes Hefte fra, istedet for at tage den fra en Linie.

Hefstet. Under dette Navn forstaaes alle de Maal eller Distancer, som Skibbyggeren tager paa Skibet, for Bugten (Gækrumningen), som Hefstekanten paa en Planke eller et Krumtømmer skal have.

Heise. Er ved Hjelp af en Tallie eller en Oie at hæve (heise op) en Vægt til en vis Høide. Man kalder det at heise i en Tallieløber, naar Tallien staaer op og ned, selv om Løberen er staaen igjennem en Jodblok, saa at den har en horizontal Gært; viser derimod Tallien horizontal, saa at Gjenstanden, som den skal bidrage til at bevæge, ikke skal løstes, men kun gives en anden Plads efter Længden, kaldes det i Almindelighed at hale i Løberen.

Hele Dykker. See Dykker.

Hele Længden af en Kanon. See første Part, Pag. 47.

Hele Spanter. Her under forstaaes de Spanter, som bestaae af tvende Lag Træer og som have en Bundstok. See Spanter.

Hele Vorp. See Vorp.

Helle. At helle er at forene tvende Varpetroser til hinanden ved Hjelp af en Helling.

Hellebindsel, Hjertebindsel. See første Part, Fig. 6, Pl. 5.

Hellegatter. Ere Afdelinger forud i Krigsskibene, indrettede til Opbevaring af Vaadsmandens og Lømmersmandens Inventaris og Varegods.

Hellestik. Det samme som Helling; dog kan Ordet Hellestik egentlig kun anvendes paa B, Fig. 18, Pl. 65 i første Part, saavel som paa enhver anden Maade at helle paa, naar dertil bruges Stik, thi paa den danske Helling bruges kun Bindfler.

Helling. See første Part, A og B, Fig. 18, Pl. 65.

Helling, Helling. En Beding eller et skraatliggende Anlæg, hvor Fartøier hales op for at blive reparerede.

Hefte. Ere korte Louge, som bære Bugten af Trædetougene (Berterne), der hænge under Ræerne (See første Part, v, Fig. 1, Pl. 64). I den ene Ende af hver Hefte er indspilset en Kous, den anden Ende er bindstet til Stræktouget og sin egen Part; igjennem Kousen farer Trædetouget.

Heftetoug. Saaledes kaldes et Loug, som gjøres fast om Yderenderne af alle Bindebommene paa et Gangspil, og hvori der sættes Folk til at hibe rundt, naar man

med den største Fordeel vil anvende en forøget Kraft paa Spillet.

Her. See første Part, Fig. 6, Pl. 36. At here sammen er at forene tvende Ting til hinanden ved Hjelp af en Her.

Herebolt. See første Part, Fig. 15, Pl. 26.

Hjelpbolt. Hermed kan vel forstaaes enhver Bolt, som anvendes i en særegen Aulekning, og for at forøge en Forbindings Styrke paa et svagt Sted; men dog forstaaes hermed i særdeleshed Hjelpboltens I, Fig. 3, Pl. 24 i første Part, hvilken holder Underenden af Hjelpedet, og har samme Figur som Pyttingboltens d, men er tyndere; den kaldes undertiden den underste Pyttingbolt.

Hjelpborg paa Bommefans=Gaffelen. See første Part, Pag. 98, y, Pl. 39.

Hjelpedel til Nostkjæder. See første Part, Pag. 54, e, Fig. 3 og a, Fig. F, Pl. 24.

Hjelpemahl, Mellemmahl. Er en særskilt Mahl, som optages paa Afslagningen, eller findes ved at halvvere Forskjellen imellem de nærmeste Mahle, som have. En saadan Mahl benyttes, naar de som optages ikke ere tilstrækkelige til Bestemmelsen af Træets Figur paa Mahlkanten.

Hjelpesenter. Saaledes kaldes de Senter, der staaes imellem de oblique Senter enten paa Tegningen til et Skib, eller paa dets Afslagning, for nøiere at kunde bestemme Spanternes Figur. Undertiden trækkes ogsaa en Hjelpesent paa Bygningen, især agter og for, til Brug ved Bestemmelsen af den Figur, som Fyldetræerne skal have.

Hjelpespanter. See Afslagningsspanter.

Hjelpstag. Et Toug, der tjener til at forøge den Styrke, hvormed Masten og Stænger maae holdes forestier med Dverenden. Paa de store Skibe have Stor- og Fokkemasten et Hjelpstag foruden Fastestaget, de ere ofte lige tykke og adskilles kun fra hinanden deri, at Fastestaget kaldes Nr. 1 og lægges først om Toppen af Masten, førend Hjelpstagnet, der gives Nr. 2. Stor- og Forstangen har ligeledes et Hjelpstag, men dette ligger under Fastestaget, fordi det skal tjene som Leiter for et Stagsseil. See Store- og Fokkehjelpstag, samt Store- og Forestange-Hjelpstag. See Stag.

Hjelpewaterstag. Er det yderste af Waterstagene. See første Part, v, Pl. 32.

Hjerte eller Kalv i et Toug. See første Part Pag. 46, a, Fig. A, Pl. 20.

Hjertebindsel. Kaldes ethvert Bindsel, der lægges om tvende Touge, paa det Sted, hvor de krydse hinanden. Paa Fig. 9, Pl. 5 i første Part sees et Hjertebindsel, der holder Banttouget sammen om Jomfruen. Et Hjertebindsel, der holder Baryene sammen paa en dansk Helling, sees A, Fig. 18, Pl. 65 i første Part. Hjerte- og Endebindsel er et Udtryk som bruges for at tilkjendegive, at der foruden Hjertebindslet skal lægges et Endebindsel for at holde Lampen fast (See Fig. 18, Pl. 65). Bindslet, som er imellem Hjertes og Endebindslet, kaldes et Mellembindsel.

Hjertebuk. See Agterspeilsbuk.

Hjertet i en Pompe, Pompeemert. See Pompe.

Hollandsk Last. En Hagelast med Laase. See første Part, Fig. 1, Pl. 15.

Hollænder. En Krænge paa et Toug, hvori en Talliehage kan hugges. See første Part, Fig. 16, Pl. 65.

Horizontal Last. Saaledes kaldes en Last, hvis Raad har en liggende eller horizontal Stilling.

Horizontalt Rna. Et Dæksrna, hvis Arm paa Skibet ligger horizontal eller parallel med Dækket, det kaldes ogsaa et liggende Rna.

Horizontale Planer. Indbefatter Planerne af et Skibs Reling, Barkholter og Vorp, fordi alle Bredemaalene paa Tegningen og Afslagningen blive tagne horizontale paa Spanteridserne. See første Part, Pag. 139 og 142.

Horizontale Senter. Herved forstaaes Dverfribets Senter, hvis Planer nedlægges som horizontale Planer.

Horizontale Vorp. Naar Vorpenes Dverflader have en horizontal Retning, kaldes de horizontale Vorp. See første Part, Pag. 79, Fig. 1, Pl. 33.

Horn. Kaldes de tre oblique Stræbere, der gaae fra Dækket til Dverenden af Krahnen paa en Donkrafthyram.

Horn. Naar Skibbyggeren staaer en Hængestilling sammen, forstaaes ved Hornene de Lværstykter, som holde Stillingen sammen og som gaae med Enderne saameget udenfor dens Sider, at Seifingerne, hvori Stillingen skal hænge, kan fastes om dem.

Horn. Kaldes den Deel af Lværsalingerne, som gaae udenfor Langsalingerne.

Horn. Ere de fremspringende Ender, hvorom der krydses med det Toug, som fastes til om en Krydsflampe. See Lakketageflammerne Fig. 6, 7 og 8, Pl. 65 i første

- Part.** Det dobbelte Krydsholt Fig. 8 og 9, Pl. 60, bestaaer af Hornene a og b.
- Horn paa en Skrave.** Herved forstaaes de Stykker Træ, som spigres over Benene paa en Skrave, deels for at tjene som Trin, deels for at give Benene Fasthed.
- Horn paa Spanterne, Spantehorn.** See første Part, e, Pl. 40. Hornene spigres over Spanterne, førend disse reises.
- Houbits.** See første Part, Fig. 1, Pl. 2.
- Houbitsaffutage, (Houbitsblok, Houbitsgaffel).** See første Part, Fig. 1 og A, Pl. 2.
- Hoveder paa et Bradsfil.** Kaldes de Enden af Spilstammen, som gaae udenfor Bjørnene; om Hovederne fastes Varpene, om Spilstammen Anfertouget. See første Part, B, Fig. 5, Pl. 50.
- Hovedet paa et Brandror.** See første Part, c d, Fig. 3, 4, 5, Pl. 46.
- Hovedet paa en Kanon.** Kaldes Stykket A, Fig. 1, Pl. 21 i første Part.
- Hovedet paa en Mortær.** Med dette Navn betegnes ofte Stykket fg, Fig. 1, Pl. 6 i første Part.
- Hovedet paa et Nor (Norkoppen).** Den øverste Deel af Norstammen, som gaaer op i Norkullet og hvori Hullet er for Norpinden. See E, Fig. 3, Pl. 59.
- Hovedet paa en Norkhage og en Norklykke.** Kaldes det Stykke af Hagen, hvori Hullet er for Nortappen, samt det Stykke af Lykken, hvorigennem Nortappen gaaer. See første Part, Fig. D, og B Fig. 5, Pl. 59.
- Hovedet til Varerorpinden.** See første Part, Fig. B, Pl. 59. Dette Hoved er af Jern, har et firkantet Hul a i Overenden til Varerorpinden. Den firkan- tede Tap b stikkes ned i et tilsvarende Hul i Over- enden af Noret; Hovedet er iøvrigt saa langt, at Va- rerorpinden kan vandre ovenpaa Dækket.
- Hovedlinien paa en Kanon, og Hovedliniens Plan i en Kanon.** See første Part, Pag. 48.
- Hovedreparation.** Kaldes den største Reparation, som gives et Skib, og bestaaer deri, at Skibet aflædes, hvor det gjøres fornødent for at give det nye Spante- træer istedetfor dem, som ere angrebne af Forraadnelse, ligeledes eftersees og istandsættes Speillet og Gallionen, Dækkene og Aptereringen; ofte forsynes ogsaa et saadant Skib med flere Baand i Lasten.
- Hovedtoug.** Hermed forstaaes Bantougene paa et Skib. Disse Touge ere inddeelte i Spænd, hvert Spænd bestaaer af tvende Hovedtoug. See Bant.
- Hovedtræerne til et Skib.** Til disse kan henregnes: Kjeltræerne, Agter- og Forstevnstræerne, Hælbjellerne og de hele Dæksbjeller.
- Huden paa et Skib** Kaldes den Beklædning af Kobber eller Træ, som er spigret uden paa Skibets Klædning under Vandet. See Forhudningsplader og Forhud- ningsplanker.
- Hugge en Die eller Tallie.** Er at sætte (hugge) Die- eller Tallieblokkens ene Hage i den Kous, Stroppe, Ring eller i det Die, som dertil er bestemt.
- Hugge Ratten.** Herved forstaaes at indsætte Ratsblok- kens Hage i Ankerhexen eller Ankerringen, naar An- keret skal fattes.
- Hugge et Skib op.** Naar et Skib er bleven saa gam- melt, at det ikke med Fordeel kan repareres, saa hugges det op, hvilket er at stille det fra hinanden, saa godt som muligt, med Hensyn til Anvendelsen af hvad der endnu kunde være brugbart.
- Huggert, Skibshuggert.** Hører til Hugvaabnene. See første Part Pag. 57, Fig. 3, Pl. 25.
- Hugvaaben.** See Haandarmatur.
- Hukkert.** Et to- eller tremastet, rundgattet Handelsfar- toi, der efter sin Størrelse har nogen Lighed med Ruffen og Galeoten Hukkertgaleasen, der oftest for- rekommer, har en Stormast og Mesansmast, Udlegger og Jagerbom. Stormasten har Mars og Stænger, og omtrent samme Takkelage som en Brigs Fokkemast, paa Mesansmasten føres et Gaffelseil, og foruden Stagfok, en Storklyver og undertiden en Jager. Har Mesans- masten en Stang med et Topseil, kaldes Fartøiet en Krydshukkert-Galease. Fiskerhukkerten er taklet omtrent som en Hukkert, men Reisingen er lavere.
- Hulgast.** En Artillerist, der har samme Bestilling hos den, der fører Regnskabet over Artillerigodsset, som Dagvagten har hos Baadsmanden, nemlig at udlevere, hvad der behøves af Kanonerens Varegods.
- Hummeren.** Kaldes det ottekantede Stykke af en Skibs- stang, som er nedenfor Stangens Top. I Hummeren udarbejdes Indskjæringerne for Brystet hvorpaa Stæns- galingen hviler.
- Hummergat.** Er et Skivgat, som paa nogle Skibsstæns- ger, især Bramstængerne, hugges igjennem den otte- kantede Deel (Hummeren) af Stangen, som er neden- for Toppen; igjennem dette Skivgat farer Dreierebet. Ved et Hummergat kan ogsaa forstaaes et Hul i Enden

af et Rundholt, i hvilket en halv Skive er sat fast, som et Loug kan fjæres over.

Hundeender. Saaledes kaldes de løse, usammensnoede Ender af Dugterne og Kordelerne paa et nyt Loug, hvilke have været fæstede paa Krogene, da Louget blev slaaet, men som nu, da Louget blev taget til Brug, bleve afslappede.

Hundefok. See Storestagseils Fald.

Hundeøre. Naar der sættes en Flækning eller Runding paa en vis Længde af et firkantet Stykke Træ, kaldes den Huulning, hvormed Rundingen eller Flækningen ved Enderne overgaaer til Firkanten, et Hundeøre. See Hundeøret rs ved Enderne af Flækningen i Ransonporten Fig. 1, Pl. 38 i første Part.

Hundsbot. **Hundsbot.** Er en lille Stroppe, som indbindes i de fattede Ender paa de tykkere Louge, for deri at gjøre et tyndere Loug fast, naar Enden skal ledes igjennem et Skivgat eller anden Åbning; den dobbelte Hundsbot bestaaer af tvende saadanne Stroppe ved Siden af hinanden. I Rakken af forffjellige Blokke gjøres undertiden en saadan Hundsbot i Stroppen for deri at sætte Løberens faste Part. See Overblokken Fig. 3 og Underblokken Fig. 4, Pl. 49 i første Part.

Huulflamper. See første Part, Fig. 5, Pl. 65.

Huulfugler. En almindelig Benævnelser paa de Projectiler, hvilke, formedelst den Lødning, de ere givne, og den Egenskab, de have, virke ødelæggende paa Maalet ikke alene ved den Kraft, hvormed de slaae an, men ogsaa ved at de springe og ofte tænde Ild. (See Bomber, Kanon- og Haandgranater). Enhver Huulfugle er forsynet med et Brandhul, og dem af disse Kugler, der skulle anvendes som Brandstød, have flere Huller for at Flammen bedre kan spredes; de store Huulfugler have tvende Dren, hvori de bæres.

Huuløre. See første Part, Fig. 11, Pl. 19.

Huusfom. Jernsom der have en Længde fra 2 til 6 Tommer. De have en tyndere Stilk, samt bredere og fladere Hoveder end Skibsfommene, og bruges til Apteringsarbejde og Huusbyggerie.

Hvegne. Naar et Som slaaes i en Gjenstand saaledes at Spidsen gaaer igjennem, da hvegnes det ved at bøje Spidsen om og slaae den tilbage ind i Gjenstanden; Sømmet hvegnes af samme Årsag som Bolten klinkes, nemlig for at det med fornøden Styrke kan holde de Ting sammen, hvorigjennem det er sat.

Hvilere. Ere fugleformige Seildugsposer, fyldte enten

med udpillet Bark, smaat Brandgods eller Korkstumper. I den ene Ende er et kort Loug, hvori den fires ned paa det Sted, hvor Skibet vil tage Stød enten under Varpning, eller hvor et andet Skib vil tørne ned paa det. Til dette Slags Hvilere kan Vaadshylerne henregnes.

Hvileplade. Saaledes kaldes Metalpladen k, Fig. 1, Pl. 59 i første Part, hvilken er indhugget i Kronen paa et enkelt Gangspil. Denne Plade forarsager, at Spillet erhoder en let Gang, fordi dets hele Vægt derved kommer til at hvile paa Stammens Dverende.

Hvirvelhvile. See første Part, Fig. 4, Pl. 47.

Hvirvelhage. Kaldes Talliehagen i en beslagen Blok, naar den ikke er smedet fast i Beslaget, men kan dreies rundt deri, saaledes som sees h, Fig. 2, Pl. 60 i første Part.

Hvirvelhageblok. See første Part, Fig. 2, Pl. 60.

Hysfing. See første Part, Fig. 6, Pl. 20. Hysfing kan enten være hvid eller tjæret. See Linegods.

Hytte. Kaldes en Opbygning agter paa et Skibs Dæk; den kaldes en fast Hytte, dersom Skibets Sider ere forhøiede saaledes, at Hyttebjelkerne ligge i Vægere og ere forbundne til Skibet.

Hæk. Paa et Seilsartoi, f. Ex. en Slup eller Nordbaad, er den enten en Forlængning agterefter af dets Sider ovenom, eller, dersom Fartsiet er spidst agter, en Tilbygning uden paa Siderne agter, hvilken gaaer saa langt agtenfor Stevnen, at Roret har fri Vandring; Paa Enderne af denne Forlængning er anbragt en Tværklødning i Form af en Speilflade. En Hæk har Gilling, men ingen Gillingssklødning og intet Dæk. Ved Hækken paa en Chaloupe forstaaes ofte det lille Rum agter, hvori Dvartermesteren sidder og styrer.

Hækbjelke. Orlogsskibene have tvende Hækbjelker i Speilet. Underkanten af den øverste Hækbjelke danner Overkanten af Archeliportene, og Overfladen af den underste Hækbjelke er Bøsebænken i de nævnte Porte; paa denne Hækbjelke staae Gillingstræerne. Fregatterne og Briggerne have kun een Hækbjelke (See første Part, F, Fig. 1, Pl. 33), der, ligesom den øverste Hækbjelke paa Orlogsskibene, ligger ved Agterstevnens Dverende. Hækbjelkerne ligge tværs over Agterstevnen, hvortil de ere boltede, ligesom deres Ender med Bolte ere forenede til Ransonholterne.

Hækbomme. Saaledes kaldes ofte de tvende Jollebomme,

- de ligger ud over Speilet paa et Skib, og hvori Hækfartøiet hænger.
- Hækfartoi, Hækjolle.** Det af et Skibs Fartøier, som heises op under Hækbommene eller Jollebommene i Speilet.
- Hæknæer.** Saaledes kaldes de Jernknæer, der forbinde Enderne af Hækbjellerne til Skibets Sider; disse Knæer ere liggende eller horizontale.
- Hækstøtterne.** Tre Træer, der høre til Speilet i et Skib, og stiftes samme Nytte der som Støtholterne i Spanterne. Hækstøtterne lasses i Almindelighed sammen med Ransonholterne og boltes til Hækbjellerne. See første Part, L, Fig. 1, Pl. 33.
- Hækstøttens Strækning.** Ved en Hækstøttes Strækning forstaaes en Afslagning af Hækstøttens Figur, hvortil Brederne i Plan ere tagne efter Hækstøttens Kantning, medens alle Høiderne blive brugte usforandrede.
- Hælen.** Naar Tælen er om et Skibs Kjøel, forstaaes ved Hælen det samme som Kjøelens Underflade ved dens Agterende. Paa et Speil, som ligger færdigt til at reises gives ofte Underenden af Stevneens Navn af Hælen, hvilket ligeledes ofte er Tilfældet med Underenden af Roret.
- Hælbrog.** Kaldes en af Hælsseifinger eller Lougvært rendt (dannet) Brog, der lægges om Hælen paa et Agterspeil, som skal heises op og sættes paa Kjøelen. Ved Ordet Hælbrog forstaaes ogsaa den Brog, som lægges med Bugten paa Agterfladen af Agterstevnen paa et Skib, naar det skal sættes i Vandet eller hales op. See første Part, æ, Pl. 53.
- Hælgie.** En Gie, som hugges i Hælbrogen, naar et Speil skal reises, og som forbyder Speilet at gaae foræfter, under Opheisningen. De Gier, som hugges i Hælbrogen, og hvori der hives, naar Skibet skal løbe af Stabelen, kaldes ligeledes Hælgier eller Hælbrogsgier. See første Part, d', Pl. 53.
- Hælkiler.** Tykke Trækiler, der lægges under Skibets Kjøel, tværskibs fra hver Side, og hvorpaa der rammes

- (flaaes), naar Skibet skal løbe af Stabelen. See første Part, Bag. 134, u, Pl. 53, og u, Fig. 2, Pl. 54.
- Hælsfinner.** Saaledes kaldes tvende Metalfinner, der indhugges i Agterstevnen og Kjøelen, een paa hver Side, og som ved at boltes bidrage til at forene disse tvende Hovedtræer med hinanden. See første Part, Pl. 53.
- Hælsko.** Et tykt Stykke Fyrreplanke, der passes ind over Tapperne, som ere i Hælen eller Underenden af Agterstevnen paa et Speil, som skal reises paa Kjøelen, for at Hælbrogen ikke skal skamfile Enden af Stevnen, eller Tapperne tage Skade ved Speilets Reising. Ved en Hælsko forstaaes ogsaa et Stykke Egetræ, der passes over Agterstevnens Bagflade paa det Sted, hvor Hælbrogen skal have Plads, naar Skibet skal løbe af Stabelen; Hælbrogen holdes ved Hjælp af Bindfler og smaae Hulklamper til Hælskoen. See første Part Bag. 134, a', Pl. 53.
- Hælsstotte.** See første Part Bag. 134, x, Pl. 53.
- Hæltouge.** See første Part Bag. 134, b', Pl. 53.
- Hængelknæer, Nedhængende Knæer.** Kaldes de almindelige Dælsknæer, hvis Arme paa Skibet hænge ned. See første Part, Fig. 6, Pl. 17.
- Hængerebet til Blinderaaen.** See Blindehængereb.
- Hængestilling.** Saaledes kaldes ved Skibbyggeriet en Stilling af Bræder eller Planke, der ikke hviler paa Juffer, men er forsynet med Horn, og hænger i Seifinger.
- Hvieste Frise.** Det Baand der ligger paa Agterenden af Bundstykket paa en Kanon. See første Part, e, Fig. 1, Pl. 21. Paa de Kanoner, som ingen Friser have, kaldes dog det Sted paa Bundstykket, der har den største Diameter, med dette Navn.
- Hvikant.** Er et Ord, som Skibbyggeren bruger, naar et Træ eller en Planke skal lægges eller kantres for at tilhugges; thi naar han siger, at Planken skal sættes paa Hvikant, da forstaaer han dermed, at Planken skal sættes saaledes, at dens Brede staaer op og ned eller er lodret.

J.

Jage. Betyder hos Skibbyggeren den Handling at flaae paa de Kiler, hvormed tvende Stykker Træ skal klemmes sammen. At jage en Klædningsplanke til (ind

imod) er ved Hjælp af Jagter eller Donkraster at tvinge den ind tæt til Spanterne. At jage en Bolt ud er ved Hjælp af en Sæthammer og en Jagebolt at

flaae den ud af det Hul, hvori den sidder. Ved Ordet „jage“ forstaaer Sømanden at seile efter et fjendtligt Skib for at indhente det.

Jagebolt, Drivbolt. See første Part, Fig. 21 og 22, Pl. 26.

Jager. Et trekantet Seil, der føres udenfor Rhyveren; det har et Fald, en Nedhaler, en Udhaler, en Hals og tvende Skjoder. See første Part, G, Pl. 57.

Jagerbarduner. Tre Louge, der gaae fra Roffen paa Jagerbommen og enten igjennem Kouse paa Blindesraaen, saaledes som sees e', Pl. 32 i første Part, eller over Skiver i Jernarme paa Krauhjellen, som paa Pl. 51, hvor l viser disse Barduner, hen til Diebolte i Skibets Sider, hvortil de ansættes; disse Barduner støtte Jagerbommen mod Sidetryk.

Jagerbom. Naar denne Bom ikke er i Get med Rhyverbommen, saaledes som Tilfældet er paa Barkskibet paa Pladen Nr. 51 i første Part, farer den igjennem en Bøile, der staaer paa Yderenden af Rhyverbommen, til hvilken Bom dens Inderende ligeledes er forbunden med en Surring, dannet af en Stjert, der staaer i et Hul i Rodenden; Jagerbommen, der hales ud med en Jolle, har en Skive i Roffen, hvorover Jagerudhaleren farer.

Jagerbøile. See første Part, Fig. B, Pl. 65. Ved Jagerbøile forstaaes ligeledes en ringdannet Bøile, der vandrer paa Jagerbommen. Den har en Kulle ovenpå, hvorunder Jagerstanderen farer; paa Bøilen staaer Jagerhalsen, og en Indhaler, hvormed Bøilens, og altsaa Seilets Sted kan forandres.

Jagerfald. Er det Loug, hvori Jageren heises, det staaer fast i Seilets Faldshorn, og farer igjennem en Blok paa Afstætningen af Forebramstangen. See første Part, s, Pl. 57.

Jagerkanoner, Jagtkanoner. Saaledes kaldes de Kanoner, der sættes i Bougportene, og hvormed der skydes, naar der gjøres Jagt paa et Skib. Paa mindre Fartøier er undertiden Jagerkanonerne af sværere Galiber eller af større Længde end de andre Sidekanoner.

Jagernedhaler. I dette Loug hales Jageren ned. Det staaer fast med den ene Ende i Faldshornet, den anden Ende er ledet igjennem alle Løiterterne, igjennem en Blok ved Halsbarmen, igjennem Beiviseren paa Fokkestagstroppen og ved Judasøret, derfra ind i Skibet.

Jagerporte, Jagtporte. See Bougporte.

Jager=Pyntenestag, Jager=Stræberbardun. Er et

Loug, som ligger med et Die om Roffen af Jagerbommen, farer derfra igjennem det underste Skivgat i Pyntenetten, ind til Judasøret. Dette Stag tjener til at modarbejde den Kraft, hvormed Jageren søger at trække Bommen opefter, naar Seilet føres. See første Part, q, Pl. 57.

Jagerstjoder. Er et Loug, hvis Bugt gjøres fast i Seilets Skjodbarm, fra hvilket Sted hver Part gaaer til sin Side igjennem en Blok i Borde. See Skjoder.

Jagerstander og Udhaler. Er et Loug, hvis ene Ende er sat fast om Toppen paa Forebramstangen, og hvis anden Ende er viist under Rullen paa Jagerbøilen, igjennem Skivgattet i Yderenden af Jagerbommen, igjennem Beiviseren paa Fokkestagstroppen og ved Judasøret, derfra ind i Skibet. See første Part, r, Pl. 57.

Jager=Stræberbardun. See Jager=Pyntenestag.

Jagestøtte. Kaldes en ru Støtte, hvormed man jager enten en Plante til Vægen, et Kantespant til Siden af Dpflovsningen, eller Midten af en Dæksbjelke op, naar dens Bugt er for liden efter Kellinien. Støtten gives dette Navn fordi dens ene Ende sættes mod den Gjenstand, som skal jages, medens der imellem Støttens anden Ende og en Klampe sættes Kiler, hvorpaa der jages.

Jagetrosse. Er en kablestagen Trosse, der er tyndere end Kabeltouget og Vertlinen, og hører til et Skibs Varpegods; den er tampet i begge Enden.

Jagt. Seilsfartøi. See første Part, Fig. 1, Pl. 13.

Jagt. Til Træer og Planker. See første Part, Fig. 3, Pl. 50.

Jernammunition. En almindelig Benævnelse paa Bomber, Kugler og Granater o. fl.

Jernbaand i et Skib. See første Part, Pag. 80, A, Fig. 3, Pl. 33.

Jernbaglast. Naar et Skib har Jernbaglast, bestaaer denne enten af Baglastjern, gamle Kanoner eller Jernbrokker.

Jernbolte. See første Part Pag. 59.

Jernhullkamper. See første Part, h, Fig. 5, Pl. 65.

Jernkjæder. I den nyere Tid er indført Brugen af Jernkjæder, ikke alene istedet for Ankertouge, men ogsaa istedet for Lougene, der danne Bougspryds- og Rhyverbardunerne, Marsstjoder m. fl. Ledene paa disse Kjæder ere meget korte, og i Midten af Ledene i An-

kerfjeden er anbragt en Stiver eller Stræber, saaledes som sees Fig. 2 og 3, Pl. 44 i første Part.

Jernklyds. Man siger at et Skib har Jernklyds, naar den Beklædning (Klydsrørene), som er indvendig i Klydshullerne, er af Jern. See første Part, I, Fig. 1, Pl. 1.

Jernknæer. Dette Slags Knæer anvendes deels for at afhjælpe Savnet af Trækknæer, deels fordi de ere varige og optage kun liden Plads; der habes Knæer med Dren og uden Dren. See første Part, Fig. 6, 7, 8 og 9, Pl. 17.

Jernkofilnagle. See Kofilnagle.

Jernkous. See Kous. See Fig. 17, Pl. 26.

Jernmagler. See Magler.

Jernskinner. See Skinner.

Jernspiger. See Spiger.

Jernspilstamme, Jernstamme. Til et dobbelt Spil, sees G, Fig. 2, Pl. 37, og til et enkelt Spil, see a, Fig. 1, Pl. 59 i første Part.

Jernstok til et Anker. See første Part, Fig. 4, Pl. 44.

Jernstyg. Saaledes kaldes et Skib eller Fartoi, hvis udenbords Klædning er sat fast med Bolter, Spiger eller Nagler af Jern, hvilke i Tidens Løb ere blevne saa fortærede af Rust, at de ikke længer med tilbørlig Styrke kunne holde Klædningen til Spanterne, men give endog Anledning til, at Bandet trænger ind igjennem Klædningen ved flere af dem.

Jisshud. Fyrreplanter, der spigres uden paa Skibets Klædning i Vandgangen og nedester, for at bevare den faste Klædning for at blive skamslet af Isen.

Jisfjore, Kalveffjore. Er en Feil ved et Skibstømmer, og bestaaer i en Nabning eller Effjore, som har dannet sig imellem tvende haarde Lag enten paa deres hele Omkreds, eller paa en Part deraf, og som adskiller Tømmeret ofte paa sin hele Længde, og derved gjør det uskiftet til at bruges efter de Dimensioner, det har.

Jldvaaben. See Skjts.

Indbunden Blok, Indstroppet Blok. Saaledes kaldes en Gie eller Tallieblok, naar den er indbunden i en Stroppe, og derved adskiller sig fra de Blokke, der ere omgivne af et Jernbeslag og derfor kaldes beslagne Blokke; Stroppen kan enten være dobbelt eller enkelt, saaledes som sees Fig. 4 og 9, Pl. 34 i første Part.

Indbunden Jomfru. De Jomfruer, som indbindes i Hovedtougene, kaldes indbundne Jomfruer, de have et

Hul mindre end de tilsvarende, beslagne Jomfruer, der staae i Røstet. See første Part, Fig. 3, Pl. 24.

Indbunden Kous. Hermed forstaaes en Kous, som er sat fast i Enden af et Toug ved Hjælp af et Hjerte- og Endebindsel, saaledes som sees B, Fig. 5, Pl. 36 i første Part.

Inderlast. Naar tvende Træer skulle lastes sammen og disse have en opstaaende Stilling, saaledes som, f. Ex. en Forstevn, da siger man, at det Træ har Underlast, naar den Deel af Træet, hvori Lasten er udarbejdet, vender ind i Skibet, saaledes som Tilfældet er med Overenden af Krigen C, Fig. 1, Pl. 63 i første Part; Forstevnen, siger man da, har Overlast, fordi det Træ, hvori Lastens Flade er udarbejdet, ligger uden paa Krigen.

Inderliig. Kaldes det af Løseilenes Liig, som vender ind mod Masten eller Stangen. See første Part, Pag. 131.

Inderstrue. See Røttrik.

Inderste Bougsprydsbarduner. See første Part Pag. 76, q, Pl. 32.

Inderste Rokgaarding. See Rokgaarding.

Inderste Rokloiert. Det inderste Hjørne (det som er nærmest Masten eller Stangen) af et Løseils Overliig. See første Part, Pag. 131.

Inderste Skjærstokke. See Skjærstokke.

Inderste Skjodbarm, Inderskjodbarm. Er det inderste Hjørne (det som er nærmest Masten eller Stangen) af et Løseils Underliig. See første Part, Pag. 131.

Inderste Vaterstag. Hvor der er flere end eet Vaterstag paa et Skib, kaldes det agterste saaledes. See første Part, Pag. 75, m, Pl. 32.

Inderstevnen paa Agterstevnen. Er et Træ, som ligger indvendig i Speilet paa et Skib. Det er indhaget over Dværken paa Hælbjellen og Borpene, løber med sin Bagflade ned paa Mellemstevnens Forflade, og lastes med Underenden enten til Agterstevnensknæets Overende, hvilket er Tilfældet paa de større Skibe, eller det løber ned og lastes sammen med Kjølvinet, saaledes som sees S, Fig. 1, Pl. 63.

Inderstevnen paa Forstevnen. Saaledes kaldes et Træ, som ligger paa Forstevnens Agterflade, rækker fra Bougsprydets Underkant ned til et af Opløsnings-træerne, som det lastes sammen med, saaledes som Træernes Forløbning tillader det. See første Part, N, Fig. 1, Pl. 63. Paa Siderne af Inderstevnen staaer Judasrørene.

Indervuling. See første Part, Pag. 75, b, Pl. 32. I den nyere Tid har man begyndt at bruge Jernhæder istedet for Bulingstouge; dog ikke paa de større Skibe.

Indfalle. See Falle sammen. See første Part, Pag. 36.

Indhage. Er at forbinde sammen ved Hjælp af Hag. At indhage en Planke betyder i Almindelighed, at det er over Træer, som staae opreiste, at den skal hages; hvorimod at nedhage betyder, at den skal hages ned over Træer, som have en liggende Stilling. See Neddamme og Sammenhage i første Part, Pag. 39.

Indhaler. Saaledes kaldes et Tong, hvori Noget hales ind, som, f. Ex., Touget g' paa Sluppen Pl. 41 i første Part, hvormed den flyvende Klyver bringes nærmere til Masten, ligeledes har Klyvers og Jagerboilen hver sin Indhaler, hvormed Bøllens Sted paa Bommen kan forandres.

Indhalertallie. Kan enhver Tallie kaldes, hvormed en Gjenstand hales ind; dog forstaaes herved Indhalertallien, som bruges til Batterikanonerne, naar de staae i Portene. See første Part, Pag. 15, f, Fig. 1, Pl. 7.

Indhivningsklo. See første Part, Pag. 117, Fig. 1.

Indsplidset Kous. Dette siges om en Kous, naar den er sat i et splidset Die, saaledes som Tilfældet er med Enden A af Kanonbrogen Fig. 5, Pl. 36 i første Part, eller hvor Kousen er indsplidset paa Siden af et Tong, saaledes som Kousene i Rebloierterne o. fl. St.

Indstroppe eller stroppe en Blok. See Indbunden Blok.

Indsvigte. See Svigte.

Indtømmer. Saaledes kaldes de krumme Træer (M, Fig. 1, Pl. 1 i første Part), som staae tværs over Dpløberen paa et Skjæg; ofte forstaaes ogsaa ved Navnet „Indtømmer“ Spanterne i et Skib.

Initialhastighed. See Begyndelseshastighed.

Jolle. Kaldes i Almindelighed et lille aabent Fartoi, der er spidst til begge Ender, og roes af een Mand med tvende Arer; den har een Mast og fører et Sprydseil og en Stagfok; dog findes ogsaa Joller, der ere indtil 20 Fod lange, have Speil og tvende Master, og roes af 2 eller 4 Mand.

Jolle. Er et Tong, der farer igjennem en enkelt Blok, og bruges naar Noget skal heises op eller fires ned, hvortil en almindelig Tallie enten ikke kunde bruges, eller var ufornudden: Saaledes findes Bramjollerne, og

Bovenkryds-Jollen til at heise Bramstængerne og Bovenkrydsstangen med, ligeledes Bovenbram-Jollerne og Bovenbovenkryds-Jollen til at heise deres Stænger med, dersom disse ikke ere i Gæt med Bramstængerne og Bovenkryds-Stangen. En Jolle bruges ogsaa ved Dptagningen og Indtagningen af forskellige Dele af Reisingen og Taffelagen, naar et Skib skal taffles, samt til at fire ned i, naar Skibet igjen aftaffles; og med Hensyn hertil kaldes de Bærejoller, Styrejoller og Tørnejoller, i Bærejollerne heises Gjenstanden, og med Styrejollen og Tørnejollen, styres og holdes den fri for Stød. Haandjollen farer ikke igjennem nogen Blok.

Jolleblok. Saaledes kaldes en enkelt Blok, naar en Jolle er skaaren deri.

Jollebomme. Ere krumme Arme, hvori nogle af Fartoierne hænge, naar Skibet seiler. Jollebommene ere oftest af Jern, og ligge enten fast, eller staae opreist og ere bevægelige. Af faste Jollebomme findes i Almindelighed tvende, der ligge i Bøiler paa Skibets Skanddæk agter, ere krummede noget opad, og bære deres Ender saa langt agterud over Speilet, at Hælfartoiet frit kan hænge i dem, hvorfor de undertiden kaldes Hælbomme. De bevægelige Jollebomme have stedse deres Blads agterester, tvende paa hver Side af Skibet. De have et Led i deres Underende, hvilket er forenet med en Tap, der gaaer igjennem tvende Bøiler eller Udholdere i Skibets Side, eller ned igjennem Mesandskræftet, hvorved det bliver muligt at bevæge Bommene i enhver Retning. Disse Jollebomme kaldes Sidejollebomme, deres Øverender ere boiede udefter for at Sidefartoierne beqvemt kunne hænge i dem, og de forstøttes af Jollebomsbarduner, Jollebomstøplenter og Jollebomstallier. Paa de Skibe, hvor Sidejollebommene ikke kunne forstøttes saaledes, have de vel den krumboiede Figur ved Øverenden, men Underenden er lang og linieret, saa den kan gaae igjennem tvende Dine, der staae i Skibets Side, nedensfor hinanden; disse Jollebomme kunne altsaa kun dreies rundt, men ikke gives noget Fald. Jollebommene agter have tvende Skiver i Øverenden, hvorover Tallieløberne fare, Sidejollebommene have derimod en toskivet Jernblok med Hage, som staaer i et Die i Øverenden.

Jollebomsbarduner. Ere enten af Tong eller Kjæde. Disse Barduner tjene til Forstøtning af Sidejollebommene langskibs, og gaae derfor fra Øverenden af den ene

Bom til Yderenden af den anden, ligesom de ogsaa gaae fra Yderenden af den forreste Bom forefter og fra Yderenden af den agterste agterester, hen til Diebolte i Skibssiden.

Jollebomstallier. See Jollebomstoplenter.

Jollebomstoplenter. Disse vedkomme kun de Sitejollebomme, som have Led i Underenden, og ere enten af Toug eller Kjaede. Toplenterne staae fast med den ene Ende paa Overenden af Jollebommene, og ere med den anden Ende syede til Kouse, der staae i en Stroppe om Mesansmasten. For at kunde hale Jollebommene med Fartoiet ind til Bantet havees paa hver Toplent en Tallie (Jollebomstallie), hvis ene Hage er hugget i en Kous paa Toplenten, inden for Bantet, og med den anden Hage enten i samme Kous som Sytougget ved Masten, eller i en Stroppe i bemeldte Kous.

Jolleroersfald. Dette Ord har samme Betydning med Hensyn til Fartoiets Folk som Ordet Chalouproersfald.

Jolletallier. Kaldes de Tallier, hvormed Fartoiene heises op under Jollebommene.

Jomfruer. Kunne inddeles i beslagne, og ubeslagne, saavel som i runde og kjaebede Jomfruer. See første Part, Pag. 124, Fig. 6, Pl. 49. Ved Ordet „Jomfru“ forstaae Skibbyggerne et langagtigt, firkantet Stykke Træ, hvormed nedrammes (nedslaaes) Kjølvinsklodsene

eller andre Ting, hvortil Anvendelsen af et Kongeslag vilde have for svag Virkning. En saadan Jomfru er forsynet med et Haandfang paa hver Side.

Jfighed, Kalveskjøre, Mundskjøre. Det samme som Jisskjøre.

Judasøre. See første Part, Pag. 67, M, Fig. 1, Pl. 29.

Jufferfer. Ere unge Fyrrestammer, der bruges af Mastemagerne til Fartoismaster, smaae Ræer og Spryd. Der havees enkelte og dobbelte Jufferfer, hvilke kun adskille sig fra hinanden deri, at det første Slags er tyndere end det sidste.

Jukker. Saaledes kaldes tværstibs staaende Plankestykker K, Pl. 8 i første Part, der opslaaes paa forskellige Steder i og paa et Skib og dets Forstøtning. Paa Overkanten af Jukkerne lægges de Planker, som danne Stillingen (Stilladsen) for Arbejdsfolkene. Platjukkerne ere forskellige fra de andre Jukker deri, at de ligge paa Gladen, de anbringes under Enderne af Stillingen og paa andre Steder, og bæres af lodretstaaende Støtter.

Jukkebeen. Saaledes kaldes Benene m, Pl. 8 i første Part, hvilke sættes under Yderenden af Jukkerne for at bære dem.

Jævnbugtigt Træ. Herved forstaaes et Skibstømmer, hvis Bugt omtrent er eensartet paa hele Længden.

K.

Kaag. Et fladbundet Fartoi, som bruges ved Færgesteder. Der havees Rigterkaag og Færgekaag. Rigterkaagen bruges i Almindelighed til at lægge paa Siden af et Skib for at indtage en Deel af dets Ladning, og derved bringe det til at stikke mindre dybt, saa det kan flyde over en Grund eller ind i en Havn; Færgekaagen benyttes derimod oftest til Transport af Kreaturer, Vogne og andet svært Gods, som føres fra den ene til den anden Side af en Fjord.

Kabelgarn. See første Part, Pag. 45. Naar et gammelt Toug slaaes op til enkelte Garn, kaldes disse ligeledes Kabelgarn; Matroserne spinde Skibsmandsgarn af dem, hvilke dog kun bruges til mindre vigtige Arbejder.

Kabelgarnstroppe. See første Part, Pag. 83.

Kabellaringen. Er et Toug, som bruges, naar Ankeret skal hives hjem. Kabellaringen er tyndere end Ankeretouget og saa lang, at den, naar den er fastet tvende

Gange om Spillet, kan gaae udenom Kabellarrullerne, paa Styrbord og Bagbord, hen til Klybsene. I hver Ende af Kabellaringen er et splidsset Die, hvori anbringes et Sytoug, kaldet en Skibmandskunt, som forener begge Enderne. Omtrent paa hver femte Fod af Kabellaringen lægges en Kabellarmuus, hvilke ere nødvendige for at forhindre Kabellaringen i at strændse, naar Kabellarseifingerne ere lagte paa og Ankeret skal hives hjem.

Kabellarmuus. See Muus.

Kabellarruller. Ere lodretstaaende Ruller med Jerntappe i Enderne, hvilke opsættes paa forskellige Steder paa eller imellem Dækkene for at bære Kabellaringen fri af fremstaaende Gjenstande, s. Ex. Rundholtsgalger, Pomper m. m.; udenom disse Ruller vandrer Kabellaringen, naar Ankeret hives hjem.

Kabellarseifing. See første Part, Pag. 49, Fig. 1,

Pl. 22. Naar en Kabellarseifing skal paalægges, tages dens Midte under Ankerkjæden, tæt agtenfor en af Kabellarmusene paa Kabellaringen, begge dens Ender lægges da i Kryds ovenpaa Kjæden, og i dette Kryds lægges Kabellaringen, hvorefter Seifingens Ender ligeledes lægges i Kryds ovenpaa Kabellaringen, og naar den ene Ende af Seifingen er taget om Kjæden og Kabellaringen, sammendreies begge Enderne, hvorved lægges nogle Rundslag om egen Part tæt ved Kabellaringen, hvilket kaldes at lægge Hoved paa Kabellarseifingen, ligesom den Handling, saaledes at forbinde Ankerkjæden til Kabellaringen, kaldes at seife paa Kjæden.

Kabellængde. Et Længdemaal af 100 Favne.

Kabelrum. Saaledes kaldes de Rum i et Skib, hvor Ankertougene have deres Plads. Paa Krigsskibene ere disse Rum sædvanligt under Banjen, i Nærheden af Storlugen, og paa Handelskibene som oftest i et Afstykke forud; har et Skib Kjæder istedet for Touge, er Kjættingrummene midtskibs i Lasten enten foran Pompesudet eller forud.

Kabelslaaet Tougværk. See første Part, Pag. 46, Fig. 11, Pl. 20.

Kabeltegn. En lille Svaber, gjort af hvidt Linegods, den bruges ved Reengjøring i Kabhytten.

Kabeltoug. Det tykkeste af de forskjellige Touge, som medgives et Skib under Navn af Varpegods; det er tæmpet i begge Ender.

Kabyssen. Er det Sted i et Skib, hvor Maden koges til Mandskabet og de Commanderende. Den er sammensat af støbte Jernplader, og indrettet saaledes, at den er skiftet til Røgning, Stegning og Bagning af alt, hvad der er nødvendigt, og som ikke kan bringes med i færdig Tilstand. Paa Krigsskibene er Kabyssens Sted forud i Nærheden af Fokkemasten, og staaer paa Liniefibene paa øverste Batteri, paa Fregatterne paa Batteridækket og paa de mindre Fartøier paa Banjen. Kabystrøret, hvorigjennem Røgen gaaer op, gaaer op igjennem en Luge i Dækket, og gjøres saa langt, at Røgens Udgang bliver ovenfor Storstaget. Kabyssens Been ere skruede fast til det Dæk, hvorpaa Kabyssen staaer, og foroven er den surret til Ringebolte i Dæksbjelkerne ovenover. Paa Handelskibene staaer Kabyssen som oftest i et Ruf, der er bygget paa øverste Dæk, og dens Plads paa Dækket er da ikke paa et Sted; der er tilfældes for alle Skibe, men

enten ved Fokkes eller Stormasten; paa de Fartøier, hvor Mandskabet have deres Kamre i et Ruf paa Dækket, har ogsaa undertiden Kabyssen sin Plads der.

Kabyssluge. Kaldes den Luge i Dækket, hvorigjennem Kabystrøret gaaer op. Paa de store Skibe have ofte tvende Luger over Kabyssen, den ene til det nævnte Kabystrør og den anden for at give den fornøden Lysning og Luft over Mandskabets Kjæder.

Kabystruf. Den Opbygning paa Handelskibenes Dæk, hvor Kabyssen har sin Plads.

Kalfatre, Kalfacte, Digte. Kaldes den Gjerning at indslaae (inddrive) Værk i Naadderne og Stødene paa et Skibs Klædning eller Dæk for derved at forbyde Vand at trænge igjennem. Dette Arbejde udføres, først ved at vælke Naadderne op (aabne dem) enten ved at indslaae et Sætjern eller en Vækkelamai i dem paa de Steder, hvor de ere for tætte, dernæst ved at sætte Værket, som er at udfylde Naadderne og Stødene med Værk langs i deres Øverkanter, hvilket Værk derefter indslaaes enten med Hammer og Jern, eller med en Klamai og et Slag. Arbejdet med at sætte Værk og indslaae det gjentages saa ofte til Naadderne ere fyldte, hvorefter de rabates over, det vil sige, at Øverfladen af Værket jævnes og glettes idet det indslaaes med en Rabat og Klaphammer paa Naadernes hele Længde og til en vis Dybde indenfor Træets Øverflade.

Kalfatrehammer. See Klaphammer.

Kalfatrejern. Hermed forstaaer Skibbyggeren vel i Almindelighed kun Sætjernet, den enkelte og den dobbelte Rabat, men er Klædningen tyk, da maae Vækkelamaien, Mellemklamaien og den dobbelte Klamai ogsaa benyttes og bør altsaa regnes med til Kalfatrejernene.

Kalfatreredskab. Herunder indbefattes Kalfatrejernene og Klaphammeren, samt Klamaierne og Klamailaget.

Kalfatrenaad og Kalfatrestød. Er en saadan Abning imellem Kanterne og Enderne paa tvende Planker, hvilken er stor nok til deri at indslaae det fornødne Værk, saa det kan blive vandtæt. Et Kalfatrenaad adskiller sig fra et almindeligt Naad deri, at det er aabent udvendig, men tæt indvendig ved de Træer, hvortil Plankerne ere befæstede; Stødet har derimod som oftest samme Abning indvendig som udvendig.

Kalv. Saaledes kaldes i Almindelighed et mindre Stykke Træ, som fuges paa og føies til et andet og større Træ for at udfylde en Mangel ved dets Figur og For-

lighed ud og ind. See første Part a, Fig. A, og b, Fig. B, Pl. 29.

Kalb i et Loug. Et tyndere Loug (en Dugt), som indflaaes i Midten af det fireflaaede Lougværk, for at gjøre det fastere og give det en bedre Runding. See første Part, a, Fig. A, Pl. 20.

Kalb i et Tommer. Det samme som Ziskfjore.

Kalb om et Loug. Det almindelige Navn paa det, som et Loug trendses med.

Kalve en Last. Er at udfylde alle de Abninger med Træ, hvilke fremkomme ved Lægningen af et Skibs Baglast, for at denne kan ligge fast; de uregelrette Stykker Fyrretræ, der saaledes nedpresses, kaldes Kalve. At kalve i en Last, derved forstaaer Skibbyggeren at sætte Kalve paa Spantetræerne i Lasten.

Kalveffjore. See Ziskfjore.

Kam paa Agter- og Forstevnen, saavel som paa Kjelen. See Dødt Træ.

Kam paa Vaterbordet. See Vaterbord.

Kammer. Saaledes kaldes det inderste Rum i Skytsjets Løb, hvor Ladningen lægges, naar dette Rum er snevrere end den øvrige Deel af Løbet. See Kammeret A i Houbitsen Fig. 1, Pl. 2 i første Part, samt Kamrene c d e, Fig. 1, 3, 4, 5 og 6, Pl. 6. I nogle Geværer er Svandsfruen saaledes udboret, at den optager enten noget af eller endog den hele Ladning, den kaldes derfor en Kammer-Svandsfrue.

Kammergodts. Tykkelsen af Metallet, udenom Kammeret, paa en Houbits og Morteer.

Kammerhals. Hermed forstaaes Kammerets Abning imod Rjedselen paa en Morteer.

Kammerstykket. Kaldes den Deel af en Houbits eller Morteer, som omgiver Kammeret; men paa en Houbits kaldes dette Stykke ogsaa ofte Agterstykket, ligesom det ogsaa paa en Morteer kaldes Bundstykket.

Kandeboie. See Ankerboie.

Kanon. See første Part, Pag. 47, Fig. 1, Pl. 21.

Kanonaffutage. See første Part, Pag. 48.

Kanonbaad, Kanonchaloupe. Et Fartoi, som med Hensyn til Skrog og Reising kan sammenlignes med en Bombekanon-Chaloupe, men fører en Kuglekanon i hver Ende; Kanonen i Agterenden staaer da ofte ligesom den i Forenden, altsaa ikke paa noget Dæk, og kan derfor ikke dreies til Sideskud.

Kanonbrog. See første Part, Fig. 5, Pl. 36, samt d, Fig. 1, og a, Fig. 2, Pl. 7.

Kanondæk. Det samme som Batteridæk.

Kanonens hele Længde. Er Længden af Kanonen fra Mundingen til Druens Bagkant.

Kanonens Længde. Hermed forstaaes dens Længde fra Mundingen til høieste Frise.

Kanonens Længde i Calibre. Naar dens Længde angives saaledes, da betyder det kun Længden af Løbet, men ikke af Kanonen.

Kanongranat, Stykgranat. See første Part, Pag. 71, Fig. 2, Pl. 31.

Kanonhals, Druenhals, Halsstykke. See Stykket G, Fig. 1, Pl. 21 i første Part.

Kanonhoved. See første Part A, Fig. 1, Pl. 21.

Kanonjolle. Er et stærktbygget Roe- og Seilsfartoi, der er mindre end Kanonbaaden, den har Dæk, og er armeret agter enten med en Kuglekanon eller en Bombekanon, i hvilket sidste Tilfælde den kaldes en Bombekanon-Jolle. For at give Fartoiet den fornødne Evne til at bære Kanonen, der oftest staaer paa et Dæk ligesom paa Bombekanon-Chalouperne, har det en Ponton agter, der løber spids ud til Agterstevnen, og hvis Dæk gaaer lige med Vandets Overflade; Kanonjollen har Ror saavel agter som for.

Kanonkrud. See Krud.

Kanonkugler. See Kugler.

Kanonlaas. See første Part, Pag. 37, Fig. 1, Pl. 16.

I den nyere Tid ere ogsaa Percussionslaase blevne anvendte til Kanonerne. See første Part, Pl. 58. Saavel Steenlaasen som Percussionslaasen skrues fast paa Laasepladens høire Side med tvende Skruebolte, der gaae igjennem Hullerne a, Fig. 1, Pl. 16 og 58.

Kanonladning. Herved forstaaes Krudladningen, Skarpet og Forladningen.

Kanonlænge. See første Part, Pag. 9.

Kanonløb. Kaldes det hule, cylindriske Rum i en Kanon, i hvis Inderende Ladningen ansættes. See første Part, Pag. 47, L, Fig. 1, Pl. 21.

Kanonprøve. Naar en Kanon er undersøgt, og funden overeensstemmende med Tegningen og Bægten, prøves den for at komme til Kundskab om den har Støbefeil, saavel som om Malmens Godhed. Denne Prøve kaldes Malmprøven og bestaaer deri, at naar Kanonen er afblæst gjøres 4 eller 5 Skud med den, hvortil Ladningen til alle Skuddene, men især til det andet Skud, er større end hvad der til enkelte Skarp er reglementeret. Paa denne Maade prøves alle de modtagne

- Kanoner**, som efter hvert Skud undersøges, om de have modtaget nogen Feil. See *Forceerprobe*.
- Kanonspeil**. See første Part, Pag. 38, Fig. 7 og 8, Pl. 16.
- Kanontappe**. See første Part, Pag. 47, 1, Fig. 1, Pl. 21.
- Kanoners Undersøgelse**. Naar nye Kanoner modtages, undersøges de, hvorvidt deres Dimensioner og Vægt er overensstemmende med Tegningen, ligeledes undersøges saavel Løbets Størrelse som om dets Axis er i samme Linie som Kanonens Axis, og naar alle Kanonerne paa denne Maade ere befundne forsvarlige, foretages Prover deels for at opdage de mulige Støbefeil, deels for at komme til Kundskab om Støbemålsens Godhed. See *Kanonprobe*.
- Kant i Kant**. Er et Udtryk, som Skibbyggerne bruge, naar de ville give tilkjende, at tvende Planker og Bræder paa een eller anden Maade skulle foies sammen med Kanterne.
- Kantemahl, Kantremahl**. Hermed forstaaer Skibbyggeren den Mahl, som Kantspanternes Underende skal have imod Opflodsningen for at de kunne erholde deres rette Kantning (Kantning) mod Skibets Diametralplan.
- Kantspannt, Kantrespannt**. Kaldes ethvert Spant, hvis Naadflade ikke er perpendicular paa Skibets Diametralplan. See Spanterne F og G, 8 og 9, der ere trukne med Rødt paa Fig. 1, Pl. 55 i første Part.
- Kantspanternes Strækning**. Er den Handling at fremstille Kantspanterne saaledes som om de havde dreiet sig om deres Middellinie i Plan og nu stode som perpendiculære Spanter. See de med Sort trukne Spanter F og G, samt 8 og 9 paa Spanteridserne Pl. 56 i første Part.
- Kanthage, Kantrehage**. Er en stærk Jernhage, hvis ene Ende er bevægelig i et Die, som er i en firkantet Ring, der er sat noget fra Enden paa en stærk Haandspade, eller Bærebom; med dette Redskab kantes Skibstømmer.
- Kantkrumningsmahl**. See *Ekkrumsmahl*.
- Kantningelinie**. Saaledes kaldes den Linie, som viser et Spants Kantning (dets Naad) i Plan paa en Tegning eller Afslagning.
- Kantningstommeret**. Et Tømmer forud i Kanonchauloverne, paa hvilket Skibens Forende hviler, naar Kanonen er viist ud til Skud.

- Kantet Krud**. Kaldes Krudet, naar det kommer igjennem Sigten efterat Kagerne ere knuste. See *Krud*.
- Kapel**. Bestaaer af tvende mod hinanden straaftillede, forte Bræder, der i Forbindelse med tvende Endestykker og en Seilbugsbeflødning tjener til Dækfel over Fængshullet paa en Kanon, som staaer paa et Kystbatteri.
- Kaper**. Et Skib eller Fartoi, som i Krigstid udrustes for privat Regning, og af Regjeringen har Tilladelse at tilføie Fienden al mulig Skade og Afbræk, ikke alene paa Tilførsel af Krigsfornödenheder, men ogsaa paa privat Eiendom og Handel; i Sammenligning med Krigen til Lands kan en Kaper ansees som et Fricorps til Søes.
- Kappe**. At kappe et Tong er at hugge det over ved Hjælp af en Kappeskniv og et Kongeslag. At kappe Taffelagen til et Skib er at afforte (overhugge) Tongværket til Taffelagen paa de bestemte Længder. At kappe, dermed forstaaer Skibbyggeren at hugge med Dre: Et Træ kappes ved Roden (hugges med Dre) naar det skal sælbes; Bougstøtterne bleve kappede, det er, de bleve afhuggede ved Underenderne for at faae dem løse; at kappe en Plante ud er at hugge den ud deels med Dre, deels med Hammer og Jern.
- Kappejern**. See første Part, Fig. 4, Pl. 1.
- Kappe i et Seil**. Kaldes den Deel af et Bomseil, som indesluttet af Seilets Underlig og en Retlinie, der trækkes fra Skjodbarmen til Halsbarmen; ethvert andet Seil, hvis Underlig har Bugt nedester, har ogsaa Kappe.
- Kappeskniv**. See første Part, Fig. 13, Pl. 61.
- Kappen paa en Flint**. Hermed forstaaes Beslaget paa Flintekolbens Underende, hvilken bevarer Kolben paa dette Sted for Beskadigelse og Stød. Kappen deles i det øverste Blad, som ligger ovenpaa Skæftet, og i det nederste Blad, som bedækker Kolbens Endeflade.
- Kappeoren**. Er omtrent som en Tømmermandsøre, men Skæftet er noget længere, og Bladet noget smalere og tyndere; saadanne Drer bruges ombord i et Skib til at kappe den staaende Taffelage med, naar noget af Reisingen er gaaet overbord.
- Kapselen paa en Kanonlaas**. See første Part, D, Fig. 1, Pl. 16.
- Karduser**. See første Part, Pag. 72. Naar der medgives Krudladninger af forskjellig Styrke, som f. Ex. til enkelt og dobbelt Stærp, ere Karduserne til hine af hvidt og til disse af mørkt Løi.
- Karduuskifte**. Kaldes det Rum under Banjen agter,

hvor de fyldte Karduser gjemmes. For nærværende Tid have Karduserne i tætfluttede Kasser, der staae paa Reoler i Karduslisten; paa de store Skibe have de mindre Kardusliste forud.

Kardusfoggers. See første Part, Fig. 13, Pl. 31.

Kardusstafte. En Lammestindstafte, hvori have nogle Ladninger til Houbitser og Falkonetter, i Tid af Battaille bæres den over Skulderen i en Læderrem.

Kardusstolf. See første Part, Fig. 7, Pl. 31.

Kardustragt, Krudtragt. See første Part, Fig. 6, Pl. 31.

Kardatf. See første Part, Fig. 1, Pl. 31. Er et Projectil, som udskydes af Kanoner, Carronader og Houbitser. Kardatfen, som Krigsraketten fører med sig i Flugten, bestaaer af en Blikbøsse med en Træbund og et halvfugleformigt Trælaag, og befæstes til Enden af Rakethylsteret; Kardatfens Sprængning skeer ved en liden Krudladning, der tændes fra Tæringen, naar Raketten brænder ud.

Kardatf. En firkantet Borste med en Rem over, den bruges ved Afvaskning af Raperter og andre Ting.

Kasteblok. See første Part, Fig. 5, Pl. 60.

Kastehvide. Længden af den verticale Ordinat, som kan trækkes til Toppunktet af Banen, som det udfastede Projectil beskriver.

Kaste sig. Skibbyggeren siger at et Træ eller Brædt har kastet sig, naar det, efter at være færdigt, eller medens det er i Arbejde, forandrer sin Figur, eller Sidefladerne afvige fra den retlineede Egenkab, de vare givne.

Kasteskud. Saaledes kaldes de Skud, der gjøres med en Kanon, som er eleveret mere end 4 Grader.

Kasteflyts. En fælleds Benævnelse paa Morterer og Houbitser.

Kastestopperer. Tre korte, tykke Touge med en Tallirebsknob paa den ene Ende og en indbunden Kous med Hage i den anden. Om Stopperen, nedenfor Knoben, er anbragt (paastuffet) en Svøber. De bruges som Stopperer paa Ankertouget agten og foranfor Bedingen; Hagen hugges da i en Ringebolt i Dækket, og Stopperen slynges langs i Fouterne paa Touget, hvorefter der med Svøberen tages 3 eller 4 Rundslag om Touget og Stopperen, dernæst 3 eller 4 Rundslag om Touget alene, foranfor Knoben, Svøberens Lamp gjøres da fast til Touget. Kastestopperne

til Varpegodset ere ligeledes forfærdigede paa den her anførte Maade, men af smærrere Tougværk.

Kastevaaben. Ethvert Vaaben, der blot ved Legemets Kraft kastes med Haanden mod Fienden, s. Er Haandgranaten.

Kastevidden, Skudvidden. Den horizontale Afstand fra Skytsjets Munding til det Sted, hvor Projectilet første Gang berører Jordens eller Søens Overflade.

Kastevinde, Skibmandsvifte. En lille Træaxel, som vandrer i en Gaffel, og paa hvis ene Ende er en rund Brikke eller fire smaae Binger; Matroserne bruge den ombord i forskellige Handelskibe til at snoe Skibsmandsgarn med.

Katblok. En treskivet Blok med Jernbeslag og en stor fast Hage, Hagen hugges i Ankerringen eller Ankerheren, naar Ankeret skal kastes. See første Part, z', Pl. 32.

Kathage. Saaledes kaldes Hagen, som er i Katblokken.

Katløber. Kaldes det Tong (den Løber), som er skaaren i Krauhjelfen og Katblokken, og hvori der heises, naar Ankeret skal kastes. See første Part, y', Pl. 32.

Katspor, Kattespor. Anvendtes i ældre Tider i gamle Skibe, hvor de dannede en vigtig Forbinding. Et Katspor bestod af en Bundstok, der var et krumt Træ, som laa tværs over Kjelshinet, til dette Træ var forenet Jitterser, der igjen bleve forløbende af Dplangere, af hvilke den øverste kaldtes en Slagstønder og naaede op til andet Dæk; det Hele var forenet til Skibet med Bolte, der gik ud igjennem Klædningen udenbords. Men da Anvendelsen af Slagstønderne fordreede, at Livholtet, og tildeels Waterbordet, maatte overfljøres, saa frafaldtes disse, og forkeerte Jernknæer benyttedes i deres Sted.

Katte to Ankere sammen. Denne Fremgangsmaade benyttes, naar et Skib driver for de Ankere, det ligger for, og bestaaer deri, at et Kabeltoug stiftes i Ringen paa det Anker, som tages til Hjælp (et Sværanke eller et Varpanke), og forenes til Hovedankeret ved et Stif om Krydset; Hjælpeankeret maa da falde først og derefter Hovedankeret.

Katten. Kaldes den mekaniske Indretning, hvormed Ankeret paa et Skib heises op under Krauhjelfen. Katten bestaaer af en Løber (Katløber), Skiverne i Krauhjelfens Yderende, der tjene som Overblok, og en Underblok (Katblok) med Hage.

Kattet Ende, Katning i Lampen af et Tong, Lampet Ende. See første Part, Fig. 6, Pl. 22. Disse Ord have iøvrigt een og samme Betydning.

Kattefjert. Naaseifing. See første Part, Fig. 2, Pl. 28.

Kjedfel. Saaledes kaldes den Deel af Lobet i en Houbits og Morteer, som er imellem Mundingen og Kammeret. See første Part, B, Fig. 1, Pl. 2, og a b c d Fig. 1, Pl. 6.

Kjedselfylket. Den Deel af Godset paa en Houbits og Morteer, som omgiver Kjedselen.

Kiler. See Mastekiler, Namkiler, Stilkiler, Lougkiler og Tommermandskiler.

Kile. At kile en Jagt er at jage (flaae) paa Kilerne og enten flaae dem længer ind, eller flaae flere Kiler ind imellem de andre.

Kileklampe. See første Part, Fig. 4, Pl. 65.

Kilefenter. Firkantede Stokke, der ere affilede (afstyndede) paa de tvende modstaaende Sider, enten til den ene, eller til begge Ender, og bruges deels ved Sletningen paa et Skibs Spanter for Klædningen, deels til at danne jævne, frumme Linier efter enten paa en Afslagning, en Tegning eller et Træ; de have derfor af forskjellig Længde og Førlighed efter det Brug, der skal gjøres af dem.

Kimningen. Paa de ældre Skibe bestemtes Bundstokkens Reising paa Spanteridset ved at trække en Retlinie fra Siden af Kjolen til Parallelogrammets Sidelinie i den oblique Direction eller med den Reising, som man vilde give Bundstokken. Paa den halve Længde af denne Linie, eller paa den halve Brede fra Middellinien til Sidelinien paa Spanteridset bestemtes Bundstokstødet, hvilket Sted ligeledes kaldtes Kimningen, og Spantets Figur blev da stedse trukken igjennem dette Punkt. Paa de nyere og skarpere Skibe kan vel Bundstokkens Reising bestemmes, men dette maa blive uden Hensyn til Bundstokkens Stød eller Kimningens Sted.

Kimningskjøl. Et kjoldannet Stykke Træ, som er befæstet paa et fladbundet Fartoi, udenpaa Klædningen og paa det Sted, hvor Kimningen eller Fartoiets halve Brede er; Hensigten dermed er at styrke Fartoiet og holde det opreist, naar det kommer paa Grund, og at hindre det i at drive meget, naar det seiler. Paa forskjellige Seilbaade bestaaer denne Kjøl kun af en tyk List, der er spigret udenpaa Klædningen.

Kimningsvæger. Ere to eller tre Ränge tykke Planker, der laae som Klædning i Lasten paa de gamle Skibe paa det Sted, hvor Kimningen var, og altsaa tillige over Bundstokstødene. Paa de skarpere Skibe, hvor Bundstokstødet ikke er paa det Sted, hvor Kimningen

vilde være, lægges disse Vægere, naar de skal have, over Bundstokstødene, og kaldes da Bundstoksvægere. Paa nogle fladbundede Fartoiere have ogsaa Kimningsplanker udenbords, disse Ränge ere tykkere end Klædningen under Bunden.

Kinabaksklof, Kindbaksklof. En stor Kasteblof, der har Lighed med Fig. 5 paa Pl. 60 i første Part, den bruges især ved Baryning.

Kinker. Kaldes de Dine, der ofte danne sig paa nyt Lougværk, naar det skal bruges, dette er især Tilfælde med det Lougværk, som er flaaet for haardt.

Kippe et Anker. See første Part, Pag. 78.

Kiptallie. Er en Tallie, som bruges til at kippe Ankeret med, naar Devisen staaer i Fokkerøstet.

Kiser. See første Part, Fig. 10, Pl. 17, samt Fig. 6 og 7, Pl. 37.

Kisteri, Kiste=Mi. En tyk, bred Linjal af Fyrretræ; den bruges af Skibbyggeren ved Træers Afretning, Mahles Afætning og ved mange andre Leiligheder.

Kjæbe. En Udskjæring, s. Ex. i en Klampe, for at Noget kan lades ind deri, ligeledes i en Jomfru, for at Tallierebet kan tages deri med sine Overflag.

Kjæbeklampe. See første Part, Fig. 2, Pl. 65. Den kaldes ogsaa en Stoklampe, fordi Underenden af en Støtte er indladet i Kjæben. Barkholtsklampen og Vatterpasklampen kan ogsaa henregnes til Kjæbeklamperne.

Kjæbet Jomfrue. See første Part, Fig. 13, Pl. 34.

Kjæde, Ankerkjæde. See første Part, Pag. 111, Fig. 2, Pl. 44.

Kjædeanker, Kjettinganker. Et Anker, hvortil der bruges Kjæde i stedet for Loug, det har da en Her i stedet for en Ring, dog gjøres undertiden Heren saa stor, at der kan stikkes et Loug i den, dersom det gjøres fornødent.

Kjæden i en Steenlaas. Ved Hjælp af Kjæden staaer Hanen i Forbindelse med Kjæderen (Slagkjæderen), som forarsager Slaget. See første Part, q, Fig. 1, Pl. 16.

Kjædepompen. Har sit Navn af en Kjæde uden Ende, hvilken vandrer ned igjennem et Ledningsrør, over et Stokkedrev i Skibets Bund, op igjennem Pomperøret og over et Stokkedrev ved Overenden af Pompen. I Underenden af Pomperøret er en Metalstøyle, og paa hvert fjerde Led af Kjæden er en tyk Læderbricke der næsiagtig passer i Støvlen, og som ved sin Vandring igjennem denne fører Vandet op foran sig, saa at det

løber ud af Pomperørets Dverende. Kjedepomper høves kun paa de større Krigsskibe, de sættes i Bevægelse ved Hjælp af Svingler, der staae i Forbindelse med Enden af Axelen paa det øverste Stokkedrev.

Kjædeslag. Gaaer af sig selv op igjen, naar de yderste Bugter ikke gjøres fast. En Bonnet forenes til sit Seil med Kjædeslag, da den derved kan gjøres løs igjen.

Kjædestik. Dette anvendes, naar man vil befæste en Knevel i et Loug, thi tages Knevelen ud, og der trækkes i begge Ender af Louget, gaaer Stikket ud igjen.

Kjælgang. See første Part, I, Fig. 1, Pl. 35. Denne Rang kaldes saaledes, fordi der er udarbejdet Platter og Staffer i den; thi hvor dette ikke er Tilfældet kaldes den Gangen udenfor Tollebordet.

Kjærtingeknob. See første Part, Fig. 8, Pl. 11.

Kjærnelinie, Kjærneliniens Plan. See første Part, Pag. 48.

Kjærneskud. Kaldes de Skud, som gjøres med en Kanon, hvis Visirlinie og Kjærnelinie ere parallelle med hinanden, eller hvor Kanonen ikke har over $\frac{1}{2}$ Grads Elevation.

Kjærneskjøre, Marvsskjøre. Kaldes den Skjøre, som gaaer tværs over Marven i et affaaret Træes Ende-flade. Er denne Skjøre stor, siger man at Træet har aaben Marv, og gaae flere Skjører ud som Straaler fra Marven, siger man at Marven er stjernet; saavel den aabne som stjernede Marv ere skadelige for det Træ, hvori den findes.

Kjærnetræ, Kjærneved. Er den Deel af Træet, som ligger ved og i Nærheden af Marven; ofte bruges dette Udtryk ogsaa om den Deel af Træet, der ikke ligger i Nærheden af Marven, men som dog har et stærkt og godt Udseende, thi Træet omkring Marven er ikke stedsde det bedste.

Kjættingsplidsning. See Splidsning.

Kjolen. Til de store Skibe bestaaer Kjolen af flere Kjoltræer eller Retsømmer, der ere forenede med Enderne til hinanden ved Hjælp af Lasse og Bolte. Kjolen kan betragtes som et Skibs Basis, den er det første Stykke til Skibet, som lægges paa Stabelblokkene, og den staaer i Forbindelse saavel med Spanterne som med Stevnene og Klædningen udenbords; Kjolplanken (Kjolrangen) ligger med den ene Kant i Spundingen, som er i Kjolen. En Kjol med sine Kjollasse sees første Part, A, Fig. 1, Pl. 63, og kaldes undertiden den faste Kjol til Adskillelse fra Straatkjolen.

Kjolbolte. Saaledes kaldes de Bolte, der sættes igjennem Kjoltræernes Lasse, og hvormed disse Træer holdes sammen. Paa Fig. 1, Pl. 63 i første Part sees, at hver Kjollast har 5 Kjolbolte, foruden tvende Kjolsvinsbolte.

Kjølbrydning. Ved et Skibs Kjølbrydning forståes den nedadgaaende Krumning eller Bugt, som Enderne af Kjolen antager, naar Skibet er løbet af Stabelen, og som stedsde bliver større jo ældre Skibet bliver. Kjølbrydningen er fornemmelig en Folge af, at Agter- og Forstribet ikke bæres saaledes af Vandet som Skibets midterste Part, hvoraf følger, at Skibets Ender synke, og give Kjolen en Krumning, der bliver større jo fyldigere Skibet er midtskibs imod agter og for, og jo svagere Skibet er i sin Forbinding.

Kjolekost. See første Part, Fig. 2, Pl. 46.

Kjølrgang, Kjolrang. Er den nederste Gang eller Rang af Klædningen udenbords, hvis Underkant ligger i Spundingen i Kjolens Sideflade. See første Part, n, Fig. 1, Pl. 35. De enkelte Stykker, hvoraf en Kjolrang bestaaer, kaldes Kjolplanke, dog kun for saavidt som deres Tykkelse ikke overstige den som Planke have; thi hugges de af Træer, kaldes de Stykker til Kjolrangen. See Kjolrangen a', Pl. 45 i første Part.

Kjølhal et Skib. See første Part, Pag. 7, Pl. 4.

Kjølhalingsvante. See første Part, Pag. 7.

Kjølklammer. Have samme Figur som Støtteklampen Fig. 3, Pl. 65 i første Part, men de ere noget større; de spigres ovenpaa Stabelblokkene med deres flade Side, tæt til Siden af Kjolen, efterhaanden som denne stilles efter Middellinien, og forbyder saaledes Kjolen at afvige til nogen af Siderne. See d, Pl. 8 i første Part.

Kjollast. See Fig. 1, Pl. 15 i første Part.

Kjølnaad, Spundingsnaad i Kjolen. Det Naad, som Kjolrangen Kant danner med Kjolen, naar Rangen ligger i Spundingen.

Kjolplanke. See Kjolrgang.

Kjolrang. See Kjolrgang.

Kjølsvinet. Kaldes den Række rette og krumme Træer, der ere laskede sammen og undertiden hagede ned over Bundstokkenes Dværk, lodret over Skibets Kjol. Agterenden af Kjølsvinet er i Almindelighed lasket til Kjølsvinsknæet, naar dette er af Træ, eller ogsaa til Jnderstevnen; Forenden er lasket til Dpløberen paa Jnderstevnen forud. Et Kjølsvin med sine Lasse sees Q, Fig. 1, Pl. 63.

Kjølsvinsbolte. Saaledes kaldes de Bolte, der sættes igjennem Kjølsvinet, Bundstokkenes Dvært, Dpfloidsningen og Kjølen, og forbinde disse Træer til hinanden. Kjølsvinsboltene sættes indvendig fra og klinkes paa den faste Kjøl, igjennem Huller, der ere huggede i Straakjølen. See de punkterede Linier v, der gaae igjennem de nævnte Træer paa Fig. 1, Pl. 63 i første Part.

Kjølsvinsklodse. Ere Træklofse, der forhen lagdes ovenpaa Dpfloidsningen, fra den ene Bundstok til den anden; de havde Dpfloidsningens Brede og sluttede mod Kjølsvinets Underflade; i deres Underflader var hugget et Vandløb (Lemmegat) tværsfjæds ved Agterenden, for at Vandet i Skibet kunde komme fra den ene til den anden Side. I den nyere Tid, da der er begyndt med at lade Zitterterne gaae ind til Midten af Dpfloidsningen, og at indsætte Fyldinger i Spanteaabningerne, kan Kjølsvinsklodse ikke anvendes, fordi Enderne af de nævnte Træer optage deres Plads.

Kjølsvinsknæ. Et Knæ enten af Træ eller Jern. Naar det er af Træ er dets Forende lastet til det agterste Stykke Kjølsvin, men er det af Jern løber Kjølsvinet hen til Understevnen paa Speilet, og Jernknæet sættes ovenpaa Kjølsvinet; Knæets opstaaende Arm ligger i begge Tilfælde paa Forkanten af Understevnen.

Kjølsvinslast. Er en almindelig Hagelast, hvormed Kjølsvinstrærernes Under forenes til hinanden; en saadan Last har ingen Laase. See Lastene paa Kjølsvinet Q, Fig. 1, Pl. 63 i første Part.

Kjøltræer. Saaledes kan vel, i Almindelighed taget, ethvert af de ru Træer kaldes, hvoraf en Kjøl skal bestaae. Men hvad der i Særdeleshed bør forstaaes ved Navnet „Kjøltræer“ ere retliniede Træer 18 à 20 Alen lange, og saa tykke i Stiirkant, at de kunne benyttes til Kjole til Linieskibe og Fregatter; thi de Træer, der ere kortere, eller have mindre Førlighed, kaldes Nettommer, uagtet de ofte benyttes til Kjole til mindre Skibe.

Kjølbande. Kaldes den Stribe af skummende og hvirvelende Vand, som et Skib ved sin Fremfart efterlader i Søen, og som ligesom synes at følge bag efter Skibet; at seile i et Skibs Kjølbande er altsaa at seile i denne Stribe, og Skibets Fart er stedse større der end udenfor.

Klaader, Kloder. See første Part, Fig. 8, Pl. 49.

Klamai. Er et Redskab af Jern, der bruges ved Galfatringen af Naadderne i den tykkere Klædning. Der

haves 3 Slags Klamaier, nemlig: Væfteklamaien, Mellemklamaien, og den dobbelte Klamai. En Klamai bestaaer af et Blad, som i den ene Ende er 4 à 5" bredt og i den anden Ende er dannet som en Hals med et Hoved, hvilken gaaer tværs igjennem Enden af et langt Jernskaf, hvori Halsen kan dreie og bevæge sig, og hvormed Klamaien kan holdes og styres i Naadet, naar den bruges. Væfteklamaien er den tyndeste, og bruges ligesom Sætjernet deels til at vække Naadderne op med, deels til at bringe Værket ind med i Naadderne, naar det er sat; Mellemklamaien er tykkere i Enden af Bladet end Væfteklamaien, den ligner den enkelte Rabat deri, at der langs i Bladets Kant er indfilet en Rille eller Fordybning, hvormed den ligesom samler eller fatter Værket, naar det skal slaaes ind; den dobbelte Klamai er den tykkeste og har ligesom den dobbelte Rabat tvende Riller indfilet langs i Kanten af Bladet, den bruges til at bringe de sidste Værk ind med i Naadderne.

Klamaie et Naad, Klamaie Værket ind. Er ved Hjælp af en Klamai og et Klamaiflag at bringe Værket (slaae det) dybere ind i Naadet.

Klaimaiflag. Et Redskab af Træ, hvormed der slaaes paa Klamaien, naar enten et Naad skal vækkes op, eller Værket skal slaaes ind i Naadet. Klaimaiflaget har Lighed med en stor Bankesølle, Hovedet er dreiet, har en tyk Jernring paa hver Ende og kaldes Slaget. Skafet er rundt, gaaer tværs igjennem Slaget paa dets halve Længde, og har paa den ene Ende et Hoved, som stopper for, at Slaget ikke skal gaae af Skafet, naar der slaaes paa Klamaien. Klaimaiflaget føres med begge Hænder.

Klamper. See første Part, Pag. 163.

Klampninger. Naar der af en eller anden Aarsag skal hugges meget af et Træ paa en af dets Sider, da staarer Tommermanden ind med Beenøren, det vil sige, han hugger ind i eller gjør Skaar i Træet fra dets Øverkant indester til Linien, som det skal afrettes efter; og den Deel af Træet, som er inellem Skaarene (fra det ene Skaar til det andet), kaldes Klampninger, og kløves fra med Kiler, dersom det ikke kan hugges fra med Dre.

Klaphammer. Hører til Galfatredskabet, og benyttes i Forbindelse med Sætjernet og Rabaterne paa samme Maade som Klaimaiflaget benyttes, naar Klamaierne anvendes. Klaphammeren er omtrent halv saa stor

- som Klamaiflaget, Hovedet er dreiet og har en Jernring om hver Ende, Skafet gaaer tværs igjennem dets Midte.
- Klapholt.** Er et Slags fint, stærkt Egetræ, som bruges til Staver. Dets almindelige Maal er 2' 8" i Længde og 5 à 6" i Firkant, det sælges enten i Skof eller tustubviis.
- Klapløber.** See Bippetoug Pag. 123 i første Part.
- Klikke, Slaae Klik.** Siges om en Flintes eller Kanonlaas, naar Hanen slaar Dækket op, uden at tænde Ladningen.
- Klingen.** Paa en Bajonet. See første Part a, Fig. C, Pl. 25. Paa en Skibshuggert. See første Part a, Fig. 3, Pl. 25.
- Klink, Klinkbygget.** See første Part, Pag. 86, Fig. D, Pl. 35.
- Klinke.** See første Part, Pag. 59.
- Klinkebolt.** See første Part, Pag. 59, Fig. 1, Pl. 26.
- Klinkenagler.** Ere af Jern eller Kobber, og mindre i Diameter end Boltene; deres Hoveder ere enten forsænkede eller flade, undertiden firkantede. Klinkenaglerne bruges i Almindelighed ved Baades og mindre Fartøiers Bygning, saavel som til ethvert andet Arbejde, hvortil Bolte ere for store; de Nagler som gaae igjennem nittes paa smaae, firkantede Plader.
- Klinkeplade.** See første Part, Fig. 3, Pl. 26.
- Klinkering.** See første Part, Fig. 2, Pl. 26.
- Klinkning.** See første Part, Pag. 59.
- Klode, Klaade.** See første Part, Fig. 8, Pl. 49.
- Klodsboie.** Er en Klods af letfydende Træ, den er aflyndet til den ene Ende, hvori der er et Hul til Beierebet; dette Slags Boier bruges til Dræg og smaae Ankere, hvortil Boierebet kun har liden Vægt.
- Klodsrebet Mærseil.** See Rebe Seil.
- Klofald.** Er en Tallie eller enkelt Part, hvori Gaffelkloen heises og fires. Paa de mindre Fartøier, hvor Gaffelen fires ned, naar Seilet skal hjerpes, maa Klofaldet blive staaende, hvormod det paa de store Skibe, hvor Gaffelen ikke fires ned, kan udfjæres, dersom man vil hange Kloen i en Borg. See første Part, Pag. 98, o, Pl. 39.
- Klohammer.** See første Part, Fig. 9, Pl. 61.
- Klondsen.** Saaledes kaldes den tykke, ottekantede Underende paa Stængerne til et Skibs Reising. See Pl. 27 i første Part. Klondsen udfylder den forreste Abning imellem Salingerne (See Abningen g, Fig. 2

og e Fig. 3, Pl. 62 i første Part), og i den er udhugget Skivgatterne for Stængevinderne og Hullet til Slutholtet, som Stangen hviler paa.

Klyds, Klydshuller. See første Part, I, Fig. 1, Pl. 1. Naar et Skib bruger Ankertouge ere Klydshullerne beklædte indvendig med Bly og kaldes Blyklyds, men denne Beklædning gaaer ikke længer end til Klædningens Yderkant, og Klydsforingen ligger da ovenpaa Blyets ombøiede Kant og er ikke beklædt; bruger derimod Skibet Ankerfjæder er der i Klydshullerne indsat Jernrør, saaledes som sees paa Figuren, Klydset kaldes da et Jernklyds, og gaaer med sin ombøiede Krave ud over Klydsforingen.

Klydsbaand. Disse Baand havees for at give Bougen det fornødne Sammenhold ved Klydsene. Paa de Skibe, hvor Klydsene ligge paa en passende Heide fra Dækket havees undertiden et Baand under Klydsene; paa andre Skibe, hvor der ikke er tilstrækkelig Plads paa dette Sted, lægges Baandet ovenover Klydsene.

Klydsbrikker. Ere tykke, runde Træplader eller Brikker, der sættes indvendig for Klydshullerne for at forbyde Søen at slaae ind igjennem dem, naar Skibet seiler.

Klydsforing. See første Part, U, Fig. 1, Pl. 1.

Klydshul. See Klyds.

Klydspropper. Ere korte Propper af Fyrretræ, som sættes i Klydshullerne, naar Skibet ligger i Dplag; de bruges ogsaa naar Skibet seiler for endmere at forhindre Vandets Indtrængning, men da sættes Brikkerne indenfor dem.

Klydsække. Runde, langagtige Sække eller Poser, tilspidsede til den ene Ende og fyldte med Værk eller Saugspaaner; de indsættes med den spidse Ende i Klydsene, naar Skibet seiler, uden at have stiftet Kjæderne af Ankerne; ved at anhales forhindre de Søen i at slaae ind.

Klydsstræer. See første Part, I og L, Fig. 1, Pl. 29.

Klyver. Ved dette Navn forstaaes et Stagsseil, der paa Skibene og de større Fartøier, som have Understænger, farer med sine Løierter paa en Stander, der gaaer fra Toppen af Forstængen til Yderenden af Klyverbommen, og paa de mindre Fartøier fra Masten til Yderenden af Bongsprydet eller Udlæggeren. Seilet har et Standerliig, et Masteliig og et Underliig; dets øverste Hjørne kaldes Faldshornet, dets underste, agterste Hjørne Skjædbarmen, og dets underste, forreste Hjørne Halsbarmen. Seilet heises i et Fald, hjerpes med en Ned-

haler og styres ved Hjælp af tvende Skjoder og en Frihaler. De store Skibe have i Almindelighed tvende Klyvere, nemlig en Dagligklyver og en Storklyver, som er den største og bruges kun i godt Veir; Storklyveren staaer om Styrbord og Dagligklyveren om Bagbord. En Klyver sees, f. Ex., D, Pl. 57 i første Part.

Klyverbarduner. Tre Touge, der tjene til Klyverbommens Forstøtning mod den Kraft, hvormed Binden, ved dens Virkning i Klyveren bryder paa Bommen. Paa de store Skibe have Klyver=Fastebarduner' og Klyver=Glyttebarduner, og føre disse Skibe Blinderaa, da fare Fastebardunerne fra Yderenden af Klyverbommen igjennem en Kous ovenpaa Raaen hen til Krahnbjelken eller Skibet; Glyttebardunerne fare derimod fra Klyverbøilen, igjennem en Kous paa Raaen, hvilken staaer indensfor den til Fastebardunen, hen til Krahnbjelken eller Skibet, hvor hver Bardun ansættes med en enkelt Tallie. Fører Skibet Bardunstræbere istedetfor Blinderaa da have ingen Fastebardun, men en For- og Agterhaler. Forhaleren ligger med sit ene Die om Roffen af Klyverbommen og med sit andet Die om Roffen af Bardunstræberen. Agterhaleren ligger med sit Die, eller om den er en Kjæde da med sin Ring, om Roffen af Bardunstræberen og har en Tallie i Agterhaanden paa Krahnbjelken. Paa de Fartøier, som ingen Blinderaa eller Bardunstræbere have, fare Fastebardunerne som oftest igjennem et Skingat i en Jernarm, der er vliift ud fra Siden af hver Krahnbjelke, hen til Siden af Skibet, hvor de ansættes paa den nævnte Maade; saadanne Fartøier have ingen Glyttebarduner. Paa Pl. 57 i første Part viser i Fastebardunen og h Glyttebardunen.

Klyverbommen. Denne Bom kan betragtes som en Forlængning af Bougsprydet, den føres ud igjennem det runde Hul i Bougspryds=Kselhovedet (See Fig. 20, Pl. 65), ligger med Rodenden i en Stol eller Klampe ovenpaa Bougsprydet, og er ved een eller to Surringer forbundet til dette; og for at den ikke skal glide tilbage enten ved Anhaling af Bardunerne, eller ved Bindens Virkning i Seilene, er der lagt et Stykke Træ, kaldet en Stopper (See k, Pl. 32 i første Part) mod dens Agterende, dette Træ er jurret til Bougsprydet og rækker hen til Judasørene. Klyverbommen har en horizontal Skive i Rodenden til Jollen, hvormed den føres ud, og en vertical Skive i Yderenden til Udhaleren for Klyverbøilen, ligesom der ogsaa paa

denne Ende sættes Bøilen til Jagerbommen, dersom denne Bom skal være særskilt, samt en Skidpadde til Storklyver=Standeren, i Tilfælde af, at dette Seil føres. Paa Plade 57 i første Part er Klyverbommen betegnet med Bogstavet C, og Jagerbommen E farer paa styrbord Side af Klyverbommen igjennem en Bøile. Paa mindre Skibe, ligesom ogsaa paa mange Brigger, er Jagerbommen i Gæt med Klyverbommen, hvis Længde begrændses af en Affætning, saaledes som sees paa Pladerne 48 og 51 i første Part.

Klyverbøilen. Er en rund Jernring, der ligger løs udenom Klyverbommen, og ved Hjælp af en Udhaler og Indhaler kan hales ud og ind og gives det Sted paa Bommen, hvor Klyveren efter Beirets Beskaffenhed kan føres. Paa de store Skibe har Klyverbøilen et Die til Indhaleren, en Kulle for oven til Udhaleren, samt et Die paa hver Side til Klyver=Glyttebardunerne; men har saadant et Skib ingen Blinderaa, har Bøilen heller ingen Dine til Glyttebarduner, en Kous vandrer da paa hver Side af Kullen, om hvilke Indhaleren med sin Stiik er splidset. See Klyverudhaler.

Klyverfald. Kaldes det Toug, hvormed Klyveren heises. Faldets ene Ende er gjort fast i Seilets Faldshorn, dets anden Ende er vliift igjennem en enkelt Blok under Forestænge=Salingen om Styrbord, dersfra til Dæks. **Klyver=Fastebarduner, Klyver=Glyttebarduner.** See Klyverbarduner.

Klyverfrihaler. Er et Toug, som med Bugten er gjort fast i Seilets Skjodbarm, Enderne vises paa hver Side af Seilet, hver igjennem sin Blok paa Standerliget, saaledes som er anført ved Forestænge=Stagsseilets Frihaler x', Pl. 32 i første Part, i Frihaleren hjælper Seilet over Stængestagene, naar Skibet gaar over Stag.

Klyvergaster. Saaledes kaldes de Matrojer, der ere fordeelte til at arbejde paa Bougsprydet med at gjøre løs (løs) og igjen at beslaae Stagsseilet og Klyveren, samt til at udføre andet Arbejde, der kan vedkomme Takkelagen paa dette Sted. See Gaster.

Klyverhals. Er et Bindjel, hvormed Seilets Halsbarm naies til det samme Die paa Klyverbøilen som det, hvortil Seilets Stander er naiet.

Klyverhalsbarm. See Klyver.

Klyverindhaler. Et Toug, som med den ene Ende staaer i et Die paa Klyverbøilen eller er splidset med sin Stiik om tvende Kouse, der vandre paa Bøilen paa hver Side af Kullen til Udhaleren, den anden Ende

farer ind i Skibet; i Indhaleren hales Bøilen ind paa Bommen. See Klyverbøilen.

Klyvernedhaler. Med dette Loug hjergets Seilet. Lougets ene Ende er gjort fast i Faldshornet, dets anden Ende er ledet igennem alle Vøierterne, igennem en Blof ved Klyverbøilen, derfra ind i Skibet.

Klyver=Pyntenets=Agterhaler, Klyver=Pyntenets=Forhaler. See Klyver=Pyntenetstaget.

Klyver=Pyntenetstaget. Tjener til Klyverbommens Forstøtning mod den Kraft, hvormed Bramstaget og Standerne søge at trække Bommens Yderende opefter. Pyntenetstaget bestaaer af en Forhaler og to Agterhalere, Forhaleren ligger med et Die, eller om den er en Klæde da med en Ring, om Pyntenetten, og om Klyverbommens Yderende; Agterhaleren ligger ligeledes med et Die eller en Ring om Pyntenetten, men deler sig i tvende Grene, der vise hver til sin Side hen til Krahnbjelkerne, hvor de ansættes med en enkelt Tallie. Paa Pl. 57 i første Part er k Forhaleren og l Agterhaleren.

Klyverfjoder. Paa de store Skibe ere disse Fjoder saaledes som de ere anførte om Forestænge=Stagsjæls=Skjodet Pag. 77 i første Part; men paa mindre Fartøier bestaaer det kun af en enkelt Part, hvis Bugt er gjort fast i Seilets Skjodbarm, og hvis Ender ere viste hver til sin Side igennem en enkelt Blof. See Skjoder.

Klyverstander. See Dagligklyver=Stander.

Klyverudhaler. Hertil benyttes vel i Almindelighed Dagligklyver=Standeren, som med sin ene Ende farer under Rullen paa Klyverbøilen og over Skiven i Yderenden af Klyverbommen (See Dagligklyver=Stander); dog har Klyverbøilen paa nogle af de mindre Fartøier ikke denne Rulle, men en særskilt Udhaler, hvis ene Ende staaer fast paa Bøilen og hvis anden Ende farer over Skiven i Enden af Bommen; Enden af Standeren staaer da i et Die paa Klyverbøilen.

Klæde et Skib. Er at sætte Klædning paa Skibets Spanter inden og udenbords.

Klæde et Loug. Et Loug klædes for at befri det for Stamfiling, og det beroer da saavel paa Lougets Tykkelse som paa den Stamfiling, man antager at der vil gaae paa det, hvilken Tykkelse Klædningsgodset skal have, om dette skal være Skibmandsgarn, Linegods eller Platting; oftest trændses og smertes Louget førend det klædes, men i ethvert Tilfælde lægges Klædningen om Louget stedse imod dets Slaaning, for at den kan

blive tæt. De Abninger, der muligen kunde fremkomme imellem Rundslagene paa en mindre godt lagt Klædning, kaldes Grise.

Klædekolle. See første Part, Fig. 1, Pl. 61.

Klædning. Ved dette almindelige Udtryk forstaaer Skibbyggeren alle de Planker og Krumtømmer, hvormed et Skib klædes uden og indenbords fra Kjølen eller Kjølsvinet til Skanddækket, og som kan tjene til at give Skibet sin Styrke langsids og blive Narfag til, at det kan tættes udenbords, og flyde paa Vandet (See første Part, Pag. 113, samt Klædning indenbords og Klædning udenbords). Ved Ordet „Klædning“ forstaaer Sømanden derimod ikke Noget, der egentlig giver Styrke, men kun bevarer det, som haves, fra at blive svagere; thi det han kalder Klædning er Smerting, Matter, Skibmandsgarn, Platting, Linegods, Sarvinger, m. m. for saavidt disse Ting bruges til at klæde Lougværket og Rundholterne med paa forskellige Steder, for at bevare det for Stamfiling.

Klædningen i Gillingen. Saaledes kaldes den Klædning, som lægges tværsids i Speilet, imellem Pølselisten M og underste Listbjelke G, Fig. 1, Pl. 10 i første Part. See Gillingen paa et Skib.

Klædning i Lasten. Hertil kan vel egentlig henregnes hele Klædningen indenbords imellem Kjølsvinet og Banjerdækket, fordi dette Rum kaldes Lastrummet, og Navnet vil da ogsaa være passende, naar Klædningen har en jævn Forgynning ovenfra nedefter. Men paa de større Skibe har Klædningen ikke denne Egenkab, men nogle Range have en større andre en mindre Tykkelse, de første kaldes Vægere (Banjevægere, Kimming eller Bundstoksvægere), og de sidste Klædning imellem Vægerne, samt Garnering eller Foring i Lasten. See første Part, Pag. 113.

Klædning imellem Dækkene. Denne Deel af Klædningen indenbords bestaaer af Vægeren eller Underslaget, som ligger under Dækket foroven, af Sætgangen paa Waterbordet forneden, og af Bredgangene imellem Portene, saaledes som sees paa Pl. 45 i første Part; men Klædningen imellem underste Dæk og Banjen bestaaer derimod kun af Underslag og Vægere, eller om det er paa mindre Fartøier, da undertiden kun af nogle Range Vægere, der ere hagede Kant i Kant, og nogle Range Klædning nedenfor.

Klædning indenbords. See første Part, Pag. 113, Pl. 45. Det er iøvrigt en Selvsølge, at paa de Cos-

fardislibe, som kun have eet Dæk, bestaaer som oftest den indenbords Klædning kun af Underlaget under Dækket, nogle Range Bøgere nedenfor Underlaget, nogle Range Kimming- eller Bundstoksvægere, samt Klædningen eller Garneringen i Lasten.

Klædning i Speilet. Indbefatter de Planker, der spigres tværskibs over Gillingstræerne indens og udenbords; denne Klædning er som oftest faldet Kant i Kant.

Klædning udenbords. See første Part, Pag. 113, Pl. 45. Paa mindre Fartøier benævnes Barkholtet ikke stedse ved første og andet Barkholt, men kun ved Ordet Barkholt, og bestaaer ofte af 4 Range, der alle ere tykkere end Klædningen nedenfor; Klædningen under Barkholtet og Glakket er undertiden af ligestor Tykkelse paa saadanne Fartøier.

Klædning under Barkholtet. Indbefatter egentlig ikke et bestemt Antal Range, thi paa nogle Bygninger bestaaer denne Deel af Klædningen kun af de Range, som sættes paa tillige med Barkholtet, medens paa andre Bygninger den første Dypgang under Barkholtet regnes med til denne Klædning.

Klædning under Glakket. Er den Deel af et Skibs Klædning, som er imellem Klædningen under Barkholtet og Kjølen. Paa de store Skibe gaaer denne Klædning som oftest i jævn astagende Førlighed ovenfra nedefter, indtil nogle Range fra Kjølen fra hvilket Sted den da tager til i Tykkelse (See æ, Pl. 45 i første Part). Paa mindre Fartøier er Klædningen under Glakket ofte lige tyk, og kun Kjølrangen, og de nærmeste Range udenfor denne, ere noget tykkere.

Klædningsbolte. Saaledes kaldes i Almindelighed de Bolte, der sættes i Skibets Klædning under Barkholtet og Glakket, de inddeles i Stødbolte og Strobolte, det første Slags sættes ved Plankernes Ender (Stød), og det sidste Slags fordeles (strøes) paa den øvrige Længde af Plankerne; Stroboltene ere som oftest een Linie tykkere end Stødboltene.

Klædningsgods. Under dette Navn indbefatter Somanen de Plattinger og det Linegods m. m., som gives ham til at klæde Louge med, og med samme Navn kan ogsaa Skibbyggeren kalde de Planker og Krumtømmer, som anvendes til et Skibs Klædning.

Klædningsplanke. Saaledes kaldes enhver Planke, naar den bruges til at klæde med.

Klædningstømmer. Herved kan forstaaes alle de Træer, der ere skiftede til at hugges efter Skabelon og Mahle

saaledes, at de danne de krumme Stykker af et Skibs Klædning agter og for; og fra denne Side betragtet kan da ligesaa vel en Dplanger som et Bjelketræ benyttes til Klædningstømmer, uagtet de ikke have Charakteren. Men hvad der altsaa her bør forstaaes ved Klædningstømmer ere saadanne Træer, der ere for lange til Dplangere, men enten for korte eller for krumme til at kunne ansees som halve Bjelker.

Knabe. Et langagtigt, firkantet Stykke Egetræ, i hvis Midte bores et Hul til et Spiger, som ved at indflaases holder et Træ eller en Planke fast indtil den kan spigres eller boltes. At knabe fast er ved Hjælp af Knaber og Spiger at klemme en Gjenstand til eller paa en Anden.

Knage. See Natknage, c, Fig. 2, Pl. 59.

Knaldhætte. Bruges paa de Kanon- og Flintelaase, hvor Ladningens Antændelse skeer ved Percussion og altsaa beroer paa Virkningen af en Sats, der exploderer ved et Slag af Hammeren. Knaldhættene ere af Kobber (See A, Pl. 31) og have paa Bunden lidt Knaldsats; naar de bruges til Flinter sættes de paa en Piston, hvorigjennem Fænghullet er boret.

Knaldkrud, Knaldsats. En Sats som detonerer heftigt og giver Flamme ved Hjælp af et Slag.

Knævl, Knævl. Et kort, rundt eller fladagtigt Stykke Træ, der er nedhulet i Overkanten, og hvormed tvende Dine i Louge eller Stroppe, som f. Ex. Skjoder og Givtonge i Bramseilene, forenes. See Underdreierebsblokken n, Pl. 27 i første Part.

Knævlklamper, Knævlklamper. See første Part, Fig. 14, Pl. 65.

Knibebindsel. Bruges naar tvende Louge, hvorom der skal lægges et Bindsel, ere saa stive eller stramme, at de ikke lade sig trække sammen med det rette Bindsel; Knibebindslet, der enten er et tyndt Loug eller en Line, lægges da om dem og dreies sammen med en Dreiere indtil det rette Bindsel bliver paalagt, da Knibebindslet igien kan aftages. Et Knibebindsel kan ogsaa lægges paa og blive staaende som et andet Bindsel, men Dreieren bruges da ikke paa denne Maade.

Knibere for Bongsprydet. Kaldes tvende opretstaaende Træer i et Skib, hvilke ere boltede til de Dæksbjelker, hvorimod de ligge (See L', Pl. 63 i første Part), og hvorimellem Agterenden af Bongsprydet hviler.

Knibere paa Louget. Ere Kabelgarns Stroppe, der, foruden Kabelarfeifingerne, lægges om Ankertouget og

Kabellaringen i ondt Veir, eller naar Ankeret holder meget fast i Bunden. En saadan Stroppe lægges med begge Parter om Loug og Kabellaring, og igjennem begge Bugterne stiftes en Dreiere, hvormed der dreies rundt, indtil Stroppen har knebet Loug og Kabellaring tæt til hinanden.

Knibere paa Norpinden. See Norpinden Fig. 4, Pl. 59 i første Part.

Knippel, Knippelugle. See første Part, Fig. 3, Pl. 38.

Knob (Knop) Knude. See første Part Pag. 66.

Knob (Vængdemaal). En Knob paa en Logline er 7 Favne. See Logline.

Knobet Die. See første Part Pag. 50.

Knobhjul. Saaledes kaldes et Raperthjul, naar det ikke er sammenlagt, men er af eet Stykke Træ.

Knæer. See Jernknæer og Trækknæer.

Knæbolt. See første Part, Fig. 4, Pl. 26.

Knægte. Opstaaende, firkantede Stykker Træ paa øverste Dæk, Standsen eller Bakkens. See Skjoldknægte og Stagknægte. Knægte til det løbende Gods have stedse deres Plads agtenfor Stormasten og undertiden ligeledes agtenfor Fokkemasten, hver Knægt har to eller tre Skiver, og gjør altsaa Nytte for ligesaa mange Fobbloffe, Overenden af Knægtene er dannet som et Hoved for Tilfastnings Skjold, nedenfor Hovederne er en Fangebjelke med Kofilnagler.

Knækalb. See Kalb.

Knæklet i Gillingen. See Gillingknæklet.

Knæklet. Kaldes det Sted, hvor Kjølens Underflade støder sammen med Forstevnens Forflade. See I, Fig. 1, Pl. 63 i første Part.

Knækspunds. Et Spunds hvis Sider ikke danne rette Linier paa deres hele Længde, men ere knækkede (brækkede) paa eet eller flere Steder; saadanne Spunds lægges som østest paa Marvsfjører.

Knæktouge, Knækstopper. Saaledes kaldes korte, gamle Louge, der paa forskellige Steder sættes paa et tykkere og bedre Loug, og som ved at springe (knække), det ene efter det andet, forekomme et voldsomt Ryt saavel i det tykke Loug som i den Gjenstand, hvortil det er gjort fast. Saaledes sættes Knæktouge paa Stoptougene, hvormed et Skib stoppes, naar det løber af Stabelen; Knæktougenes ene Ende gjøres fast om Tørnebedingen ved at gjøre et Krængestik om egen Part med Vindfler paa Lampen, deres anden Ende tages med eet eller to Rundslag agtenfor egen Part om Tør-

netouget; hvorefter Lampen lægges langs i Tougets Fouter og fastholdes med de fornødne Vindfler.

Knævært. Et krumt Træ, der er dannet af et Knæ ved at borthugge Rakkens.

Kobberbolte. Herved forstaaes almindelige Klinkebolte af Kobber, thi alle de andre Sorter Bolte leveres meget sjældent af Kobber, men oftere af Metal, naar Jern ikke kan være anvendeligt.

Kobberfast. Siges et Skib at være, naar det har Kobberbolte i Kjølen og Kjølsvinet, samt i den Part af Klædningen, som skal bedækkes af Kobberhuden.

Kobberhud. En Beklædning af Kobberplader udenpaa et Skibs Klædning.

Kobeen. See første Part, Fig. 11, Pl. 31.

Kobryg. Er et smalt Dæk i Siderne paa en Fregat eller et større Skib, den rækker fra Standsen til Bakkens og gaaer i jævn Flugt med disse Dæk. See M, Pl. 45 i første Part.

Kobryg. To eller flere Planker, der ere forenede ved Revler og Trin, og som lægges ud fra et Skib eller Fartøi for at kunde gaae til og fra Borde; en enkelt Planke kaldes en Landplanke og et enkelt Brædt et Landbrædt.

Kobrygsbjelker. Saaledes kaldes de korte Bjelker, der ligge tværskibs imellem Bjelkerne i Kullen, og hvortil Dækplanterne, der løbe langs i Kullen, ere spigrede. See første Part, I^o, Pl. 45.

Kofilnagler. Ere runde Nagler af Jern, Messing eller Træ, som tjene til at faste de løbende Guder om. Naglerne sidde derfor i Kofilnaglebænke indenbords, ligesom Bantene, eller om Masterne, saavel som i Fangebjelkerne. See første Part, h, Fig. 5, Pl. 50.

Kofilnaglebænke. Kaldes smalle Plankestykker, der sættes paa Kant paa Skibets Sider indenbords ligesom Masterne, og hvori Kofilnaglerne staae.

Koggers til Karduser. See første Part, Fig. 13, Pl. 31.

Kolbe paa en Flint. Den Deel af Flintestæftet, hvilken under Skydningen lægges imod Ansigtet og Skulderen. See første Part, C, Fig. 1, Pl. 25.

Kolbe. En almindelig Benævnelser paa en Cylinder, der enten bruges til at undersøge Geværlobenes Størrelse med, og kaldes en Caliberkolbe, til at undersøge Blykuglelabelonerne med i hvilket Tilfælde den kaldes en Skabelonkolbe, eller naar den sættes paa en Stang og kaldes da en Ansætterkolbe eller Biskerkolbe i hvilket sidste Tilfælde den overtrækkes med Lammeskind.

Kolbehals. See B, Fig. 1, Pl. 25.

Kongepompe. Saaledes kaldes Slagpomperne i de store Skibe.

Kongeslag. See første Part, Fig. 5, Pl. 61.

Kop. Paa et Bradspil er det Overenden af Bjornene, der ere givne en Dannelselse som et Hoved; det samme er Tilfældet med Skjoldknægtes og Pullyters Overender.

Kop. Paa Fangerør. See første Part, b, Fig. 9, Pl. 31.

Kop. Paa en Knippel er der en Kop paa hver Ende af Ræggen. See første Part, Fig. 3, Pl. 38.

Kop. Saaledes kaldes den hule, stoffelagtige Deel af en Navre eller andet Bor, hvori Spaanen tager Plads, naar Boret gaaer ind i Træet.

Kopbor. Kaldes de Bor, der ikke ere forsynede i Enden med en Skrue, der kan trække dem ind i Træet, naar de dreies rundt. Det er Kopbor, som bruges, naar der skal bores for Spiger, de sættes da i et Omflag; alle Navre kunne henregnes til Kopborene, thi det er kun i Størrelsen og i Maaden, hvorpaa de dreies rundt, at de adskille sig fra de mindre Bor.

Kordeler. See første Part, Fig. 11, Pl. 20.

Kortspeil. See første Part, Fig. 7, Pl. 16.

Kornkrud. See Krud.

Korporal. Saaledes kaldes Bøssesmeden i et Krigsskib.

Korporalsgods. Hertil hører fornemmeligen Korporalens Blasebælg, hans Bænk samt alle de Redskaber, der ere nødvendige for ham ved Udførelsen af hans Arbejde; i Korporalskisten gemmer han sit Redskab.

Kort Skjts. Hertil henregnes de Kanoner, hvis Ladning til enkelt Skarp er mindre end en Tredelede af Kuglens Vægt.

Kortsplidsning. See første Part, Fig. 1, Pl. 3.

Kortspryd. See Buglinespryd.

Kous. See første Part, Fig. 17, Pl. 26.

Kousering. Den har en ægdannet Figur, den smale Ende er rund som en Ring, og vandrer paa dette Sted i Diebolten, i den brede eller mere runde Ende er den som en Kous og bliver derved skiftet til at sættes i Surringsbolte.

Kovic. Et cirkelrunt Glas, fladt og blankt paa den ene Side, men mat, og toppet, næsten som en Halvfugle, paa den anden Side; det nedhugges i et Dæk for at bringe Lysning ned i et Kammer eller paa Banjen.

Krabben. En fremspringende Hage paa Forkanten af Nossen i en Flintelaas (See i, Fig. 2, Pl. 30 i første

Part); Enden af Slagshæderne trykker paa den, naar Hanen gaaer af.

Kradser, Grubefuger. See første Part, Fig. 1, Pl. 46.

Kradser til Flinten. See b, Fig. D, Pl. 25 i første Part. En lignende Kradser bruges ogsaa til Pistoler.

Kragejolle. Er et bredt, klinkbygget Seilfartoi, det er spidst til begge Ender, fører en Mast med et Sprydseil, samt en Jok og en Klyver.

Krahn, Kran. En mekanisk Indretning, der er bygget forskjellig efter det Brug, der skal gjøres af den. See Ankerkrahn, Ladekrahn, Mastekrahn, Saugkfjærkrahn.

Krahnankere. See Bougankere.

Krahnbjelke, Kranbjelke. See første Part, O, Fig. 1, Pl. 1.

Krahnbjelkepullert. En Pullert, som sættes paa Forsiden af Krahnbjelken og Trykkeren, hvortil den boltes, saavel som til Skibet; den havees kun paa de store Skibe, hvor Trykker og Krahnbjelke er af Træ. See i, Pl. 32 i første Part.

Krahnfang. See første Part, Fig. 4, Pl. 19.

Krands. Kaldes et kort, tykt Stykke Loug, hvis Ender ere sammensplidsede, saa at det danner en Ring. Saadanne Krandsse havees ofte paa Krigsskibenes Dæk, naar der havees Klarstib, hvor de da tjene til at stable Kugler indeni, og kaldes af den Aarsag Kuglekrandsse. Naar Bantene skal lægges paa Toppen af en Mast lægges der en Krands, ovenpaa Smertingen for at tjene til Underlag for Godset; dog ere Enderne paa denne Krands ikke stedse splidsede sammen, men forenede med Bindstær. Lignende Krandsse bruges ogsaa paa Understængerne; men havees der Hylstre til Bantene, splidses den enten eller dannes af en enkelt Kordeel.

Krandsse en Mast. Saaledes kaldes det, naar der skal flaaes paa en af de større Maste, for enten at sætte den ind, eller tage den ud af Skibet. Arbejdet eller Krandsningen bestaaer deri, at een eller to Krandsse, 2 à 3 Fod i Diameter, hvilke hver ere dannede af et Antal Rundslag af et tyndere Loug, derefter smertede og klædt med Plating, blive naiede paa bestemte Steder af Masten efter dens Længde for i disse Krandsse at hugge Hagerne fra Krahngiernes Underblokke.

Kraviller. Ere firkantede Stykker Træ (See v', l', s', l', Pl. 45 i første Part), der ligge langstibs med Enderne indhuggede i Dæksbjelkerne, og paa alle de Steder, hvor der skal nedlægges Rebber. 3 Alminde-

lighed nedlægges Kraviller langs med Livholtet og langs Overkanten af de midtskibs Skjærstokke (See Kravillerne E, Fig. 2, Pl. 63); Kravillernes Overflade ligger i Flugt med Overfladen af Dæksbjelkerne.

Kravilbygget. See første Part, Pag. 86, Fig. B, Pl. 35.

Krigen. Er et Træ paa et Skib eller Fartoi, hvorved Kjølen forenes med Forstevenen (See C, Fig. 1, Pl. 63 i første Part). Dette Træ kan enten være et Krumtømmer eller et Knæ, alt med Hensyn til Forstevenens Figur og Reising, thi det er en Selvsølge, at den ene Part af Krigen skal have Kjølens Forlighed og Egenstaber, og den anden Part Krigenes.

Krigsbrig. See første Part Pag. 119.

Krigsflaade. See Flaade.

Krigslast, Krigslast. Saaledes kaldes den Last, hvormed Kjølen og Krigen forenes; Lasten er som en Kjøllast. See første Part, Fig. 1, Pl. 63.

Krigsfartoi. Herved forstaaes de Brigger, Skonnerter, Slupper, Kanonbaade og mindre Fartoi, der paa Regjeringens Beføstning ere byggede og udrustede til Krig.

Krigsraket. See første Part Pag. 89.

Krigsskibe. Hertil høre Linieskibene, saavelsom de Fregatter, Barker og Corvetter, der have Krigsskibes Armatur, Reising og Taffelage.

Krigsskud. See første Part Pag. 103.

Krud. En Blanding af Salpeter, Træul og Svovl, hvilke Dele, naar de ere pulveriserede, tilberedes til Rager enten paa Stampemøller eller Balsemøller, og derefter fornes og sigtes, hvorved der fremkommer, efter Sigternes Fiinhed, Kanonkrud, grovt og fint Mustekrud. Krud har den Egenskab, at det ved Forbrændingen forarsager en Udvidelse af Luftarter i den Grad, at de kunne anvendes til at meddele Projectiler en vis Hastighed.

Krudhorn. See første Part, Fig. 6, Pl. 16.

Krudkasser. Ere firkantede, langagtige Kasser af Træ, hvori de fyldte Karduser have ombord i Krigsskibenes Karduskister, i den ene Ende have de en lille Dør, hvorigjennem Karduserne lægges ind og tages ud.

Krudladning. Herved forstaaes det Quantum Krud, som behøves for at give et Projectil den fornødne Hastighed, naar det udfydes. Krudladningens Vægt er forskjellig deels efter Hensigten, hvorfor Kanonen lades, deels efter Projectilets Vægt; derfor have Ladninger til Kanoners Afblæsning, til løse Skud, saavelsom til

enkelt og dobbelt Skarp; ligeledes til Carronader, som dog kun lades med enkelt Skarp. Til Houbitser, Falconetter, Flinter og Pistoler have Ladninger til løse Skud og enkelt Skarp, og til Morterer kun Ladninger til Afblæsning og enkelt Skarp.

Krudlanterne. Saaledes kaldes den Lanterne, som ved sit Skin oplyser Karduskisten.

Krudpram. En almindelig Lastepram over hvis midterste Part er bygget et tæt og stærkt Skuur med en Dør paa hver Ende; den bruges til Krudtransport.

Krudprøve. Krud bedømmes efter dets Udseende og Haardhed, saavel som efter dets Styrke. Hvad Krudets Styrke eller Force er betæffende, da bedømmes det ved Hjælp af Kugle- eller Dopp prøven. Kugleprøven bestaaer deri, at et cylindrisk Metalrør, der er stillet vertical paa sin Fod, og lades med en bestemt Quantitet Krud skal kaste en Jernkugle af en vis Vægt det fastsatte Antal Fod i Veiret, dersom Krudet skal kaldes godt; Dopp prøven, som blev foretaget paa lignende Maade, men hvortil, istedet for en Kugle, blev benyttet en dreiet Trædop, der var flad paa den Ende, som lagdes over Røret, er en ældre Maade at prøve Krud paa, og hvorved dets Styrke bestemtes efter den Høide Trædoppen kastedes, naar Ladningen tændtes. Ved Stangprøven forstaaes saavel Kugleprøven som Dopp prøven, fordi den Høide, hvortil saavel Kuglen som Dopp en kastes, observeres paa en Stang, der er inddeelt i Fod og opreist paa det Sted hvor Prøverne foretages.

Krudtragt. See første Part, Fig. 6, Pl. 31.

Krumme Mahle. Naar den Flade eller Linie, hvorefter en Mahl skal tages, ikke er retliniet, er det nødvendigt at Mahlene maa gives ikke som rette Linier, men med den Bugt som Linien eller Fladen har; saadanne Mahle kaldes derfor krumme Mahle.

Krumme Senter. See Langsenter.

Krumme Senteres Strækning. Er paa en Afslagning at fremstille de krumme Senter saaledes i Plan som om de ingen Bugt (intet Spring) havde i Sidetegningen.

Krumtømmer. Saaledes kan alle de ru Skibstømmer kaldes, der have nogen Bugt, Knæerne undtagne. See første Part Pag. 107. Krumtømmer kaldes ligeledes de krumme, færdighuggede Stykker Træ, der danne Skibets Klædning agter og for, hvor Bugten er saa stor, at Planer ikke kan benyttes.

Krydsbarduner. Saaledes kaldes de Barduner, der

tjene til Krydsstængernes Forstøtning. See **Bovenboventkryds-Barduner**, **Bovenkryds-Barduner** og **Krydsstænge-Barduner**.

Krydsbindsel. Er et Bindsel, der lægges paa to Parter **Toug**, men som kaldes et **Krydsbindsel**, fordi Linen eller det Gods, hvormed Rundslagene ere lagte, slutteligen tages imellem Parterne, hvorom Bindselet lægges, og krydses om de halve Rundslag saamange Gange, som er nødvendigt, og paa den Maade, som sees Fig. 9, Pl. 5 i første Part.

Krydsbraser. Staae med den ene Ende i Diebolte i Agterenden af Storeæselhoved, den anden Ende er viist igjennem en Blok paa Koffen af Krydsraaen, en Blok ved den faste Part, derfra ned igjennem Bjørnen, igjennem Veiviseren paa det agterste Hovedtoug, ned til Skibetsiden. See første Part, b^{VI}, Pl. 57. See **Braser**.

Krydsbuggaardinger. Den ene Ende af hver Buggaardning vises igjennem Kousen i Langhalsene og fastgjøres derefter i Løiarten i Seilets Underliig, deres anden Ende ledes hver igjennem sin Blok paa Dreierebet, Blokken paa Krandsen, Kousen paa Raffen, Veiviseren paa Svigtningen og til Dæks. See **Buggaardinger**.

Krydsbugliner. See f^{VI}, Pl. 57 i første Part. Buglinernes ene Ende vandrer med sin Kous paa Langsprydet, dens anden Ende er ledet igjennem Blokken paa Storeæselhoved, igjennem Veivisere i Svigtningen og paa et af de agterste Hovedtoug, ned til Skibets Side. See **Bugliner**.

Krydsbuk. Er samlet af tvende Rundholter eller Fyrretømmer, hvis Overender ere lagte i Kryds over hinanden og surrede sammen. En saadan Buk benyttes, naar Roget skal heises op, f. Ex. et Speil til et mindre Fartoi, eller naar en Mast enten skal tages ud eller sættes ind i et Fartoi uden Hjælp af Mastekrahn; Krydsbucken sættes da paa Bedingen eller Skibsdækket med Benene tværskibs, og Overenden eller Krydset, hvor Gierne ere naiede, forstøttes af Barduner langskibs.

Krydsdreiereb. I den ene Ende af hvert Dreiereb er indbundet en tosfivet Blok til Faldet, den anden Ende er ledet igjennem hver sin Blok paa Toppen af Krydsstangen, derfra viist ned og gjort fast med Dreierebsstik om Midten af Krydsraaen. See **Dreiereb**.

Krydsdreierebs-Fald. Der er et Fald i hvert Dreiereb, Overblokken staaer i den ene Ende af Dreierebet, og

den enkelte Underblok i Dækket; Løberen kommer fra Overblokken og farer til Dæks. See **Dreierebsfald**. **Krydssegods.** Herunder forståes de forskjellige Slags **Touge**, **Liner**, **Plattinger** og **Garn**, hvormed der gjøres **Krydsninger** enten om Bindser eller om **Tougværk**.

Krydse Nagler. See **Naglejern**.

Krydset. See **Ankerkrydset**. Krydset kaldes ligeledes den Deel af Svandskruen, som er nærmest udenfor Flinteløbet. See c, Fig. A, Pl. 25 i første Part.

Krydsetoug. See **Bulingen**.

Krydsgevoug. See første Part, g^{VI}, Pl. 57. Den faste Part af Givtouget staaer om Krydsraaen, udenfor Givtougsklokken, dets anden Ende er viist igjennem Blokken i Skjodbarmen, igjennem Blokken paa Raaen, ned til Skiltpadden paa Mesansmasten; mindre Skibe have kun enkelte Givtoug. See **Givtoug**.

Krydssegods. Herved forståes egentlig den hele Taffelage, som vedkommer **Krydsreisningen**, dog bemærker Ordet ogsaa ofte kun det løbende Gods til denne Reisning.

Krydsholt. See første Part, Fig. 7, 8, 9, 10, Pl. 60.

Krydshuffert-Galeasc. See **Huffert**.

Krydsklampe. See første Part Pag. 164, Fig. 6, Pl. 65.

Krydsmast. See **Mesansmast**.

Krydsmærsk. Mærset, som ligger paa Salingerne paa Mesanmasten. See **Mærsk**.

Krydsraa. See første Part, X^I, Pl. 57. Denne Raa heises paa Krydsstangen i sine Dreiereb og Løplenter, holdes til Stangen af en Rakke, og styres af tvende Braser; Krydsseilet er underflaaet denne Raa.

Krydsreisningen, Mesansreisningen. Indbefatter **Kryds-** eller **Mesansmasten** med sine Stænger, Ræer og sin Taffelage.

Krydsseil. See første Part, Y^I, Pl. 57. Seilet er underflaaet **Krydsraaen**, har to Skjoder, to Givtoug, to Bugliner og to Buggaardinger. See **Seil**.

Krydsfjoder. Den ene Ende af hvert Skjode staaer fast i Seilets Skjodbarm med en Tallierebsknob, den anden Ende ledes igjennem Skiltpadden paa Koffen af Bergineraaen, igjennem Blokken ved Midten af denne Raa, derfra til Dæks. See første Part, e^{VI}, Pl. 57. See **Skjoder**.

Krydsfrue. Kaldes den Skruer, som gaaer igjennem Svandskruens Blad og holder Løbet fast til Skæftet paa en Flint. See d, Fig. A, Pl. 25.

Krydsstang. See V^I, Pl. 57 i første Part. Denne Stang banner en Forlængning af Mesansmasten, den

- er viist op imellem Salingerne og igjennem Væselhovedet paa Masten; paa Overfladen af Langsalingerne hviler Sluttholtet, som bærer Stangen, der løvrigt er forstøttet af Bant, Barduner og Stag. See Stang.
- Krydstænge-Barduner.** See første Part, z^v, Pl. 57. De store Skibe have som oftest en Fastebardun og en Sidebardun paa hver Side af Krydstængen. Disse Barduner ligge med deres Dine paa Toppen af Stangen, og ansættes i Røsterne, Fastebardunerne med Jomfruer og Talliereb, Sidebardunerne med Tallier. See Stængebarduner.
- Krydstænge-Saling.** Ligger paa Krydstængens Top. See Stængesaling. See Fig. 3, Pl. 62 i første Part.
- Krydstænge-Stag.** See første Part, æ^v, Pl. 57. Dette er et enkelt Stag, der ligger med sit syede Die udenom Godsset paa Krydstængens Top, og ansættes ved at tage Lampen igjennem en Kous, som staaer i en Stroppe om Stormastens Væselhoved. See Stængestag.
- Krydstænge-Bant.** See første Part, y^v, Pl. 57. De ligge med deres Dine i samme Orden paa Toppen af Krydstængen som Bantene ligge paa Masterne. Paa de store Skibe have disse Bant Jomfruer i Lampen, og ansættes med Talliereb; paa de mindre Skibe have de Kouse og ansættes med Sytoug. See Stængesant.
- Krydstænge-Vindereb.** Hertil bruges en Jolle. See Stængvindereb.
- Krydstænge-Væselhoved.** See første Part, i^v, Pl. 57. Det ligger paa Toppen af Krydstængen; igjennem dets runde Hul farer Bovenkryds-Stængen. See Stængesæselhoved.
- Krydstoppen.** Den Deel af Mesansmasten, som er ovenfor Salingerne.
- Krydstoplenter.** See første Part, a^v, Pl. 57. Den ene Ende af hver Toplent har et Die, som smøges om Rokken af Raen, den anden Ende er viist igjennem Skildpadden i Krydstængesantet eller over Væselhovedet, farer derfra ned igjennem Bjørnen og til Dæks.
- Krykke.** Til Marshalls Rapert. See første Part, h, Fig. 1 og 3, Pl. 14. Krykke paa en Saug. See første Part, c, Fig. 1, Pl. 19, samt b og c, Fig. 4, Pl. 19.
- Krænge.** At krænge et Skib er at overhvide det ved Hjælp af Vandgier for at gjøre det reent under Vandet; Kjælen kommer da ikke ovenfor Vandet, ligesom Klæd-
- ningen heller ikke bliver calfatret. Naar et Skib skal eftersees i Vandgangen kan det franges ved at flytte forskellige svære Ting fra den ene til den anden Side af Dækket.
- Krængestik.** See første Part, Fig. 16, Pl. 65. Et saadant Stik kaldes ogsaa ofte en Hollænder.
- Krøbbelspil.** See første Part, Fig. 4, Pl. 50.
- Krøbbeltrappe.** See første Part, Fig. D, Pl. 24.
- Kuf.** Et Handelsfartøi af hollandsk Bygningsmaade. Det har omtrent samme Figur agter som for, er fladbundet og har Sværd paa Siderne. En Kuf har en Stormast med Stang, og en Mesansmast, og fører paa enhver af disse Masten et Gaffelseil, og paa Storreisningen et Bramseil og et Topseil, samt forud en Stagesok, Klyver og Jager.
- Kugler.** Kuglerne høre til Skarpet, og er det Projectiil, der egner sig bedst til at lade et Skydevaaben med, naar Skuddet, med Hensyn til et nøiagtigt Træf, skal kaldes godt. Kuglerne til Kanoner støbes i Staal eller Sandforme og benævnes efter deres Vægt; Kuglerne til Flinter og Pistoler støbes af Bly i Jern eller Metalforme, og benævnes efter det Antal, der gaaer til et Bund, saaledes som er anført i første Part Pag. 96.
- Kuglebane.** Herved forstaaes egentlig den krumme Linie, som Lyngdepunktet i en udfodt Kugle befriver paa sin Vej fra Skytsæts Munding til dens første Nedslag, dets høieste Punkt i denne Bane kaldes Toppunktet, og deler Banen i den opstigende og nedstigende Deel eller Green; Afstanden fra Skytsæts Munding til det Punkt, hvor Projectilet skærer Horzonten anden Gang, kaldes den horizontale Kastevide, Studvide, Distance eller Rækning.
- Kuglekammer, Globikammer.** See første Part, c d e, Fig. 6, Pl. 6.
- Kuglekiste.** Det eller de Rum i et Krigsskib, hvor Kanonkuglerne have deres Plads, hvilket sædvanligst er paa Siderne af Pompesudet, under Vanjerdækket.
- Kuglekrands.** See Krands.
- Kuglekrud.** Dette Ord betegner den Maade, hvorpaa Krudladningens Vægt til Kanoner angives i Forhold til Kuglens Vægt; $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ Kuglekrud vil altsaa sige, at Krudladningen veier $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ af Vægten, som den Kugle har, hvilken Ladningen, naar den antændes, skal uddrive af Løbet.
- Kuglens Rækning.** See Kuglebane.
- Kuglens Spillerum.** Den Forskiel, som er imellem

Kuglens og Løbets Diameter. Med Hensyn til Kanonkuglerne angives Spillerummet ved en Part af Kuglens Diameter, hvorimod hvad Flintes og Pistolkuglerne ere betræffende, da angives disses Spillerum ved Lødhed, altsaa i Vægt og ikke i Diameter.

Kugleprobe. See Krudprobe.

Kuglerammer. Ere Rammer eller Rækker, dannede af Træ eller Jern, for deri at lægge Kanonkugler. Disse Rammer opsættes deels paa Skibets Sider imellem Kanonportene, deels om de større og høiere Lugearme paa Batterierne.

Kugleskabelon. See første Part, Fig. A, Pl. 38. Til Blyflugter findes Skabeloner, der ere bestemte med Hensyn til Kuglernes Lødhed.

Kugletrækker. See første Part, Fig. 2, Pl. 25.

Kulen. Kulen er den Abning midtskibs, der adskiller Skandsen fra Bakkens paa Linieskibe og Fregatter; Kobryggerne M, Pl. 45, som forener Skandsen med Bakkens, løbe langs med Siderne af Skibet i Kulen.

Kuldseil. Igjennem disse bringes frisk Luft ned i Skibenes Lastrum. Et Kuldseil bestaaer af et langt cylindrisk Rør, der er syet af Seilbug og holdt i sin cylindriske Form ved Hjælp af Jernbaand foroven og en Træbund forneden. For at kunde fange Vinden er den øverste Deel af Kuldseilet forsynet med en firkantet

Abning paa Siden, og adskilt fra den nederste Deel saaledes, at den formedelst en Fløi kan dreie sig og vende Abningen imod Vindens Direction, Vinden erholder derved Leilighed til at fare ned igjennem Kuldseilet og ud igjennem Abningerne ved Bunden. Et Skib har i Almindelighed to eller tre Kuldseil, og disse ere saa lange, at naar de ere heiste saa høit op imellem Masterne eller Kuldseilsbukkene, at Overenden er et tilstrækkeligt Stykke ovenfor Skibets Reling eller Tag, Underenden da rækker ned i Nærheden af Skibets Bund. **Kuldseilsbukke.** Bukke som reises paa Dækket af et Skib, som ingen Master har, for ved Hjælp af dem at kunde heise Kuldseilene. See Buk.

Kuntplydsning, Dobbeltplydsning. See første Part, Fig. 1, Pl. 5.

Kuntvie. See første Part, Fig. 1, Pl. 5.

Kutter. En Kutter er et Fartoi, der kan være bygget og taklet til samme Brug som Sluppen, hvilket Fartoi den ogsaa ligner hvad Skroget er betræffende; men med Hensyn til Reisingen, da har Kutterens Mast noget Fald, ligesom den ogsaa er noget høiere i Forhold til Fartoiets Længde end Sluppernes Mast, hvis Stang da igjen synes at være saameget længer; iøvrigt fører en Kutter samme Seil som en Slup, dog har den sjældent Topseil.

L.

Laaringen. Den Deel af Skibets Sider agter, som er henimod Speilet og i Høide med Ransonholter og Vorp. At have en Seiler paa Laaringen vil sige, at den sees i Directionen ud over Laaringen. Sidesfartøierne kaldes ogsaa undertiden Laaringsfartøier.

Laarstykker. Saaledes kalder Skibbyggeren Sidesstykkerne paa en Trappe.

Laas. Til en Flint. See første Part Pl. 30; til en Kanon, Fig. 1, Pl. 16; i en Laas, g, Fig. 1, Pl. 15.

Laas paa et Rør. Er en Træklods, der indpåsses i Udrensningen for den øverste Rørhage saaledes, at naar Røret er hængt, Klodsen da kan skydes ind i Udrensningen og påsse med Enden op mod Rørhagen. Klodsen sættes fast med een eller to Slutbolte, og forhindrer, at Røret kan løstes af under Seiladsen.

Laasblif. Det Jernbeslag paa en Flintes eller Kanonlaas, hvortil Laasens forskjellige Dele ere befæstede.

See første Part, A, Fig. 1, Pl. 16, samt A, Fig. 1 og 2, Pl. 30.

Laaschylster. See første Part Pag. 91.

Laaseline. En Line, som bindes til Afstrækkeren paa en Rappulaas, og hvori der trækkes, naar Laasen skal gaae af.

Laaseplade. Er en Forhøining paa højeste Frise ovenpaa Carronader og Kanoner; paa Siden af Laasepladen skrues Laasen. See første Part, b, Fig. 1, Pl. 12, samt i, Fig. 1, Pl. 21.

Laase sammen. See Sammenlaasning.

Labsalve. Er at overstryge en Gjenstand med en flydende Substant, saasom Tjære, Steenkulstjære, en kogt Blanding af Linolie og tyk Terpentin, &c., naar denne Overstrygning skeer med en Tjærefost og ikke med en Pensel.

Ladebom, Ladebuk. Kaldes et Rundholt eller andet

Stykke Træ, som sættes paa Enden i en opreist Stilling paa Dækket saaledes, at den med Overenden, som holdes af et Topreb, viser ud over Storlugen, og bliver derved stiftet til med de Tallier eller Gier, som hænge ned fra den, at tage Ladningsgodset ind i eller ud af Skibet.

Lade et Ildvaaben. En Kanon lades ved at indføre Kardusen, Skarpet og Forladningen i Løbet, ansætte Ladningen paa behørig Maade, og naar Kardusen er boret op, da at forsyne Fænghullet med det fornødne Fængsrør, eller om der bruges Laas, da med Fængsrud paa Panden eller med et Percussions Fængsrør. Flinten og Pistolen lades ved at aabne Patronen, hælde Krudet ned i Løbet, dernæst at nedføre og ansætte Kuglen ovenpaa Krudet og derefter forsyne Laasepanden med Fængsrud, eller dersom det er en Percussionslaas, da at sætte en Knaldhætte paa Pistonen. En Morteer lades ved at hælde Krudladningen igjennem en Krudtragt ned i Kjedfelen, og naar Bombens Brandrør er aabnet og Lubderne udpillede, da at lægge Projectilet ned i sit Leie ovenpaa Krudladningen, og derefter forsyne Fænghullet med et Fængsrør.

Lade et Skib løbe af Stabelen. See første Part Pag. 133.

Ladegaffel. En stærk Gaffel, der viser ud fra en af Skibets Master hen over Lastlugen, den holdes paa sin Høide af tvende Borghæder, men kan dreies saaledes til Siderne, at den er stiftet til, i Forbindelse med Ladetakklet, som hænger ned fra den, at benyttes af Mandskabet ved Lastens Ind- og Udtagning.

Ladeport, Lastport. En Port agter og for, nede ved Vandet, paa de Goffardistibe, som fare med Trælast; igjennem disse Porte indtages og udtages de Træer, Planker og Bjelker, hvormed et saadant Skib er ladet.

Laderebskab. See første Part Pag. 51.

Ladestjoffel. See første Part, Fig. 12, Pl. 6.

Ladestok. See første Part, Fig. D, Pl. 25.

Ladestoksfjæder. Er en Fjæder, hvis ene Ende er besæftet til Flinteløbet (See h, Fig. A, Pl. 25), og som ved sin Spændekraft holder Ladestokken i Skæftet.

Ladetakklet. Kan enten være en Gie, en Tallie eller anden mekanisk Forbindelse af Toug eller Kjæde og Skive, der enten er ophængt paa en Ladebom eller Ladegaffel for dermed at ind- eller udtage et Skibs Ladning.

Lammefjerdingblok. Et Ravn, som undertiden gives Stængevindereblokkene v, Pl. 27 i første Part.

Landet eller Landingen. See Distancen ah, Fig. D, Pl. 35 i første Part.

Landbræt. See Kobrhg.

Landgier. Saaledes kaldes de Gier, hvormed et Skib franges eller overhives, naar det skal fjølhaltes eller gjøres reent under Vandet; Overblokkene til disse Gier ere deels naiede paa Toppen af Masterne, deels ved Overenden af Straastøtterne, hvorimod Underblokkene ere naiede i Land, hvorhen Løberne ogsaa ere viste igjennem deres Fodblokke, og til Spils. See om Kjølhaling Pag. 7 i første Part.

Landplanke. See Kobrhg.

Lang imellem Perpendicularierne i øverste Vandlinie. Saaledes angives Længden af et Skib, som Hoveddimension betragtet, og da de nævnte Perpendicularier ere reiste der, hvor øverste Vandlinie skjærer Spundingens Inderkant i For- og Agterstevnen, saa er Skibets Længde, forsaavidt som Spundingenslinierne svare til deres Navn, angivet paa Lommerets Overkant. Hvad derimod Korfartstærnes Længde er betragtede, da angives deres Længde, som Hoveddimension betragtet, steds ved Længden over Stevnene paa det Sted, hvor Gæstingens forlængede Træk skjærer For- og Agterstevnens Yderkant; begge Perpendicularierne ere derfor reiste igjennem disse Overfjæringspunkter.

Langhals. Saaledes kaldes et enkelt, kort Toug, i hvis ene Ende er indsplidset en Kous; naar de bruges til Buggaardingerne er deres ene Ende stiftet i den midterste Buggaardingsløstert saaledes, at hver Buggaardning kan vises igjennem sin Kous, og derefter gjøres fast i den nærmeste Løiert.

Langhalsstroppe. Lange Stroppe i hvis ene Bugt er indbundet en Blok, og hvis anden Bugt enten er dannet som et Die, eller har en Kous; af Stroppens øvrige Længde er dannet en Still eller Hals, som har givet Anledning til Navnet. Saadanne Blokke bruges til Fodblokke til Mærsefald, samt til Klofald. See s, Pl. 39 i første Part.

Langrebber. Tre runde Stænger af Jern, der sættes imellem Dæksbjelkerne langssids ved Spillet, for paa dem at kunde lægge Bindebommene; ofte haves ogsaa saadanne Langrebber imellem Dæksbjelkerne, over Kanonerne, til Laderebskabet. Langrebber i Bunden af et Fartoi ere lange, brede Strimler Træ, der ligge

langskibs over Bundstokkene, hvortil de holdes med Kramper og Slutholter (See o, Fig. 1, Pl. 35 i første Part); Langrebberne forhindre at Noget kan komme ned imellem Bundstokkene og ved sin Vægt muligen løsne Klædningen udenbords.

Langrem. Saaledes kaldes det forreste Hovedtoug til hver Mast. Er Hovedtougernes Antal ulige, da udgjør Langremmen det enkelte Hovedtoug og gives et splidsset Die, som lægges om Toppen af Masten, den styrbords Langrem først og derefter den bagbords.

Langsaling. See Fig. 2 og 3, Pl. 62 i første Part.

Langsavg. See første Part, Fig. 1, Pl. 19.

Langsenter. Ere lange, firkantede Stokke af Fyrretræ, der trækkes udvendig, tværs over et Skibs faste Spanter, naar disse ere reiste paa Rjolen og stillede efter Faldet og Midten. Men paa de Steder af Bygningen agter og for, hvor Fyrresenterne ikke kunne bæres i saa stor en Bugt, hugges Senter af Egetræ efter den Figur, som disse have paa Bygningens Afslagning i Plan, og disse saaledes huggede Senter kaldes „krumme Senter.“ Langsenterne ere nødvendige deels for at holde Spanterne paa deres bestemte Afstand fra hinanden, deels for ved Hjælp af dem at erholde de nødvendige Bestemmelser for Figuren af Fyldepanterne; de inddeles i Over- og Underskibets Langsenter, og trækkes med Overkanten efter Punkterne for de oblique Senter og Overskibets forskjellige Spring. Skjærgangssenten er en af Overskibets Langsenter, og trækkes med sin Overkant enten efter Punkterne for første Barkholts Spring eller efter Dækkets Spring, dersom dette ligger nærmere den Rang Væger, der skal opsættes først.

Langsplidsning. See første Part, Fig. 2, Pl. 3.

Langspryd. See Buglinespryd.

Langt Skyt. Kaldes de Kanoner, hvis Krudladning til enkelt Skarp er $\frac{1}{3}$ af Kuglens Vægt, eller derover.

Lanterner. Hermed forstaaes de Lanterner, som have ombord i et Skib, og som i Almindelighed benævnes efter Stedet, hvor de bruges, der have saaledes: Banjerlanterner, Batteri- eller Skytlanterner, Campagne-lanterner, Faldereblanterner, Krudlanterner, Mærse-lanterner, Signallanterner, samt Lobelanterner, hvortil Blindlygten kan henregnes.

Lanternearme, Lanterneceptere. Ere af Jern og bruges til at hange Lanterneerne imellem, eller til at sætte dem paa, efter den Maade, som passer bedst med Hensigten.

Last. Hollandsk Last, Hagelast, Platlast. See første Part Pag. 35.

Laste. At laste er at forene Enden af det ene Træ med Enden af det andet ved Hjælp af en Last.

Lastebolte. Kaldes de Bolte, som sættes igjennem en Last, for at holde de sammenlastede Stykker til hinanden.

Lastbaand. See første Part, Fig. 3, Pl. 33.

Lastdrager. Saaledes kan vel ethvert Coffardiskib kaldes, som farer med Last fra et Sted til et andet; men ved Ordet „Lastdrager“ bør dog især forstaaes saadanne Skibe og Fartøier, der ikke fare paa den private Handels Vegne, men kun for at hente kjøbte Materialier til Brug paa Værfter og andre Steder.

Lastluger. Saaledes kaldes de Luger i et Coffardiskibs Dæk, hvorigjennem et Skibs Ladning eller Last nedføres eller opheises, og fra denne Side betragtet er saavel Storlugen som Forlugen og Agterlugen Lastluger; men paa Krigsskibene forstaaes ved Lastluger de Luger der ere i Banjerdækket i Borde, over Stor- og Forlasten.

Lastport. See Ladeport.

Lastpramme, Lastepramme. Pramme enten med firkantede eller spidse Enden, og hvori føres Baglast, Kjøbmandsgods eller andre Ting til og fra Skibene.

Latinseil. Trekantede Seil, der ere underflaaede en Rue eller Raa, der er længere end Masten, hvorpaa den heises; saadanne Seil føres af forskjellige Fartøier i Middelhavet. Undertiden forstaaes ved Latinseil alle de Stagsseil, Sprydseil og Bomseil, som et Skib eller Fartøi fører, hvorfor ogsaa de Fartøier, som Jagter, Kuttere og mindre Skonnerter, der kun føre saadanne Seil, undertiden kaldes Latinseilere.

Ledekous, Lankekous. See første Part, Fig. 11, Pl. 34.

Leider, Leiter. En Leider er et Toug, henhørende til et Skibs Takkelage, hvorpaa Noget kan vandre op og ned. Paa de Skibe, som have Mellemstagsseil, og hvor altsaa disse Seils Standere ikke kunne gaae fra den ene Top til den anden, der staae saadanne Leidere langs de faste Stængers Bagkant, for at den nedad-gaaende Part af Standeren kan vandre der paa med Kousen, som den har i sin Forende. Ved Ordet Leider forstaaes ogsaa en Stige. See Stormleider og Bantleider.

Leiet. Saaledes kaldes den inderste Deel af Kjedfelen, som støder til Kammeret i en Morteer, eller Stedet i Kasteskyltset, hvor Projectilet ligger.

Lemmegatter. Vandlobsaabninger. Ere Aabninger

der gjøres i Kjølvinsklodserne, hvor disse have, i Mastsporene og flere Steder, for at Vandet i Lasten kan have fri Fart saavel fra den ene til den anden Side af Skibet, som agter- og forfra til Pomperne. See første Part, Fig. 3, Pag. 68, samt d, Fig. 2, Pl. 33.

Lempe. Betyder at flytte forskjellige Dele af Skibets Ladning, eller ogsaa af Baglasten, enten fra den ene til den anden Side af Skibet, undertiden for at frænge det, eller ogsaa for at bringe det til at ligge paa ret Kjøl, dersom det har Slagside; ofte lempes fra agter til for, eller omvendt, naar der skal forsøges enten at seile paa en anden Styrlastighed, eller Skibet skal bringes tilbage igjen til den Styrlastighed, som oprindeligt var bestemt for det.

Lempejern. Et Antal Baglastjern, som have liggende i et Rum, (undertiden kaldet en Lempejelder) agterud i Lasten paa et Krigsskib, hvilke Jern, naar saameget af Provianten er fortæret at Skibet løfter sig med Forenden, flyttes (lempes) forefter, for at bringe Skibet tilbage til sin oprindelige Styrlastighed.

Lendselemme, Lendseporte. Ere Lemme eller Porte, som sættes udvendig fra for Kabytvinduerne, for at Søen ikke skal slaae dem ind, naar Skibet lendser, og altsaa har Sø og Storm ret agterind.

Letsfregat. See Corvet.

Let Skibs. See første Part Pag. 47.

Lette Vandlinie. Saaledes kaldes den Vandlinie, som et Krigsskib ligger paa, naar det er færdigbygget, men uden at være armeret, tallet eller equiperet.

Levang. See Løibom.

Levang. Saaledes kaldes Sømanden en almindelig Gulvskruppe.

Levende Krud. Saaledes kaldes fuldkommen tørt Krud, der ikke er klumpet, men hvis Korn ere usammenhængende.

Lichtlensere, Brændere. Høre til Lændeammunition og forfærdiges paa Laboratoriet. De bestaa af Papirtør, der ere fyldte med en Sats, som brænder 4 à 6 Minuter; de bruges paa Kystbatterierne til Kanonernes Paabrænding i vaadt og fugtigt Veir.

Lidse. At lidse er at forene tvende Seil, eller et Seil og en Mast eller Gaffel til hinanden ved Hjælp af en Line (Lidsefine), ved at stifte Linen, dersom det er tvende Seil der skal lides, igjennem Huller (Lidsehuller), der ere syede i de to Kanter, der skal lides sammen, saaledes som Tilfældet er, naar en Bonnet

skal lides til et Seil. Skal en Mesan lides til en Mast, da tages Lidsefinen igjennem det første Hul i Seilets Mast- eller Lidselig, derefter gjøres et Slag om Masten og tilbage igjen igjennem det samme Hul, og saa fremdeles ved hvert Hul; men for at Lidseingen bedre kan glide op og ned paa Masten, især paa de Fartøier, hvor Gaffelen skal fires ned, naar Seilet bjergeres, stiftes Kloder (Lidsekloder) paa Lidsefinen, hvergang den tages om Masten, saaledes som sees k', Pl. 39 i første Part.

Lidseklode. See Fig. 8, Pl. 49 i første Part.

Lidselig. Det Ligg paa en Mesan eller et andet Seil, hvori Lidsehullerne ere syede.

Lidsefine, Lidsetoug. Den Line eller det Toug, hvormed et Seil lides.

Ligge paa lige Dybgaaende, Ligge styrlastig, Ligge paa Hælen, Ligge paa Næsen. Et Skib ligger paa lige Dybgaaende, naar Distancen fra Vandlinien til Kjølens Underkant er ligestor agter og for; er Skibets Dybgaaende større agter end for, siger man, at Skibet ligger styrlastig, men er denne Styrlastighed større end efter Bestemmelsen, ligger Skibet paa Hælen, hvorimod Skibet, dersom det har mindre Styrlastighed end det skal have, og især, dersom det stikker dybere for end agter, ligger paa Næsen.

Ligge paa ret Kjøl. Dette siges om et Skib, som efter at have været krænget eller kjølhalet, igjen er bleven befriet fra Landgierne og Grundtougene, og ligger saaledes opreist, at Masterne staae lodrette, naar Skibet sees agter- eller forfra.

Liggende Rnæ. See Horizontalt Rnæ.

Liggere. See første Part, A, Fig. 2, Pl. 29.

Ligline, Ligtrosse. See første Part Pag. 41.

Ligter. En Prambygning med Dæk og Spil. Den har een Mast og til den er forenet ved et Topreeb en Ladebom, hvis Underende staaer paa Dækket og hvis Overende har Gier eller Tallier, hvormed et Skibs Ladning eller andre svære Ting enten kan indsættes eller udtages af Skibet.

Ligg. See første Part Pag. 41. See Gaffelliig, Mastelliig, Staaende Ligg, Standerliig, Sideligg og Underliig.

Linegarn. Saaledes kaldes de Garn, hvorefter der staaes Liner, de ere finere og af bedre Hamp end Kabelgarnet.

Linegods. See første Part Pag. 45, Fig. 7.

Linekulle. See første Part, Fig. 11, Pl. 61.

Linie for Senterne's Anlæg. Herved forstaaes den Linie, som fremkommer paa Afslagningen ved Overskæringen af den udenbords Klædnings Inderflade og Stevne's Sideflade. Denne Linie opsettes paa Agter- og Forstevnen og efter den stilles og fastsættes Inderfladen af Langsenterne og de krumme Senter, naar disse trækkes paa Bygningen.

Linieskib, Rangskib. Saaledes kaldes ethvert stort Krigsskib, som har to eller tre Batterier, foruden Skandse og Bak, og som har en saadan Styrke i Armatur og Bemanding, og saadanne Egenstaber i Seiladsen, at det er skiftet saavel til at seile i Linie som til at sægte i Linie, og at række ligesaa langt med sit Skjots som de andre Skibe i samme Flaade.

Lisbjælker. Disse Bjælker have deres Navn deraf, at de ere udkjælede med Platter og Staffer. Der haves Lisbjælker i Speilet og Lisbjælker i Kulen. Lisbjælkerne i Speilet (See G og H, Fig. 1, Pl. 10) gaae tværs over Speilet og Sidegallerierne, de ere indhuggede over og boltede til Gillingstræerne og Sidebuerne og bidrage derved til Speilets Sammenhold tværskibs. Lisbjælkerne i Kulen, hvilke begrænde dennes For- og Agterende, bestaae af den forreste Skandsebjælle og den agterste Baksebjælle, men kaldes kun med dette Navn, fordi de som oftest paa Kulens Brede have et Paalæg, der er udkjælet paa forskjellig Maade.

Livholtet. Er en Rang tykke Planker (See første Part d", y" og d"', Pl. 45 i første Part), der ligger med Kanten tæt til Vaterbordet og er nedskaaet saavel i som over Dæksbjælkerne. Livholtets Overflade er lige med Dæksplankernes, dets Brede aftager agter- og for- efter, og det ender med en halv Geer paa en af de agterste og forreste Dæksbjælker. See Livholtet B, Fig. 2, Pl. 63 i første Part.

Livholtboltene. Saaledes kaldes Boltene e, Fig. 2, Pl. 63 i første Part, de sættes udvendig fra igjennem Klædningen udenbords, Spanterne, Vaterbordet, Livholtet og Kravillerne indenfor dette, paa hvilke de klinkes; Livholtboltene danne en vigtig Forbinding med Hensyn til Skibssidernes Forening med Dækket.

Lod. Et Lod i Forening med en Line udgjør et Redskab, der bruges saavel af Sømanden som af Haandværkeren. Det Lod som Sømanden bruger har nærmest Skikkelse som et langagtigt, ottekantet, affortet Prisma, i dets Overende er et Hul til en Stroppe, hvori Lodlinen gjøres fast, og i dets Underende er boret et Hul, som

er udfyldt med Talg. Naar Loddet fastes (hives) og har naaet Bunden, sætter sig almindeligt noget i Talgen af de Bestanddele, som findes paa Bunden, hvad enten dette nu er Leer, Sand, Slif, Muslinger eller Grønt, og som følger med, naar Loddet hales op, ligesom der da kun vil vise sig Indtryk i Talgen, dersom Bunden bestaaer af Klipper eller andre Stene. Paa et Skib haves i Almindelighed 3 Lodder af forskjellig Vægt, nemlig: Haandsloddet, Mellemloddet og Dybsloddet, som er det sværeste og bruges der, hvor der er længst til Bunden. De Lodder som Haandværkerne bruge ere i Almindelighed pæredannede, og have i Midten en Staalarel i hvis Overende er et Hul til Lodlinen og hvis Underende taber sig i en Spids. Disse Lodder have en forskjellig Størrelse og bruges i Forening med en Lodlinie til at hænge i et Vatterpas, naar et Træ eller en anden Gjenstand skal gives en horisontal Beliggenhed, eller det hænges i et Lodbræt for at bruges, naar Noget skal stilles lodret; Loddet og Linen bruges ogsaa uden Vatterpas og Lodbræt, f. Ex. ved Spantesamlingen, naar et Spants Naab skal stilles lodret over den aftrabede Figur, eller naar Spanterne ere reiste og deres Midte skal stilles lodret over Midten af Kjølen, til hvilket Brug Skibbyggeren benytter de sværeste Lodder, som kaldes Spantelodder.

Lodbræt. Er et smalt Bræt af forskjellig Længde, men af ligestor Brede i begge Ender og med en Middellinie paa hver Side. Fra Overenden af denne Middellinie nedhænges et Lod i en Line, og ved at sætte Brættets Kant mod f. Ex. et Træ, kan dette stilles lodret ved at jages frem eller tilbage til Lodlinen falder sammen med Middellinien paa Lodbrættet.

Lodde et Træ af. Dette Arbejde udføres af Skibbyggeren ved at flaae Linierne, hvorefter Træets Sider skal afrettes, saaledes, at Linierne i Enderne blive lodrette og Linierne paa Siderne i Straag med disse, saa at Sidefladerne, naar de ere tilhuggede, udgjøre tvende rette, parallelle-Flader.

Loddeballie. Et af Lister balliedannet Kar med Aabninger i Bunden, i denne Ballie opfylder Sømanden Lodlinen, for at den kan være klar, naar den atter skal bruges.

Loddeblok. En lille Kasteblok, som ophænges i Bantet, for at faste Dybsloddets Line deri, naar dette Lod skal hales ind.

Loddemaskine. Er en lille, vandtæt Pose, der fyldes

med Luft, og ved en Messingflemme sættes paa Lodslinen noget længer ned end den Dybde, man antager der er, hvor man vil lodde; naar Loddet fastes, og Posen kommer til Vandets Overflade, vil den ikke gaae med ned, men slire langs op ad Linen og blive siddende paa den, naar Loddet har naaet Bunden, og saaledes vise Vandets lodrette Dybde.

Lodliner. De Lodliner som bruges paa Skibene til at lodde med have forskjellig Tykkelse og Længde efter det Lod, hvortil Linen er forenet. Lodlinerne ere fra den Ende, som stikkes paa Loddet, afmaalte i Favne: saaledes er Linen til Dybsloddet mærket med 2 Knuder ved de første 20 Favne, med 3 Knuder ved 30 Favne o. s. f., de mellemliggende 25, 35, &c. Favne ere mærkede med een Knude. Til Haandloddet, der bruges paa lavere Bande, og hvor det altsaa er nødvendigt at have en nøiere Kundskab om Dybden, er Lodlinen mærket paa ovennævnte Maade ved hver Favne. Lodlinerne som Skibbyggerne bruge have vel ogsaa Forskelighed i Forhold til det Lods Vægt, der hænges i dem, dog bruges oftest den almindelige Kridtsnor til de mindre Lodder, hvorimod der til Spantelodderne bruges en Fiskerline.

Lodmahl. Saaledes kaldes den Mahl, som tages imod en Lodline, eller som sættes ved at stille Sveiens Skafte efter Kanten af et Lodbræt eller efter en Line i hvis Ende hænger et Lod.

Lodskud. Sømanden siger, at han har faaet Lodskud hver Gang han ved at hve Loddet kan komme til Kundskab om Dybden og Havbundens Bestaenhed.

Logballie. Et lille rundt eller fleresidet Kar af Rister, hvori Loglinen opshydes; naar den er brugt, dog benyttes ogsaa hertil en Logrulle.

Logbræt. En Tavle, hvorpaa hver Time daglig, saa længe Reisen varer, opskrives saavel den styrede som beholdne Cours, Vindens Direction og hvad Ruling det er, den til forskjellige Tider loggede Fart, de havde Lodskud, hvilke Seil Skibet fører, saavel som hvad andet mærkeligt der foregaaer enten med Barometret eller Strømmen; dette indføres tilsammen i Logbogen eller Skibsjournalen ved Slutningen af hvert Stmaal.

Logshynder. Bestaaer af en Fjerdedeel eller Sjettedeel af en Cirkelflade, gjort af 5 à 6" tykt Egetræ og til en Radins af 5 à 6", Buen er beklædt med saa meget Bly, at Shynderen netop kan flyde i en opreist Stilling, naar den lægges i Vand; i Shynderens Cent-

rum, saavel som i dens Hjørner ved Buen, er gjort Hul til Loglinen.

Logge. At logge er at udmaale et Skibs Fart, naar det seiler, ved Hjælp af et Loggeapparat, hvilket bestaaer af en Logshynder, en Logline paa en Logrulle, samt et Sanduhr. Loglinens ene Ende staaer i Forbindelse med Logshynderens Hjørner ved en tregrenet Hanesfod, dog er den Green, der staaer i Shynderens Centrum eller Spids, kun sat fast med en lille Pind; Linen er afmaalt i Favne, 7 Favne kaldes en Knob, dog skeer denne Afmaalning ikke fra Logshynderen eller Enden af Loglinen, men der afmaales først omtrent en Skibslængde hen, hvilken Længde kaldes Forløberen og hvis Ende tilkjendegives ved at sætte en Haardugs Lap fast paa Loglinen; fra dette Sted opmaales og afmærkes Knobene, den første Knobs Sted tilkjendegives paa Loglinen ved et Linemærke med een Knude, den anden Knob ved et Mærke med to Knuder o. s. f., naar Loglinen saaledes er opmaalt ruller den op paa en Logrulle. Naar der skal logges fastes Logshynderen ud, Forløberen løber ud først, og naar Lappen kommer til Haffebrættet, vendes Logglasfset, og Loglinen vedbliver da at løbe ud indtil Glasfset er udløbet, da Linen stoppes for at der kan sees, hvormange Knob Skibet har løbet. For at kunde hale Loglinen ind med mere Lethed er det, at den øverste Green er sat fast med en Pind, thi ved at give et Ryk i Loglinen gaaer Pinden ud, hvorved Shynderen vender sig paa Gladen, og har altsaa kun liden Modstand i Vandet, naar den hales ind.

Logglas. Et almindeligt Sanduhr, der løber ud enten i 28 eller 14 Secunder, det Glas paa 28 Secunder bruges, naar Skibet har ringe Fart, seiler det derimod hurtigt bruges det paa 14 Secunder, men da maa Antallet af de loggede Knobe og Favne tages dobbelt.

Logline. Denne Line er gjort fast til Logshynderen med en tregrenet Hanesfod (See Logge), og den Maade at afmaale den i Knob grunder sig paa det Antal af 28 Secunder, hvori Logglasfset udløber, saa at der er samme Forhold imellem dette Antal Secunder og en Vægt à 4 Timer, som der er imellem en Knob à 7 Favne og en Mil.

Logrulle. Denne bestaaer af tvende runde Brækker, der holdes paa en hvis Afstand fra hinanden af et Antal runde Stokke, der gaae med Enderne ind i dem. Brækkerne eller Rullen vandrer paa en Axel, der har et Haandtag i den ene og en Spids i den anden Ende;

paa Logrullen vindes Loglinen op, naar den har været brugt.

Lording. Firegarns Skibsmandsgarn kaldes ogsaa med dette Navn.

Lorge. Er en lille sexkantet Prambygning med lodrette Sider og eens Figur i begge Enden, den bruges som Færge og hales i en Vaterline frem og tilbage.

Løsfetakkell. Det samme som Ladetakkell.

Ludder. See første Part Pag. 71.

Luftporte. Herved forstaaes i Almindelighed runde, coniske Abninger af omtrent 6" Diameter, hvilke ere udborede igjennem Siderne paa Krigsskibene saavel i alle Officeerkamrene, som paa forskellige Steder paa Banjen. Til at lukke disse Porte med havens tykke Glas, indfatte i Metalindfatninger (Patentglas), som indskydes deri saaledes, at Glasfene gaar i Flugt med Klædningen udvendig; ved Hjælp af en Skrueindretning kunne de presses fast, saa at de ere vandtætte naar Skibet seiler, ligesom de ogsaa med samme Indretning igjen kunne skrues løs.

Lufstrange. Kaldes de Steder paa et Skib, hvor en Rang af dets Klædning eller Dæk er borttaget for at give fri Luft ind i Skibet og imellem Spanterne. Lufstrange findes i Lasten paa alle Skibe (See m, Pl. 45 i første Part) og i disse Rønger nedlægges, naar Skibet skal equiperes, korte Fyrreplanter med en Ring i hver Ende, hvilke kaldes Luftplanter; men de større Skibe have ligeledes en Lufstrang i Borde paa underste Dæk og en Lufstrang indenbords i Nærheden af Standsdækket, samt en Lufstrang udenbords nedensfor Barkholtet; disse Rønger lukkes med fast Klædning, naar Skibet skal armeres, hvilken dog igjen strax bør udtages, naar Skibet er aflagt og oplagt.

Luger. (Lugeaabninger) Ere firkanterede Abninger i Skibenes Dæk. Nogle af disse Luger ere nødvendige for at bringe Lysning ned i Skibets forskellige Rum og kaldes derfor Lysningsluger, andre tjene til derigjennem at nedføre forskellige Ting i Lasten og kaldes derfor Lastluger, og atter i andre staae Trapper for Officererne og Mandskabet, naar de ville gaae fra det ene Dæk til det andet, og disse kaldes Nedgangs-luger; dog bruges nogle af Lugerne til flere end een Ting, saasom: Storlugen, Forlugen og Agterlugen.

Luger. (Lugedækfler) Kaldes det Dækfler, der lægges paa Lugearmene, som omgive Lugerne i Dækfler, og som tjener til Luffelse over Lugeaabningerne.

Lugejern. Ere flade Jernstænger, der stikkes tværs over Dækslugerne igjennem de derværende Kræmper og Dækner; Lugejernene sættes kun over, naar Lasten skal forsegles.

Lugearme. Ere Plankestykker, hvis Høide og Tykkelse retter sig efter Lugerens og Skibets Størrelse, og som sættes paa Kant omkring Lugeaabningerne i Skibets Dæk for at Bænd og andre Ting ikke saa let skal komme ned igjennem dem. See Karmene omkring Lugerne paa Fig. 1 og 2, Pl. 63 i første Part.

Lugesceptere. Staae med deres Underender i Hylstre paa Ydersiden af Lugearmene ved Hjørnerne af Storlugen, Forlugen og Agterlugen, de have Lighed med Falderebscepterne, men ere af Jern; ved deres Overender ere Jernstænger, fra det ene til det andet Scepter, for at ingen af Mandskabet ved Overhalinger under Seiladsen skal falde ned igjennem Lugeaabningen.

Lugger. Et til hurtig Seilads bygget Krigsfartøi, der bruges som Pakets eller Avisfartøi i en Flaade. De mindre Luggere ere kun armerede med Houbitser, de større have som oftest nogle korte Kanoner; men alle Luggerne have 2 Master med Stænger paa Bagkanten, paa hver Mast have de et Raaseil (Luggerseil), hvis Fald staaer paa $\frac{1}{2}$ fra Raasens Luv Rokke, ligeledes have de en Pappegøiemast med et Pappegøieseil, en lang Udlægger, samt et Stagsseil, en Klyver og undertiden en Jager.

Luffet Blok. Dette Slags Tællieblokke ere dannede saaledes, at Tælliebøveren og Skivgattet ikke sees i Blokkens Kanter, der kan altsaa ingen løbende Ende komme i Bekneb i Skivgattet; saadanne Blokke bruges til Mærsegivtøugs-Blokke.

Lunte. See første Part Pag. 90. Lunte bør, naar den er god, brænde stadigt og give en hurtig og sikker Antændelse, den bør derfor være fri for Skæver, have en fast og spids Glød, der er uden Afse.

Lunteballier. Ere runde Kar i Form af Ballier uden Dren. De bruges paa Batterierne, naar der findes brændende Lunter, som ikke ere i Hylstre, Ballierne ere beklædte indvendig med Blik, have noget Sand paa Bunden og en Jernrist foroven, hvori de brændende Lunter stikkes.

Luntehylster. Naar Luntene bruges ved Kanoner bevares den i et Hylster af Læder (Luntehylster), det er deelt i tvende Dele, hvoraf den Deel i hvilken Branden af Luntene hænger ned, er foret med Blik og

forsynet med nogle Smaahuller, for at Branden ikke skal sluffes.

Luntestok. See første Part, Fig. 7, Pl. 36.

Luntevager. Er et lille Træhuus, foret indvendig med Blik, og givet Plads i Nærheden af Kabyssen; i Luntevageren hænger den brændende Lunte, som daglig have under en Skidsdragts Opsigt ombord i et Krigsskib.

Luv. Dette Ord tillægges den Side af Skibet, som Vinden blæser paa, hvilken derfor kaldes den luv Side. Af samme Marsag have derfor luv Bant og Varduner, luv Raanoffer og Halsse, luv Brasen o. fl.

Luvgjerrig. Man siger om et Skib at det er luvgjerrigt, naar det under Seiladsen er tilbøiligt til at luv eller løbe Vinden saa nær, at Roret maa lægges til Luvart, eller som det kaldes, maa føres oppe.

Luvholder. Et Skib kaldes en god Luvholder, naar det i bi di Vinds Seilads ikke driver, og i Krydsning arbejder sig godt op imod Vinden.

Lykke. En Lykke er som et Die, der dannes paa et Løug ved at bøde Lampen om og lægge den langs dens egen Part.

Lykkebolt. See første Part, Fig. 7, Pl. 59.

Læ. Kan betragtes som modsat Luv, og altsaa Skibets Væside som den, der vender mod den Vei, hvor Vinden farer hen; Ordet tillægges derfor ogsaa de Ting paa denne Side af Skibet, saasom: læ Bant og Varduner, læ Raanoffer og Røster o. fl.

Lægen paa et Raa. See første Part, A, Fig. 5, Pl. 17.

Lægen paa et Anker. Er den linierette Deel af et Anker (See første Part, a, Fig. 1, Pl. 44), eller som den undertiden kaldes, Ankerets Skaft. I Overenden af Lægen er Hullet eller Diet til Ankerringen eller Ankerheren, samt Nodderne, hvorover Ankerstokken griber, i Underenden er Krydset, som dannes af Armenes Forening med Lægen.

Lægge Hoved paa en Kabellarsfeising. See Kabellarsfeising.

Lægge Spanter sammen. Naar et Spant er samlet efter den aftrabede Figur, og det er saa stort, at det ikke kan bæres hen heelt eller samlet og lægges over Kjølen for at reises, stilles det i saamange Stykker som er nødvendigt for at kunne transporteres, hvorved dog bør iagttages, at Bundstokken stedse bliver særskilt, for at lette Arbeidet med dens Redsfjæring eller Redsfikning over Dpflobningen; og at lægge disse forskjellige Stykker paa Stillingen og samle dem igjen

saaledes, at Bundstokken ligger tværs over Kjølen, og Spantet i den Figur, det forhen havde, da det stilles fra hinanden, kaldes at lægge Spanter sammen.

Læggeranker eller Læggeren. Er et af de store Skibes Sverankere, dets ene Arm ligger med sin Sandspaan i en Ankerport om Bagbord og med Krydset noget agtenfor Fokkerøstet; det holdes i sin Stilling af Stræbere og Surringer.

Læk. En Læk kaldes det Sted paa et Skibs Klædning eller Dæk, hvor Vandet trænger igjennem. Et Skib kan have en Læk i et Raa eller en Skjøre enten som en Følge af, at et saadant Sted ikke er blevet calfatret tilbørligt, eller, at især Raaet har aabnet sig under Skibets Bevægelser i Søen, og Værket da for en Deel har arbejdet sig ud deraf. Et Skib kan ogsaa være læk, dersom det har Jernbolte og Jernspiger i den udenbords Klædning, thi er Skibet gammelt, ere de fleste af disse Bolte og Spiger fortærede, og Vandet trænger da ind ved deres Sider; men da Klædningens Fasthed til Spanterne i et saadant Tilfælde ikke er stor, kan et Skib ogsaa erholde en Læk derved, at en Planke eller et Krumtømmer af Mangel paa Forbinding enten gaaer ud med en af Enderne eller springer (gaaer over eller slaaer en Tværskjøre) under Seiladsen, hvilket da kaldes at springe en Læk.

Længe. See første Part, Fig. 2, Pl. 5.

Længestik. Hermed forståes den Maae, hvorpaa et Løug dannes til en Længe for at stikkes paa et Fod.

Lænkous, Ledekous. Ere tvende Kouse, der vandre i hinanden og derved danne ligesom et Led i en Kjæde; der have Blokke med saadanne Kouse. See første Part, Fig. 11 og 12, Pl. 34.

Læseil. See første Part Pag. 131.

Læseilsbom. See Underlæseilsbom.

Læseilsboiler. Ere Jernboiler, hvori Læseilspirerne fures ud, naar Læseilene sættes til. Underræerne have tvende saadanne Boiler paa hver Ende, nemlig en Overboile ö, Fig. 1 og B, Pl. 64, og en Underboile p, hvilke sidde faste hver paa sit Sted paa Raaen, saaledes som Figuren viser, saa at Spirerne ligge imellem Raaens Overkant og Forkant. Overboilen har en Kulle forneden, hvilken Spiret glider paa og hvorved Udfuringen lettes; Underboilen har et Hængsel foroven, saa at den kan lukkes op og Spirets Underende tages ud, naar den skal fanges op. Marsræerne have kun en Overboile paa hver Ende af Raaen, og

istedet for Inderbøiten have de undertiden en Klampe af Træ, hvori Spirets Inderende hviler, naar den surres til Raaen.

Løseilsfald. Saaledes kaldes de Touge, hvori Løseilene heises. Fokkeløseilet har tvende Fald, nemlig et Øver- og et Inderfald, Mærkeløseilene og Bramløseilene have hver kun eet Fald.

Løseils Nedhaler eller Dæmper. Kaldes det Toug, hvormed Løseilet hales ned, naar det skal hjerpes; Fokkeløseilet hales ogsaa sammen dermed, naar Vindens Kraft i Seilet skal dæmpes.

Løseilsstræer. Ere Rundholter, hvortil Løseilene ere underflaaede, og som have Navn efter Seilet de føre, der havees saaledes: Underløseilsstræer, Stores og Foremarses Løseils-Ræer, samt Stores og Forebrams Løseils-Ræer.

Løseilsffjoder. Saaledes kaldes de Touge, hvormed Seilenes underste Hjørner strækkes, hvert Løseil har et Øver- og et Inderffjode.

Løseilsspirer. Ere Rundholter, der have Plads paa Øverenderne af Ræerne, hvor de hvile i Bøiler og kunne føres ud i disse og saaledes gjøre Ræerne længer, naar Løseilene skulle sættes til. Løseilsspirerne have en Nofke paa Øverenden, hvor Blokken staaer til Løseilenes Øverskjøde, i Inderenden have de et Hul med en Stjert, som Spiret surres med til Raaen, naar det er udsuret. Løseilsspirerne erholve Navn efter Ræerne hvorpaa de hvile, og saaledes havees da: Stores og Fokkeløseils-Spirer, Stores og Foremarses Løseils-Spirer; Fokkeløseils Spirernes Øverender forstøttes af en Toplent og en Bras.

Løbe af Stabelen. See første Part Pag. 133.

Løbegrav. Kaldtes en smal Gang, som paa de ældre Linieskibe og Fregatter løb langs med Skibets Sider paa Banjen; i Tid af Bataille opholdt Tommermanden sig i denne Løbegrav for at observere Grundskud.

Løbende Blok. Saaledes kaldes en Blok, som intet fast Sted har, men bevæger sig frem og tilbage, op eller ned, som f. Ex. Blokken i Enden af en Mantel.

Løbende Gods, Løbende Medskab, Løbende Takkelage. Disse Navne betyde den Deel af et Skibs Takkelage, der fare i Blokke og Kause, og iøvrigt ikke staae fast med begge Ender.

Løbende Part. Kaldes den Part af en Gies eller Talsløber, som kastes los, naar det, som er heiset op, skal føres af; iøvrigt er den løbende og den halende

Part een og samme Ende af Løberen, nemlig den, som er modsat dens faste Part.

Løbe paa Loddet. Et Skib løber paa Loddet, naar det seiler paa eller i Nærheden af saa grundt Vand, at det frygter for at komme paa Grund, og derfor bestandigt maa hvide Loddet for at staffe Kundskab om Vandets Dybde tager til eller bliver mindre.

Løber. En Trosse, der ved at sættes i Forbindelse med Blokke erholder Navn af Løber. De tykkere Trosser, 3" og derover, skjæres i Almindelighed i Giesblokke, og kaldes derfor Giesløbere, de tyndere derimod i Talsløblokke og kaldes Talsløbere.

Løbestag. Er et Toug eller en Kjedde, som farer langs Mastens Forkant paa de Fartøier, der føre Bredfokkeraa uden Rakke, Raaen har da en Stroppe paa Midten med en Kous, hvorigennem Løbestaget farer, og som altsaa forhindrer Raaen at blæse fra Masten. See første Part Pag. 30.

Lødig. Er et Ord, som betegner Flintekuglers Bøgt i Forhold til et Pund. See første Part Pag. 96.

Løftningstallie. Er en enkelt Blok med en kort Løber, hvis ene Ende er indspilset i Blokkens Rakke, og hvoraf der havees nogle paa underste Batteri til Brug ved Kanonmundingernes Løftning. Blokken har en dobbelt Stroppe, hvis Dine gribe over Boltten, som staaer over Porten, og holdes fast med en Ters, Løberens anden Ende er taget under eller om Kanonens Munding og viist igjennem Blokken, hvorefter der er indbundet en Kous i den til en Talsløhage, naar Kanonen skal løstes.

Løibom. Er en Bøile eller Bom, der enten er af Træ eller Jern (See Fig. A, Pl. 13 i første Part) og staaer enten agterud, for at Blokken til Bomffjodet kan vandre paa den, eller paa Dækket foran Masten til Skjædblokken for Stagfokken; Løibom bruges kun paa mindre Fartøier, f. Ex. paa Jagten paa Pl. 13 i første Part.

Løierter. Saaledes kaldes de Dine i Seilenes Liig, hvori Buggaardingerne, Buglinesprydene, Nofbindslerne, Rebtallierne og flere Ting gjøres fast eller vandre. Disse Løierter, Nofløierterne undtagne, dannes af korte Stykker Toug, der spilset ind med begge Ender i Liget; i mange Løierter, især i dem, hvorpaa der virker nogen betydelig Kraft, indstikkes Kause. Løierterne til Stagseilene ere af Jern og have megen Lighed med Kause, men ved det Sted, hvor Samlingen er, have

de ingen Skjoly, men deres Ender ere dannede som tvende smaae Dine, hvorigjennem de syes eller naies til Seilets Standerlig.

Lønning. Ere tykke, firkantede Rister, der danne det øverste Spring paa det Skib eller Fartøi, som har dem. Lønningen kaldes løb, naar den hviler i Sceptere, og fast Lønning eller Lønningsffanddæk, naar den hviler paa og er forbundet til Lønningsstøtter af Træ (See første Part, Fig. B, Pl. 24). Lønningen i Gallionen bestaaer paa de mindre Fartøier som oftest af en rund Jernstang, der er stukket igjennem et Die i Overenden af Gallionscepterne; de større Skibe have i Gallionen en fast Lønning, som er forbundet til Opstanderne med Vinkeljern eller Fjærbolte, eller boltet til Gaslerne, dersom den hviler i Scepterjern.

Lønningsklædning. Saaledes kaldes den Klædning, der sættes udenpaa Lønningsstøtterne. See første Part, c, Fig. B, Pl. 24.

Lønningscepter. See Fig. A, Pl. 24 i første Part.
Lønningsffanddæk. Dette lægges paa Enderne af Lønningsstøtterne, til hvilke det forbindes. See første Part, b, Fig. B, Pl. 24.

Lønningsstøtter. See a, Fig. B, Pl. 24 i første Part.
Løb Fjær eller Fjer. See første Part Pag. 36.

Løshager. Ere tvende flade Jernhager med et Die og Kous i Enden, om hvilken er splidset Lampen af et kort Loug, kaldet et Løshagetoug; Løshagerne i Forening med Louget bruges oftest ved tomt Fadedærks Ind- og Udtagning af et Skib, Hagerne hugges da i Fadet's Lugger og Taffelhagen i en Kous, der staaer i Bugten af Løshagetouget. Løshager til Fartøier, see Hanesod.

Løshagetoug. See Løshager.

Løb Patron. See Exercerpatron.

Løse Pulver, Aflobningspulver. See første Part Pag. 133.

Løse Tallier. En Tallie er løb, naar Talliehagerne ere huggede i de bestemte Dine eller Hullkamper, men uden at Parterne af Løberen ere stivhalede og Lampen fastet til i Agterhaand; dog gjør Artilleristen en Undtagelse heri, naar han skal sætte en Kanon i løse Tallier, thi da stivhaler han Styktallierne, gjør Slag om Druen med Løberen, og sætter denne i Bekneb, for at Tallierne ikke skal gaae op.

Løb Visir. See første Part, Fig. 13, Pl. 6.

Løst Skud. Saaledes kaldes det Skud, som gjøres med et Skydevaaben, der kun er ladet med Krud og Forladning; ofte betyder dette Ord kun Ladningen.

M.

Magermand. Et Navn, som Sømanden undertiden giver Foremars-Bugline, og Blokken paa Bougsprydsæselhovedet, hvorigjennem denne Bugline farer, kalder han da Magermandsblokken.

Mahle. Saaledes kaldes de Vinkler, som Skibbyggeren deels erholder fra Skibets Afslagning, og som han i Forbindelse med Skabelonerne benytter ved Tilhugningen af Skibets Speil, Spanter og krumme Senter, deels senere tager, naar Bygningen er trukket i Senter, til Brug ved alle de forskjellige Arbejder, som endnu staae tilbage at udføre. De almindeligste Mahle ere: Spantemahle, Eckkrumsmahle, Kantemahle, Springmahle, Vaterpasmahle og Lodmahle.

Mahlbræt. Er et Bræt af omtrent 2 Fods Længde og af lidet større Brede end Sidehugningen af det Træ, hvis Mahle skal sættes der paa. Der haves i Almindelighed eet Mahlbræt til hvert fast Spant, eet til hver krumme Sent, samt eet til Ransonholtet og Hæk-

støtten, eet til Hækbjælken og hvert Borp, hvor disse haves; paa disse Mahlbræder sættes Mahlene, som tages paa Afslagningen for Tilhugningen af Træerne til de faste Spanter, krumme Senter og Træerne i Speilet. Hvad Bræderne til de Mahle, som Arbeidsmanden senere tager i Bygningen, er betræffende, da bruges dertil Brædestumper af vilkaarlig Størrelse.

Mahle af. Dette Udtryk bruger Skibbyggeren kun, naar der tales om de Mahle, som Enderne af Støtter, Dæksbjælker, eller Ender af Træer og Planter skal have; thi ved at mahle en Bjælke eller Plante af forstaaer han at sætte paa Bjælken eller Planken de Mahle, hvorefter Enderne skal affjæres.

Mahlhugge. At mahlhugge et Træ er ved Hugning at danne det efter de erholdte Mahle, men dette Arbejde kan ikke foretages, uden at Træet tillige skabelonhugges; hvor der altsaa tales om Mahlhugningen maa Skabelonhugningen antages at blive udført i Forbindelse dermed.

Mahlkant. Er den Kant af et Træ til hvis Figur ingen Skabelon have, men som maa bestemmes ved Hjælp af Mahlene og den Skabelon, som have til Figuren af Træets modstaaende Kant; Mahlkanten er altsaa modsat den Kant, hvortil der gjøres Skabelon.

Malmprøve. See Kanonprøve.

Mamering. Marmering. Et af tjæret Seildug syet fort Rør, hvorigjennem Vand ledes, et saadant Rør spigres f. Ex. omkring Pompehullet paa de Træpomper, som ingen anden Tub have, den kaldes da Pompemamering.

Mane. At mane et Toug om en Gjenstand skeer, naar Gjenstanden staaer saaledes, at man ikke kan komme til at kaste en Bugt eller gjøre et Slag med Touget over Enden af den, thi da ledes (manes) Enden af Touget saa mange Gange og paa en saadan Maade om Gjenstanden, at samme Hensigt opnaaes som om der var gjort Slag med Touget over Enden: Saaledes manes Midten af Krydsfouget om Bulingen, ligeledes manes Kabellaringen om Spillet paa de store Skibe, naar man ikke vil tage Spilfiffen op og kaste Kabellaringen om Spillet ovenfra ned.

Mantel, Manteltakkel. See første Part Pag. 124.

Mantelstag. See Bagstag.

Marine. Herved forstaaes en Nations Skibe med alt hvad der hører til dem med Hensyn til deres Brug, Bedligholdelse og Anskaffelse. En Marine inddeles i Krigs- og Handelsmarinen, til Krigsmarinen hører alle de Skibe og Fartøier, som Regjeringen lader bygge og som for dens Regning udrustes til Krig, og til Handelsmarinen alle de Skibe og Fartøier, der bygges, cies og udsendes af Borgerne i Handels- og Fragtfart.

Marshalls Napert. See første Part Pl. 14.

Maschinebjelker. See E og F, Fig. 2 og 3, Pl. 66.

Maschinestroer. See første Part, k, Fig. 1, Pl. 67.

Marvskjøre. See Aben Marv.

Mast. En Mast er et rundt Træ, hvis Underende staaer i et Spor (Mastespor) i Skibets Bund eller paa Kjølsvinet og hvis Overende er forstøttet med Touge, som holder det opreist, det er linieret paa Bagkanten, har sin største Tykkelse i øverste Dæks Fiff, og er forgyngtet til begge Ender. En Mast benævnes undertiden efter det Fartøi eller Skib, hvortil den hører, og saaledes have: Jagtmast, Slupmast, Skonnertsmaster, Brigsmaster, Barkmaster, Fregatmaster o. fl.; men paa de Fartøier og Skibe, som have flere end een

Mast, benævnes de ogsaa ofte efter Stedet, hvor de staae, og kaldes da: Stormast, Fokkemast, Mesansmast og Barkmast, endelig kaldes Masterne hele eller sammenlagte med Hensyn til om hver Mast er udarbejdet af eet Stykke Træ, eller sammenlagt af flere.

Mastebaand. Saaledes kaldes de flade Jernringe, der sættes om sammenlagte Master for at holde de forfjællige Stykker tætfluttede til hinanden.

Masteballie, Topballie. Et Kar, dannet som en Ballie uden Lugger, det har enten en Toughant paa hver Side, eller en Stroppe i Midten af Bunden; en saadan Ballie sættes over Toppen paa hver Mast i de Skibe, som ligge i Dplag, dog især over Toppen paa de sammenlagte Master, for at Regnvand ikke skal trænge ind i Samlingerne.

Mastebuk. See Krydsbuk.

Mastefiff. Den Deel af Fiffen i et Skibs Dæk, hvori Hullerne til Masterne udsjæres.

Mastekiler. Hullerne for Masterne udsjæres stedse større i Fiffen end Diameteren af den Mast, som skal staae deri, men naar Bant og Stag ere satte, udfyldes dette Spillerum imellem Masten og Fiffen med Kiler af Fyrretræ, hvilke kaldes Mastekiler, og have et Hoved, der forbyder dem at falde igjennem, naar Masten bevæger sig under Seiladsen, fordi det hviler paa Krandsen, som er omkring Hullet.

Mastekoggers. Bestaaer af tvende Sideskykker og et Bagstykke, hvilke ere boltede til hinanden, saavel som til en Seilbjelke eller Seiltoste, og danne ligesom et Huus, hvori den nederste Deel af Masten staaer paa de Seil- og Rofartøier, hvis Mast skal være til at lægge ned. Paa Overenden af Mastekoggerset er et Beslag paa hver Side, hver med et Die, igjennem disse stikkes en horizontal Bolt, som ligeledes gaaer igjennem tvende Dine paa et Beslag, der er sat paa Masten, og om denne Bolt bevæger Masten sig, naar den skal reises eller lægges ned.

Mastekrahn. Er en Bygning, hvis Størrelse og Styrke retter sig efter Størrelsen og Vægten af de Master og andre Ting, som ved den skal indsættes i eller udtages af Skibene. De faststaaende Mastekrahne ere enten murede Bygninger, hvorpaa er opreist en Krahn af Træ, eller den er dannet af Mastetræer eller Rundholter, der ere forbundne med Underenderne til et Fundament i Jorden og forstøttede oventil med Barduner. De bevægelige (flyttelige) Mastekrahne ere saadanne,

- som ere opbyggede paa Dækket af et Skib eller en Prambygning, og som altsaa kunde forhales hen til det Sted, hvor de skulde bruges. Ved alle Mastekrahne ere anbragte nogle Spil, hvortil Løberne gaae fra de Gier (Krahngier), der hænge ned fra Krahnens Hoved, og hvormed Masterne og andre Ting heises op.
- Mastekrandse.** Ere Krands af Træ, der spigres paa Dækkene, omkring Mastehullerne, for at det Band, som ved Spuling eller paa anden Maade løber langs Dækket ikke skal løbe ned i Skibet; paa Mastekrandsene staae Hovederne af Mastekilerne.
- Mastekraver.** Disse ere syede af malet eller tjæret Seilbug og surrede tæt til Masterne ved Dækket, for at det Band, som løber langs Masten ikke skal løbe ned i Sporet; den nederste Deel af Mastekraven er indrettet til at brede ud over Mastekilerne og Mastekrandsen og at spigres i Dækket, for at forhindre, at Band løber ned ved Masterne.
- Masteliig.** Det ligg paa et Bomseil eller Gaffelseil, som staaer langs Masten.
- Mastespiger.** Ere Spiger af forskjellig Længde, de ere tyndere end Skibsspiger og hakkede i Kanterne for at give dem større Fasthed, naar de indslaaes i det bløde Fyrretræ, hvoraf Master sammenlægges.
- Mastespør.** See første Part, Fig. 2, Pl. 33.
- Mastespørsklamper.** See første Part, l, Fig. 2, Pl. 33. Ved Fokkemasten havees kun disse Klamper paa de store Skibe.
- Mastespørsklodse.** See første Part, e, Fig. 2, Pl. 33. Disse Klodse danne Grændsen for For- og Agterenden af Hullet eller Sporet, hvori Masten staaer.
- Mastetop.** Den Deel af Masten, som er imellem Salingen og Kselhovedet kaldes Toppen; Overkanten af Långsalingerne ligger paa det Sted, hvor Toppen begynder eller paa det Sted, hvorfra Toppens Længde regnes.
- Mastetræer.** Ere runde, linierette Fyrrestammer, hvis Omkreds i Rodenden er 17 Palm og derover, og til denne Førlighed ikke mindre end 80 Fod lange; af saadanne Træer forfærdiges Master, samt saadanne Stænger eller Ræer, hvortil Træerne efter deres Dimensioner ere passende. De Træer, som ere kortere, kaldes Skjødningstammer, og de der have mindre Førlighed kaldes Spirer.
- Matter.** Er en Flætning eller Sammenlægning af Furer, hvis Antal, saavel som Garnenes Antal i hver

Fur, retter sig efter den Størrelse og Tykkelse, som Matten skal have. Matterne kunne enten være spækkede eller uspækkede, men begge Slags bruges til at klæde med paa saadanne Steder paa Reisingen og Takkelagen, hvor man frygter for Skamfling.

Meelkrud. Knust eller revet Krud, som bruges til Fyrværkerisager, Fængror og Brandror.

Mellembarduner. Saaledes kaldes de Barduner, der gaae fra den ene til den anden Spantebuf (See første Part, h, Pl. 40); Mellembardunerne støtte Buksene tværfæls, ligesom de ogsaa bruges til at ride dem sammen med efterhaanden som de flyttes nærmere til Enderne af Bygningen.

Mellembindsel. See Hjertebindsel.

Mellembuf. See første Part Pag. 102.

Mellemdæk. Ved dette Ord forståaer Goffardimanden det samme som Orlogsmanden ved Ordet Banjerdæk; men det er kun paa de større Goffardiskibe at et saadant Mellemdæk havees, paa mange Brigger er kun lagt et kort Mellemdæk agter og for, hvor Kahytten og Kamrene skal være, og de større af disse Fartøier have da kun enkelte Mellemdæksbjelker, som ere forbundne med Knæer til Skibets Sider (See A', Fig. 1, Pl. 63) og hvorpaa er lagt enkelte Planke i Borde, medens de mindre Brigger enten ingen saadanne Bjelker have, eller dog kun tvende, der ligge ved Stormasten eller Storlugen, men uden Knæer, og med Enderne i Klamper, for at kunne borttages, naar Lasten skal staves.

Mellemdæksbjelker. See Mellemdæk.

Mellemdæksknæer. Knæer som forbinde Mellemdæksbjelkerne til Skibets Sider, de ligge i Almindelighed horizontale, saaledes som sees C', Fig. 1, Pl. 63 i første Part.

Mellemgie, Mellemtallie. Har kun Hentydning til den mellemste Gie eller Tallie, hvor der benyttes saadanne tre til en Tings Opheisning, f. Ex. ved Reisingen af Spanterne til de store Skibe. See k, Pl. 40 i første Part.

Mellemhag. See e, Fig. 1, Pl. 15 i første Part.

Mellemklamai. See Klamai.

Mellemstænge-Stagsseil. Takkelagen til dette Slags Stagsseil adskiller sig fra den som bruges til de andre Stagsseil deri, at Standeren ikke farer imellem tvende Toppe, men at dens ene Ende vandrer med en Kous paa en Leider. Hvad Leideren til dette Seil er bestæffende, da staaer den imellem Salingen paa Fokke-

masten og Salingen paa Forstangen. Den ene Ende af Standeren er splidset om en Kous, der vandrer paa Leideren, og naar Løierterne til Seilet ere stufne paa Standeren, ledes den anden Ende igjennem det øverste Skibgat i Skildpadden paa Storstangen om Bagbord, ned imellem de agterste Salingshorn, igjennem Bjørnen, Beviseeren i Svigtningen og til Dæks. Seilet har en Dphaler, som med den ene Ende staaer fast om den bagbords Stangefaling, farer med den anden Ende igjennem en Blok paa Standeren ved Leideren, igjennem en Blok paa en af Bardunerne ved Stangefalingen, derfra ned og fastgjøres til Standeren ved Kousen, Bugten bliver i Mærset; Seilets Redhaler staaer fast i Faldshornet, dens anden Ende vises igjennem alle Løierterne, igjennem en Blok paa Standeren ved Kousen og til Dæks. Iøvrigt har Seilet et Fald, tvende Skjoder og en Hals.

Mellemste Tværsent. See L, Pl. 40 i første Part.

Mellemste Vaterstag. See første Part, n, Pl. 32.

Mellemstevn. Er et Træ af samme Sidehugning som Agterstevnen, staaer med sin Agterkant op til Agterstevnens Forkant og rækker fra Kjolen, hvori den gaaer ned med tvende Tappe (See L, Pl. 63 i første Part), til Underkanten af det underste hele Bort, hvori den gaaer op med en kort Tap. Paa de store Skibe er Mellemstevnen i Almindelighed samlet af tvende Træer i Bredden, af hvilke det agterste ofte løber længere op end det forreste; mod Forkanten af Mellemstevnen staaer Agterstevnskæret, hvor dette haves.

Mellemtaatouge. See Cautioner.

Mellemvægge, Mellemværk. See Fig. 1, Pag. 123 i første Part.

Mesän, Stormmesän. See første Part Pag. 99.

Mesänsbom. See første Part, B, Pl. 39.

Mesän=Broggivtoug, Mesänshals, Mesän=Hals=tallie. See første Part Pag. 99.

Mesänsmast. Er den agterste Mast paa Linieskibe, Fregatter og Corvetter, den er lavere og tyndere end Fokkemasten, men har Salinger, Mærk og Geselhoved, samt forstøttes af Bant og Stag ligesom de andre Maste. Paa Linieskibene staaer Sporet til denne Mast paa underste Batteri og paa Fregatterne paa Banjerdækket. En Mesänsmastes Sted og Størrelse i Forhold til de andre Maste sees P, Pl. 57 i første Part.

Mesänsmastespor. Bestaaer af en langagtig, firkantet Klods, der paa Linieskibene er fkaaret ned over Bjel-

terne paa underste Dæk og paa Fregatterne over Banjersbjelkerne; paa Corvetterne ligger Sporet paa Kjølsvinet; i disse Klodse er Hullet eller Sporet udarbejdet, hvori Mastens Underende staaer.

Mesänsrøst. See første Part Pag. 54. Paa de nyere Coffardskibe bruges som oftest intet Røst, men Skinnerne, hvori Jomfruene sidde, ligge langs op ad Skibets Sider; dog kaldes Stedet, hvor disse Skinner have Plads, Mesänsrøstet.

Mesänssalinger. See første Part, Fig. 2, Pl. 62.

Mesänsskjode, Stormmesänsskjode. See første Part Pag. 99.

Mesänstag. Dette Stag ligger med sit Die ovenpaa Gobset paa Mesänsmastens Top og vises med Lampen til sin Diebolt paa Standsen foranfor Stormasten, hvor det ansættes paa egen Part; Paa flere Handelskibe farer Mesänstaget ofte med den ene Ende ned igjennem en Kous, som er indbunden i en Stroppe, der staaer om Stormasten, i Lampen af Staget indbindes da en Kous, som syes til en Diebolt i Dækket.

Mesänstagseil, Stormabæn. See Abæn.

Mesänsbant. Ere Touge, som tjene til Forstøtning af Mesänsmastens Overende. Disse Bant ligge med Dinene om Mastens Top paa samme Maade som paa de andre Mastetoppe og have Jomfruer indbundne i Lampene, hvilke ansættes med Talliere til Jomfruer i Mesänsrøstene. See første Part, g^v, Pl. 57.

Mesänsgeselhoved. See første Part, x^v, Pl. 57. Det ligger paa Toppen af Mesänsmasten, igjennem dets runde Hul farer Krydsstangen. See Geselhoved til en Mast i første Part Pag. 165.

Metalspiger. Benævnes efter deres Længde i Tommer og bruges til at fordele (strøe) imellem Kobberboltene i et Skibs Klædning udenbords. Paa de større Spiger, nemlig paa dem fra 7 til 15", er Stilkens cylindrisk omtrent paa de to Trediedele af Længden, Spidsen er fladagtig firkantet, Hovedet er rundt, toppet og stærkt og danner et vinkelret Forspring for Stilkens; 5 og 6" Spigrene ere firkantede, ligesaavel som Metalsømmene, hvis Længde er fra 2 til 4½" og som bruges til Spundser, samt til at sætte den udenbords Klædning fast med paa Kanonchalouper og andre Fartøier.

Middelportens Hvide over Bændet. Hermed menes Afstanden fra Bændelinien til Bøssébænkens Overkant i den midterste Kanonport, eller den Port, som er Bændet nærmest, naar Skibet ligger paa sin rette Anning;

dette Udtryk bruges især, naar man vil angive, hvor højt et Skib bærer sit underste Batteri over Vandet.

Middelspant, Spant Ø, (Nullekryds). Ved dette Navn forstaaes ikke det midterste Spant efter Skibets Længde, men det Spant, der, i Sammenligning med de andre Spanter, har den største Brede paa ligestor Høide fra Vandlinien; Middelspantet ligger stedse foranfor Skibets halve Længde i Vandlinien. Ved en Tegning af et Middelspant forstaaes en Tegning af en Tværsektion paa det Sted af et Skib, hvor Middelspantet staaer, paa denne Tegning er viist: Kjølen, Straakjølen, Døkkflodsningen, Spante træernes Førlighed ud og ind, Lykelsen af Klædningen indens og udenbords, samt Dækkene med Bjeller og Knæer. Fig. 1, Pl. 35 i første Part viser et Middelspant til en Barcasse, og paa Pl. 45 sees et Middelspant til et Linieskib.

Middelspantets Parallelogram. See første Part Pag. 138, Fig. 2.

Midtskibs Skjærstokke. Kalderes tvende Ränge Planker, der ere nedhagede over alle Dæksbjellerne og ligge paa en vis Afstand fra Dækkets Midte, dog oftest saaledes, at de danne Grændsen for Storlugens Brede. See første Part, u', e'' og r'', Pl. 45.

Midterste Slapgaarding. See Fokkeslapgaardinger.

Motdagelsesprøve. See Kanonprøve.

Montere en Kanon. Er at lægge Kanonen i sin Kapert.

Mooringsanker. Et Anker med een Flg og med en Jernstok, der er sammensmedet med Ankerlægen og forsynet med tvende nedadgaende Fjædre, der tillige med Sandspaanen griber i Grunden; et saadant Anker lægges med en Bøte, hvor Skibe bestandigt fortoie.

Mordslag. See Cartasse.

Morteer. See første Part, Fig. 1, Pl. 6.

Morteeraffutage. See Pag. 11 i første Part.

Morteerammunition. See Ammunition.

Morteerblof. See første Part, Fig. 1 og 2, Pl. 6.

Morteerchaloupe. Et Fartøi af omtrent samme Størrelse som en Kanonchaloupe; den fører en Morteer paa en Platform foran Stormasten. Imellem Plattformen og Fartøiets Bund, er forskellige Lag Bjeller, der verle med Lag af Lougværk for at fordele Virkningen af Lykset paa Plattformen, naar Bomben kastes.

Morteerdækken. Et uldent Dækket, som lægges over en Morteer, som er ladet, uden at skulde afbrændes strax.

Morteerfod. See første Part, A, Fig. 1, Pl. 6.

Morteerfile. See Fig. 7, A og B, Pl. 6 i første Part.

Morteerprøve. Hermed kan forstaaes en Maade, hvorpaa Krud undertiden prøves, naar flere Sorters Force skal sammenlignes. Prøven kaldes en Morteerprøve, fordi der til den benyttes en lille Metalmorteer og en Metalkugle, som Krudet skal kaste en vis Distance for at ansees som godt. Ved Ordet „Morteerprøve“ kan ogsaa forstaaes den Prøve, som en Morteer underkastes, førend den modtages, og som bestaaer deraf, at den, efterat være lagt paa tvende Stroer og afblæst, lades med saa meget af det stærkeste Krud, som Kammeret kan rumme, samt med en Bombe, der, ved at være fyldt med Sand og Bly, veier en Trediedeel mere end en skarpladt Bombe af samme Diameter. Med en saadan Ladning gjøres tre Kast, hvorefter Morteren undersøges, om den ingen Revner har faaet, som gjør den ubrugelig.

Morteerspeile. See Fig. 8 og 9, Pl. 6 i første Part.

Morteerfvampe. See første Part Pag. 52.

Morteertragt. Er en stor Kobbertragt, som bruges, naar Krudet skal heldes ned i Morterens Kammer, Luden viser til den ene Side og danner en Vinkel af omtrent 45 Grader med Tragstens Overkant.

Muskert. See første Part, Fig. 8, Pl. 19.

Muleblif. See Næseboile.

Mulestif. See første Part, Fig. 2, P. 11.

Munding. Saaledes kaldes Løbets forreste Abning paa Kanoner og Flinter, samt Kjedfelsens forreste Abning paa en Morteer eller Houbits; ofte forstaaes ved Ordet „Munding“ den forreste Endeplade af Skytset.

Mundingstrife. Den Trife, som omgiver Mundingen paa en Kanon, Houbitsen og Falkonetten have sædvanligt ogsaa en Mundingstrife.

Mundingshætte. En malet Seilbuges Pose, som bindes om Hovedet paa Batterikanonerne paa Fregatter og mindre Skibe.

Mundingstakfel. En Haandtallie, der hænger ned fra Toprebet, og som bruges ved Kanonernes Inds og Udtagning af et Skib; Tallien kaldes et Mundingstakfel, fordi den hugges i en Stroppe om Mundingshalsen paa Kanonen.

Mundingstouget. Kalderes det Loug, hvormed Mundingen surres til Diebolten over Kanonporten, naar Kanonerne paa underste Batteri skulle surres eller staae i faste Tallier. See e Fig. 2, Pl. 7 i første Part.

Muse en Hage. Er ved Hjælp af et Bindsel, der tages igjennem Hullet i Spidsen af Hagen og omkring

dennes Raffe, at forhindre Hagen i at gaae ud af det Die, den Stroppe eller Ring, hvori den er hugget. See b, Fig. 9, Pl. 34 i første Part. Bindslet kaldes Muusningen.

Musketkrud. See Krud. Det bruges til Patroner til Flinter og Pistoler.

Muus. Saaledes kaldes de Fortykninger, som dannes paa forskellige Steder af Kabellaringen, og hvorimod Kabellarsæfingerne stoppe, naar de tages om Anker-touget og Kabellaringen ved Ankerets Hjemhivning. En Muus dannes ved at udfylde Kabellaringens Fouter paa det Sted, hvor Musen skal lægges, med saa mange Parter Skibmandsgarn (kaldet Rotter) som Fouterne vil modtage; ovenpaa Rotterne lægges det Antal Rundslag af Skibmandsgarn (kaldet Grunden) som er nødvendigt, for at give Musen den fornødne Tykkelse og Tøpning paa Midten; ovenpaa Grundens Omkreds fordeles endelig korte Stykker Plætting (kaldet Laase) hvor ovenpaa igjen klædes med Plætting, der tages med Rundslag udenom Laasene. Mæremusene ere ligeledes Fortykninger paa et Toug, der er sat fast udenbords paa begge Sider af Storbaade og andre Fartøier saaledes, at en saadan Muus erholder Plads under hver Mæregang; Mæremusene havees for at bevare Fartøierne for Skamfling.

Mægler. Saaledes kaldes Stammen, som Krahen dreier sig om paa en Ankerkrah; Hovedtræet der staaer opreist lodret i Midten af en Mastekrah kaldes med samme Navn, ligesom ogsaa Spilstammen i det enkelte Gangspil ofte kaldes en Mægler.

Mærle. Dmgive en Tougende eller Knob med en Fletning eller Maffesnyning af Mærting eller andet flint Linegods.

Mærlepreen. See første Part, Fig. 18, Pl. 61.

Mærlespiger. See Fig. 10, Pl. 61 i første Part.

Mærlestik. Saaledes kaldes Stikkene, som danne Mærserne, hvoraf en Mærting bestaaer. Mærlestik bruges til at indmærle Kabelgarns Stroppe med, til Haarene paa Splidsninger, som skal klædes, o. fl. St.

Mærting. See første Part, Fig. 5, Pl. 20.

Mærø. See første Part, Fig. 1, Pl. 62. Mærøet gives Navn efter den Mast paa hvis Top det ligger, derfor havees Storemærø, Foremærø og Krydsmærø.

Mærøbraser. See Braser.

Mærøbuggaardinger. See Buggaardinger.

Mærøbugliner. See Bugliner.

Mærøbund. See a, Fig. 1, Pl. 62.

Mærødreiereb. See Dreiereb.

Mærødæmpgaardinger. See Dæmpgaardinger.

Mærøfalconet. See første Part, Fig. 3, Pl. 2.

Mærøfald. Staaer med Dverblokkens Stroppe i et splidsset Die i Enden af hvert Dreiereb, imellem denne Blof og en Hvirvelhageblof, der staaer udenbords, skjæres Faldet (Køberen). See Dreierebsfald.

Mærøfaldsballier. Runde eller ottefantede Kar, dannede af dreiede Stokke og Ringe, saadanne tvende Ballier havees ved hver Mast for deri at kunde opskyde Mærøfaldene, naar Kæerne ere heiste.

Mærøgivtoug. See Givtoug.

Mærøjoller. Ere Touge, hvormed Mærøene opheises og styres over Toppen af Masten. See Joller.

Mærøklædning. En Seildugs Klædning imellem Mærøets Agterkant og Lønningen.

Mærøknær. Ere firfantede Lister (Rebber, Mærørebber), der tjene til at styrke Platranden og Mærøbunden og give det Hele det nødvendige Sammenhold. See første Part, g, Fig. 1, Pl. 62.

Mærølanterner. Have deres Plads i Mærøet paa Krigsskibene og tændes, naar flere Skibe ere forsamlede i Flaade.

Mærølaseil. See Store- og Foremærø-Laseil, samt Laseil Pag. 131 i første Part.

Mærørebbskinkel. Er et Toug, som har en Blof i den ene Ende, den anden Ende er viist igjennem en Skildpadde i Stengevantet, igjennem en Skive i Rokken af Mærøraaen, ned til Rebloierten, nedensfor det underste Reb, hvor den gjøres fast; igjennem den nævnte Blof og en Hvirvelhageblof i Dækket skjæres en Tallieløber, hvori der heises, naar Seilet hales op for at rebes. Brigger og mindre Fartøier have ikke denne Skinkel.

Mærørebtallie. En Tallie, hvis ene Blof staaer i Enden af Mærørebbskinkelen og hvis anden Blof staaer i Dækket. See Mærørebbskinkel.

Mærøværer. Disse Væer erholde Navn efter de Stænger, hvorpaa de heises, der havees altsaa Store- og Foremærø Raa. Til Mærøværerne ere Mærøseilene underflaaede, de heises i Dreiereb og Dreierebsfald, samt i tvende Tøplenter og styres af tvende Braser; Midten af Raaen holdes til Stangen af en Raffe.

Mærøseceptere. Jernseceptere, der staae i Huller i Agterkanten af Mærøene, de have en Gaffel eller et Die i Dverenden til Mærøelønningen.

Mærseffjoder. Tre Louge, hvormed Mærseilenes Skjodbarme strækkes ud paa Underræerne. See Store- og Foremærse-Skjøde.

Mærseffjodsknægte. Tre Træer, der række fra øverste Dæk, op ovenfor Standsen, een Knægt paa hver Side foranfor Stormasten. I hver af disse Knægte er een Skive til Mærseffjodet og een til Givtouget; ved Fokkemasten er paa Siden af Knægtene til Storstaget anbragt en Skive til Foremærse-Skjødet, Givtouget farer her i en Foddlof.

Mærseffjods Seisereb. Naar der gjøres klart Skib i Tid af Bataille, og der frygtes for, at Mærseffjoderne skulle blive skudte over, benyttes et Seisereb til hver Skjøde, hvilket bestaaer af et kort Loug med en Hage i den ene og en Knob i den anden Ende; Hagen hugges i Borgtalliestroppens Kous paa Underraen og Knoben seises til Seilets Skjodbarm med sin Svøber.

Mærseffjodtallier. Disse Tallier paasættes i Storm for at støtte Mærseræerne at de ikke skulle slaae i Rafterne. Talliernes Overblof hugges i en Stroppe paa Dwart Mærseraa, den anden Blof hugges i en Stroppe paa Toppen af Masten, ovenfor Godset; Løberne fare ned i Mærset.

Mærsetakler. Bestaae af tvende firksaarne Takler til hver Top, deres Bestemmelse er at træde istedet for Flyttebardunerne og hugges derfor med den ene Blofs Hage i en Pyttingsskinne i Agterkanten af Mærset. De benyttes ogsaa undertiden som Stænge-Bentings-

vant, i hvilket Tilfælde Hangerne med den øverste Blof fanges til Pyttingbolten og den underste Blof hugges i Pyttingvants-Skinnen paa den modsatte Side. Naar Mærseilene ere rebede bruges disse Takler ogsaa til at støtte Stængerne med, idet Overbloffen hugges i en Stroppe om Stangen tæt ovenfor Mærseraaen.

Mærsetoplenter. Tre Louge, som tjene til at bære Yderenderne af Mærseræerne. Den ene Ende af Toplenten ligger med et Die om Raaen og er viist med den anden Ende igjennem en Skildpadde i Stængesvantet, ned igjennem Bjørnen og Svingningen. Hver Raa har tvende Toplenter og disse gives Navn efter Raaen, hvis Yderender de bære, altsaa Hayes Store- og Foremærse-Toplenter.

Mærsetonde. En Tonde eller et Kar med linierette Staver, bredere for neden end for oven og kun med een Bund; en saadan Tonde Hayes fyldt med Vand i hvert Mær for at kunde slukke en opkommen Id.

Mærseil. Et Seil, som er underslaaet Mærseraaen, der Hayes altsaa Store- og Foremærse-Seil. See første Part, Fig. 1, Pl. 18.

Møttrik, Jnderstrue, Skruemoder. Et i Almindelighed et firkantet Stykke Jern, der er saa tykt, at det i Hullet, som er i dets Midte, kan skjæres de fornødne Omgange eller Skruenganger, der passe til Bolten, hvorpaa den skal skrues. Møttriker anvendes ofte paa Enden af saadanne Bolte, som, uden at kunne klinkes, skal holde Træer sammen.

N.

Naad. Et Naad dannes af tvende Planker eller Træer, der med Kanten eller Sidefladen lægges sammen, og som altsaa frembringe en Abning (et Naad), der, i hvor ubetydelig den kan være, dog viser en Adskillelse imellem Plankerne eller Træerne (See Fuge). Et Naad kaldes aabent, naar Gladerne ikke ligge tæt til hinanden, enten fordi Naadet skal calfatres (See Calfatrenaad) eller af andre Aarsager; det kaldes fiint, naar Abningen imellem Gladerne kun er ubetydelig, og tæt, naar Gladerne ligge saaledes til eller paa hinanden, at der ingen Abning kan sees imellem dem.

Naad. I et Seil. See første Part Pag. 41.

Naadflade. Saaledes kaldes den Sideflade paa et Spans-tetræ, hvilken vender til Naadet.

Naadkant. Den Kant paa en Planke, hvilken vender til Naadet.

Nagle i en Blof. See første Part, C, Fig. 1, Pl. 49.

Nagler. Tre enten af Jern eller Kobber og benævnes efter deres Diameter i Linier, eller de ere af Træ og kaldes tres-, fires-, fems- eller sexpartteers Nagler efter som deres Længde bestemmer det. Jerns og Kobber-naglerne ere cylindriske og have enten et fladt eller et forsænket Hoved, og bruges til at sætte Klædningen fast med paa Roefartøier, til forskelligt Jernarbejde, saavel som til andet Brug, hvortil de findes skiftede; de nittes eller klinkes paa smaae Plader, naar de bruges til Klædningen, og kaldes derfor Nitnagler eller Klinkenagler. Trænaglerne, som bruges til de store Skibes

klædning, ere i Almindelighed ottekantede og lidet tyndere i den ene end i den anden Ende, de benævnes efter Længden i *Quarteer*.

Naglebænk. See *Kofsilnaglebænk*.

Naglejern. Et kort, rundt Jern, fladt og skarpt til den ene Ende som en Meisel; de bruges til at gjøre *Uabninger* med i *Oderenden* af *Trænaglerne* i *Klædningen*, naar denne *calfatres*, i hvilke *Uabninger* indflaaes *Værk* for at gjøre *Naglerne* fuldkomment tætte, hvilket *Arbejde* kaldes at *krydse* *Nagler*; fordi de nævnte *Uabninger* flaaes i *Form* af et *Kryds*.

Naglelinie. Er en *Linie*, som betegner hvor høit fra *Kjelen* der maa sættes *Trænagler* i et *Skibs Klædning*; denne *Linie* er i Almindelighed een à to *Fod* nedenfor den *Bandlinie*, som antages at *Skibet* vil ligge paa, naar det er løbet af *Stabelen*.

Naie. At *naie* en *Blok* er at binde den til en *Diebolt* eller anden *Gjenstand* med et *Loug* eller en *Seising*.

Naiestroppe. Hermed forstaaes en *Stroppe* om en *Blok*, hvilken er dannet med et *Die*, hvorigjennem *Naitouget* kan tages. See første *Part*, *Fig. 8*, *Pl. 34*.

Nakken paa en Blok. See første *Part* *Pag. 123*.

Nakken paa en Her. Kaldes det *Sted* eller de *Dine*, hvorigjennem *Herbolten* stikkes. See første *Part*, *h*, *Fig. 2*, *Pl. 44*.

Nakken paa et Rnæ. Er paa et *Jernknæ* det fremspringende *Stykke a*, *Fig. 6*, *Pl. 17* i første *Part*; paa et *Trækknæ* er *Nakken* den *Deel* af *Lægen*, som gaer udenfor *Taaen*. See *ab*, *Fig. 5*, *Pl. 17* i første *Part*.

Nakkebolt. *Undertiden* er *Nakken* saa lang paa et *Jernknæ* (*Banjerknæ*) at der sættes en *Bolt* igjennem den, men oftere er det *Tilfældet*, at der paa *Siden* af *Nakken* (paa *Dæksknæer*) sættes et *Nakkeøre* (See *b*, *Fig. 6*, *Pl. 17*), hvorigjennem sættes en *Bolt*, som gives *Ravn* af *Nakkebolt*.

Nakkeøre. See *b*, *Fig. 6*, *Pl. 17* i første *Part*.

Naktoug. Et af de *Loug*, hvormed *Straastøtternes* *Oderender* surres fast til *Hjertebuffen*, naar et *Speil* skal reises, eller til *Masten*, naar et *Skib* skal *kjelhales*, og som lægges paa nærmest nedenfor det øverste *Taaoug*. See *g*, *Fig. A*, *Pl. 4* i første *Part*.

Nathuus. Er en *firkantet Trækasse* af passende *Høide*, fastfruet til *Dækket* foran *Rattet*, øverst i *Kassen* staaer *Styrecompasset*, der om *Ratten* ophyses af *tvende Lamper*, een paa hver *Side*; nederst i *Kassen* gjemmes i Almindelighed *Log* og *Bagtglasene*.

Natte. Er i *Sømands sproget* at overgyde eller befugte med *Vand*. At *natte* et *Dæk* er at *flaae* *Band* paa det, ikke for at gjøre det reent, men for at *affjøl* det, saa *Barmen* ikke skal *forarsage*, at det bliver *læk*. At *natte* et *Seil* er at gjøre det *vaadt* for at det skal blive *tættere* og *trække bedre*, denne *Fremgangsmaade* finder dog kun *Sted* med *mindre Fartøiers* *Seil* og da kun med *disse*s *nederste* *Part*. See *Gitter*.

Navren. Er et *Bor*, hvormed der bores for *Bolter* og *Nagler*. En *Navre* bestaaer af en *Stilk*, paa hvis ene Ende er *Koppen* med *Næsen*, som *skærer* *Spaanen*, og *Borten*, som *hjælper* til at *bringe* *Spaanen* op i *Koppen*, i den anden Ende af *Stilken* er et *Die*, hvorigjennem *Stafet* stikkes, som *Navren* dreies rundt med; *Navrenes* *Størrelse* angives efter *Diameteren* af *Hullerne*, som bores med dem, hvilken *stedse* er bestemt i *hele* *Linier* ligesom for *Diameteren* af *Boltene*.

Neddamme. See første *Part*, *Fig. 4*, *Pl. 17*.

Nedhage. See *Indhage*.

Nedhaler. Saaledes kaldes det *Loug*, hvormed et *Stagseil*, en *Klyver*, en *Jager* og et *Læseil* hales ned eller *bjerges*. Paa de *tvende* førstnævnte *Seil* staaer den ene Ende af *Nedhaleren* *stedse* i *Seilets* *Faldshorn*, den anden Ende er *ledet* igjennem alle *Loierterne*, igjennem en *Blok* og ned paa *Dækket* eller ind i *Skibet*, alt med *Hensyn* til *Seilets* *Sted* og den *øvrigt* mest passende *Maade* at *lede* *Louget* paa. *Nedhaleren* til *Læseilene* farer i Almindelighed fra *Læseilstraæns* *Obernokke* eller *Obernokloiert* igjennem en *Kous* eller *Blok* ved *Seilets* *Oberstjødarm*, derfra ind i *Skibet*.

Nedhængende Rnæ. See første *Part*, *Fig. 6*, *Pl. 17*.

Nedskjæring i Napertvangerne for Stilholtet. See første *Part*, *h*, *Fig. 2*, *Pl. 21*.

Nedsvale. See første *Part*, *Fig. 3*, *Pl. 17*. Det kaldes at *nedsvale* *Dæksbjeller*, naar deres *Ende* nedlægges i *Dæksvægerens* eller *Underflagets* *Kant* med en *Svalerumpe*.

Nigarnslinje. See første *Part*, *Fig. 9*, *Pl. 20*.

Nitnagler. Det samme som *Klinkenagler*.

Nitte. Er en *Udbankning* af *Enden* paa en *Nitnagle*, og har *øvrigt* samme *Betydning* for *Nitnaglen* som *Klinkningen* har for en *Bolt*.

Nof eller Nofke. Ved dette *Ord* forstaaes en *vis* *Længde* af en *Raa*, *Gaffel* eller *Bom*, regnet fra *Oderenden* indester, denne *Længde* er *stedse* angivet paa *Dimensionerne* af *Rundholterne* for at *Noflamperne*, som *Godset* skal ligge *imod*, kan sættes *overeenstem-*

mende dermed. En Raa har en Rofke paa hver Ende, men Gafser og Bomme have kun en Rofke paa Oderenden; Rofkerne ere altsaa for disse Rundholter hvad Topperne ere for Masten og Stænger. See første Part Pag. 160.

Rofbarm. Saaledes kaldes de øverste Hjørner af et Raaseil, i Rofbarmene ere Rofloierterne, hvorigennem Rofbindslerne tages.

Rofbindsel. Det Bindsel, hvormed Rofbarmene paa et Raaseil bindses og strækkes paa Raaen, og en Mesans Gaffelliig paa sin Gaffel.

Rofgaardinger. Ere Touge, som i Forbindelse med Givtougene og de andre Gaardinger bruges til at bjerge Underseilene med. See Store- og Fokkenofgaardinger.

Rofklampe. See første Part, Fig. 10, Pl. 65.

Rofloierter. Saaledes kaldes de Dine, der ere dannede af Ligtroksen eller Liglinen i Hjørnerne af et Raaseils Raaliig og hvorigennem Rofbindselet gaaer, som Raaliget strækkes og gjøres fast med til Raaen. See første Part, b, Fig. 1, og k, Fig. 2, Pl. 18. See Løierter.

Rofpert. Et Trædetoug, der kun havees paa Rofkerne af en Mærseraa, for at den Mand, som skal være ved Stibbouden, naar Seilet skal rebes, kan staae deri.

Roftakler. Ere sædvanligt firskaarne Tallier, hvoraf een hænger ned fra hver Rofke paa Store- og Fokke-raaen; de bruges naar der rustes, ind- eller udsættes Fartøier eller andre svære Bægter. For at kunde hugge et Roftakkel er der smøget en dobbelt Stroppe paa Roffen, tæt til Toplenten, denne Stroppe har en Rous ovenpaa og en Rous under Raaen. Roftaklets Overblof er i den ene Ende af en Skinkel (Roftakkel-skinkel), som i den anden Ende har en Hage, der hugges i den omtalte Stroppe's Rous under Raaen; Underbloffen, der med en Løber (Roftakkelløber) er for- enet til Overbloffen, har en lang Hals med en Hage.

Nordbaad. Et Slags brede, fladgaaende Fartøier, der i Almindelighed ere tallede som en Jagt, dog have ogsaa enkelte af dem Slups Takkelage.

Normalkrud. Krud som har den reglementerede Styrke og som bruges til Sammenligning med andre Krudførter.

Rossen. Er en af Flintelaafens Dele (See b, Fig. 2, Pl. 30 i første Part). Den sidder paa Indersiden af Laaseblikket og staaer ved en Tap saaledes i Forbindelse med Hanen, at denne, som staaer paa Odersiden af Laaseblikket, har samme Bevægelse eller maastee rettere, bestemmer Rossens Bevægelse. I Rossens Bagkant er indfilet Mellemruen h og Heelruen c, hvori Stangsnabelet griber ind, naar Laasen spændes; Forkanten af Rossen ender sig i en fremspringende Læbe eller Hage i, som kaldes Krabben, paa hvilken Enden af Slagfjæderen k virker, naar Laasen trækkes af.

Nothspade. Er en Haandspade, der er længere og tykkere end almindeligt, og som bruges til Omdreiningen af Bradspillet, naar Ankeret holder saa fast i Grundten, at det ikke kan bringes deraf paa den sædvanlige Maade med de mindre Haandspader. Nothspaden, hvis ene Ende enten passer i et af Bomhullerne eller er forsynet med en Holdhage eller Pahl, der griber over Lænderne paa en Pahlring paa Spillet, har paa Oderenden en Stroppe, hvori, saavel som i en Diebolt i Dækket, hugges en Tallie ved hvis Anhaling Kraften paa Bommen og Spillet forøges.

Nutten. Saaledes kaldes den underste Deel af Undermulen paa de Steenlaase, som bruges til Kanoner (See c, Fig. 1, Pl. 16 i første Part); Nutten staaer i Forbindelse med Slagfjæderen formedelst Kjæden q, har en Heelrue og en Halbrue, og er altsaa det samme for dette Slags Laase som Rossen er for Flintelaafen.

Nullekruds (Ø). Kaldes Middelspantet paa et Stib eller Fartoi.

Næseboile, Muleblik. Hører til Beslaget paa Skæftet til en Flint og tjener til at styrke Oderenden. See første Part, e, Fig. 1, Pl. 25.

Nød. See første Part, Fig. 2, Pl. 17.

Nødder, Ankerenødder. See første Part, i, Fig. 2, Pl. 44.

Nødtallier. See Nørtallier.

D.

Oblique Planer. See første Part Pag. 139.

Oblique Senter. Ere rette Linier, der trækkes i en obliq Direction paa Tegningen og Afslagningen af et

Stibs Spanterids, og som opmærkes paa Spanterne, naar de samles efter deres aftrabede Figur. Ved Navnet „oblique Senter“ forstaaes ogsaa ofte de Lange

senter, der trækkes paa en Bygning efter de opmærkede Punkter paa Spanterne for disse Senter. See første Part, M, Pl. 8.

Oblique Vorp. Ere Vorp, hvis Overflader have en obliq Direction. See Vorp.

Omhoug. Naar dette Ord har Hentydning paa et Skibs Stænger, da forstaaes derved, at disse, efter at deres Taffelage er lagt paa dem, heises op til deres bestemte Høide, saa at Slutholtet, der stikkes igjennem deres Rodende, kan indsættes, og Stængerne altsaa komme til at hvile paa Langsalingerne. Stor- og Forsstangen sættes omhoug i Stængevinderebene, Krydsstangen og de øvrige Stænger sættes omhoug i deres Joller. At sætte Underræerne omhoug er at heise dem op i Dreierebene og Toplenterne, til de ere lige for Svigtningen, og da at stille dem i Braferne og Toplenterne. Ordet „Omhoug“ bruges ikke om Mærseræerne, da disse kun lettes i Dreiereb og Toplenter omtrent een Fod ovenfor Væselhovederne for at raffes.

Opduge. Dette Ord bruges om sammensyret Seildug, og betyder at sammenlægge det i store Folder og omrulle det med den sidste Rest, saa at det danner en stor Rulle eller Pølse, der er beqvem at transportere. See Duge et Seil op.

Opgang. Saaledes kalder Skibbyggeren det Antal Range af Skibets Klædning udenbords, hvilke kunne sættes paa Skibet fra een og samme Stilling. Storstillingens Sted bestemmes stedse saaledes, at Barkholtet og nogle Range nedenfor dette kunne paa sættes fra denne Stilling; der gjøres (opsættes) da en ny Stilling nedenfor Barkholtet, og de Range, som sættes paa fra den, kaldes øverste Opgang eller Opgangen under Barkholtet; ligeledes gjøres en Stilling ved Kjolen, og de Range, som Skibbyggerne her staae og sætte paa Skibet, kaldes Opgangen ved Kjolen eller den første Opgang. Paa denne Maade fortares med at gjøre Stilling for at opsætte anden, tredje og fjerde Opgang, naar Skibets Størrelse gjør disse nødvendige. At calfatre en Opgang betyder at calfatre alle de Raadder, der kunne naaes fra een og samme Stilling. Ved Ordet „Opgang“ forstaaes ligesaavel Trappen, der gaaer til Slæbehullet i et Skib, som dem der gaae til Storstillingen.

Ophaler til Broggivtouget paa en Mesan. Et Toug der er fast ved trejederdelen af sin Længde i Midten af Givtouget ved Seilets Agterlig; den længste Ende

er viist igjennem en Blok paa Koffen af Gaffelen, derfra til Dæks og sammenknobet med den anden Ende, hvorved den tillige kommer til at tjene som Nedhaler.

Ophaler til Halsen. Paa Jagter, Slupper og lignende Fartøier have en Ophaler til Halsen, hvilken med den ene Ende staaer fast i Seilets Halsbarm, farer derfra igjennem en Blok under Gaffelloen, ned og fastgjøres med den anden Ende i Halsbarmen; denne Ophaler bruges tillige til Nedhaler saavel paa Halsbarmen som paa Gaffelloen.

Ophaler til Underrakken. Paa de større Skibe have Underrakken en Ophaler, hvis ene Ende staaer paa den forreste Svigtningebolt, den anden Ende er ledet imellem Masten og Rakken, op i Mærset, hvor den bliver.

Ophalerbeding. En Beding, hvor Fartøier og mindre Skibe hales op for at repareres. En saadan Beding er i Almindelighed forsynet med et Slæb eller Underlag, der er indrettet til at glide ud paa Slæbbedingen, saa at Fartøiet kan føres ind paa det og forstøttes i sin opreiste Stilling; Slæbet hives da op paa Bedingen tilligemed Fartøiet.

Oplodsning paa Kjolen. Er en Opbygning af Træer, hvilken lægges paa Kjolen for at borttage den Høide, som Bundstokkene ellers maatte gives i Dværken, der som de stulde staae paa Kjolen; Oplodsningen har derfor størst Høide agter og for, hvor Bundstokkene ere skarpest, ligesom den ogsaa i det Hele taget er høiere paa de skarpe end paa de fladbundede Skibe. See Oplodsningen M, Fig. 1, Pl. 63 i første Part.

Oplodsning paa Roret. Bestaaer af de Træer, der optage Rorets Brede imellem Rorstammen og Saalen, de ere i Almindelighed af Fyr for at Roret ikke skal blive for svært. See Træerne B og C, Fig. 3, Pl. 59 i første Part.

Oplodsning i Skjæget. See Harpestykket.

Oplængere. Kaldes de krumme Træer C, D og E, Fig. 1, Pl. 42 i første Part, hvilke danne det mellemste Parti af hvert halve Spants Omtræk. 1ste Oplængeren er det underste Træ og staaer med Underenden paa Overenden af Bundstokken, Underenden af 2den Oplængeren staaer paa Overenden af Zittersen, og 3die Oplængeren paa 1ste Oplængeren; paa denne Maade danne Oplængerne en indbyrdes Forløbning med hinanden, omtrent paa deres halve Længde. Oplængernes Antal i et Spant retter sig iøvrigt efter Spantets Størrelse, undertiden ogsaa efter dets Figur, samt

efter Længden af de Træer som havees. See første Part Pag. 107.

Dplængere paa Ransonholterne eller i Speilet. Kaldes de Dplængere, een paa hver Side, der ligge over Lasken, som forener Ransonholtet med Hæftøtten. See første Part, M, Fig. 1, Pl. 33.

Dplængerstød. See første Part Pag. 107. Stederne for Spantetræernes Stød angives paa en Skibstegning og Afslagning ved Linierne, der paa Spanteridserne ere betegnede 1ste Dpl., 2den Dpl. o. s. v. See Stød.

Dplober paa Kjølvinet. Er et Træ, der har samme Sidehugning som Kjølen, er med den ene Ende lastet til Forenden af Kjølvinet, løber op langs paa Inderslevnen og har en kort Tap i Overenden, hvilken gaaer ind i Underfladen af Dæksbaandet. See første Part, U, Fig. 1, Pl. 63.

Dplober paa Skjæget. See første Part, L, Fig. 1, Pl. 1. Dette Træ har samme Sidehugning som Skjæget, og er nødvendigt, for at Indtømmerne i Gallionen kunne gives den nødvendige Forbinding. See første Part, Fig. 3, Pl. 1.

Dpløbere paa Sloifnæerne. Kaldes de Stykker Fyrrestræ, der løbe fra Enden af Sloifnæerne, naar disse ere af Træ, op til Skjægets Overende (See W, Fig. 1, Pl. 1 i første Part); naar Sloifnæerne ere af Jern havees sjældent disse Dpløbere.

Dpseifingsbindsel. See første Part, Fig. 7 og 8, Pl. 5.

Opstaaende Knæ. See første Part, Fig. 8 og 9, Pl. 17.

Opstaaende eller vertical Lask. Kaldes enhver Lask, hvis Raab har en opstaaende eller vertical Retning, f. Ex. en Bjelkelask, hvilken ogsaa kaldes en Sidelask, fordi Bjelkens Stykker lastes sammen fra Siden.

Opstaaende eller staaende Liig, Sideliig. Saaledes kaldes begge de opstaaende Kanter paa et Raaseil.

Orlogsbrig, Krigsbrig. See første Part Pag. 119.

Orlogsfartoi. Det samme som Krigsfartoi.

Orlogslaade, Krigslaade. See Flaade.

Orlogsfregat. See første Part Pag. 143.

Orlogsskibe. See Krigsskibe.

Orlogsskonnert. Er i Almindelighed et skarptbygget Fartoi, der har en betydelig Stivhed og et dertilsvarende Seilsystem for at blive en hurtig Seiler; den har et glat Dæk og fører indtil 10 Kanoner.

Overlag i et Spant. See Spanter.

Overseilene. Hermed forståes Mærkseilene, Bramseilene, Bovenbramseilene og de øverste Stagsseil.

Overfibet. Den Part af Skibsstroget, som er ovenfor øverste Vandlinie.

Overfibets Langsenter. See Langsenter.

Overfibets Spring. Kaldes den verticale Bugt eller Krumning, som Kellingens og Barkholternes Overfant har efter Skibets Længde.

Overflag. Krydsetouget, hvormed Bulingen krydses, lægges med sin Midte paa Forkanten af Bulingen, og de Rundslag som da gjøres om Bulingsstammen op efter med den ene Ende af Touget, kaldes Overflagene ligesom de Slag, der gjøres om Stammen med den anden Ende af Krydsetouget nedefter, kaldes Underflagene. Naar et Bindsel skal have større Styrke end den som eet Lag kan give, og der i Fouterne paa de første Lag endvidere lægges et Lag med det samme Toug, kaldes det forflagte Lag eller de forflagte Parter eller Dmgange Underflagene og de sidflagte Parter eller Dmgange Overflagene.

Overspil. Storspillet paa Linieskibe og Fregatter kaldes et dobbelt Spil fordi der er tvende Spil paa een Stamme, hvilke kaldes Over- og Underspillet. See A og B, Fig. 1 og 2, Pl. 37 i første Part. Paa Linieskibene vandrer Underspillet paa underste Batteri og Overspillet paa andet Batteri, men paa Fregatterne vandrer Underspillet paa Batteriet og Overspillet paa Standsen.

Overvange. Kaldes den øverste Deel af en Rapertvange, naar den er samlet af tvende Stykker. See e, Fig. 2, Pl. 21 i første Part.

P.

Paalægge et Bindsel. Er at forsyne med eller at paa sætte et Bindsel enten for at forbyde et Stik at aabne sig, eller for at forhindre Parterne i et Talliereb eller en Bulingsstamme at opgaae.

Paalægge Vant og Stag. Er at optage Vantene og Stagene og lægge deres Dine omkring Mastens Top i den befalede Orden.

Paalægge Takkelagen. Herved forståes at optage og

anbringe de forskjellige Dele af Takkelagen, hver paa sit Sted, uden derfor at det kan siges, at den er færdig, eller at den ene Deel staaer i en saadan Forbindelse med den anden som den bør.

Paa-seifingsklo. See første Part, Fig. 2, Pl. 47.

Pahle. En Pahl er et langagtigt Stykke Jern, som er tykkere og sværere i den ene Ende end i den anden, i den tynde Ende er et Hul til en Bolt, hvorom Pahlen dreier sig, men hvormed den ogsaa holdes fast; dens tykke Ende er dannet eller indrettet til at falde ned og stoppe enten mod Borter eller mod Tænder. See **Faldpahle**. Paa de Gangspil, som ingen Pahlring have, bruges undertiden ogsaa Pahle, men dog kun tvende. Disse Pahle vandre paa Dækket, have en opstaaende Bolt gennem den tynde Ende og dreies med den tykke Ende ind mod en af Spillflamperne, naar Spillet skal stoppes.

Pahlbeding, Pahlstøtte. Er en stærk Støtte, som gaaer ned med Underenden paa en af Mellembæksbjelkerne (See første Part, N^o, Fig. 1, Pl. 63) eller hvor disse ikke have, da til Fartsøiets Bund; paa denne Støtte er Pahlmoderen boltet fast. See første Part, c, Fig. 5, Pl. 50.

Pahlbolte. Saaledes kaldes Boltene, der holde Pahlene til Spilringen paa et Gangspil. Disse Bolte have et Bryst eller Forspring ved Overenden, hvorpaa der ved Hjælp af en Sæthammer kan slaes, naar de skal sættes i Spilringen; i Overenden have de en Møttrik istedetfor Hoved, hvilken skrues paa, naar Pahlene er sat paa Boltene. See s, Fig. 2 og 3, Pl. 37 i første Part. Boltene, som holde Faldpahlene til Pahlmoderen paa et Bradspil, kunne ogsaa kaldes Pahlbolte, da de udrette samme Tjeneste, men de ere dannede som almindelige Bolte med et rundt Hoved paa den ene Ende og et Hul til en Splitte i den anden Ende.

Pahlmoder. Naar der bruges tvende Trapahle til et Spil, som altsaa ingen Pahlring har, vandrer den ene Ende af hver Pahl paa en lodret staaende Bolt, der gaaer ned i Dækket; men for at styrke denne Bolt besæftes et Stykke Træ til Dækket saaledes, at dets udarbejdede Kant griber om Overenden af Pahlene og forbyder at de trykkes tilbage, naar der sættes Pahl: dette Stykke Træ kaldes en Pahlmoder. Pahlmoderen, som bruges til de Bradspil, som have Jernpahle, er en støbt Jernplade med en fremspringende Kant paa hver Side, igennem disse Kanter gaae Pahlboltene

saaledes, at Pahlene, naar de stoppe Spillet, ikke alene trykke paa Boltene, men ogsaa med Enden mod Pladen eller Pahlmoderen. See første Part, c, Fig. 5, Pl. 50.

Pahlring. Er en støbt Jernring, der har en forskjellig Figur efter det Slags Spil, hvortil den skal bruges. Paa Pl. 37 forestiller Fig. 8 en Pahlring til et Gangspil, dog er det ikke steds Tilfældet, at den har det her viste Antal Borter, undertiden er dette mindre, ligesom ogsaa Pahlens Antal kan være mindre end det som er vist Fig. 3 paa samme Plade. Pahlringen paa et Krøbbelspil har Lighed med den paa Bradspillet, forsaavidt som de begge have Tænder; en saadan Pahlring sees d, Fig. 4, Pl. 50, i første Part.

Pahlstøtte. See Pahlbeding.

Pahler. De i Rapertvangernes Overkant udskaarne Af-sætninger, hvorpaa Haandspaderne hvile, naar der skal brækkes op under Kanonens Bund. See første Part, g, Fig. 2, Pl. 21.

Pande. Saaledes kaldes den Fordybning i en Steenslaas, hvori Fængkrudet lægges. See første Part, c, Fig. 1, Pl. 16.

Pandækket. See Dækkelet.

Pandækkelsjæder. See Dækkelsjæder.

Pandearm. See e, Fig. 1, Pl. 16 i første Part.

Pandebolt. See første Part, Fig. 7, Pl. 59.

Pande for Rorets lette Vandring. See Fig. 6, Pl. 59 i første Part.

Pande for Spiltappen, Spilpande. Er en firkantet Pande, støbt af Metal, med en uddreiet Fordybning, hvori Spiltappen vandrer. See første Part, k, Fig. 1 og 2, Pl. 37.

Pappegoieseil. Er et Seil, som føres paa en Mast (Pappegoiemast), der staaer indenbords paa Speilet. Naar saadant et Seil føres paa en Chaloupe, bestemmer Fartsøiets andre Seil, om Pappegøien skal være et Raaseil eller et Sprydseil, i første Tilfælde er det underflaet en Raa (Pappegoieraa) og i sidste Tilfælde stiftet op med et Spryd (Pappegoiespryd), men i begge Tilfælde strækkes Skjødet paa en Bom (Pappegoiebom), der ligger ret agterud, udenfor Speilet; Seilet heises i et Fald, kaldet Pappegøiefald. De store Slupper, især dem der ere byggede med nogen betydelig Styrlastighed, føre i Almindelighed et Pappegøieseil.

Part af et Skib. See Agterpart og Forpart.

Part af en Gie eller Tallieløber. Saaledes kaldes

- enhver af de enkelte Dele af en Oie eller Tallieløber, der gaaer fra den ene til den anden af Blokkene, men hvortil da ogsaa bør henregnes Løberens faste Part, samt dens løbende eller halende Part.
- Particulairsignal.** Et Signalfag, som af den Høistcommanderende bestemmes forskjelligt for hvert enkelt Skib i Flaaden eller Escadren, og som, naar et Signal heises paa Flagstibet i Forbindelse med Particulairsignalet, kun vedkommer Skibet, som har dette Signal.
- Paskugler.** De Blykugler, der usigtigt have samme Diameter som Flintens eller Pistolens Løb, og efter hvis Lødighed der gjøres Forskiel paa disse Vaabens Størrelse. See første Part Pag. 96.
- Patentglas.** Er tykke, runde Glas, enten toppede eller flade, og enten med eller uden Metalindsatninger; de bruges til at sætte i Dækket og Skibsfiderne for at skaffe Lysning og Luft i Kamrene og paa Banjen.
- Patron.** Et Papiirhylster, hvori Ladningen til en Flint eller Pistol kommes. See første Part Pag. 72.
- Patronpind, Patronstok.** Kalder den cylindriske Pind, hvorpaa Patronhylsteret under Forfærdigelsen vikles og rulles.
- Pentelhage.** Er en stor Jernhage, som er i den ene Ende af Pentelagetouget, hvormed Ankeret kippes. See første Part Pag. 78.
- Pentelagetoug.** See første Part c'', Pl. 32.
- Percussions-Antændelse.** En Antændelsesmaade, der anvendes saavel ved Ladningens Antændelse i det svære Skyts som i Haandskydevaabnene, og beroer paa Virkningen af et Slag paa en exploderende Sat. See Knaldhætter.
- Percussions-Fængror.** See første Part, Fig. 10, Pl. 31.
- Percussions-Hammerlaas.** See første Part Pl. 58.
- Perpendiculairerne paa en Tegning eller en Afslagning.** See Agterste Perpendiculair og Forreste Perpendiculair.
- Perpendiculaire Spanter.** See første Part Pag. 137.
- Perter.** See Trædetouge.
- Pertline.** Et kableflaet Toug, som hører til det Barpegods, der medgives et Skib, det er tyndere end Kabletouget men tykkere end Jagetrossen, og, ligesom det øvrige Barpegods, tampet i begge Enden.
- Pertyrkjæde, Pertyrline.** See første Part Pag. 78. Pertyrkjæde bruges kun i Forhaand, naar Ankeret har Jernkjæde.
- Pigsu.** See første Part Pag. 40.

Piffaldet. Er det Toug, hvormed Mesangaffelens Øverende, saavel som Øverenden af enhver Gaffel til et Bomseil eller Gaffelseil heises og føres, kun Maaden, hvorpaa dette Fald skjæres, og de Blokke, som bruges dertil, er forskjellig; Piffaldet og dets Fart sees første Part b', Pl. 13; z, Pl. 41; a'' og y, Pl. 43 samt g''', Pl. 48.

Pikke Gaffelen. Herved forstaaes at heise Gaffelens Øverende høiere op i Piffaldet.

Pikkeronne. See første Part Fig. 7, Pl. 61.

Pindbolt. See første Part Pag. 60, Fig. 8.

Pistol. Er et kort Haandskydevaaben, hvoraf kan udskydes Flintekugler. See første Part, Fig. 5, Pl. 25.

Piston. Kalder Messingcylinderen B, Pl. 31 i første Part, hvilken er indfriet i Percussions-Fængrorret, og paa hvis Ende Knaldhætten sættes. Paa Percussions-Flinten er Pistonen af Staal og indfriet i Skærmen, Hullet som gaaer igjennem den er lige for Fænghullet.

Pistonrommenaal. Er en lille Rommenaal, hvormed Udboringen i Pistonen renses, dersom der skulde sætte sig Fliser deri af Knaldhætterne.

Plante Bajonetten. Saaledes kaldes det, naar Bajonetten sættes paa Flinten.

Platfordæk. Kalder et Dæk, som paa nogle af de store Skibe have nedensfor Banjerdækket, især forude og ved Stormasten.

Platjucker. See Jucker.

Platlast. See første Part, Fig. 2, Pl. 15.

Platlod. See Fig. 8, Pl. 36 i første Part.

Platplætning. See første Part, Fig. 2. Pl. 22.

Platrand. En bred Rand eller Ring af Træ, der for Styrke Skyld lægges omkring Kanten af et Mær, ovenpaa Bunden, hvortil den befastes. See første Part, b, Fig. 1, Pl. 62.

Platte, Plætning. See første Part, Pag. 35, Fig. 4.

Plætning. See første Part, Pag. 49, Fig. 2.

Plikt. Saaledes kaldes et lille Dæk eller Røstværk, som ligger forud i et Røststøt; paa dette Dæk sidder Pliktluggeren og roer, ligesom han ogsaa ofte staaer derpaa, naar han tager Stød eller sætter fra Land.

Plikten, Pliktanker. Er et af de store Skibes Svarankere (See første Part, Pag. 111); det har sin Plads saaledes, at Krydset ligger i en kort Afstand agtenfor det styrbords Fokkerøst, hvor det er surret og forstøttet i en Ankerport i Skibets Side.

Pliktankerstik, Pliktstik. Hermed forstaaes den Maade,

hvorpaa Touget stiftes i Plihtankeret, Stiffet er isvrigt som Ankerskiffet, undtagen, at Touget bringes tvende Gange igjennem Ringen.

Plihtugger. Saaledes kaldes den Matros, der roer den forreste Aare i et Fartoi.

Plihtoug. Det Ankertoug, som roes i Plihtankeret.

Poleret Krud. Er en Operation, som foretages med det korneede Krud, for at give det en større Haardhed. Poleringen foregaaer i en stor cylindrisk Tønde, der er indrettet til dette Brug, og hvori Krudet ved Bægten af dets egen Masse og Tøndens Omdreining erholder den bedre Egenkab.

Pompe. See Kjadepompe, Slagpompe og Spulepompe. At pompe er at bevæge Pompenikken op og ned for derved at bringe Vandet til at løbe ud af Pompetuden, hvilken Handling ogsaa kaldes at staae med Pompen.

Pompeemert, Pompehjerte. Pompen har en mindre Abning eller Udboring i Underenden end i Overenden, og paa det Sted, hvor denne Overgang er, har Hjertet eller Emmerten sin Plads. Emmerten har en Bøile eller Hank foroven, hvori den ved Hjælp af Pompefrogen kan sættes ned og tages op, staaer den i et Trærør er den af Træ og omgivet med Læder, staaer den derimod i en Metalstøyle er den af Metal og har tvende inddreiede Fordybninger, hvori er omviklet Blaar. Emmerten har, i Forhold til sin Diameter, enten en heel eller tvende halve Ventiler, hvilke under Pompningen vel tillader Vandet at komme op i Røret, men ikke at træde tilbage igjen.

Pompefisk. See første Part, g, Fig. 2, Pl. 33.

Pompeknæ. Kaldes den Opstander, som staaer paa Overenden af Pompen, i Overenden har den en Udskjæring, hvori Pompenikken vandrer; Pompeknæet er paa de store Pomper af Jern.

Pompekrave. En Krave af malet eller tjæret Seildug, der er surret til Pompekræet og fæstet med Søm til en Trætrands, der er spigret til Dækket omkring Hullet til Pompen; Kraven forhindrer Vand at trænge ned i Skibet, naar der spules.

Pompefrog. En lang Jernfrog, hvormed Hjertet trykkes ned i en Pompe eller tages op deraf.

Pompekrub. See første Part, h, Fig. 2, Pl. 33.

Pompemamering. See Mamering.

Pompenikke. Stangen, hvormed Pompen sættes i Bevægelse, den vandrer paa en Bolt, der gaaer igjen-

nem Pompeknæet, ligesom ogsaa dens ene Ende staaer ved en Bolt i Forbindelse med Pompestangen, der til ligemed Pompefogen vandrer op og ned i Pompen.

Pompefko, Pompestempel. Har Lighed med Hjertet, hvad Ventilen angaaer, men den sidder fast i Enden af Pompestangen (Stokstangen) og bevæger sig altsaa op og ned med denne, naar der staaes med Pompen; det er Skoen, som løfter Vandet op i Pompen.

Pompestang. En Jernstang, som med den ene Ende staaer i Forbindelse med Pompefogen og med den anden Ende med Pompenikken, hvis Bevægelser den derfor følger; Længden af denne Stang bestemmer altsaa Stedet, hvor Skoen skal vandre i Røret eller Stovlen.

Pompestempel. See Pompefko.

Pompestøyle. Saaledes kaldes et cylindrisk Metalrør, der undertiden ned sættes i en Træpompe paa det Sted, hvor Skoen eller Stemplet skal vandre, deels for at give Skoen en bedre og noiagtigere Vandring, deels for at gjøre Pompen varigere.

Pompefud. Et Afstykke i Skibene omkring Stormasten og Pomperne.

Port. Ved dette Ord forstaaes som oftest ligesaa vel Hullet eller Abningen i Skibet, som det Dækselet eller den Klædning, hvormed en saadan Abning lukkes, især er dette Tilfældet, hvor Tælen er om Archeliport, Baglastport, Vougeport, Dørport, Kanonport, Ladeport, Lastport, Luftport, Lysningsport og Roepport; hvad derimod Ordene Faldport og Sætport ere betræffende, da hentyde disse kun paa de Dæksele, hvormed Portaabningerne lukkes.

Portskinkel. See første Part, p, Fig. 1, Pl. 38. Skinkelen er et Toug, der har en enkelt Blok i Bugten, begge Lampene ere viste hver igjennem sin Bøsning i Skibets Side, derfra ned og fastgjøres i Ringeboltene ved Portens Underkant; i Skinkelen heises og fires Faldporten ved Hjælp af Porttallien.

Portstotter. Saaledes kaldes de Spantetræer, der danne Siderne af Kanonportene. See f. Ex. E og H, Fig. 1, Pl. 29 i første Part.

Porttallie. En enkelt Tallieblok med sin Løber, hvormed en Faldport heises og fires, Blokken vandrer paa Portskinkelen.

Pram. Ved dette Navn forstaaes i Almindelighed en Bygning, der ikke stifter dybt i Vandet, er flad under Bunden, linieret paa Siderne, uden Dæk og enten flirantet eller spids i Enderne. De andre Prambyg-

ninger, hvis Figur afviger meer eller mindre fra den her angivne, ere: Ankerkrampme, Duncraftpramme, Krudpramme, Skuurpramme, Spilpramme, Sprøttepramme, Stykpramme og Taffelagpramme.

Pramme. At pramme Barer eller Gods er at føre det til eller fra et Skib ved Hjælp af Pramme.

Prellinger. Kaldes de Fordybninger, der ved megen Skydning fremkomme i Skytsæts Løb, og forarsages af Projectilernes Anslag i deres Udfart.

Proberinger. Saaledes kaldes de Touge, hvormed Straastøtterne holdes til Masten paa et Skib, som skal kjothales. See første Part, h, Fig. A, Pl. 4. Naar der sættes Straastøtter mod en Hjertebuk, som skal bruges ved et Speils Reising, anvendes ligeledes Proberinger.

Probeerslæde. En Afstuge i Form af en Kapert uden Hjul, hvori Kanonen hænger i sine Arme, naar der skal gjøres Prøvefud for at erfare Kanonens Styrke og Malmens Godhed. Probeerbænken, som haves i eller ved et Baabenfabrik, og som bruges ved nye Geværløbs Probering, bestaaer af tvende Bjelker, hvori ere Fordybninger til omtrent 100 Løb; naar Løbene ere ladte og neblagte i Bænken lægges tvende andre Bjelker ned over dem, hvilke ved Hjælp af Kiler trykkes ned mod Løbene og Underlaget.

Projectiler. Ved dette Ord forstaaes de Legemer, som ved det antændte Kruds Kraft, skydes eller kastes ud af et Idvaaben. De kunne indeles i enkelte og i sammensatte Projectiler, det første Slags igjen i de compacte, som Kugler og Knipler, og i hule Projectiler, som Bomber, Granater, Brandfugler og Carcasjer; det andet Slags, nemlig de sammensatte Projectiler, indbefatter Kardætterne og Straasækkene.

Proppejern. Et rundt Jern, hvis ene Ende har en langagtig firkantet Spids, Skibbyggerne bruge det til at gjøre Hul med i Enden af en Nagle i Skibets Klædning, eller paa andre Steder, hvor der ved at gjøres et Hul og deri at indslaae en Prop kan forhindres, at Vand trænger ind i Skibet.

Præpareret Granat. Saaledes kaldes en Granat, naar den er fyldt med Krud og forsynet med Brandrør og Krands.

Præpareret Karduus. See første Part Pag. 72.

Præpareret Lunte. Kaldes Luntten efterat den er kogt og tilberedt saaledes, at den kan bruges.

Pudknæer. See første Part, c, Pl. 53 og 54.

Puder. Ved dette Ord forstaaes i Almindelighed eet eller flere Stykker Træ, der lægges paa et Sted, hvor noget skal glide over enten for at formindste Frictionen, eller for at bære fri for Skamfling; dog gjør Puderne for et Skibs Afløbning af Stabelen en Undtagelse fra denne Regel. See Afløbningspuder, Bedingspuder, Salingspuder, Stagpuder og Vulingspuder.

Pudestøtter. Støtter af Fyrretræ, hvilke sættes fra Bødingen op under et Skibs Klædning paa det Sted, hvor Afløbningspudernes Overflade skal være; disse Støtter tjene til at styre Puderne med, naar de heises eller hives op under Skibet, saavel som til at holde dem med paa deres Plads indtil Pudknæerne ere boltede.

Pudestøtter. See første Part Pag. 134, samt o, Fig. 1, Pl. 54.

Pudestøtter. Kaldes de Støtter, der staae med deres ene Ende mod Afløbningspuderne og strække med deres anden Ende agter- eller forefter ned paa Bødingen. See første Part Pag. 133 og 134.

Pudetræer. Et Lag Træer, der paa de store Bødinger er lagt tværs over Slagbødingen og boltede til den i den Hensigt at formindste Afløbningspudernes Høide; Hjulningen eller Bunden i Afløbningsflæderne lægges i Flugt med Pudetræernes Overflade.

Pullerter. Ere firkantede Stykker Træ, der enten ere dannede ved at lade Overenden af enkelte af de øverste Spantetræer løbe op ovenfor Kelling, eller ved særskilt at bolte et passende Stykke Træ til Skibssiden. Pullerter bruges enten til deri at sætte Gaffelen til en Houbits, eller ved Tilfastning af Bary eller Fortøjninger; Overenden af et Krydsholt kaldes en Pullert.

Purre ind, Purre ned. At purre er at slaae et Spiger eller en Bolt saalangt ind eller ned, at Hovedet er et vist Antal Linier inden- eller nedenfor Træets Overflade, hvilket steer ved at slaae paa en Sæthammer, der holdes paa Spigerets eller Boltens Hoved.

Pyntenetten. Er et langagtigt Stykke Træ (See F, Pl. 57 i første Part), der er befæstet ved Hjælp af en Klo i den ene Ende til Bøugsprydet eller sammes Ujelhoved, Pyntenetten tjener som Stræber for Klyver- Pyntenets- For- og Agterhaleren, samt for Jager-Pyntenetslaget.

Pyttingbolt. See første Part, d, Fig. 3, Pl. 24.

Pyttingbolt. See Svigte Want.

Pyttinghage. Kaldes Hagen, der staaer i Enden paa et Pyttingtoug. See d', Pl. 27 i første Part.

Byttingfkinne. Beslaget omkring en af de underste Jomfruer til Stængevantet. Skinnens Dverende griber med et Die om Jomfruen, og Underenden, der er viist igjennem Mærsets Rand, har et Hul til Byttinghagen. See første Part, c', Pl. 27.

Byttingtoug. Kaldes hver enkelt Toug, hvoraf et Byttingvant bestaaer. See første Part, z, Pl. 27.

Byttingvant. See første Part, z, Pl. 27, samt Pag. 64. Paa de ældre Skibe, hvis Undervant bleve svigtede, gik Byttingvantet til Svigtningen, hvert Byttingtoug havde da i Lampen en Kous, der med et Sytoug forenedes til Byttingbolten og Hovedtoug.

Pælestik. See første Part, Fig. 9 og 10, Pl. 11.

Pæhnen. Er et af Hovedtræerne i et Skib, det ligger over Dpfloedsningsstræerne og er med Dverenden forenet til Skjæggetræet (See første Part, C, Fig. 1, Pl. 1);

Indtømmerne i Gallionen gaae med deres Bund eller Stød ned til Pæhne's Overflade; ovenpaa Pæhnen ligger Dpløberen.

Pæhknæet. Er et Knæ, hvis ene Arm hviler paa Skjægets Pæhn og hvis anden Arm ligger mod Forstevnens Forflade, saaledes som sees E, Fig. 1, Pl. 1 i første Part. I den nyere Tid er dette Knæ smedet af Jern, forhen var det af Træ og laftet sammen med Dpløberen, dets opstaaende Arm havde da en Kjaebe, hvori Brogen til Storstaget laa.

Pærehummer. En Forstærkning eller et tykkere Sted paa en Jagtmast, hvilket ligesom danner en Adskillelse imellem Masten og Toppen. See første Part, o, Fig. 1, og a, Fig. 2, Pl. 13.

Pærekammer. See første Part, c e d, Fig. 5, Pl. 6.

Pølselift. See første Part, M, Fig. 1, Pl. 10, Pag. 22.

D.

Dvadranten. Er et Instrument af Træ, hvorpaa er afflaaet en Dvartcirkel, der er inddeelt i 90 Grader saaledes, at Nulgraden er i Midten eller paa Vuens halve Længde; de 45 Grader gaae altsaa til hver Side. I Cirkelbuens Centrum er ophængt en Messingpendul, der med sin Spids viser ned paa de inddeelte Grader. Dvadranten bruges af Artilleristen, naar en Kanon skal stilles enten for at gives en vis Elevation, eller for at kunde afrette Kanonens Vaterspas, i hvilket Tilfælde den sættes ovenpaa et Retholt, som er stiftet ind i Løbet; med Hensyn til Bruget kan denne Dvadrant altsaa kaldes en Kanonqvadrant til Forskjel fra Morterqvadranten, hvorefter Morteren stilles, men denne Dvadrant er forenet med et Retholt, som stiftes ind i Kjedfelen og hviler langs paa dennes Underflade.

Dvartluger. Paa de store Skibe er Dækkelet over Storlugen ofte deelt i tvende halve Luger, og den agterste af disse igjen i tvende Dvarter, der hver for sig kaldes en Dvartluger; ofte forstaaes ved Dvartluger en lille Luger, som er udfaaeren i en større, og som Mandskabet gaaer ned igjennem, naar det er ondt Veir.

Dvartraa. Herved forstaaes Stedet, som er midt imellem Rokklamperne og Rakkeklamperne, og som er det Sted, hvor Dvarttaffet hænger.

Dvarttaffel. En trestaaeren Tallie, hvis Blokke ere forsynede hver med en Hage. Stroppen til dette Taffel er naaet paa Dvartraa saaledes, at Kousen, som er i Bugten, kommer under Naaen, og i denne Kous hugges Hagen, som er i Taflens toskivede Blok; Dvarttaffet haves kun paa Storraaen og bruges oftest i Forening med Roktaffet ved Ind- og Udtagning af svære Vægter. De store Skibe have tvende Dvarttafles, Brigger og mindre Farteier have kun eet.

Dværk paa et Knæ. See første Part, c, Fig. 5 og 6, samt C, Fig. 9, Pl. 17. Dværken paa en Bundstok er det Sted, hvor den hviler paa Kjølen; et Baand har ligeledes en Dværk, nemlig der, hvor begge Armene forenes over Kjølen eller Stevnen, men paa nogle af de midtskibs Jernbaand har Dværken en betydelig Længde, saaledes som sees i første Part, P, Pl. 45, og kaldes derfor Dværkestykket.

Dværk paa et Seil. Saaledes kaldes det øverste, forreste Hjørne paa en Mesan og et Bomseil, saavel som paa de Stagsseil, der have fire Sider.

Dværkebolt. Paa de Knæer, der ligge med Dværken paa et Underflag, saaledes som sees paa Pl. 45 i første Part, gaaer en Bolt igjennem den og Skibets Side, denne Bolt kaldes Dværkebolten. See første Part, a, Fig. 7, Pl. 17.

Dværkestotter. See første Part, q, Fig. 1, Pl. 54.
Dværkgivoug. See Givougiet e' paa Bommesanen i første Part Pl. 39.

Dværkmatter. Spækkede Matter, der ere naiede paa Langremmene, lige for Svigtningen, for at forebygge Stamfling af Underræerne, naar de skjæres.

N.

Naa. See første Part Pag. 159. Til de store Skibe maae Stor- og Fokkeraaen ofte sammenlæsses af tvende Stykker.

Naabaand. Have en Længde af omtrent 8 Fod og ere snoede af 3 Parter toløbet Skibmandsgarn, de bruges til forskjellige Ting, der henhøre til et Skibs Taffelage.

Naabaandshuller. Den Række Huller, der ere syede langs Kanten af Seilet ved Raaliget, og hvori Naabaandene eller Bindflerne stikkes, som Seilene underslaaes med til Stræktouget paa Raaen. See Fig. 1 og 2, Pl. 18 i første Part.

Naabaandsknob. See første Part, Fig. 4, Pl. 11.

Naabolt. Kaldes den ombuffede Strimmel Seildug, langs Raaliget, og hvori Naabaandshullerne ere. See første Part, h, Fig. 1 og h, Fig. 2, Pl. 18.

Naahager. Ere store dobbelte Kroge eller Hager, der sættes paa Enderne af Brandernes Underræer for at tage fat med i Taffelagen paa det fjendtlige Skib, naar Branderen kommer det nær. Begge Hagerne ere sammensmedede med en Jernarm saaledes, at de vende Raffen imod hinanden, altsaa den ene Hage for og den anden agterefter.

Naaholt. En Rang Klædning, der paa Linieskibene har sin Plads ovenover femte Barkholt og paa Fregatterne ovenover tredje Barkholt. See Rangens m', Pl. 45 i første Part.

Naaholtslift. En Lift der løber langs med Naaholtets Overkant. See n', Pl. 45 i første Part.

Raaliget. Overkanten af et Raaseil. See første Part, Pag. 41.

Raalinie. See Hestelinie.

Raalange. See første Part Pag. 9, Fig. 2.

Raanok. See Nok.

Raaseil. Saaledes kaldes ethvert Seil, der er underslaaet en Raa. Iøvrigt erholdes ethvert Raaseil Navn efter den Raa, hvortil det er underslaaet, derfor har de store Skibe: Stor-seil og Fok, Stores og Foremars-seil samt Kryds-seil, Stores og Forebrams-seil samt Bovenkryds-seil, og endelig: Stores og Forebovenbrams-

Seil samt Bovenboventryds-Seil. Til disse Seil kunne endnu føies Laseilene og Luggerseilene.

Raaseiler. Kaldes enhver Seiler, hvis Hovedseil ere Raaseil, saaledes som Tilfældet er med Skibene og Briggerne; de mindre Fartøier kaldes derimod ofte Latinseilere.

Raaseising. See første Part, Fig. 2, Pl. 28.

Rabat. Er et Galfatreredskab af Jern, og bestaaer af et Blad omtrent 1½" bredt, hvilket ender sig opefter i en rund Hals med et lille Hoved paa Enden. Efter Bladets Lykkelse kaldes Rabaten enten enkelt eller dobbelt, hvorved dog tillige bør bemærkes, at i Enden af den enkelte Rabats Blad er indfilet een Rille, hvorimod Bladet paa den dobbelte Rabat har tvende Riller. Rabaterne bruges deels til at bringe Bærket dybere ind med i et Naad, deels til at jævne og glatte Naadets (Bærkets) Yderflade med, førend det beges.

Rabate. See Ralfatre.

Raket. Er et Fyrværkerilegeme, der deels benyttes til Lyffyrværkeri, deels til Krig, i hvilket sidste Tilfælde den fører et Projectil med sig, der enten er indrettet til at tænde Ild, der hvor Raketten falder, eller til at springe og paa den Maade at foraarsage Dødelæggelse. See første Part Pag. 89, samt Brandraketen, Raketen granat og Raketskardatse.

Raketaffutage. Er en bevægelig Affutage, med eet eller flere Jernrør, der ved Hjælp af en Stillemaskine gives den nødvendige Elevation, i et saadant Rør stikkes Raketten, naar den skal afbrændes; paa Affutagen er Kasser, hvori gjemmes Raketter og øvrigt Tilbehør.

Raketblok (Raketstok). En Blok, hvori Hylsteret sættes, naar Satsen drives ned.

Raketbuk. En Buk, der bruges istedet for anden Affutage, og hvorpaa Raketten heises, naar den skal gaae af; paa Bukken er en Gradbue og et Vlylod, ved hvis Anvendelse Raketten kan gives en vis Elevation.

Rakethalouper. Fartøier af samme Størrelse som Ranschalouperne, de ere armerede med nogle Houbitser og iøvrigt indrettede til fra dem at kaste Krigsraketter.

Raketgranat. Er enten en almindelig Granat, paa sende efter Raketens Størrelse, hvilken lægges og surres paa Enden af Raketkylsteret saaledes, at det udpillede Brandrør kommer lige for Hullet i Leret eller Trækfiven; Granaten kan ogsaa være en Brandhue af Støbejern, der er fyldt med Krud, og forsynet med et Brandrør.

Raketkylster. See første Part Pag. 89. Kylstrene til Krigsraketterne ere drevne med Sats og have en Sjæl eller Boring i Midten, der fra Underenden gaaer paa et Stykke nær igjennem hele Kylsteret, Underenden luffes med en Jernbund, hvori er et Hul, som Satsen brænder ud af, og i Overenden, ovenpaa den Deel af Satsen, som ikke er gjennemboret, nedpresses et Lag Leer eller en Træbrille, hvori gjøres et Hul, for at Ilden fra Raketten kan meddele sig til Projectilet.

Raketkardatff. See Kardatff.

Raketstof, Raketsvants. Er en Stof, der styrer Raketten paa sin Flugt, og som enten ved Boiler eller Surring er forenet til Raketkylsteret, Stofken er tyndest i Overenden, og paa Krigsraketterne er den forsynet med en Jernplade ved Brandhullet for at Ilden ikke skal forbrænde den.

Rakke til en Raa. See første Part, Fig. 2, C og D, Pl. 64. Rakken til en Mesansbom er daanet paa samme Maade som Rakken til en Gaffel. See Gaffelrakke.

Rakke en Raa. Er at forene en Raa til sin Mast eller Stang ved Hjælp af en Rakke.

Rakkeklamper. See første Part, f, Fig. A, Pl. 64.

Rakkekloder. See første Part, Fig. 8, Pl. 49.

Rakkefine. Den Line, hvoraf Rakken dannes paa en Gaffel. See Gaffelrakke.

Rakketallie. Tallien, hvormed Underrakken hales an eller strammes. See første Part Pag. 160, Fig. 2.

Ramfiler. Saaledes kaldes de Kiler, der ligge under Aflobningsflæderne, og hvorpaa der rammes (flaaes), naar Skibet skal rammes op. See første Part, i, Pl. 53 og 54.

Ramme an. Er at flaae med en Rammere paa Enden af en svær Kile. Skibbyggeren falder det at ramme an, naar der flaaes paa de svære Kiler, som ligge under Hælen paa et Skib, der skal løbe af Stabelen, saavel som paa dem, der ligge for Enden af Hælstøtten og de agterste Budestøtter. See første Part Pag. 135.

Ramme op. Herved forstaaer Skibbyggeren at flaae (ramme) Kilerne (Ramfilerne), der ligge under Slæ-

derne paa et Skib, som skal løbe af Stabelen, saameget ind, at Kjølen løfter sig fra Stabelblokkene. See første Part Pag. 134.

Rammere. En Rammere er et firkantet Stykke Egetræ af forskjellig Længde og Førlighed, og hvori er boret Huller til Louge (See første Part, v, Pl. 53 og v, Fig. 2, Pl. 54) til saamange Mand, som ere nødvendige til at hale den frem og tilbage, paa Underfiden har den en Kjøle, som glider i Ramslæden. Med Rammereen flaaes paa Ramfilerne, naar et Skib skal rammes op, saavel som paa Hælfilerne og Kilerne for Enden af Hælstøtten og Budestøtterne, naar et Skib skal løbe af Stabelen; Rammereen føres da frem og tilbage i Ramslæden ved Hjælp af Lougene, hvori det nødvendige Mandskab haler. See første Part Pag. 134 og 135.

Ramslæde. En lang Plank med tvende Slidser paa Overfladen, imellem hvilke Kjølen paa Rammereen løber, naar der rammes an. See første Part Pl. 53 og 54.

Randmatte. En uspækket Matte, som sættes paa Forskanten af Mærsets Rand, for at Mærseilet ikke skal skamfiles.

Rang. See Gang.

Rangskib. See Linieskib.

Ransonfad. Et Fad, der indeholder Drickvand til Mandskabet i et Skib. Paa Krigsskibene staaer dette Fad paa Enden paa en lav Stol, paa Goffardiskibene ligger det derimod paa Siden paa Dækket med aabent Spunds; i den nyere Tid bruges en Kasse af Jern til Ransonfad.

Ransonholter. Tvende krumme Træer (See første Part, K, Fig. 1, Pl. 33), der ligge, eet paa hver Side, over Enderne af Borpene, hvortil de forenes med Træsnagler. Ransonholterne kunne betragtes som Spannetræer og adskille sig kun fra disse deri, at de have større Førlighed ud og ind; de lastes sammen med Hæfstøtterne.

Ransonholtets Strækning. Er den Handling at forestille Ransonholtet paa en Afslagnings Spanterids saaledes som om det havde dreiet sig i Plan om sin Middeelinie og nu stod som et perpendiculair Spant; Bredderne paa Ransonholtet til denne Strækning tages efter Ransonholtets Kantning i Plan, men Høiderne blive uforandrede.

Rapert, Balsrapert. See første Part Pag. 48, Pl. 21.

Rapert med slæbende Agterdeel. See første Part Pag. 51, Fig. 1 og 2, Pl. 23.

Rapert af Marschall. See første Part Pag. 33, Fig. 1 og 2, Pl. 14.

Rapert med fire Hjul. See første Part Pag. 48.

Raserende Bane. Hermed forstaaes den Deel af Kuglebanen, hvori Kuglens Høide ikke er større end Maalets, og hvori Kuglen altsaa vil træffe Maalet.

Raseret Skib. Et Skib, der formedelst Alder og Svag-
hed er gjort lavere ved at borttage Standsen og Balken og altsaa tillige gjort til et mindre Skib med Hensyn til Kanonerens Antal; et Skib raseres for enten at bruges igjen som Seilskib eller for at henlægges som Blofskib.

Rat, Styrret. See første Part, Fig. 2, Pl. 59. Paa de mindre Rat er Hjulene og Stokkene ofte af Messing, ligesom ogsaa Foden bestaaer af en Messingopstander, eller om den er af Træ, da decoreret med Billedværk.

Ratline. Et Toug, hvis Tykkelse staaer i Forhold til Kraften paa Roret, den danner Forbindelsen imellem Rattet og Rorpinden. Ratlinen staaer med Bugten fast paa Midten af Ratstammen og er med hver Part taget $2\frac{1}{2}$ Slag (Gange) omkring Stammen, agter- og forefter; fra Stammen vides Enderne ned til Rorpinden paa den Maade, som af Bedkommende ansees bedst passende med Hensigten. I den nyere Tid bruges Ratliner, flaaede af Kothuder, der ere staaerne i lange, fine Strimler.

Reb. Ved dette Ord forstaaes en Række syede Huller tværs over et Seil og paa en bestemt Afstand fra Raaen eller Seilets Overkant, og hvori er stukket Rebs-
seifinger eller Rebbaand, som Seilet rebes med; ligeledes forstaaes ved dette Ord Afstanden fra den ene til den anden Række Rebhuller, saavel som Afstanden fra Raaen eller Seilets Overkant til den første Række. Næsten ethvert Seil, der ikke med Lethed kan hjerpes i paakommende ondt Veir, eller som er nødvendigt at føre, har eet eller flere Reb, hvormed dets Størrelse kan formindstes: Storseilet og Fokken har eet Reb, der staaer paa en vis Afstand fra Raaen (See første Part, Fig. 2, Pl. 18) Mærseilene have 3 eller 4 Reb, efter Seilets Størrelse, hvilke ligeledes staae paa en vis Afstand fra Raaen (See Fig. 1, Pl. 18 i første Part); Bomseil have eet eller flere Reb, men Fokkestagsseil, saavel som Klyveren, hvor der kun havees Een, have eet Reb, der staaer paa en vis Afstand fra Seilets Underlig (See Pl. 51 og 57 i første Part); undertiden har Fore-
stænge-Stagsseilet ogsaa et Reb, især naar Skibet intet

Fokkestagsseil fører. Paa Roefartøier har Storseil og Fok ogsaa Reb, men selv om disse Seil ere Raaseil er Rebet dog, ligesom paa Sprydseilene, paa en vis Afstand fra Seilenes Underlig.

Rebbaand. Almindeligt Linegods, der kappes og stiftes i Rebhullerne paa de mindre Seil, hvor Rebsseifinger vilde være for svære.

Rebbe. Saaledes kaldes de Stykker Træ, der ligge tværs imellem Dæksbjelkerne, med Enderne ind i Kra-
villerne ved Livholtet og Skærstokkene (See første Part, x', g' og l' Pl. 45, samt F, Fig. 2, Pl. 63). Rebberne have Bugt, overensstemmende med Dæksbjelkerne, og anvendes for at understøtte Dæksplanterne, der ellers ville svigte under Vægten af Kanonerne eller ved Galfatringen; Dæksplanterne spigres derfor ligesaa vel til Rebberne som til Dæksbjelkerne.

Rebbolt. See m, n, o, Fig. 1, Pl. 18 i første Part.

Rebe Seil. Er at formindste et Seils Størrelse ved Rebning, hvilket, hvad Raaseilene er betræffende, skeer ved at fire den paagjældende Raa ned, derefter hale Seilet saaledes op, at det Reb (det første, andet eller tredje Reb), som skal tages ind, kommer op til Raaen, og derefter at binde Seilet fast til denne med de Raa-
baand eller Seifinger, der ere stukne i Rebet, saavel som med Stikbouterne, tagne igjennem Rebet's Løierter og med Rundslag om Raaen; og efter det Rebs Nummer, der er indtaget, siges det, at der er taget eet, to eller tre Reb i Seilet, dog bør det bemærkes, at naar det sidste Reb skal tages ind bør de foregaaende Reb først være tagne, saa at hvert Reb bliver gjort fast for sig selv om Raaen; naar alle Rebene ere indtagne siger man at Seilet er flodsrebet. Med Hensyn til at Rebe Bomseil, Stagsseil og Fartøiseil da skeer dette ved at sammenrulle eller oprulle Seilet nedenfra op til Rebbolten, og at binde Rebbaandene om Sammenrullingen.

Rebhuller. De Huller i et Seil, hvorigjennem Rebbaandene eller Rebsseifingerne stiftes, som Seilene rebes med. See første Part, Fig. 1 og 2, Pl. 18.

Rebløierter. See Løierterne g, Fig. 1, og l, Fig. 2, Pl. 18 i første Part. Stikbouterne tages igjennem disse Løierter, naar Seilet skal gjøres fast til Raaen efterat være rebet.

Rebseifing. See første Part, Fig. 4, Pl. 28. Til de mindre Seil bruges Rebbaand, kappede af Linegods, istedet for Seifinger.

Rebsfinkel. Til Storseilet paa Jagter og lignende Fartøier bruges ogsaa Rebsfinkel See første Part Pag. 31. Til Bommesanen bruge de store Skibe ingen Rebsfinkel, og den Briggerne bruge bestaaer som oftest kun af et Tong med en Kous i den ene Ende, Skinkelen tages med et Rundslag om Bommen saa at Kousen kommer paa Bommens ene Side, den anden Ende ledes igjennem Rebsfinkelloierten, igjennem Kousen i Skinkelen, og anhales da med en Arbejdstalle, der hugges i en Krænge paa Skinkelen. Istedet for Mærerebsfinkel bruges paa de nyere Skibe en Rebtalle med Lamp i begge Enden. Den ene Lamp ledes igjennem en enkelt Jernblok, som hugges i en Diebolt paa Koffen, derfra igjennem en Blok, som staaer med sin Stroppe i en Ledekous i Rebtallesiorten; Lampen fastgjøres om Koffen af Kaaen udenfor Jernblokken.

Rebsfinkelloiert. See Koiernerne h, Pl. 39 i første Part.

Rebtaliebolt. See første Part, p, Fig. 1, Pl. 18.

Reculere. Den tilbagegaaende Bevægelse, et Skydevaaben erhoder, naar Skuddet gaaer af.

Reisebuk. En lille Buk, der ikke er sværere eller længere end at den kan reises med Haandsmagt og ved Hjælp af Bardunerne. See første Part Pag. 102.

Reise Spanter. See første Part Pl. 40.

Reise Speil. Saaledes kaldes det, naar Agterspeilet til et Skib er samlet paa Bedingen, og det da heises op og sættes med Underenden af Stevnen paa Overfladen af Kjølen.

Reise Stevn. Ved dette Udtryk forstaaes stedse Forstevnen, naar den heises op og forenes med Krigen.

Reling. Et Skibs øverste Spring; paa Koesfartøier kaldes dette Spring Gængen.

Relingsankere. Herved forstaaes de tvende Svarankere, nemlig Pligtankeret og Læggerankeret, de kaldes Relingsankere uagtet de paa de nyere Skibe ikke ligge paa Relingen. See Pligt- og Læggerankeret.

Relingsstænddæk. Det Stænddæk, som ligger paa Overenderne af Stotholterne og Hangerne, og bedækker diåse. See r, Pl. 45 i første Part.

Rendekugler. Blykugler, 49 lodige, de bruges især af Infanteriet som Kardætskugler for Geværerne.

Rending. Saaledes kaldes det Linegods, som er trukket igjennem Hullerne e, Fig. 2, Pl. 24 i første Part, for at Koiernerne kunne ligge fast sluttede. Imellem Scepterne i Mærset Hayes ligeledes Rending, men denne trækkes da som oftest ikke igjennem Scepterne, men

imellem dem, samt Lønningen og Mærset; thi Rendingen paa dette Sted, saavel som naar den anvendes imellem Lønningscepterne paa et Skibs Sider, er trukken i forskjellige Figurer, hvis Bugter ved Vindfler holdes til Scepterne.

Repeteerflag. Et Flag, som heises paa det Skib, som Signalet gives til, for at vise, at det er forstaaet. Naar flere Skibe ere forsamlede og udgjøre en Flaade, lægges ofte et mindre Skib til Luvart af Admiralen for at gjentage de Signaler, som gjøres fra hans Skib, og vise dem for de længere bortliggende Skibe; et saadant Skib kaldes en Repetiteur.

Retliniemahl. Saaledes kaldes de Mahle, der tages indenbords i en Skibsbygning efter en Kridtline, der holdes tværs over Bygningen.

Rette en Kanon. Er at stille den saaledes imod en betegnet Gjenstand, at Kuglen vil træffe Maalet.

Retterbrædt. Et Brædt af 4 til 8 Fods Længde og omtrent 6" Brede, hvis Kanter ere hævlede noigtigt retliniede, det bruges især ved Skibstammerets Afretning. Retholtet, som benyttes af Artilleristen, naar Kanonerne skal stilles for Væterpassernes Afretning, er kortere og smalere end Retterbrættet.

Rettommer. Er den almindelige Benævnelse paa ethvert retliniet, firkantet Stykke Egetommer, der ikke har saadanne Dimensioner og Egenheder, at det kan kaldes Kjøltræ eller Agterstevn.

Ri. See Hefteri, Risteri og Straageri.

Rie sammen eller til. Naar tvende Tonge fare jævnsides hinanden, kaldes det at rie dem sammen, naar de ved Hjælp af et Bindsel trækkes hen til hinanden. Et Tong ries til en Diebolt eller Hullkampe, naar det med et Bindsel trækkes hen til den, medens Lampen forbliver fastgjort et andet Sted.

Ricochettskud. Kaldes i Almindelighed ethvert Skud, hvor Kuglen gjør eet eller flere Opspring forend den naaer Maalet eller taber sin Kraft; men i Særdeleshed kaldes det Ricochettskud, naar Kanonen er eleveret saaledes, at Projectilet er beregnet at træffe ved første eller andet Opspring.

Ricochetter. De Opspring, som en udfødt Kugle gjør, hvergang den berører Jordens eller Vandets Overflade, forend den enten naaer Maalet eller taber sin Kraft.

Ride (rie) Halsen under. Herved forstaaes Halsen paa Storseilet eller Fokken til Luvart i bi di Vinds Seilads, og at ride (rie) den under er at hale saa-

meget ind paa Halsen som de Blokke vil tillade, hvor igjennem Halsen farer.

Nille. En indfilet Fordybning. See **Nabat**.

Ringebolt (Ringbolt). See første Part, Fig. 14, Pl. 26.

Ringebolte med runde Ringe anvendes endvidere til Morteerblokke, Carronadeblokke og Slæder, samt til Kaparter.

Roefartøier. Hertil hører Barcasfer og Chalouper, Joller og ethvert Fartoi, hvis Dimensioner og Figur er bestemt med Hensyn til at give dem en hurtig Bevægelse fremad i Vandet ved Hjælp af Aarer. Saa-danne Fartøier have intet Dæk, men en Pligt forud, et Sæde agterud, samt de fornøde Toster; iøvrigt have Roefartøierne Master og Seil, men benytte disse dog ikke i Almindelighed, og heri adstille de sig da fra Seilfartøierne, som ifølge deres Bygning og Egenstaber ere stikede til at seile, selv i ugunstigt Veir, og kun at bruge nogle Aarer, naar det er stille.

Roeporte. Emaae firkantede eller runde Porte, udhuggede eller udskaarne i Siderne paa de mindre Krigsskibe og Fartøier, som ere bestemte til at bringes frem i stille Veir ved Hjælp af Aarer.

Nor. See første Part, Fig. 3, Pl. 59.

Norbrog. En malet eller tjæret Seilbug's Presending, der spigres paa Roret og omkring Norhullet, for at luffe dette, og derved forhindre Søen at slaae ind i Skibet, naar der lenses. Paa de Skibe, som have en firkantet, retliniet Norfop, har Norhullet en ikke ubetydelig Størrelse med Hensyn til det Vand, der kan slaae ind derigjennem; paa de Nor, der have en ombøiet, rund Kop, er dette Hul betydeligt mindre, Brogen bruges derfor ikke, men der luffes for Hullet enten med en Lem eller en Krands, der slutter om Roret.

Norhage. See første Part, e, Fig. 3, og a, Fig. D, Pl. 59.

Norhul. See Q, Fig. 1, Pl. 10 i første Part. See **Norbrog**.

Norhjæder. See **Norffinkler**.

Norfop, Norhoved. See første Part, E, Fig. 3, Pl. 59.

Norlykker. See første Part, Fig. 5, Pl. 59.

Normahlen. Er en Planke, hvis ene Kant er udarbejdet nøiagtigt efter Agterstevnens Bagkant saaledes, at den tillige griber over alle Norlykkernes Overkanter og hviler paa dem, naar den holdes mod Stevnen. Normahlen forfærdiges for at der kan have de nødvendige Bestemmelser, hvorefter et nyt Nor kan bygges,

dersom det gamle skulde forlises; derfor opmærkes paa Mahlen, medens den staaer tilpasset paa Agterstevnen: en Retlinie paa dens hele Længde, Kjølens Underkant, Agterstevnens Overende, Hullet for Norpinden, Rorets Overende, Dækkets Over- eller Underkant, saavel som enhver anden Linie, der maatte anses nødvendig for Arbejdets heldige Udførelse. Normahlen følger steds med Skibet paa dets Reiser.

Norpind. See første Part, Fig. 4, Pl. 59.

Norflast, Norstamme. See første Part, A og E, Fig. 3, Pl. 59.

Norffinkler. Saaledes kaldes de Kjæder, der ere herede i Dragbaandsboltten paa Bagkanten af Roret, den nederste Part er af Metal for ikke at fortæres af Rust, den øverste Part er af Jern og fanges op under Gillingen. I Enden af hver Skinkel er en Ring, hvori Hagen til Kortallierens ene Blok hugges, naar der skal styres med Kortallier.

Norfpiger. Tykke Jernspiger 5 à 6" lange og med stærke, runde Hoveder, de bruges især til at spigre Jernhullklammer fast med, saavel som Norbeslag, naar det er af Jern. Metalrorspigrene ere ligeledes stærke Spiger, men de ere runde, og da de kun bruges til Fastspigringen af den tyndere Deel af Fligene paa Norhagerne og Norlykkerne, naar disse ere af Metal, saa er deres Længde meget forskjellig, idet den retter sig efter Fligenes Tykkelse og Tykkelsen af Klædningen, hvori de skulle slaaes ind.

Norstamme. See **Norflast**.

Kortallier. Ere tvende treskaarne Tallier, der hugges hver i sin Norffinkel, Hagen i den toskivede Blok hugges i Ringen i Skinkelen og Hagen i den enkelte Blok i en Diebolt i Skibets Laaring; Køberen, der kommer fra den toskivede Blok, farer ind i Skibet. I Kortallierne styres eller dreies Roret i det Tilfælde, at Norpinden er bleven ubrugelig.

En Lunte. Saaledes kaldes Lunten, førend den præpareres.

Nude. Et rude med Talg derved forstaaer Artilleristen det samme som at overstryge. Kanonspilene rudes med Talg, førend de indsættes i Kanonerne, for at der under Seiladsen ikke skal komme Vand i Løbene.

Nuer. Kaldes Indsnittene i Nutten eller Nøjsen, hvori Stangsnabelen paa en Kanon- eller Flintelaas springer ind, naar Laasen sættes enten paa halv eller heel Spænd. See første Part, r og s, Pl. 16, samt h og c, Pl. 30.

Rumpbolt. En Diebolt, hvori Rumpen paa Sinkenets- og Lønningscepterne gaar ned med Underenden. See første Part, c, Fig. 2, og b, Fig. A, Pl. 24.

Rundholter. En fælleds Benævnelſe paa et Skibs Stænger, Ræer, Bomme, Gafler og Løſeſpiser.

Rundholtgalger. Tvende Galger, der ſtode paa Dækket paa de ældre Corvetter og Brigger, og hvorpaa lagdes Barerundholterne.

Rundslag. See Slag med et Loug.

Rundt Agterspeil. Et Agterspeil, ſom danner en jævn Runding med Skibſidernes Planer, og ſom er bygget uden Hækbjelke, Borp og Ransonholter, men beſtaaer af tvende Bjørne, der ere Løttede til Agterſtevnens, og iøvrigt af Hylde træer, omtrent ſom i en Boug.

Rundtorn. See Slag med et Loug.

Rundtorn med Halvſtik. See første Part, Fig. 6, Pl. 11.

Ruſte. At ruſte et Skib er at forſyne det med alt, hvad der er nødvendigt for at gjøre det ſikket til Angreb og Forſvar.

Roding. Kaldes Bærf, indsmurt med Talg, det bruges til at ſtoppe i Fængſlet paa en ladt Kanon, ſom ikke ſkal bruges ſtrax, for at forhindre Fugtighed at trænge ind til Ladningen og bedærve den.

Røgſeil. Et lille Seil, ſom er underſlaaet en Raa og ophængt i Lø af Røghatten paa Kabysſen, for at forhindre Røgen at ſværte nærſtaaende Gjenſtande.

Rommemaal. Er en tilſpidſet, tyk Meſſingnaal, ſom bruges til at oprømme Fængſlet med i en Kanon.

Rore et Anker. See første Part Pag. 164, Fig. 15.

Roringen. Kaldes den Lougbekladning, ſom lægges om en Ankerring for at forhindre den at ſtamſile Ankertouget. See første Part, a, Fig. 15, Pl. 65.

Rørkner. Saaledes kaldes de Bøiler, der ere anbragte paa Skæfter til Flinter og Geværer, og hvori Ladeſtoffen ſtaaer eller holdes paa ſin Plads (See d, Fig. 1, Pl. 25 i første Part). Den overſte Rørken kaldes Trompeten eller Mundrørknen, den nederſte Spidsrørknen, og de tvende mellemſte Mellemrørknerne.

Rof. See første Part, A, Fig. 3, Pl. 24. See Stor-roſt, Jøkkeroſt og Meſansroſt.

Rofte (Ruſte). Ved dette Ord forſtaaer Artilleriſten det Arbejde at indtage Kanonerne og Raperterne i et Krigſſkib.

Rofſkjætting. See første Part, Fig. b og c, Fig. 3, Pl. 24.

Rofſkjætting. Ligeſom Pertyrlinen har en Kjætting (Pertyrkjætting) i Forhaanden, ſaaledes har ogsaa Roſtlinen en Roſtkjætting, men i dens Yderende er en Her, der er heret til en Diebolt udenborbs. See første Part Pag. 78. See Pertyrkjæde.

Rofſtliſt. Saaledes kaldes den Liſt, der ſpigres paa Yderkanten af et Roſt eſterat alle Jomfruerne og Takſelſtængerne ere indhuggede og opſatte. See i, Fig. 3, Pl. 24.

Rofſtningsliſt (Ruſtningsliſt). See første Part, C, Fig. 2, Pl. 21. Denne Liſt haveſ kun paa Raperterne til underſte Batteri; Forenden af Roſtningsſlæden ligger paa den, naar der roſtes.

Rofſtningsſlade (Ruſtningsſlade). En bred Plante med en ophøiet Kant eller Liſt, paa hver Side, den lægges imellem Rapervangerne med Forenden paa Roſtningsliſten. Naar Kanonerne indtages paa underſte Batteri indhales de igjennem Portene ſaaledes, at deres Bundſtykke eller høieſte Griſe kommer til at hvile paa et kort Stykke Træ, der lægges i Slæden, og ſom glider med Kanonen indtil dens Tappe kan komme ned i Leiet i Vangerne.

Rofſtkinner. See første Part, Fig. F, Pl. 24.

Rofſttræber. See a, Fig. 3, Pl. 24 i første Part.

Rofſtværk. Er et Dækſel, ſom er ſamlet af firkantede Liſter (Rebber og Latter), der er lagte tværs over hinanden, og Latterne ſaaledes nedſkaarne i Rebberne, at deres Overflade ligge i een og ſamme Plan; Rebberne og Latterne ligge i nogen Afſtand fra hinanden, ſaa at der bliver firkantede Mellemabninger, hvorigjennem der kan trænge Lydning og Luſt, naar et Roſtværk anvendes ſom Dækſel over en Luge. y", Pl. 45 i første Part viſer Gjennemſnittet af et Roſtværk.

Rofſtværksluger. Saaledes kaldes de Luger, hvorover lægges et Roſtværk iſtedet for et almindeligt Dækſel.

S.

Saalen paa Agterstevnen. Er en Plank, der forøger Bredden paa Agterstevnen, Korhytterne indhugges i den. Kun Agterstevnen til de store Skibe har en saadan Saal, paa de mindre Handelsfartøier have den ikke fordi Agterstevnen paa dem er et ubetydeligt Træ. See første Part, D, Fig. 1, Pl. 33.

Saalen paa Koret. Er en Egeplank eller et Stykke Egetræ, der lægges paa Korets Bagkant, og udgjør en Deel af Korets Brede, det lægges for at Boltene, som gaae igjennem Koret, kan have et fast Underlag for Hovederne. See første Part, D, Fig. 3, Pl. 59.

Saalen under Kjølen. Herved forstaaes den saakaldte Straakjøl eller de Egeplanker, der spigres til Underfladen af den faste Kjøle (See første Part, B, Fig. 1, Pl. 63). Saalen lægges fornemmeligen for at bevare den faste Kjøle fra at skamfiles, dog forhøies den ogsaa undertiden for at give et Skib bedre Seilegenstaber.

Saalen under Aflobningspunderne. See første Part, f, Fig. 1, Pl. 54. Er en Egeplank, der spigres paa Underfladen af Punderne, og som er afrundet paa Underfladen for at passe i Huulningen paa Slæderne. Saalen anvendes deels for at styrke Punderne, deels for at formindskke Frictionen, der vilde blive betydelig, især hvad de større Skibe angaaer, dersom Punderne, der ere af Hvirretæ, skulde glide i Slæderne uden en saadan Saal.

Sadelstroppe. See første Part, Fig. 7, Pl. 64.

Salinger. See første Part, Fig. 2, Pl. 62.

Salingshorn. Saaledes kaldes den Deel af Tværsalingerne, som gaae udenfor Langsalingerne.

Salingsknæer. Ere tvende tykke Egeplader, bredere i Overend i Underenden, og bruges kun paa Master af heelt Træ, til hvis Sider de ere boltede saaledes, at Langsalingerne kunne hvile paa dem og bæres af dem. See første Part Pl. 27. Paa de nyere sammenlagte Master have ingen saadanne Salingsknæer, men Langsalingerne hvile i en Udfjæring i Sidevangerne paa hvis Forkant er boltet et Stykke Egetræ for at give Vangerne samme Brede som Salingsknæerne skulle have.

Salingspunder. See første Part, i, Fig. 2 og f, Fig. 3, Pl. 62.

Samle Spanter. At samle Spanter er at sammensætte de enkelte Træer, hvoraf et Spant skal bestaae, saaledes, at de danne et fuldstændigt Spant, der passer

noiaagtigt med dets aftrabede Figur. Hvert fast Spant samles derfor paa den Plan, hvor Spanteridserne ere aftrabede, og medens Spantet ligger saaledes stillet og forklampet efter sin Figur, tilpasses ligeledes Tværsenterne og Støtterne i Spantet ligesom der ogsaa paa samme Tid bores for alle Boltene; paa denne Maade bliver det let, naar Spantet efter at være skilt fra hinanden for at føres ud hvor det skal reises, atter at samle det og at bolte de enkelte Træer til hinanden.

Samlingsbolt. En Bolt, hvormed Carronadeblokken forenes til sin Slæde. See første Part, r, Fig. 1 og 3, Pl. 12. Paa den Marshallste Rapert kaldes Boltene e, Fig. 1, Pl. 14 ligeledes en Samlingsbolt, fordi den forener Jorraperten med Beslaget paa Skibets Side.

Samlingsboile. See første Part, f, Fig. 2, Pl. 44.

Sammenfælde. See første Part, Fig. 7, Pl. 15.

Sammenfjære. See Fig. 5, Pl. 15 i første Part.

Sammenføningsled. Et saadant Led bestaaer af tvende Slutled som g, Fig. 2, Pl. 44, i første Part, hvilke ere smedede saaledes sammen, at den længste Afstand til Stræberen bliver yderst paa begge Ledene. Sammenføningsledet bruges i de Tilfælde, hvor Heren er i Agterenden af Ankerkæden og skal forenes med Heren i Forenden af Ankertouget; thi da tvende Hæer ikke kunne forenes til hinanden, saa skeer Foreningen ved Hjælp af saadant et Led, i det Touget heres til Ledets ene Ende og Kæden til dets anden Ende.

Sammenhage. See første Part, Fig. 1, Pl. 17.

Sammenlaase. See første Part, Fig. 6, Pl. 15.

Sammenlagt Blok. See Pag. 123, Fig. 1 i første Part.

Sammenlagt Mast. Saaledes kaldes en Mast, som er sammenlagt og sammenlaaset af forskjellige Hovedstykker, nemlig af et Mellemstykke, fire Hiirkantstykker, fire Ottekantstykker, samt fire Topvanger, hvilke ere boltede til hinanden og omgivne med Mastebaand.

Sammenlaase. See første Part, Fig. 1, Pag. 15.

Sandsæ. Man siger om et Stik at det sandsæ sig, naar det gaaer tættere sammen som Folge af de Kræfter, der virke paa Touget. Et Rundslag eller en Rundtorn sandsæ, naar den hales an og ligger sig tæt til den Gjenstand, hvormed den er taget.

Sandspaan. See første Part, d, Fig. 1, Pl. 44. Naar

Skibet ligger for Ankeret giver Sandspaanen dette sin Holdkraft i Bunden.

Sandspor. See første Part, o^o, Pl. 45. Er det Sted langs Dyflodningen eller Kjølsvinet i et Skib, hvor Vandet samler sig, som trænger ind igjennem Naadderne eller paa anden Maade spildes i Lasten, Skibspomperne staae derfor enten i Sandsporene eller dog tæt derved. Planterne eller Lemmene, som lægges over Sandsporene, kaldes enten Sandsporsplanterne eller Sandsporslemmene. See første Part, p^o, Pl. 45.

Santerning. Naar f. Ex. en Mast har faaet en Skjøre, som man frygter for vil aabne sig mere, lægges en Santerning paa dette svage Sted, hvilken bestaaer af flere Rundslag, der gjøres om Masten, tæt til hinanden. Til Santerning tages brugt, godt Tongværk, som ikke rækker sig.

Sarve. At sarve er at beklæde med Tongsarving. See første Part Pag. 19, Fig. 3.

Sarving. See Svigtisarving og Tongsarving.

Sats. Herved forstaaer Artilleristen en sammenblandet og tilberedet Masse, der indeholder forskellige brandbare Bestanddele, hvis Mængde i Forhold til hinanden er bestemt med Hensyn til det Brug, der skal gjøres af Massen. Med en saadan Sats eller Masse fyldes Brandbomberne, Brandgranaterne, Brandraketterne, Carcaserne, Fængslerne &c.; Sats kaldes ligeledes den sammenstampede eller paa anden Maade sammenblandede Masse, hvoraf Krud fornes.

Saugfjærerkrahn. Er en mekanisk Indretning, hvorved med Saugfjærerne vinde det Træ op, som skal skjæres, for at lægge det paa Skraverne. En saadan Krahn bestaaer af et krumt Kopstykke ved hvis Underende er tvende Been, der stræbe hver til sin Side, og støttes i denne Stilling af nogle Tværstykker; imellem de underste af disse Stykker er lagt et lille Bradspil, hvorom den ene Ende af Krahnouget gaar, medens dets anden Ende er vist over tvende Skiver i Kopstykket og igjennem en toskivet Blok med dobbelt Hage, paa samme Maade som paa en firskaaen Tallie, i Lampen er et Die, som er fastet over en Hage, der staaer paa Yderenden af Kopstykket. Krahnen holdes i sin opreiste Stilling over Træet af et tredje Been, der staaer op under Koppen ved dens Overende, og som isvrigt er løst og maa borttages, naar Krahnen skal flyttes.

Saugfjærerskrave. See første Part Pag. 154, Fig. 17.

Sar. Saaledes kaldes den Afkjølning, som gives et

Stykke Eggeredskab paa det Sted, hvor Eggen skal være. Beenoren har en dobbelt Sar, fordi Eggen ligger i Midten af Bladets Tykkelse, Starvoren, Huuloren, Stikbeitelen o. fl. have en enkelt Sar, fordi disse Redskabers Eg ligger i Bladets ene Sideflade.

Sar ved Brønden. See Brøndstopper.

Scepter. See Falderebscepter, Finkenetscepter, Lugescepter, Lønningscepter, Marssecepter og Trappescepter.

Scepterklædning. En tynd Brædebeklædning, som sættes indenbords paa Finkenetscepterne for at give Skibsfiden et bedre Udseende og befordre Kæjernes tættere Henslutning.

Seil. See første Part Pag. 41.

Seilbaad, Seilfartoi. En Baad eller Chaloupe, som har den Form og de Egenheder, der gjør den skikket til især at bringes frem i Vandet ved Hjælp af Seil. Dette Slags Bygninger have efter deres Størrelse enten een eller to Master og en Udlægger og føre enten eet eller to Luggers eller Sprydseil og en Rhyer.

Seilbjelke. Er en Bjelke, som ligger tværs over de større Seilbaade foran hver Mast, og er forbundet til Fartoiets Sider med smaae Knæer ligesom hver Mast igjen holdes til sin Bjelke ved et Overfald af Jern eller ved et Mastfoggers som paa Kanonchalouperne; Seilbjelken er altsaa for de større Fartoi'er hvad Seilstøften er for de mindre, da denne Løfte kun adskiller sig fra de andre ved dens større Tykkelse.

Seilfartoi. See Seilbaad.

Seilgarn. See første Part Pag. 45.

Seilkoie. Det Sted i Lasten eller paa Mellemdækket, hvor et Skibs Barseil henstoves.

Seilskib. Kaldes ethvert Skib, som drives frem formiddels Vindens Virkning i Seilene.

Seilsystem. Ved et Skibs Seilsystem kan vel forstaaes alle de Seil et Skib kan føre i en Bramseils eller Laberkuling, altsaa Løseilene iberegnet. Men er Tænk om Seilsystemet med Hensyn til de Beregninger, som i Almindelighed foretages for at finde Veligheden af Vindens Virkningspunkt og Seilmoment; da kan der vel, om endog meget sjældent, tages Hensyn til Bramseilene, de øverste Stagsseil og Jageren, men aldrig til Løseilene.

Seilstøfte. See Seilbjelke.

Seise. At seise paa er at binde tvende Tonge sammen, der fare jævnsides hinanden, enten med en Seising

- eller andet Tougværk: Saaledes seises en Gies eller Tallieløbers Parter til hinanden med Bindster for at forbyde dem at opgaae; Kabellaringen seises med Kabellarseisinger til Ankertouget, naar Ankeret skal hives hjem, hvilket kaldes at seise paa Touget, ligesom det kaldes at seise af Touget, naar disse Seisinger kastes los.
- Seisebolte.** Tykke Diebolte, der staae i Bedingsknærne og i de midtskibs Skjærstokke imellem Stor- og Forslugen i det Dæk, hvor Ankertouget farer; til disse Bolte forenes de faste Stopperer med deres Hæse.
- Seisereb.** Det Tougværk der bruges til at seise med.
- Seisinger.** See første Part Pag. 49.
- Seisingplattung.** See første Part, Fig. 1, Pl. 28.
- Senter.** See Kilesenter, Krumme Senter, Langsenter, Oblique Senter, Skjærgangsent, Speilsenter og Tværsenter.
- Senternes Spring.** See Spring.
- Sergarnsline.** See første Part Pag. 46.
- Serfskaaren Gie.** See Gie.
- Serten=Alinger.** See Alinger.
- Sidebarduner.** Naar de store Skibe bruge disse Barduner, da har Krydstangen een og Stor- og Forsstangen tvende paa hver Side. Disse Barduner ligge med Dine paa Toppen af Stængerne ligesom Bantene og fare ned til Rosterne, hvor de ansættes med Talslier enten til Dine i Rostfinnerne eller til Hæsefodder, der staae i Rostfjæderne. Sidebardunerne tjene til Stængerne yderligere Forstotning under Seiladsen, idet de Luv anhales og endmere støttes af Skuvstræberne, der gribe om dem, naar de fures ud fra Mærset; derimod overhales de læe Barduner for at Ræerne bedre kunne brases.
- Sidebolt.** See første Part Pag. 42, q, Fig. 1, og i, Fig. 2, Pl. 18.
- Sidebuer.** See første Part, K, Fig. 1, Pl. 10. Disse Træer kaldtes i ældre Tider Hufmænd, fordi deres Ydersider forhen vare prydede med mandlige Figurer.
- Sidefartøier.** Kaldes de Fartøier, som hænge i Jollebommene paa Skibets Sider.
- Sidegalleri.** See første Part Pag. 22.
- Sidejollebomme.** See Jollebomme.
- Sidelast.** See Opstaaende eller vertical Last.
- Sideliig.** See Opstaaende eller staaende Liig.
- Sidespor.** See første Part, b og c, Fig. 2, Pl. 33.
- Sidetakler.** Ere efter Skibets Størrelse enten Gier eller Tallier, hvis Dverblokke ere huggede i Hangerne paa Masterne, og som bruges ved Relingsankerens, de store Fartøiers og andre svære Lings Ind- og Udsætning. Paa de store Skibe have tvende Sidetakler paa hver Side af Stor- og Fokkemasten, men kun een paa hver Side af Mesansmasten. See Hangerer til Sidetaklerne.
- Signaler.** Ere Flag af forskjellig Form og Farve, hvilke efter den Maade, hvorpaa de heises, eller efter den særdeles Betydning, de have, tjene til i nogen Afstand at give andre Skibe, som kjende dem, og bruge samme Signalfystem, enten Befalinger, Advarsler eller Underretninger. Signalerne inddeles i Dags- og Natssignaler. I Regelen er Signalerne og deres Betydning forskjellig hos de forskjellige Nationer, dog ere nogle af dem tilfælleds, nemlig: Morgen- og Aftenkudet, som gjøres naar Solen staaer op og gaaer ned, samt Praieskudet og Flaget heist i Sjoug.
- Signalfald.** Der er et Signalfald paa hver Side, hvilke fare over Skiver i Knappen paa Toppene, saavel som over Skiver i smaae Blokke under Gaffelnokken. Signalerne heises i Signalfaldet, hvis Gænder ere forenede ved Hjælp af tvende Signalthyrer.
- Signalkloeder.** Ere almindelige Kloeder, som Nogle bruge at stikke paa Signalstanderne og forene med Signalflaget for at heises med dette og derved forhindre, at Flaget i stærk Blæst føres i Læ.
- Signalraket.** See første Part Pag. 89.
- Signalstandere.** Disse Standere ere af Linegods og ligge med et Die om Bram- og Bovenbovenkrydsstængerne øverste Affætning, og fastgjøres med den anden Ende til en Krydsflampe i Borde agtenfor Bantet og stiftes derved Nytte som Barduner; Signalkloederne vandre paa disse Standere.
- Sigtekorn.** Et lille Stykke Messing, (See e, Fig. A, Pl. 25 i første Part), hvilket er loddet ovenpaa Flinteløbet og tildannet saaledes, at Afstanden fra Sjælearen til Kornets Overkant er ligesaa stor som Afstanden fra samme Axis til Løbets Overflade ved Svandsstruen; over Sigtekornet tages Sigtet.
- Sigtelinien.** Saaledes kaldes den Linie, som man kan tænke sig trukken igjennem det høieste Punkt paa Sigtekornet og det høieste Punkt paa Flinteløbet ved Svandsstruen; denne Linie er altsaa den samme paa Flinten som Visirlinien er paa Kanonen.
- Sjæleaxis.** Saaledes kaldes Middellinien i et Flinteløb.

Sjælen. Ved dette Navn forstaaes det indvendige, hule Rum i et Flintes og Geværlob.

Sjælen i en Raket. Kaldes det Hul, som er boret i Satsen, hvormed Raketten er fyldt. See første Part, m, Fig. 1, Pl. 36.

Skaal. En Skaal er et Stykke Træ, der lægges paa og forenes til et andet Stykke Træ for at styrke det, og lægges derfor i Almindelighed med sin halve Længde og største Forlighed paa det Sted, hvor Træets Svag-
hed er størst. En Mast eller Raa skaales, naar den findes for svag, enten fordi den er gammel eller fordi den har faaet en Skjøre eller et Bræk under Seiladsen. Der lægges undertiden flere Skaaler paa en Mast eller et Rundholt, hvilke holdes paa deres Plads enten med Surringer eller Jernringe.

Skaale. Kaldes Arbeidet at paalægge en Skaal.

Skaaltom. Man siger om et Skib at det er skaaltomt, naar det er uden Reising, Aptering og Baglast, hvilket som oftest er Tilfældet, naar det løber af Stabelen.

Skabelonhugge. At skabelonhugge et Træ er at hugge det udbendig efter den Figur som Skabelonen har, dog foretages dette Arbeide ikke uden at Træet tillige Mahlhugges. See Mahlhugge.

Skage, Skage af, Skage ned. Naar Noget er heist op i en Oie eller Tallie kaldes det at skage, naar Løberen hales tilbage igjennem Blokkene saaledes, at Underblokken kommer ned igjen.

Skalke. At skalke en Luge er, naar Lugebækselet er lagt over Lugen, at lægge en Presending over den, hvilken spigres fast til Dækket eller til Lugefarmen enten igjennem Plating eller tynde Vister, som af den Marsag kaldes Skalkelister. En Luge skalles i haardt Veir for at Vandet ikke ved Søstyrtinger skal løbe ned i Skibet.

Skalmer. Ere smaae, firkantede Stykker Egetræ af omtrent 1/2" Tykkelse, i hvis Midte er boret et Hul til et Spiger. Skalmer bruges naar Noget spigres som igjen skal tages løst, thi da stikkes Spigret først igjennem Skalmen førend det slaaes ind, og naar da Skalmen siden borthugges er der Leilighed til at Spigret kan trækkes ud med et Koboer. Naar Talen er om 5 eller 6" Skalmer, da har dette kun Hensyn til Hullet i Skalmerne, hvilket maa være saa stort, at et 5 eller 6" Spiger kan gaae deri, uden at fløve.

Skalme fast. Er at sætte Noget fast ved Hjælp af Skalmer og Spiger.

Skamfile. Træ og Toug skamfiles, naar Noget gnider derpaa saaledes, at det beskabiges, og at bevare for Skamfiling skeer ved at klæde paa saadanne Steder enten med Træ, Smerting, Matter eller Tougværk, hvilket kaldes at klæde for Skamfiling. Sømanden siger om Binden, at den skamfiler, naar den ofte dreier sig frem og tilbage.

Skamfilingsgaster. Nogle af de dygtigste Matroser; de opholde sig i Mærkene for at eftersee, naar noget af Godsset skamfiles, at det itide kan blive repareret.

Skammelen, Stille-skammelen. Hører til en Kanons Stilleredskab. See første Part, Fig. 5, samt B, Fig. 1, Pl. 23.

Skammelbolten. En Bolt i en Rapert, hvorover Hagerne paa Stille-skammelen griber. See Boltén o, Fig. 1 og 2, Pl. 14; u, Fig. 2 og 3, Pl. 21; og u, Fig. 1 og 2, Pl. 23 i første Part.

Skammelfilen. Hører til en Kanons Stilleredskab. See første Part, C, Fig. 1 og 4, Pl. 23.

Skanddæk. Kaldes de Planker, som lægges ovenpaa Enderne af Spantetræerne deels for at bevare disse, deels for at lukke for Abningerne imellem Spanterne. See Lønnings-skanddæk og Melings-skanddæk.

Skandsen, Skandsedæk. See første Part, I, Pl. 45. Dette Dæk haves kun paa Linieskibe og Fregatter, hvor det er bygget og forbundet til Skibet som et andet Dæk; det bestaaer altsaa af Bjelker, Waterbord, Rebber og Kraviller m. m., saaledes som findes anført Pag. 114 i første Part.

Skandsporte. Herved forstaaes Abningerne i Skibets Sider for Kanonerne paa Skandsen. See første Part, N, Pl. 45.

Skarp Barning, Skarpeste Barning. See første Part Pag. 15.

Skarpet. Kaldes de Projektiler, der udslydes af Kanoner og Carronader, nemlig: Kugler, Knipler, Straasække, Kardætter, Stykgranater og Brandgranater; Skarpet til Bombekanonerne bestaaer af Straasække, Kardætter og Stykgranater; til Mærsefalkonetterne kun af Kardætter, men til Falkonetterne paa Gaster tillige af Kugler, samt til de firepundige Houbitser af Straasække, Kardætter og Granater. Ved Skarpet forstaaer Sømanden undertiden den skarperede Deel af Skibskroppen, imellem Laaringen og Rjolen.

Skarpladt Bombe. See første Part Pag. 116.

Skarp Patron. See første Part Pag. 72.

Skarvøre. See Fig. 12, Pl. 19 i første Part.

Skib. Et Skib er en Bygning af Træ eller Jern, som kan flyde paa Vandet og bære Last, og som har tre Master, Bøugspryd, Stænger, Ræer, Lakkelage og Seil, samt iøvrigt en saadan Figur, som gjør Bygningen skikket til at styres i enhver almindelig Cours, altsaa til at beseile Havene og at foretage de længere Reiser. Skibene kunne, med Hensyn til den Kraft, der fører dem frem, inddeles i Dampskibe og Seilskibe, og ethvert Slags kunde da igjen, efter det Brug der gjøres af dem, inddeles i Coffardiskibe og Krigsskibe.

Skibs Afslagning. See første Part Pag. 141.

Skibmande. At skibmande er at udbedre et Skibs Takelage, hvor den er stamfilet; eftersee Blokværket, rense Skivgatterne og smøre Naglerne; spinde Skibmandsgarn; lægge Plattinger, Seislinger, Matter m. m.

Skibmand paa Ankerstokken. Er enten et Stykke Brandgods eller en Seisling, som med den ene Ende sættes fast med nogle Søm paa Dverenden af Stokken paa Rellingsankerne og med den anden Ende kastes om et af Hovedtougene, og forhindrer saaledes ved sin Stilling, at Skjoder eller andre Touge fises af Ankerstokken eller komme i Beknib imellem den og andre Ting.

Skibmand paa Mastetoppen. Saaledes kaldes en Seisling, der med den ene Ende sættes øverst om Toppen af hver Mast paa et Skib, som skal tages, for at Matroserne, som skulle arbejde der, kunne have Noget, hvori de kunne holde sig indtil Mærkene blive optagne.

Skibmandsgarn. See første Part Pag. 45. Det som medgives Skibene er i Almindelighed snoet af tvende brugelige Garn.

Skibmandsgaster. Kaldes de Matroser i et Krigsskib, hvilke efter Skibmandens Anvisning arbejde i Lasten med Ankertougene og Ankerkæderne.

Skibmandsgods. Ubrugeligt Tougværk, som kappes i kortere Længder og opslaaes, for at de bedre Garn kunne udtrækkes og bruges til Skibmanding og forskjellige andre Ting.

Skibmandskunt. See Kabellaring.

Skibmandsvifte. See Rastevinde.

Skibspiger. Ere som en Mellemting imellem Boltene og Sømmene, hvad Nytten angaaer. Skibspiger havees saavel af Jern som Metal (See Metalspiger). Jernspigrene have en Længde fra 5 til 12" med 1" Forskiel i Længden for hvert Slags; Stikken er firkantet paa hele Længden, Hovedet har et vinkelret Forspring

og er noget toppet. Skibspiger havees ligesom Skibspigrene saavel af Jern som Metal og til en Længde fra 2 til 4½", dette Slags Søm ere i Regelen tykkere og stærkere end Husfømmene.

Skibstegning. See første Part Pag. 137.

Skibstommer. See første Part Pag. 107.

Skildpadde. En Skildpadde paa en Raa har Lighed med en enkelt Blok, hvoraf det ene Sideestykke er borttaget; den er af Jern og sættes paa Raanen for at Seilets Skjode kan fare over Skiven. See Skildpadden r, Fig. B, paa en Fokkeraa Pl. 64. Et firkantet Stykke Træ, hvori er een eller flere Skiver, og som er indhugget og sat fast i Skibets Side, for at Stors og Fokkeshjodet, saavel som Raseilsskjoderne og andre Touge kunne fare over Skiverne, kaldes ligeledes en Skildpadde.

Skinkel. En Skinkel er et kort Loug i hvis ene Ende enten er et Die til at smøge paa en Nok eller Top, en Hage til at hugge i en Stroppe, eller ogsaa Enden kan være skikket til ved et Stik at gjøres fast i en Løiert; i den anden Ende er indbundet en Blok, hvori er skaaren en Løber.

Skjold. See første Part, Fig. B, Pl. 4.

Skivgat. Hullet i en Blok eller Skildpadde, hvori Skiven sidder.

Skjag. See første Part, a b c d e, Fig. 1, Pl. 1.

Skjaggebolte. Almindelige Klinkebolte, der kun kaldes saaledes, fordi de forbinde Skjaget til Forstevnen.

Skjaggeskiner. See første Part, K, Fig. 1, Pl. 1. Disse Skinner ere af Metal.

Skjaggetræet. Er det yderste Træ i et Skjag, dets Dverkant er udarbejdet efter den Figur, Skjaget skal have. See A, Fig. 1, Pl. 1 i første Part.

Skjære en Gie eller Tallie. At vise Gies eller Tallieløberen igjennem Blokkene saaledes, at Gien eller Tallien er klar til at bruges.

Skjære Ratten. At vise Ratteløberen over Skiverne i Rahnbjelken og Rattblokken saaledes, at Ratten er færdig til at bruges.

Skjergangsent. See Langsenten N, Pl. 8 i første Part.

Skjarstokke. Ere een eller to Ringe Planter, der nedlægges i et Dæk paa dets hele Længde, de ere tykkere end Dæksplanterne og nødes ned over Dæksbjelkerne saameget, at deres Overflade kommer i Flugt med Overfladen af Dæksplanterne.

Skjodbarm. Kaldes det Hjørne af et Seil, hvori Skjodet eller Skjodblokken er gjort fast. Et Raaeil

har tvende Skjodbarme, et Stagseil og en Bommesan har derimod kun een Skjodbarm. Skjodbarmen dannes af Rigtonget ved at gjøre et Die af det i de Hjørner af Seilet, hvori Skjoderne skulle staae eller hvori Skjodblokkene skulle indsplidses, naar Skjoderne have en dobbelt Fart. See en Fokkeskjodbarm Fig. 5, Pl. 64 i første Part.

Skjode. Et Skjode er et Tong, hvormed et Seil strækkes udester og nedester. Skjodet kan enten have en dobbelt Fart, det vil sige, enten fare igjennem en Blok i Skjodbarmen, eller det kan have en enkelt Fart idet Lampen enten staaer fast i Skjodbarmen eller er i Get med Givtonget og knevlet til Skjodbarmen. Raaseilene og Laseilene have tvende Skjodbarme og altsaa tvende Skjoder, Stagseilene samt Klyvers og Jagerseilene have vel kun een Skjodbarm, men i hver af dem staae dog tvende Skjoder, der fare hver til sin Side, og have efter Seilets Størrelse og Sted enten enkelt eller dobbelt Fart; en Mesan og et Gaffelseil have kun eet Skjode, der som oftest har dobbelt Fart.

Skjodeklampe. See første Part, Fig. 9, Pl. 65.

Skjodeknægte. Kaldes Træer, som staae lodrette paa øverste Dæk eller paa Standsen og Balken foranfor Stors og Fokkemasten, og have hver tvende Skiver, af hvilke den ene er til Stors eller Foremars-Skjodet, den anden til Stors eller Foremars-Givtonget; paa de Skibe, som have Stagknægte foran Fokkemasten, tjene disse tillige som Skjodeknægte, men have da kun Skiven til Foremars-Skjodet.

Skjoffelaare. See Mæse.

Skjoffelblik. See Blikket paa Ladestjoffelen Fig. 12, Pl. 6 i første Part.

Skjoffelkolbe. See første Part, b, Fig. 12, Pl. 6.

Skjoffelstage. See a, Fig. 12, Pl. 6 i første Part.

Skjornagler. Tre Nagler af Fyrretræ, som sættes tværs igjennem Kjølen eller Stevnene paa de Steder, hvor Laffene overffjæres af Spundingens Yderkant, saaledes, at Naglens halve Tykkelse gaaer ind i Spundingen; disse Nagler anvendes for at forbyde Vandet at trænge ind i Skibet igjennem Laffene.

Skjorte. At skjorte et Tong til en Ting har omtrent samme Betydning som at ride det til, dog med den Forskjel, at det Tongværk, hvormed der skjortes, forænes med Slag ligesaa vel til Touget, der skjortes, som til den Ting, hvortil der skjortes, saa at den Kraft,

der gaaer paa Touget, ogsaa fordeles sig paa Skjortningen.

Skjortegie. See første Part, q, Fig. A, Pl. 4. Den kaldes saaledes, fordi den er skjortet til Rostskjæderne, den bruges som Landgie, naar Skibet hives over til den anden Side.

Skonnert. See første Part Pag. 109.

Skonnertbrig. Adskiller sig fra Skonnerten deri, at Forreisningen har Mærs og Stænger som paa en Brig.

Skostang. Pompestangen kaldes ofte saaledes, fordi Skoen er befæstet til den.

Skorpen. Kaldes Jernmassen, som omgiver de hule Projectilers indvendige Rum.

Skostik. See første Part, Fig. 6 og 7, Pl. 9.

Skraakugler. Jernkugler, som bruges til Skraasække; Skraakuglerne ere større end Kuglerne til Kardæstjerne.

Skraasæk. See første Part, Fig. 4, Pl. 38. Der haves ogsaa Skraasække, hvis Speil og Pind er af Jern.

Skraastotte. See første Part, d, Fig. A, Pl. 4. Med lignende Skraastøtter forstøttes Ugterpeilsbullen for at styrke den og hjælpe den til at bære Vægten af Ugterspeilet.

Skraastotsluger. Saaledes kaldes de Luger, som udfjæres i Borde i de store Skibes Standses og Balsdæk, for at Skraastøtterne kunne gaae ned derigjennem og staae med Underenderne paa et stærkere Dæk.

Skraastotstkiste. See første Part, u, Fig. A, Pl. 4.

Skraue. See første Part, Fig. 17, Pl. 61.

Skrueløst. See første Part, Fig. 12, Pl. 26.

Skruemoder. See Møttrif.

Skruelade. En Jernlade, som sættes under en Møttrif, for at Omdreiningen kan gaae med Lethed. See første Part, b, Fig. 12, Pl. 26.

Skudertallie. See første Part, Fig. 3, Pl. 49.

Skudammunitio. Indbefatter Krudet og Forladningen, og et Projectil for de skarpe Skud.

Skudvidden. See Rastevidden.

Skurpram. En almindelig Lastepram over hvis Lastrum er bygget et Skuur eller et skarprykket Tag, der hviler paa Prammens Skanddæk, paa hver Ende er en Dør. En saadan Pram bruges til Transportering af Gods, som ikke kan taale Vand.

Skudstræber. Et eller to lange Stykker Træ, efter Antallet af Sidebardunerne, med en Kjøbe i hver Ende. Saadanne Stræbere haves i Mærsene, hvilke, idet de hales tværsfjæres ud til Luvert, gribe med Kjøben

- hver om sin Sidebardun og stivner dem, saa at de bedre støtte Stangerne.
- Skyde Baglast.** Kaste Baglasten ud af Skibet, løse den ud.
- Skyde et Toug op.** Er at lægge det i runde, udenom og ovenpaa hinanden løbende, Kredsse; efter den Bei Touget skydes op kaldes det at skyde det op med eller imod Solen, naar Kredse lægges enten med eller imod den Bei, Solen vandrer.
- Skyde et Toug op i Skiver.** Kaldes det, naar Touget skydes op enten i runde eller ovale Skiver ved at begynde indvendig fra og lægge Ringene udenom hinanden.
- Skydemahle.** Saaledes kalder Skibbyggeren de Mahle (Vinkler), der ere større end 90 Grader.
- Skyde med Ricochetter.** Det kaldes at skyde med Ricochetter, naar Kanonen gives en saadan Elevation, at Kuglen, efter at have gjort de forud antagne Opspring, (Ricochetter) træffer Maalet.
- Skydeskyts.** See første Part Pag. 47.
- Skyde Stangerne.** Er det samme som at sætte Stangerne omhoug.
- Skydevaaben.** See Vaaben.
- Skylighter.** Luger med Ruder, der vende op mod Himmelen.
- Skytpram, Skytspram, Sthkpram.** En stor og stærk Prambygning, flad under Bunden, firkantet ovenom, men med en trekantet Ponton agter og for, hvorved Prammen i Vandgangen og nedester bliver sexkantet og spids til Enderne. Paa Dækket fører den 18 à 20 svære Kanoner, har endvidere tre Master med Topseil, Gaffelseil eller Bomseil, samt en Udlagger med Stagsok og Rhyver; for at formindste Afdrivten under Seiladsen har den enten Glidestole eller Sværd. Skytpramme bruges mest til Forsvar for Havne og Indløb.
- Skyts.** See første Part Pag. 47.
- Skæftet.** Træet til en Flint eller til et Gevær. At sætte en Flint er at forene Skæftet med Løbet og de øvrige Dele, hvoraf Flinten bestaaer.
- Slaae Glas.** See Glas.
- Slaae en Talle paa.** Er det samme som at hugge en Talle.
- Slaae et Naad.** Ved dette Ord forstaaer Skibbyggeren at calfatre et Naad.
- Slaae Burr.** At slaae Burr skeer kun om Matten, og

bestaaer deri, at der slaaes et Slag paa Kloffen eet Dvarteer førend Bagten er udloben for at det Mandskab, som skal have Vagt, betimeligt kan udpyrres.

Slaae Seil under. Med Hensyn til at slaae Storseilet og Joffen under, da lægges disse Seil først tværs over Skibet, og naar Takkelen er paastuffet og viist efter dens Fart, heises Seilene op i Gaardingerne og Givtougene, hvert Seil under sin Raa, og underslaaes ved at forene Nofbarmene til Raaen med Nofbindsler, og Raalet til Stræktouget med Bindslerne igjennem Raaabaandshullerne. Hvad Bommeseilen er betræffende, da paastikkes den ligeledes sin Takkelage, men Gaffelen maae fires ned for at Seilet kan blive underslaet, hvorefter Gaffelen heises efterhaanden som Lidsningerne tages om Masten. Førend Mærseilene heises op er Rebsseilingerne stedse stukne i Rebhullerne. Hvert Mærseil lægges sammen og holdes med en Længe, hvorefter det heises op i Mærset, og naar Takkelen paa behørig Maade er viist stikkes den paa Seilet, hvorefter det underslaaes Raaen ved Hjælp af sine Bindslere ligesom Underseilene. Hvad Bramseilene og Bovenseilene ere betræffende, da underslaaes de almindeligt deres Ræer paa Dækket og heises op tilligemed disse, naar de skulle føres, til hvilken Tid da ogsaa først Takkelen paastikkes. Stagsseilene og Rhyverne underslaaes ved at gjøre deres Standerlig fast til Løserterne, som ere stukne paa Standerne, hvorefter Takkelen paastikkes og Halsen fastgjøres.

Slaae et Toug. Saaledes kalder Rebslageren det, naar han tager tre eller fire Dugter og snover (saaer) dem saaledes sammen, at deraf dannes et eneste men tykkere Toug. See første Part, Fig. 11, A og 12, Pl. 20.

Slag i en Gie eller Talle. Naar Underblokken har dreiet sig saaledes om, at Løberens Parter krydse hinanden, da siger man, at der er Slag i Gien eller Tallen.

Slag med et Toug. Naar et Toug kastes omkring et Legeme saaledes, at begge Enderne vise hver sin Bei, kaldes det at gjøre et heelt Slag, et Rundslag eller at tage en Rundtørn; tages det to Gange omkring paa samme Maade kaldes det at gjøre et dobbelt Slag; og tages det kun om det Halve af Legemets Omkreds saaledes, at begge Enderne vise een og samme Bei, kaldes det at gjøre et halvt Slag.

Slagbeding. Saaledes kaldes den Deel af en Stabel-

- beding, som løber ud i Bandet, dens Overflade er i Flugt med Overfladen af Stabelblokkene.
- Slagene.** Herved forstaaes de Abninger, der blive tilbage i Borde, naar Baglasten lægges, og som udfyldes enten med trekantede Jern, Stuvholt eller Kalve; ofte forstaaes ogsaa ved dette Ord de Abninger, som fremkomme imellem Jædeværket ved dets Hensivning.
- Slaget.** See *Klamai* og *Maket*.
- Slagfjæder.** Kaldes den Fjæder i en Flintes og Kanonlaas, som giver hele Laasen sin Bevægelse, naar der trykkes paa Afstrækkeren. See første Part, 1, Fig. 1, Pl. 16, og k, Fig. 2, Pl. 30. Slagfjæderen inddeles i den lange Arm, den korte Arm og Rumpen eller Bugten, hvor begge Armene forenes.
- Slagpumpe.** En almindelig Skibspumpe, som bestaaer af et Pompetræ med Emmert og Eko, og som sættes i Bevægelse ved Hjælp af en Skostang og en Niffe. Der findes ogsaa Pomper med Metalstøvler, og Pomper, hvis Rør ere af Metal eller Jern.
- Slagside.** See *Kranse*.
- Slagssive.** See første Part Pag. 89. Til Krigsbraketterne bestaaer Slagssiven oftest af en Træbrille med et Hul i Midten.
- Slagstønder.** See *Katspor*.
- Slange et Toug.** Er at skyde et Toug op i langagtige Bugter, hvilket finder Sted med Bary, naar man vil tørre dem; Tougene, hvormed et Skib stoppes, naar det løber af Stabelen, opskydes (slanges) i esdannede Bugter foran Tørnebedingen.
- Slappaardinger.** Disse Touge findes kun paa de store Skibes Storseil og Fok, de benævnes efter Stedet paa Seilet, og kaldes derfor yderste og midterste Slappaardinger. De yderste Slappaardinger staae faste i den øverste Buglineleiert, farer derfra agtenpaa Seilet igjennem en Stjerteblok paa $\frac{1}{3}$ af Raaen, igjennem en Veiviserblok ved Raffen og til Dæks. Den midterste Slappaarding staaer fast med den ene Ende i den midterste Buggaardingsleiert, den anden Ende ledes agtenom Seilet, igjennem en Stjerteblok paa Midten af Raaen og til Dæks. See *Gaardinger*.
- Slappe et Toug.** Dette skeer med Ankertouget, og bestaaer deri, at det beklædes med Brandgods fra Klydsfet til Bandet for at ferebygge Skamfilings; ofte naar Ankeret ligger i en klippet Grund slappes Touget fra Ankeret opefter for ikke at skamfiles. Det som Ankeretouget klædes med kaldes *Slapping*.

- Slemholt.** See første Part, a, Fig. 4, samt b, Fig. E, Pl. 35.
- Slet Brandgods.** See *Brandgods*.
- Slidsker paa Roret.** See første Part, i, Fig. 3, Pl. 59.
- Slingre.** Saaledes kaldes de Bevæggelser, som et Skib gjør tværskibs ved vevselvis at krænge til Siderne; dette finder især Sted i plat Seilads. Naar et Skibs Slingringer blive betydelige, siger man at det ruller.
- Slipperen paa Ankerfjæden.** See første Part, c, Fig. 3, Pl. 44.
- Slipperen paa Blakes Stopper.** See første Part, a, Fig. 3, Pl. 47.
- Slipperen paa Krahnbjelken.** Bestaaer af en Skinne, der ligger tværs over Krahnbjelken, indenfor Stiverne til Katløberen, og som gaaer med en stærk Flig ned paa For- og Agterfladen af Krahnbjelken. Ovenpaa Skinnen er en Tap, hvorpaa en saakaldet Sax dreier sig, og som med sin ene Ende griber den bevægelige Slipperbolt, som vandrer imellem tvende Dren, der ere anbragte paa den agterste Flig. Ringen eller Ledet, som er i Enden af Pertyrfjæden, fastes over Slipperboltten, naar Ankeret skal hænge i denne Kjæde, og naar Ankeret skal falde trækkes i Saren saaledes, at Slipperboltten falder ned og Endeledet glider af.
- Slup.** See første Part Pl. 41.
- Slutgat.** Saaledes kaldes det firkantede Hul, der gaaer tværskibs igjennem Rodenden (Klondsen) af Skibsstængerne, og hvori Slutholtet stiftes, som bærer Stangen med sin tilhørende Taffelage.
- Slutholter.** Disse bruges fornemmeligen til at sætte i Slutgatterne for at bære Skibsstængerne, naar de ere satte omhøng. Slutholterne ere af Jern, og saa lange, at naar de ere stukne igjennem Stængerne, de da med Enderne kunne ligge tværs over Langsalingerne, hvorpaa Stangen altsaa kommer til at hvile med sin Vægt. Paa Høiden er Slutholterne lidet forghyngede, afrundede i den laveste Ende, og have i den anden Ende et Bryst, hvortil de skydes ind.
- Slutled.** See første Part, g, Fig. 2, Pl. 44. Slutledet eller Slutningsledet f, Fig. 3, Pl. 44 maa være saa stort, at Slipperen c kan tages derigjennem, det er derfor som oftest større end de almindelige Slutled.
- Sluttebolt.** See første Part, Fig. 8, Pl. 26.
- Sluttepind.** See Fig. 10, Pl. 26 i første Part.
- Sløb.** Et Sløb er en Planke eller et Stykke Træ, som lægges under og følger med, naar en svær Ting

gilder eller hales hen ad en Flade. Saaledes lægges et Slæb under Kjølen paa et Skib, som skal løbe af Stabelen, dog kun i det Tilfælde at Kjølen er forhudet; et saadant Slæb er sammenlasket af Planker og lægges paa hele Kjølen Længde. Et lignende, men som oftest stærkere, Slæb bruges, naar et Skib skal hales paa Land. I Forenden har det et stærkt Jernbeslag, hvori kan hugges en Gie eller Tallie, og i Agterenden en opstaaende Klampe, der kan staae mod Agterstevnen. See Dphalerbeding.

Slæbehul. En Abning i Siden af en Skibsbygning, som staaer paa Stabelen. Abningen frembringes ved at ubelade Zitterserne og første Dplangerne imellem tvende af de midtskibs faste Spanter. Igjennem Slæbehullet indtages Kjølvinet, Banjebjelkerne og hele Klædningen, Baandene m. m.

Slæberbom. Er en Bom, som haves paa nogle Skibe, naar de ligge for Anker, den viser tværs ud fra Skibet ved Forenden af Fokkerøstet, eller nedenfor dette Sted, og benyttes til at forløse Skibets Fartøier ved for at de kunne flyde frit. Ofte benyttes Underløseilsbommen til dette Brug, Inderenden flyttes da ned i en Diebolt, nedenfor Røstet.

Slæder. Herved forståes de Slæder, som høre til Afjutagen, og som anvendes til Carronader, samt til Kanoner paa Kystbatterier, Dampskibe og Kanoncha-louper, deels for at bringe Randnerne i en vis Høide, deels for at lette Sideretningen, eller ogsaa for at formindste Reculen. Slæden dannes som oftest af tvende Sides eller Slædebjelker, der forenes ved Tværsstykker eller Rigger, og paa de Slæder, der ere indrettede til at dreie om en Bølg' paa deres halve Længde, er undertiden Ruller under begge Ender, saavel som under Midten af Siderestykkerne, for derved at lette det hele Systems Omdreining. Paa Slæderne til de Rapperter, som bruges paa Kystbatterierne, haves Ruller eller smaae Hjul under Agterenden, omtrent som paa Slæder til Carronader.

Slængknæer. Saaledes kaldes de Dæsknæer i et Skib, hvilke med den nedhængende Arm ikke følge Directionen, som Spanterne have, men krydse over flere af dem; dette er i særdeleshed Tilfældet med de agterste Dæsknæer.

Sloisknæer. See første Part, F, Fig. 1, Pl. 1.

Smaffe. En Smaffe er et fladbundet Handelsfartøi, noget fyldigt agter og for og med næsten retliniede Sider. Den har tvende Master, men den lille Mast

staaer heelt agterud paa en Hæk og fører en Mesan; paa Stormasten fører den et Gaffelseil, en Bredfok, et Topseil og undertiden et Bramseil; forud fører den en Stagfok, en Klyver og en Jager. Paa Dækket har dette Slags Fartøier et Ruf til Mandstabet og Kabysen, og paa hver Side udenbords et Sværd for at formindste Afdriften.

Smafluger. Fluger, der bruges til at lægge over Lysningslugerne paa Skibe, der ligge i Dplag. Smaflugerne ere saa store at de gaae udenom Lugefarmene og staae med deres Kant paa Dækket, de ere for Tætheds Skyld klædt med Seildug.

Smerte et Tong. Er at beklæde et Tong med gammelt Seildug, som er tjæret. Skal et Tong smertes for at klædes, bestaaer Smertingen af Strimler 2 à 3" brede, der vikles om Touget efterat det er trændset; skal derimod et Tong smertes for at farves lægges Smertingen efter Længden af Touget og gjøres saa bred som Tougets Omkreds.

Smerting. Tjæret, gammelt Seildug, der bruges til forskjelligt Brug, s. Er. ved Tongværks Smerting, til Beklædning paa Mastetoppene under Godset m. m.

Smøge. Herved forståes Sømanden at bringe et Die ned over en Mastetop, over Enden af en Raa eller anden Gjenstand.

Smøgestroppe. See første Part, Fig. 10 og 11, Pl. 34.

Snaub, Snoub. Har Lighed med en Brig uden Mærsk og ofte uden Storseil. Tæt agtenfor Stormasten staaer en tyndere Mast, kaldet en Snaubmast, som med Overenden gaaer op imellem Langsalingerne og med Underenden enten ned paa Dækket eller med en Jerntap i en Arm paa Mastens Agterkant; paa denne Mast føres et Gaffelseil, der kaldes et Snauseil. Paa store Skibe bruges ogsaa undertiden en Snaubmast, fordi Skibets Mast ofte er for tyk eller ikke dannet saaledes, at en Klo kan gribe om den. En Snaubmast sees C', Pl. 57 i første Part.

Snit. Kaldes Retlinierne X og XI, Pl. 55 og 56 i første Part, hvilke trækkes paa Tegningen og Afslagningen af et Skibs Spanterids og Planer og benyttes for at regulere Skibets Figur agter og for; disse Linier henføres og trækkes i Sidetegningen som frumme Linier, hvor de gives Navn af Sulttenes Spring.

Spaniske Toplenter. Bruges i Tid af Bataille paa Bergineraaen til Hjælp til at hængende den i for det Tilfælde, at Borgen eller Toplenterne skulle blive over-

- fydte, da Raanen intet Dreiered har. Disse Toplenter ere dannede som en Stroppe og taget om Raanen og Mesansmastsens Ufshoved.
- Spanterne.** Indbefatte den Samling Træer, der giver et Skib eller Fartoi sin Udstrækning og Figur efter Bredden og Høiden, og som forarsage ved deres Stilling og Antal, at Klædningen uden og indenbords kan forbindes til dem, hvorved Bygningen erholder den fornødne Styrke efter Længden. Spantesystemet bestaaer i Almindelighed af faste Spanter og Fyldepanter, hvilke igjen kunne inddeles i perpendiculaire Spanter, kantrede Spanter og hele Spanter, samt i halve Spanter eller enkelte Lag.
- Spantebolte.** Saaledes kaldes de Bolte, som holde Spantelagene sammen i de hele Spanter. See g, Pl. 45 i første Part.
- Spantebuk.** See første Part, G, Pl. 40. See Buk.
- Spantefald.** Er en stor Trævinkel, der bruges til at stille de faste Spanter efter i det Fald eller den Vinkel, deres Naad skal have imod Spundingen i Kjølen.
- Spantehorn.** Strimler Fyrretræ, der spigres tværs over de faste Spanter, førend de reises, og tjene som Trin for Arbejderne. See første Part, e, Pl. 40.
- Spanteklumper.** See første Part, h, Pl. 8.
- Spantelag.** De hele Spanter i et Skib bestaae af tvende Lag Træer, hvoraf Træerne i det ene Lag forløbe Træernes Stød i det andet Lag. Det Lag i ethvert Spant, hvilket vender imod Middelspantet, kaldes Overlaget og det som vender fra Middelspantet kaldes Underlaget; hvad Middelspantet selv er betræffende da kaldes dets agterste Lag Træer Overlaget og dets forreste Lag Underlaget. At Spantelagene gives disse Navne hidrøre fra, at naar Spanterne samles efter Bygningens Figur, lægges Lagene stedse saaledes, at Spantetræernes Mahle blive undergaaende, hvorved altsaa Forkanten af Spanterne i Forparten og Agterkanten af Spanterne i Agterparten kommer ned mod Gulvet; hvorfor ogsaa de Lag, som saaledes lægges underst, kaldes Underlaget, og det andet Lag Overlaget.
- Spantemahle.** Saaledes kaldes de Mahle (Vinkler), hvorefter Spantetræernes Yderflade gives deres Skraaning og Dreining mod Naadfladen. Paa Spanterne bestemmes stedse Mahlene fra Naadfladen, som er den Flade, hvortil der gjøres Skabelon, og Mahlene kaldes da Vinkelmahle, Skydemahle og undergaaende Mahle.
- Spanterids.** See første Part, Fig. 2, Pl. 55.
- Spanternes Afkrabning.** See første Part Pag. 142.
- Spanternes Forlighed ud og ind.** Herved forstaaes Spanternes Tykkelse tværskibs.
- Spanternes Kantning eller Kantning.** Den Vinkel som Kantspanternes Naad danner med Kjølen Middellinie.
- Spanternes Medstikning.** Kaldes det Hag eller den Udfjæring, som gjøres i en Bundstok paa det Sted, hvor den skal staae paa Opflodsningen.
- Spanternes Stød.** See Linierne v, Fig. 2, Pl. 55 i første Part.
- Spantetræer, Spantetræernes Forlobning.** See første Part Pag. 107.
- Spantetræernes Stød.** See første Part Pag. 107, samt Linierne ab, cd, ef, gh og ik, Fig. 1, Pl. 42.
- Speilbjelker.** See Listbjelker.
- Speilbue.** See Linien efg, Fig. 1, Pl. 10 i første Part.
- Speilbugt.** Den horizontale Bugt, som Speilets Bagflade har, hvilken i Almindelighed kun angives paa Speilets Brede imellem Gillingstræerne i Borde.
- Speilbuk.** See Agterspeilbuk.
- Speillister.** See første Part, I, Fig. 1, Pl. 10.
- Speilporte.** Herved forstaaes Karonportene i et Skibs Speil.
- Speilcenter.** To eller tre Tværcenter, der ere ubearbejdede efter den Bugt, Speilets Bagflade skal have, og som spigres paa Bagfladen af Gillingstræerne i Borde, tværs over Skibet.
- Speilskrue.** En Skrue paa en Stage, hvilken skrues ind i et Speil, som har sat sig fast i en Kanon, og hvormed det trækkes ud.
- Speilstotte.** Et Fylde træ, som staaer midtskibs i de store Skibes Speile. See første Part, E, Fig. 1, Pl. 10.
- Spidsbolt.** Er en almindelig Bolt, men med en Spids i den ene Ende. En Bolt gives en saadan Spids, naar den skal sættes udvendig fra, ind igjennem et Jernræ, Spidsen søger da Hullet, og afhugges, naar Boltten er staaet ind.
- Spidsboie.** En Ankerboie, som er spids til begge Ender. Naar Boien er af Jernplader har den ingen Stroppe i Enderne, men i Stedet derfor en Hæ.
- Spidshakkebolt.** See første Part, Fig. 5, Pl. 26.
- Spiger.** See Metallspiger og Skibsspiger.
- Spigerhammer.** See første Part, Fig. 10, Pl. 19.
- Spigermuffert.** Er mindre og lettere end den almin-

- delige Muffert og spids til den ene Ende ligesom Spigerhammeren.
- Spigre med Skalmer.** Dette Udtryk har samme Betydning som at skalme fast, eller med andre Ord, at der sættes Skalmer paa Spigerne førend de slaas ind.
- Spil.** See Gangspil, Fig. 1 og 2, Pl. 37, samt Fig. 1, Pl. 59; Bradspil Fig. 5, og Krobbespil Fig. 4, Pl. 50 i første Part.
- Spilfisk.** Den Deel af Fisken, som ligger paa det Sted i Dækket, hvor Storspillet staaer, og hvor Bahringen skal boltes; Spilfisken er ofte tykkere end den øvrige Fisk i samme Dæk.
- Spilfod.** Saaledes kaldes den Træfods, hvori Spilpanden k (See Fig. 1 og 2, Pl. 37 i første Part) er nedhugget og som altsaa bærer Storspillet.
- Spilklamper.** Haves kun paa Gangspillene, hvor de ere boltede til Træstammen, og giver derved Spillet sin Størrelse og Figur paa det Sted, hvor Varpene eller andre Touge skal have Blads, naar de fastes til Spils. See første Part, a, Fig. 1, 2 og 3, Pl. 37, samt e, Fig. 1, Pl. 59.
- Spilkrone.** See første Part, d, Fig. 1, Pl. 37, samt h, Fig. 1, Pl. 59.
- Spilpahl.** See Pahl.
- Spilpande.** See Bande for Spillet.
- Spilring.** See første Part, c, Fig. 1, 2 og 3, Pl. 37.
- Spilspor.** See Spilfod.
- Spilstamme.** Gangspillene have i den nyere Tid erholdt en Jernstamme, saaledes som sees i første Part, G, Fig. 2, Pl. 37, og a, Fig. 1, Pl. 59. Men foruden denne Stamme har Overs og Underspillet hver sin Træstamme, der omgiver Jernstammen, og hvortil Spilklamperne, Hvalpene og Kronerne ere befæstede, saaledes som sees paa de nævnte Figurer. Bradspillet vandrer vel ligeledes med en Jernaxel i Banderne, som ere indhuggede i Bjørnene, men denne Axel bestaaer kun af tvende korte Stykker Jern, der indslaaes hver i sin Ende i Træaxelen.
- Spilvalpe.** See første Part, b, Fig. 1 og 2, Pl. 37, samt l, Fig. 1, Pl. 59.
- Spirer.** See Mastetræer.
- Splidshorn.** See første Part, Fig. 4, Pl. 61.
- Splidsning.** Herved forstaaes i Almindelighed den Maade hvorpaa tvende Touge forenes til hinanden (splidses sammen). See første Part, Fig. 1 og 2, Pl. 3. Ved Kjøttingsplidsning forstaaes den Maade, hvorpaa et Toug og en Ræde forenes til hinanden ved Hjælp af de saakaldte Splidsningsapparater. See første Part, Fig. 3 og 4, Pl. 64.
- Splidsningsapparater.** See første Part, Fig. 3 og 4, Pl. 64.
- Splidsningskoud.** See første Part, Fig. 3, Pl. 64.
- Splintrenet, Splinternet.** Tougværk (Linegods), der er lagt som et Net og befæstet langs paa Skibssiderne paa Batterierne for at forhindre Træsplinterne, som slaas løse af de fjendtlige Kugler, at flyve omkring og gaae Mandskabet.
- Splitte.** See første Part, Fig. 9, Pl. 26.
- Splittebolt.** See Fig. 8, Pl. 26 i første Part.
- Splitte en Bolt.** Herved forstaaes den Gjerning at forsyne en Bolt med en Splitte eller at slutte den med en Splitte istedetfor at klink den.
- Spor.** See Mastespor og Spilspor.
- Spredeholt.** Det samme som Skinderblok.
- Spring.** Ved dette Ord forstaaes Skibbyggeren som oftest den Bugt, som et Skibs Kelling, Barkholter og Dæk har efter Skibets Længde; Ordet anvendes ogsaa paa den verticale Krumning, som de oblique Senter have, hvad enten man betragter dem paa Sidedegningen til et Skib eller paa Skibet selv, naar Senterne ere trukne paa Spanterne. Sømanden, derimod, forstaaer ved Ordet „Spring“ en Pertline eller anden Varpetrokse, som føres ud fra Agterskibet, enten i et Varpes anker, som fastes, eller gøres fast med Enden paa Ankertouget eller paa et andet Sted udenfor Skibet, naar det kun kan tjene til, at Skibet kan falde af derfor, naar det ligger for Anker i et snevert Farvande, opseilet for Strømmen.
- Springline.** Et Toug, som stikkes i Hullet k, som er i Roret Fig. 3, Pl. 59 i første Part. Springlinen har en Knob i den ene Ende, hvilken stopper for, at Enden ikke kan trækkes igjennem Hullet, den anden Ende gaaer over Hakkebrættet, eller paa et andet Sted, ind i Skibet; i Springlinen bjerger Roret, dersom det under Seiladsen skulde blive løftet af sine Lykker. Roe- og Seilfartøier have ogsaa Springline paa deres Nor.
- Springmahl.** Saaledes kaldes en Mahl, som tages med en Svei, ved at holde Skafet op og ned paa Siden af et Spantetræ, der er opsat i Bygningen, og Tungen efter Springet, som Langsanten har, der hvor Mahlen skal tages.
- Springfjode.** See første Part Pag. 98, a, Pl. 39.

Spryd. En rund Stang eller Stage med en kort Nofke i hver Ende, den bruges til at udspende et Sprydseil med efter Diagonalen fra for til agter; Sprydets Underende staaer derfor i en Stroppe om Masten, nede ved Tøsten, og Overenden i Seilets Faldshorn.

Sprydseil. Er et firkantet Fartøiseil, som kaldes saaledes, fordi det udspiles med et Spryd. Seilet har et Skjode, et Fald og en Hals, og bjerges med et Givtoug, hvis Bugt griber Agterliget.

Spulepumpe. See Gallionspumpe.

Spunding. En Udrensning eller Fordybning i Siden eller Kanten af et Træ, i hvilken Kanten af et andet Træ eller af en Plante skal nedlægges: Saaledes udrenses en Spunding i Sidefladerne af Kjolen (See Fordybningen e d f, Pl. 45 i første Part) for at Kjørangen a', Pl. 45, kan ligge deri; ligeledes udrenses en Spunding i Siderne paa For- og Agterstevnen for at Enderne af Krumtømmerne og Planterne agter og for kunne ligge deri. Spundingen er nødvendig for at Klædningen paa dette Sted kan erholde et saadant Anlæg, som ikke alene giver Anledning til, at Klædningen kan forbindes forsvarligt til Kjolen og Stevnene, men og at Spundingssnaadet kan blive calfatret saaledes, at det er vandtæt.

Spundinglinier. Saaledes kaldes de Linier, der betegne Spundingens Over- og Underkant paa en Kjol, saavel som dens For- og Agterkant (Over- og Underkant) paa en Stevn. See Linierne e d, h i, l m, Fig. 1, Pl. 55 i første Part. Til Spundinglinier kan ogsaa henregnes de Linier, som trækkes paa et Skibs Spantertids, og som vise Spundingens Dybde. See Linierne y, Fig. 2, Pl. 55 i første Part.

Spundingplank. Herved kan forståes en Plank, hvori er hugget en Spunding, dog forståes ogsaa ved dette Ord Planken, som ligger i Kjølens Spunding paa et Fartoi, sjeldnere har det samme Betydning som Ordet Kjørang eller Kjølgang.

Spunds. Et lille Stykke Træ, der nedlægges i et Hul (en Udrensning), der er fremkommet ved Udhugningen (Udrensningen) af en bedærvet Knast eller anden Feil i et Træ eller en Plank.

Spundse. At spundse kaldes den Handling at isætte Spundse.

Spygatter. Ere Nabninger, huggede igjennem Vatersbordet og Skibets Sider og hvori er sat Kobber- eller Metalrør (Spygatrør) for at det Vand, som kommer

paa Dækkene, kan løbe udenbords; Spygatterne have derfor deres Plads tværs for Bomperne og paa den Deel af Dækket, som er nærmest Vandlinien. Paa Standsen og Bassen er ingen Spygatrør, men Vandløbsrør, hvorigjennem Vandet føres ned paa Dækket. De smaae Nabninger imellem Borterne paa Vahringen Fig. 8, Pl. 37 i første Part kaldes ogsaa Spygatter.

Spygatsklapper. Læderklapper, som paa nogle Skibe spigres udenbords over Spygatskullerne for at forhindre Vandets Indtrængning paa underste Dæk, naar Skibet seiler.

Spygatspropper. Ere Propper af Fyrretræ, der indvendig fra sættes i Spygatterne paa underste Dæk for at forbyde Vandet at gaae ind paa Dækket under Seiladsen, naar Skibet krænger.

Spygatrør See Spygatter.

Spækkede Matter. Saaledes kaldes de Matter i hvis Maffer er indstuffed korte Stumper Kabelgarn saaledes, at deres Ender hænge ud paa den ene Side af Matten og giver den et laadent Udseende; saadanne Matter anvendes flere Steder i et Skibs Reising for at forebygge Skamfling.

Spænd. Dette Ord har især Hensyn til Hangere og Bant paa Master og Stænger, og vil sige, at der af eet Toug er fremkommet et Spænd Hangere eller Bant ved at danne et Die i Tougets Bugt saaledes, at begge Enderne udgjøre tvende Hangere eller tvende Hovedtoug.

Spændet til Kniberne paa Korpinden. Er dannet som en firkantet Jeruring (See første Part b, Fig. F, Pl. 59); det holder Agterenderne af Kniberne sammen og hjælper derved til at forhindre, at Korpinden gaaer ud af Hullet i Koret.

Spændholter. Ere firkantede Stykker Egetræ, der ligge tværs over Bunden paa Røefartøier og tjene Mandstabet til at sætte Fodderne imod, naar der roes. See første Part q, Fig. 1, Pl. 35.

Spændholtsklammer. Herved forståes de Klammer, som ere spigrede paa den yderste Langrem, og hvori Enderne af Spændholterne ere nedfaarne. See første Part p, Fig. 1, Pl. 35.

Spær. Saaledes kaldes ruhuggede, firkantede Fyrretømmer 18 à 20 Alen lange 10 à 11" i Firkant. See Forstotningskammer.

Sqvætbord. Er en Tilfætning ovenpaa Tollebordet paa et Røes eller Seilfartoi for at forhøje dets Sider og

derved befri Mandskabet fra Søstænk. See første Part, k, Fig. 1, Pl. 35. Paa forskjellige større Seilbaade Hayes et saadant Squætbord kun forud. I Kanonportene paa underste Batteri Hayes ogsaa et Squætbord, det er til Nytte ligesaa vel naar Portene skal holdes lukkede, som naar der seiles med aabne Porte. See første Part, v, Fig. 1, Pl. 38.

Staaende Gods, Staaende Reising, Staaende Takkelage. Saaledes kaldes Bant, Stag, Barduner og ethvert Toug, der ikke farer igjennem nogen Blok, men staaer fast med begge Ender; et Skibs Takkelage bestaaer altsaa af den staaende og den løbende Takkelage. See Løbende Takkelage.

Staaende Viig. See Opstaaende Viig.

Staaende Part. See Fast Part.

Stabelbeding, Skibsbeding. See Beding.

Stabelblokke. Saaledes kaldes de Blokke, som opfattes paa en Stabel eller Skibsbeding for at lægge Kjolen paa til et Skib. Paa Pl. 8 i første Part sees et Parti af en Beding med sine Stabelblokke, og paa Pag. 17 er anført nogle Bemærkninger derom. Stabelblokkene ere nødvendige ikke alene for at bringe Kjolen i en passende Høide fra Bedingen, men Anvendelsen af dem gjør det ogsaa muligt kun at give Blokkenes Overflade det større Fald, som behøves for at Skibet, naar det er sat i Bevægelse, ved sin egen Vægt kan løbe (glide) af Stabelen, og derimod at give Overfladen af Bedingen et mindre Fald, hvorved den bliver passende til Arbejdsplads. Paa de store Bedinger staae iøvrigt ikke alle Blokkene saaledes enkelte som er vist paa Pl. 8, men naar de begynde at erholde nogen Høide gives de Strækholter, der løbe langs Skibs, og holde saaledes de høie Blokke med den nødvendige Fasthed i deres Stilling.

Stag. Et Stag er et Toug, som hører til et Skibs staaende Takkelage, det ligger med sit syede Die paa Toppen af Masten eller Stangen, udenom Godsset, og er vist med den anden Ende ned forefter saaledes, at Stagets kommer til at staae i en obliq Direction, hvorved det bliver skiftet til at støtte Masten eller Stangen mod den Kraft, som Bant og Barduner, saavel som Binden i forskjellige af Skibets Bendinger under Seiladsen, søger at trække eller føre Mastens eller Stangens Dverende agterest. Stagets til Masterne og Understængerne bestaae enten hver for sig af et enkelt Toug, saaledes som paa de store Skibes

Mesansmast og paa Masterne i de mindre Fartøier, eller de have et Hjelpestag, der, hvad det til Masterne angaaer, som oftest har samme Tykkelse som Fastestaget, hvorfor de ogsaa kun adskilles fra hinanden ved at kaldes Stag Nr. 1 og 2; naar Hjelpestaget ikke skal tjene som Stander for et Stagseil ligger det oven over Fastestaget. Stagens Dine ere kappede i Rakken, og i hver Lamp er knobt et Die, imellem hvilke, naar Diets Grene ere lagte paa Toppen, udenom Godsset, rendes et Sytoug, hvorved det altsaa bliver muligt at tage Stagets ned, uden at stryge Stangen. See Store-Jokke- og Mesansstag, samt Store-Jore- og Krydsstænge-Stag. Hvad Bramstægene angaae, da have de vel samme Bestemmelse som Understægene, men de have intet Hjelpestag, deres ene Ende ligger med et Smøgesie om Bramstængerens Top og ere ansatte med den anden Ende saaledes som findes anført paa de forskjellige Steder om disse Stag.

Stage. Herved kan forståes en Stang paa hvis Ende enten sættes en Ansætter eller Bifferkolbe, eller en Snirkel til en Falkenters. At stage en Pram er ved Hjælp af en lang Stang (Stage), hvis ene Ende sættes mod Bunden i Søen, at bringe Prammen fremad. At stage en Mast eller Stang er at ansætte (stramme) Stagets saaledes, at Masten eller Stangen erholder sit rette Fald langs Skibs.

Stagfok. See Jokkestagseil.

Stagnægte. Ere tvende opstaaende Træer foranfor Jokkemasten paa Balken eller det øverste Dæk. Tværs over dem, nede ved Dækket, ligger en Stagpude, hvorom Enden af Storstaget tages, dersom dette Stag skal ansættes paa egen Part, eller Tallierebets Parter, dersom der bruges hjæbet Jomfru i Lampen. Dverenden af Stagnægtene ere udarbejdede som Pullerthoves der, og nedenfor disse ligger en Fangebjelke, paa Knægtens Yderside er en Skildpadde til Foremarsse-Skjødet.

Stagnuus. I ældre Tider havde Stægene et lille Die i den ene Ende, hvorigjennem Lampen blev ledet og og trukket saameget igjennem indtil det derved fremkomne Die havde den nødvendige Størrelse til at ligge udenom Godsset; men for at dette Die ikke ved Stægenes Ansætning skulde sandse sig blev der dannet en saakaldet Stagnuus paa Stagets, hvilken foraarjagede, at Stagets beholdt sin Størrelse. See Muus.

Stagpude. Et stærkt Stykke Træ, som enten lægges i een Længde tværs over begge Stagnægtene, eller er

deelt i tvende Stykker og lægges hver over sin Stagsknægt. Rudens Over- og Underflade ligger i Slut med Storstagets Viisning og dens Forkant er afrundet for at Lougværket bedre kan glide paa den ved Stagets Ansætning. See Stagsknægte.

Stagsseil. Saaledes kaldes de Seil, der fare paa Hjelpstagen eller paa Standerne nedenfor disse. Stagsseilene ere enten trekantede eller firfantede. De trekantede Seil ere Fokkestagsseilet, Forestange-Stagsseilet, Klyveren, Jageren og som oftest Storestagsseilet; deres agterste Liig kaldes det staaende eller Masteliget, det øverste Standerliget og det underste Liig Underliget; Seilenes øverste Hjørne kaldes Halsbarmen, det forreste Hjørne Halsbarmen, og det agterste Hjørne forneden Skjodbarmen. De andre Stagsseil, nemlig de som vandre paa Stagen eller Standerne imellem For- og Storreisningen eller imellem denne og Krydsreisningen, have tvende staaende Liig, nemlig det forreste og agterste Liig, et Underlig og et Standerlig; Seilenes øverste og agterste Hjørne kaldes Halsbarmen, deres underste og agterste Hjørne Skjodbarmen, deres øverste og forreste Hjørne Dværken og deres underste og forreste Hjørne Halsbarmen.

Stagsstroppe. See første Part, Fig. 13, Pl. 34.

Stagtakkel. Saaledes kaldes en firfkaaren Tallie, hvis Dverblot er hugget i en Kous, som er i den ene Ende af et Topreb, der med sin anden Ende er gjort fast om Stormastens Top. Stagtaklet bruges ved de store Fartøiers eller andre svære Bægters Ind- og Udsætning af Skibet, og for at bringe Taklet hen over det Sted, hvor det skal bruges, har det en Forhaler, hvis ene Ende staaer med et Die om Toprebet ved Taklet og hvis anden Ende er ledet igjennem en Blok paa Agterkanten af Fokkemasten ved Krandsen; dette Takkel kaldes Storestagtakkel. Paa de store Skibe havees ligeledes et Fokkestagtakkel, der hænger i et Topreb, som er gjort fast om Fokkemastens Top, men dette har en Agterhaler, der farer igjennem en Blok paa Storestagsøiet, og hvormed Taklet bringes agterefter, som oftest hen over Forlugen.

Stagvie. Hermed forstaaes det Die, hvormed Stagen ligger paa Toppen af Masterne og Stængerne. See Stag.

Stamkjæde. See første Part, k', Pl. 27.

Stampe. See Duve.

Stampestag. Brugtes i ældre Tider, og bestod af en

Die, der gif fra Toppen paa Fokkemasten til lidet udenfor Bulkingen paa Bougsprydet, hvor Løberens faste Part ligeledes stod; denne Die blev opsat i ondt Veir for at støtte Mast og Spryd, dog havdees dette Stag ikke paa Handelsfibene.

Standere. Saaledes kaldes de Louge, der stagviis fare imellem Stængerne, samt imellem Forstængerne og Bougsprydsreisningen, og hvorpaa Stagsseilene fare med deres Løjerter, naar disse ikke fare paa Hjelpstagen. See Fokkestagsseils-Stander, Dagligklyver-Stander, Jagerstander, Storestagsseils-Stander og Forebram-Stagsseils-Stander.

Stander til Signaler. See Signalstander.

Standerliig. Det Liig, som paa et Stagsseil farer langs Standeren, og hvortil Løjerterne ere naiede.

Stang. Herved kan i Almindelighed forstaaes et rundt Stykke Træ, som har en betydelig Længde imod sin Tykkelse. Med Hensyn til Stængerne, som Skibene føre, og som danne en Forkængning af Masterne, da inddeles de i faste Stænger, Bramstænger og Bovenbram-Stænger, og tillægges endvidere Navnet paa den Reisning, hvortil de høre, saa at der havees paa de store Skibe: Storstang, Forstang, Krydsstang eller Barkstang, Storebram-Stang, Forebram-Stang, Bovenkryds-Stang, og dersom disse Stænger ikke have en lang Bøventop, havees endvidere: Storebøvenbram-Stang, Forebøvenbram-Stang og Bøvenbøvenkryds-Stang. Stængerne hvile paa et Slutholt, der stiftes igjennem et Hul i Stængerens Rodende saaledes, at det kommer til at ligge tværs over Langsalingerne. Noget nedenfor Dverenden af Stængerne, hvor Toppen begynder, er en Ansætning, som Stængesalingen hviler paa, og paa Dverenden sidder Væselhovedet; dog maa det bemærkes, at Bøvenbram-Stængerne, saavelsom Bøventoppen paa Bramstængerne ingen Salinge have paa Ansætningen, ligesom de ogsaa have en Knap paa Toppen, men intet Væselhoved eller Boile. Stængerens Dverende forstøttes af Bant, Stag og Barduner, hvorved de blive stiftede til at føre de nødvendige Seil.

Stangfjæder. Saaledes kaldes den Deel af en Kanon- eller Geværlaas, som ved Stangfjæderens Tryk griber ind i Ruerne og holder Hanen i halv eller heel Spænd; den inddeles i Stangsnabelen og Armen. See første Part, u, Fig. 1, Pl. 16, samt l, Fig. 2, Pl. 30.

Stangfjæder. Den Fjæder i en Steenlaas, hvilken ved

- sin Spændkraft trykker Stangsnabelen ind i Ruerne, den deles i den lange og den korte Arm. See første Part, x, Fig. 1, Pl. 16, samt o, Fig. 2, Pl. 30.
- Stanglinie.** See Linten pq, Fig. 1, Pl. 62 i første Part.
- Stangprøve.** See Krudprøve.
- Stangstjøl.** See første Part, Fig. 6, Pl. 19.
- Stangskrue.** En Skrue i en Flintelaas, hvilken Stangen bevæger sig paa, og som holder Studdelen og Stangen til Laasbliffet. See første Part, r, Fig. 2, Pl. 30.
- Stangsnabelen.** Kalder den Deel af Stangen, hvilken med sin Epidis griber ind i en af Ruerne paa en Kanon- og Flintelaas. See første Part, v, Fig. 1, Pl. 16, samt n, Fig. 2, Pl. 30.
- Steenlaas.** Saaledes kaldes en Kanon- eller Flintelaas, naar den er indrettet til, at Ilden, som skal antænde Fængkrudet, fremkommer ved Anslaget af en Flintesteen paa et Vandæffel. See første Part, Fig. 1, Pl. 16, samt Fig. 1 og 2, Pl. 30.
- Steenlobet Krud.** Saaledes kaldes Krud, der er blevet klumpet, fordi det har været gjemt paa et fugtigt Sted.
- Stel Seil.** See første Part, Pag. 41.
- Stevn.** See Agterstevn, Forstevn, Inderstevn og Mellemstevn.
- Stevnbevæbnet.** Kalder de Fartøier, som intet Sideskylt have, men kun en Kanon agter og for, hvormed der kan gjøres langskibs Stud.
- Stjernefugle.** See første Part, Fig. 2, Pl. 36.
- Stjernefjore, Stjernet Marv.** See Kjernefjore.
- Stjerten.** Saaledes kaldes Druen og Druenhalsen paa en Houbits og Falkonet. See første Part, a og b, Fig. 1 og 2, Pl. 2. En kort Ende Loug kaldes ogsaa ofte en Stjert, naar den sættes enten i den ene Ende af en Voie, eller i Rodenden af et Løseilspire; de saakaldte Stjerteblokke have deres Navn af Stjerten, hvormed de gjøres fast eller hænges op. See første Part, Fig. 3, Pl. 60.
- Stjerteringe.** Tvende Ringebolte, der sættes i underste Dæk, agtenfor hver Kanon, og hvortil Stjertetouget hyses, naar Kanonerne skulle sættes i faste Tallier. See første Part, i, Fig. 2, Pl. 7.
- Stjertetallie.** En Tallie, hvis Dverblot har en Stjert, hvormed den gjøres fast. See første Part, Fig. 3, Pl. 49.
- Stjertetoug.** Et Loug med en Kous i hver Ende, hvilket, naar en Kanon paa underste Batteri skal sættes i faste Tallier, lægges over dens Agterstykke og hyses med Svøberne til Stjerteringene, saaledes som sees c, Fig. 2, Pl. 7 i første Part.
- Stif med et Loug.** See første Part Pag. 65, Fig. 5. Det Vand, som en Pompe giver ved hvert Slag, kaldes ligeledes et Stif.
- Stifbeitel.** See første Part, Fig. 5, Pl. 19.
- Stifbjelke.** Er en kort Bjelke (Halvbjelke), som nedlægges imellem tvende Dæksbjelker, naar Distancen imellem dem er saa stor, at der kunde være Plads til en heel Bjelke, dersom ikke andre Omstændigheder forbød det; der haves ogsaa langskibs Stifbjelker, der gaae fra den ene til den anden Dæksbjelke, og hvori den ene Ende af den tværskibs Stifbjelke da som oftest nedsvales.
- Stifbout.** Et kort Loug, som, naar der skal tages Reb i et Raaseil, gjøres fast med den ene Ende i Løierten til det Reb, som skal indtages, og som, naar Seilet er halet op i Rebtallien, tages med den anden Ende saa ofte om Noffen og Rebløierten, at Seilet kan ansees at være gjort ligesaa fast til Raaen som om det var bindstet til den med Noffbindster.
- Stifline.** See første Part, Fig. 7, Pl. 20.
- Stifsaug.** See Fig. 3, Pl. 19 i første Part.
- Stilfisk, Stilkile.** See første Part, Fig. 7, Pl. 6, samt Fig. 7, Pl. 23. Stilfisten som bruges til Houbits har Lighed med Stilfisten til Kanoner, men den er halvbrund paa Undersiden. See Stilleredskab Pag. 51 i første Part.
- Stilholt.** See første Part, Fig. 6, Pl. 23, samt Stilleredskab Pag. 51.
- Stilkile.** See Stilfisk.
- Stilleredskab.** See første Part Pag. 51.
- Stillekrue til Carronader (Elevationskrue).** See første Part, B, Fig. 1, Pl. 12.
- Stokke et Anker.** Er at samle Stokken om Ankerets Læg, og forbinde Stykkerne til hinanden med Bolte og Jernringe.
- Stoppere.** Ved dette Ord forstaaer Somanden i Almindelighed de Stoppere, som sættes paa Ankertouget for at stoppe det, naar Skibet ligger for Anker. See Bedingsstoppere, Faste Stoppere, Kastestoppere og Svalkenhalse.
- Stopperklo.** See første Part, Fig. 1, Pl. 47.
- Storbaad.** See første Part Pag. 85.

Storbras. Paa Koffen af Raaen staaer den enkelte Brasblok, hvori Brasen er skaaren, begge Lampene vises hver igjennem sit Skivgat i den toskivede Blok agter, paa Sidebuen eller i en Brasarm, derfra ind i Skibet, hvor de gøres faste til et Krydsholt; der hales i begge Parter, naar Raaen skal brases. Paa nogle Brigger gaaer Storbrasen forefter til en Skinkelblok, som staaer paa Fokkemasten ved Svigtningen. See Braser. See første Part, a^{'''}, Pl. 57.

Storebovenbram=Barduner. Storebovenbram=Bantet og Bardunerne ere bindsfede sammen saaledes, at de danne et Die, der er lagt paa Toppen af Storebram=Stangens overste Affætning eller paa Toppen af Storebovenbram=Stangen, hvor denne Hayes; Bardunerne fare ned til Storrostet, hvor de ansættes med en Lalle. See første Part æ^{'''} Pl. 57. See Barduner.

Storebovenbram=Braser. See første Part, d^v, Pl. 57. Hver Bras er med en Kuntspildsning forenet med sin Toplent, Diet er smøget paa Koffen af Raaen; Brasens anden Ende er ledet igjennem en Blok paa Bovenkryds=Staget, igjennem en Blok paa Bovenkryds=Bantet, derfra igjennem Bjørnen, Veiviseren i Svigtningen og Mesansvantet, derfra til Dæks. See Braser.

Storebovenbram=Bugliner. Vandrer med den ene Ende paa et Kortspryd, som staaer i Seilets staaende Liig, den anden Ende er viist igjennem en Blok, der er naiet ved den underste Affætning paa Forebram=Stangen, derfra ned imellem de tvende agterste Stængsalings=Horn, igjennem Bjørnen, Veiviseren i Svigtningen og i Fokkevantet, derfra til Dæks. See første Part, e^{viii}, Pl. 57. See Bugliner.

Storebovenbram=Dreiereb. Dersom Skibet fører Storebovenbram=Stang ledes Dreierebets ene Ende over Skiven i Toppen af Stangen, ned og fastgjøres til Raaen, har derimod Bramstangen en Bøventop farer Dreierebet over Skiven ved Affætningen, ned til Raaen; Dreierebets anden Ende er viist til Dæks. See Dreiereb.

Storebovenbram=Givtounge. See første Part, l^v, Pl. 57. Skjodet og Givtouget gøres samlede fast med et Skostik til Seilets Skjodbarm, hvorfra Givtouget vises igjennem en Blok paa Midten af Forebovenbram=Raaen, derfra enten ned i Mærset eller igjennem Bjørnen og til Dæks. See Givtounge.

Storebovenbram=Jolle. Dersom Skibet fører en Storebovenbram=Stang heises den i en Jolle, hvis ene Ende

er viist igjennem en Stjerteblok, der er fastgjort om Halsen paa Bramboilen, farer derfra igjennem et Hul i Rodenden paa Storebovenbram=Stangen, hvor den er stoppet med en Burknob; den anden Ende er viist til Dæks. See Jolle.

Storebovenbram=Laseil. See Storebram=Laseil.

Storebovenbram=Raa. See første Part, N^v, Pl. 57. Dersom Skibet fører Storebovenbram=Stang heises Raaen paa denne Stang, fører Skibet derimod Storebram=Stang med Bøventop heises Raaen paa denne Top, hvor den hænger i Dreierebet og Toplenterne, holdes til Stangen af en Rakke og styres af tvende Braser. See Raa.

Storebovenbram=Rakke. See Forebovenbram=Rakke.

Storebovenbram=Seil. See første Part, O^v, Pl. 57.

Storebovenbram=Skjoder. See første Part, d^{viii}, Pl. 57. Skjode og Givtoug ere i Forening gjort fast med et Skostik til Seilets Skjodbarm. Fra dette Sted farer Skjodet over en Halvskive i Koffen af Storebram=Raaen, over den ene Skive i denne Raaes Givtougsblok, ned i Mærset eller igjennem Bjørnen, derfra til Dæks. See Skjoder.

Storebovenbram=Stag. See første Part, a^v, Pl. 57. Stagets ene Ende ligger med et Smøgeie paa Storebovenbram=Stangens Top, den anden Ende ledes igjennem en Blok paa Toppen af Forebram=Stangen og ned i Mærset. See Stag.

Storebovenbram=Stagseil. Er det overste Stagseil imellem Stor- og Forreisningen, det medgives ikke alle Skibe, hvorfor det ogsaa kun sees M^v, Pl. 48 i første Part. Seilet har et Fald, en Ops og Nedhaler, en Hals, samt tvende Skjoder, der hver fare til sin Side. See Stagseil.

Storebovenbram=Stang. See første Part I, Pl. 57. Paa denne Stang heises Storebovenbram=Raaen med sit Seil; men i den nyere Tid er Bramstangen givet en lang Bøventop, saaledes som er anført om Bovenbram=Stangerne. See Stang.

Storebovenbram=Toplenter. See første Part, c^v, Pl. 57.

Storebovenbram=Trædetounge. See første Part, c^v, Pl. 57. Hænge under Storebovenbram=Raaen, de have ingen Heste. See Trædetounge.

Storebovenbram=Bant. See første Part, z^{'''}, Pl. 57. Bantet og Bardunen er bindsfet sammen saa at de danne et Die, som ligger paa Storebram=Stangens

- øverste Affætning, derfra farer Bantet ned hver igjennem sit Hul i Bramsalingen og ned i Mærset; i Lampen indbindes en enkelt Blok, imellem denne og en toskivet Blok, som er naet med sin Stroppe om en af Pyttingskinnerne, skjæres en Tallsløber, som forbliver i Mærset. Paa mindre Skibe høves kun en Klapsløber i den enkelte Blok. See Bant.
- Storeboven=Læseil.** See Storemærse=Læseil.
- Storebram=Barduner.** See første Part, I^o, Pl. 57. Disse Barduner ligge med et Die paa Toppen af Storebram=Stangen, Lampene ere viste, tvende paa hver Side, ned til Taffelstanger i Storrostet, hvor de ansættes med en Talle. De mindre Fartøier have kun enkelte Barduner. See Barduner.
- Storebram=Braser.** See første Part, s^o, Pl. 57. Diet i Enden af Brasen naies paa Diet af Krydstænge=Staget, dens anden Ende farer igjennem Blokken paa Noffen af Storebram=Raaen, igjennem en Blok ved dens faste Part, en Blok i Krydstænge=Bantet, igjennem Bjørnen, Veiviseren paa Svigtningen, en Veiviserblok i Mesansvantet, og til Dæks. See Braser.
- Storebram=Buggaarding.** Den ene Ende af Buggaardingens staaer fast i en Løiert i Storebram=Seilets Underliig, den anden Ende vises foran Seilet, igjennem en Kous paa Storebram=Salingen, derfra ned i Mærset. See Buggaardinger.
- Storebram=Bugliner.** See første Part, v^o, Pl. 57. Hver Bugline vandrer med sin Kous paa et Langspryd, som igjen med sin ene Ende vandrer paa et Kortspryd; den anden Ende af Buglinerne er viist hver over en Skive i Krydset imellem Forestænge=Lang og Tværsalingen, ned igjennem Bjørnen, Veiviseren i Svigtningen, og en Veiviserflode paa det agterste Hovedtoug i Fokkevantet, derfra til Dæks. See Bugliner.
- Storebram=Dreiereb.** Den ene Ende af Dreierebet ledes over en Skive i Toppen af Storebram=Stangen, ned og fastgjøres i Kousen paa Stroppen om Forebram=Raaen, i Dreierebets anden Ende er en toskivet Blok til Storebramdreierebs=Fald; i Dreierebet og dets Fald heises Storebram=Raaen. See Dreiereb.
- Storebram=Dreierebsfald.** I Lampen af Dreierebet er indsplidset en toskivet Blok, igjennem denne og en enkelt Blok paa Tværsalingen skjæres Faldet, som vises til Dæks. See Dreierebsfald.
- Storebram=Givtouge.** See første Part, x^o, Pl. 57. Givtouget er splidset sammen med Skjodet og knevlet til Skjodbarmen, Lampen er ledet igjennem en Blok paa Midten af Storebram=Raaen og til Dæks. See Givtouge.
- Storebram=Jolle.** Dette Toug staaer med sin faste Part i en Diebolt i Forstangens Hjelhoved, den anden Ende er ledet igjennem et Skivgat i Bramstangens Underende, igjennem en Stjerteblok paa den anden Side af det nævnte Hjelhoved, og til Dæks. See Jolle.
- Storebram=Læseil.** See første Part, I^o, Pl. 57, samt Pag. 131.
- Storebram=Læseils=Fald.** Faldets ene Ende staaer fast paa Seilets Raa, den anden Ende er viist igjennem Blokken paa Noffen af Storebram=Raaen, igjennem en Skibpadde i Bramvantet eller en Stjerteblok paa Toppen af Bramstangen, derfra ned i Mærset eller til Dæks. See Fald.
- Storebram=Læseils=Jnderfsjode.** Skjodets ene Ende fastgjøres med et Lodstil i Seilets Jnderfsjodbarm, den anden Ende vises ned i Mærset. See Skjode.
- Storebram=Læseils=Nedhaler.** Den ene Ende af dette Toug staaer, efter Seiladsen, enten paa Yder eller Jndernoffen af Raaen, den anden Ende er viist igjennem en Kous i Seilets Yderfsjodbarm, derfra til Dæks. See Nedhaler.
- Storebram=Læseils=Raa.** Til denne Raa er Storebram=Læseilet underflaaet. See Raa.
- Storebram=Læseils=Yderfsjode.** Skjodet staaer fast med den ene Ende i Seilets Yderfsjodbarm, den anden Ende er viist igjennem Blokken paa Noffen af Spiret, derfra ned i Mærset eller til Dæks. See Skjode.
- Storebram=Raa.** See første Part, L^o, Pl. 57. Denne Raa heises paa Storebram=Stangen i Dreierebet og Topleterne, den styres af tvende Braser og holdes til Stangen af en Rakke; Storebram=Seilet er underflaaet denne Raa. See Raa.
- Storebram=Rakke.** See første Part, Fig. D, Pl. 64, samt Pag. 161.
- Storebram=Saling.** See første Part, Fig. 4, Pl. 62.
- Storebram=Seil.** See første Part, M^o, Pl. 57. Dette Seil er underflaaet Storebram=Raaen, har to Bugliner, to Givtouge, to Skjoder og een Buggaarding. See Seil.
- Storebram=Skjoder.** See første Part, u^o, Pl. 57. Skjodet og Givtouget er splidset sammen og Bugten stikken i Skjodbarmen, hvor den holdes af en Knevel, den anden Ende af Skjodet er viist igjennem en

Skildpadde ved Storemørse-Raaens Noffe, igjennem en Blok ved denne Raaes Midte, igjennem Bjørnen og til Dæks. See Skjoder.

Storebram=Stag. See første Part, m^{'''}, Pl. 57.

Staget ligger med et Smøgesie om Toppen af Storebram=Stangen, ovenfor Godsæt, den anden Ende er viist igjennem en Blok paa Toppen af Forstangen, ned imellem Fokkelangsalingerne og til Dæks. See Stag.

Storebram=Stagseil. See første Part, K', Pl. 57.

Seilet vandrer med sine Leiarter paa Storebram=Stagseils=Standeren, har et Fald, en Op- og Nedhaler, en Hals og et Skjode. See Stagseil.

Storebram=Stagseils=Fald. See første Part, o^{'''},

Pl. 57. Den klædte Ende af Faldet fastgjøres i Seilets Faldshorn, den anden Ende ledes igjennem en Blok paa Toppen af Storebram=Stangen, derfra ned imellem de tvende agterste Stangesalings=Horn om Styrbord, igjennem Veiviseren paa Svigtningen og til Dæks. See Fald.

Storebram=Stagseils=Nedhaler. Dette Loug gjøres fast med den klædte Ende i Seilets Faldshorn, den anden Ende ledes igjennem alle Leiarterne, igjennem en Blok paa Standeren, en Veiviserblok paa Stagbroggen agtenfor Fokkemasten, derfra til Dæks. See Nedhaler.

Storebram=Stagseils=Op- og Nedhaler. Den ene Ende af dette Loug fastgjøres om Standerstroppen, den anden Ende ledes igjennem en Blok paa Forstange=Salingen og fastgjøres om Standerstroppen, Bugten bliver i Mærset.

Storebram=Stagseils=Skjode. Midten af Skjodet er sat fast i Seilets Skjodbarm, begge Enderne ledes derefter hver til sin Side af Skibet igjennem en Blok indenbords. See Skjoder.

Storebram=Stagseils=Stander. See første Part, n^{'''}, Pl. 57. Det splidsede Die af Standeren naies paa Afjætningen paa Storebram=Stang tæt ovenfor Godsæt, og naar Leiarterne ere stukne paa Standeren ledes dens anden Ende igjennem Blokken, som vandrer med sin Kous paa Stagets nedadgaaende Part, derfra imellem begge Fokkelangsalingerne og til Dæks. See Stander.

Storebram=Stang. Saaledes kaldes denne Stang, naar Skibet fører Bovenbram=Stang, thi fører det Bramstang med en lang Top, saaledes som sees I', Pl. 57 i første Part, kaldes den Storebram=Stang

med Boven=Top. Stangen hviler med sit Slutholt paa Overfladen af Storestange=Salingen, gaaer op igjennem Storestange=Hjelhovedet og er forskattet af Bant, Stag og Varduner; Storebram=Raaen heises paa denne Stang. See Stang.

Storebram=Toplenter. See første Part, r^{'''}, Pl. 57.

Hver Toplent har i den ene Ende et Die, som smøges paa Noffen af Storebram=Raaen, den anden Ende ledes igjennem en Blok eller Skildpadde i Storebram=Bantet, derfra ned til et af Storestange=Hovedtougene. See Toplenter.

Storebram=Trædetouge. See første Part, t^{'''}, Pl. 57.

Disse Trædetouge kaldes saaledes fordi de hænge under Storebram=Raaen, Bugten bæres paa hver Side af en Hest. See Trædetouge.

Storebram=Bant. See første Part, k^{'''}, Pl. 57.

Bantene ligge med deres Dine paa Storebram=Stangens Top, gaae derfra ned til Storestange=Salingen, hvor hvert Toug er viist igjennem sit Hul i Salingshornene, og ved Hjælp af et Sytoug forenet til Pyttingboltten. See Stangevant.

Storebram=Hjelhoved. Naar Skibet fører Bovenbram=Stanger bruges dette Hjelhoved, der da som oftest bestaaer af en Jernbøile, saaledes som sees i første Part, Fig. A, Pl. 65.

Storebuggaardinger. Dersom Storfeilet skal have tvende Buggaardinger, bør der være trende Leiarter i dets Underlig, og i den midterste Leiart tvende Langhalse, hver med en Kous i den ene Ende. Naar Fasteparten af Buggaardingerne ere stukne i de yderste Leiarter vises deres anden Ende forom Seilet, hver igjennem sin Kous i Langhalsen, igjennem Blokke, der ere naiede paa Storestagsøiet ovenover Storraaen, igjennem Blokke høiere oppe paa Stagsøiet, derfra til Dæks. See Buggaardinger.

Storebugliner. See første Part, l^{'''}, Pl. 57. Hver Bugline har en Kous i den ene Ende, hvilken vandrer paa et Langspryd, og dette igjen paa et Kortspryd, saaledes som sees Pl. 57; den anden Ende af Buglinerne ledes igjennem en Blok, hvis Stroppe er naiet paa Fokkemasten i en kort Afstand ovenfor Dækket. Naar Buglinen skal anhales klobes ved Binden, hugges den ene Hage af en Haandtallie i en Kous, der er indsplidset i Buglinen ved Seilet, og den anden Hage i en Kous i Ralken af Blokken paa Masten. See Bugliner.

Storecontrabås. See første Part, b^{'''}, Pl. 57. Den

klædte Ende af Contrabrasen tages om Fokkemasten ovenfor Svigtningen, den anden Ende ledes igjennem en Blok ved Roffen af Kaaen, igjennem en Blok udenfor den faste Part, derfra til Dæks. See Contrabramer.

Storedreiereb. Storaaen heises i Toplenterne, samt i tvende Dreiereb, hvis faste Part staaer paa Kaaen med Rundtorn og Krængestif, saaledes som sees i første Part, Fig. 1, Pl. 64. Den anden Ende af hvert Dreiereb er viist igjennem sin Underdreierebsblok, har et Die i Lampen, hvori Stroppen af Underdreierebsblokken stiftes og holdes fast med en Ters, saaledes som sees i første Part Pl. 27, hvor m er Dreierebet og n Blokken til Dreierebsgien. See Dreiereb.

Storefastestag. See første Part, t^u, Pl. 57. Er et tykt Toug, der dog ofte paa de nyere Skibe er overensstemmende med Hjelpstagnet, og adskiller sig kun fra dette derved, at det kaldes Nr. 1 og Hjelpstagnet Nr. 2. Fastestaget ligger med sit syede Die om Toppen af Stormasten, udenom Godset, i Lampen har det en klæbet Jomfru, som med et Talliereb anføres til Stagguden, der er boltet til Stagnægtene, som staae foran Fokkemasten. See Stag.

Storegivtounge. See første Part, g^u, Pl. 57. Disse Tonge fare agter paa Storseilet og bruges i Forbindelse med Gaardingerne til at bjerge Seilet med. Paa de store Skibe staaer den faste Part paa Kaaen, udenfor Givtoublokken, ligesom paa Fokkeraaen (See første Part, i, Fig. 1, Pl. 64), den anden Ende af Givtouget ledes igjennem Blokken i Seilets Skjodbarm, igjennem Blokken, som staaer indenfor den faste Part, derfra til Dæks. De mindre Fartøier have enkelte Givtounge, hvis faste Part staaer i Seilets Skjodbarm. See Givtounge.

Storehals. Den klædte Ende fastgjøres i en Dieflinne eller Diebolt forefter paa Kobryggen, den anden Ende ledes igjennem Halsblokken i Seilet, igjennem en Blok agtenfor den faste Part, derfra agterefter til et Krydsholt. See Hals.

Storehjelpstagnet. See Storefastestag. See Stag.

Storemærk. See første Part, o^u, Pl. 57, samt Fig. 1, Pl. 62.

Storemærse-Braser. See første Part, a^u, Pl. 57. Paa Mesansmasten, ovenfor Bergineraaen, er sat en Skinkel med en Blok i hver Ende, hvilke vise forefter, omkring denne Skinkel, ved Blokken, er Brasens faste

Part splidset, dens anden Ende ledes igjennem Blokken paa Roffen af Storemærse-Kaaen, igjennem Blokken paa Skinkelen, derfra til Dæks. See Braser.

Storemærse-Buggaardinger. Naar Seilet har tyende Buggaardinger staaer Fasteparten af den midterste i Seilets Underliig, farer derfra igjennem en Blok paa en Krands, der kan vandre paa Storstangen, igjennem en Kous paa Raffen, Beiviseren paa Svigtningen, og til Dæks. De tvende yderste Buggaardinger staae med deres faste Part i Løierter paa Fjerdedelen af Seilets Underliig, deres anden Ende er ledet hver igjennem sin Stjerteblok paa Kaaen, igjennem en Blok paa den omtalte Krands, igjennem Kousen paa Raffen, Beiviseren paa Svigtningen, derfra til Dæks. Under Seiladsen er Krandsen fanget op under Stængesalingen, men til Ankers ligger den nede paa Raffen for at Blokkene ikke skulle sees. De mindre Fartøiers Mærsefeil have kun en enkelt Buggaarding med Hanefod. See Buggaardinger.

Storemærse-Bugliner. See første Part, e^u, Pl. 57. Hver Bugline vandrer med sin Kous paa et Langspryd, hvis Ender igjen vandre hver paa sit Kortspryd, som staae i Løierterne i Seilets Sidelig. Den anden Ende af Buglinerne fare hver igjennem sin Blok, der er nattet paa Fokkelangsalingen, derfra til Dæks. See Bugliner.

Storemærse-Dreiereb. Paa de større Skibe have Mærseræerne tvende Dreiereb, som med deres ene Ende ledes igjennem Blokken paa Toppen af Storstangen, derfra ned og fastgjøres med Dreierebsstif om Kaaen; i den anden Ende har hvert Dreiereb en tressivet Blok, imellem denne og en toffivet Blok udenbords fjæres Dreierebsfaldet. Paa de mindre Fartøier har Storemærse-Kaaen kun et enkelt Dreiereb, der farer over en Skive i Stangen, ned til Kaaen; i den anden Ende har Dreierebet en toffivet Blok til Faldet. See Dreiereb og Dreierebsfald.

Storemærse-Dreierebs-Fald. See Foremærse-Dreierebs-Fald.

Storemærse-Dæmpgaardinger. Der er een Dæmpgaarding Styrbord og Bagbord paa Forsiden af Seilet, deres Fart er saaledes som er anført om Dæmpgaardinger. See Gaardinger.

Storemærse-Givtounge. See første Part, l^u, Pl. 57. Den faste Part af hvert Givtoug staaer henimod Midten af Storemærse-Kaaen med Lømmerstif og Bindjel,

- deres anden Ende ledes hver igjennem sin Blok i Seilets Skjodbarm, igjennem en Blok indenfor den faste Part, igjennem Bjørnen, foranfor Storvantet og igjennem et Skivgat i Skjodknægtene. See **Gibtouge**.
- Storemærse=Læseil.** See første Part, H'', Pl. 57, samt Pag. 131.
- Storemærse=Læseils=Fald.** Den ene Ende af Faldet er fastgjort til Storemærse=Læseils=Raaen, den anden Ende er ledet igjennem Blokken paa Koffen af Storemærse=Raaen, en Blok paa Stængeæselhovedet, derfra til Dæks. See **Fald**.
- Storemærse=Læseils=Jnderstjode.** Den ene Ende af dette Toug staaer fast i Seilets Jnderstjodbarm med et Lodstik, den anden Ende er viist til Dæks. See **Skjoder**.
- Storemærse=Læseils=Nedhaler.** Dette Toug staaer, efter Seiladsen, med den ene Ende enten paa Yder- eller Jndernokken af Raaen, dets anden Ende er viist igjennem en Blok i Seilets Yderstjodbarm, derfra til Dæks; i Nedhaleren bjerges Seilet. See **Nedhaler**.
- Storemærse=Læseils=Naa.** Raaen heises i Faldet op under Storemærse=Naa. Storemærse=Læseilet er underflaaet denne Naa. See **Naa**.
- Storemærse=Læseils=Spire.** Dette Spire hviler paa Storemærse=Raaen, som har en Læseilsboile paa Yderenden, hvori det fures ud; naar Spiret er paa sin Plads surres dets Jnderende til Raaen med Stjerten, som er i Rodenden af Spiret.
- Storemærse=Læseils=Yderstjode.** Dette Stjode staaer med den ene Ende i Læseilets Yderstjodbarm, og er viist med den anden Ende igjennem Blokken paa Koffen af Storemærse=Spiret, derfra igjennem en Blok indensbords, agter. See **Skjoder**.
- Storemærse=Nokperter eller Trædetouge paa Nokkerne.** See første Part, c''', Pl. 57. Nokperterne have et Die i den ene Ende, hvilket smoges heelt ude paa Koffen af Mærseraaen, i den anden Ende er et splidsset Die, som naies 3 à 4 Fod indenfor Godsæt, agterpaa Raaen. See **Nokperter**.
- Storemærse=Naa.** See første Part, G', Pl. 57. Raaen heises i Dreierebene og Toplenterne paa Storstangen, hvortil den holdes af en Rakke, den styres af tvende Brafer; Storemærse=Seilet er underflaaet denne Naa. See **Naa**.
- Storemærse=Rakke.** See første Part Pag. 161, Fig. D, Pl. 64.

Storemærse=Nebstinkel. See **Mærserestinkel**.

Storemærse=Nebtallie. See **Mærserestallie**.

Storemærse=Skjoder. See første Part, d''', Pl. 57.

I Skjodets ene Ende er et Die, som ligger om Koffen paa Storaaen, dets anden Ende er viist igjennem en Blok i Mærseilets Skjodbarm, derfra igjennem en Skildpadde paa Koffen af Raaen, en Blok ved Midten af Storaaen, ned igjennem et Skivgat i Skjodknægtene. De mindre Fartøier have enkelte Mærsestjoder, hvis ene Ende staaer med en Skjodknob i Seilets Skjodbarm, den anden Ende er viist igjennem en Skildpadde eller Blok paa Koffen af Raaen; igjennem en Blok ved Rakkeklampen, derfra til Dæks. Til Mærsestjoder bruges undertiden Jernstjoder. See **Skjoder**.

Storemærse=Støttallier. See **Støttallier**.

Storemærse=Toplenter. See første Part, æ''', Pl. 57. See **Mærsetoplenter**.

Storemærse=Seil. See første Part, Fig. 1, Pl. 18, samt H', Pl. 57. Dette Seil er underflaaet Storemærse=Raaen.

Storenokgaardinger. Storseilet paa de store Skibe have tvende Nokgaardinger paa hver Side, nemlig en yderste og en inderste Nokgaarding. Den ene Ende af den yderste Nokgaarding er gjort fast i den øverste Buglineleiert og er viist med den anden Ende foran Seilet, igjennem en Blok ved den yderste Trediedeel af Raaen, en Blok paa Tværsalingen, derfra til Dæks. Den ene Ende af den inderste Nokgaarding staaer fast i den underste Buglineleiert, dens anden Ende er ledet igjennem en Blok ved Raaens inderste Trediedeel, en Blok paa Tværsalingen, derfra til Dæks. Nokgaardingerne tjene til at hale Seilet sammen med, naar det skal bjerges; kun Storseilet og Fokken have disse Gaardinger. See **Fokkeraaen** Fig. 1, Pl. 64 i første Part. See **Gaardinger**.

Storeslapgaardinger. Disse Touge tjene til at hale Storseilet sammen med, naar det skal bjerges. Paa de store Skibe har Storseilet en yderste Slapgaarding paa hver Side, samt en midterste Slapgaarding. Den ene Ende af de yderste Slapgaardinger (See i''', Pl. 57 i første Part) staaer fast i den øverste Buglineleiert, dens anden Ende er viist agtenom Seilet, igjennem en Blok paa Trediedelen af Storaaen, en Blok ved Rakken, derfra til Dæks. Den midterste Slapgaarding (See h''', Pl. 57 i første Part) staaer med sin faste Part i den midterste Leiert i Seilets

- Underlig, den anden Ende er ledet agtenom Seilet, igjennem en Blok paa Midten af Raaen, derfra til Dæks. Seilets Underlig heises undertiden op i den midterste Slapgaardning for at give Morgangerne en friere Udsigt. See Gaardinger.
- Storestagsfeil.** See første Part, Z, Pl. 57. Dette Seil farer med sine Løerter paa Storestagsfeils-Standeren, har et Fald, en Nedhaler, et Skjode og en Hals. See Stagsfeil.
- Storestagsfeils-Fald.** See første Part, v", Pl. 57. Dette Fald kaldes ogsaa Hundefokken, og bestaaer af en trestaaen Tallie, hvis toskivede Blok hugges med sin Hage i en Stroppe om Storestagoiet, og den enkelte Blok i Faldshornet, Løberen er viist til Dæks agtenfor Storraaen.
- Storestagsfeils-Hals.** See x", Pl. 57 i første Part. Halsen har et splidsset Die i den ene Ende, den anden Ende stikkes igjennem Halsbarmen og det nævnte Die og tilsaundes, derefter ledes Enden om Fokkemasten og fastgjøres om egen Part. See Hals.
- Storestagsfeils-Nedhaler.** Den klædte Ende af dette Loug sættes i Seilets Faldshorn, den anden Ende er viist igjennem alle Løerterne, igjennem en Blok paa Standerstroppen, derfra til Dæks. See Nedhaler.
- Storestagsfeils-Skjode.** Hertil bruges en Haandtallie.
- Storestagsfeils-Stander.** See første Part, u", Pl. 57. Naar Løerterne ere smøgede paa Standeren naies dets splidsede Die paa Storestagoiet, den anden Ende ledes igjennem Kousen i en Stroppe, som staaer om Fokkemasten, igjennem en Diebolt med Kous i Dækket, til hvilken den ansættes og fastgjøres med Hjerte- og Endebindsel; Storestagsfeilet vandrer paa denne Stander. See Stander.
- Storestange-Barduner.** See første Part, r", Pl. 57. Hermed forstaaes de faste Barduner, hvoraf de større Skibe have tvende paa hver Side, hvilke ligge med Dinene paa Toppen af Storstangen og ansættes med Tallierer til Jomfruer i Rostet; det styrbords Spænd betegnes med Nr. 1 og det bagbords med Nr. 2. See Fastebarduner.
- Storestange-Fastestag.** See første Part, t", Pl. 57. Staget ligger med sit syede Die om Toppen af Storstangen, udenom Godset, den anden Ende er ledet igjennem en Blok, hvis Stroppe er naiet om Toppen af Fokkemasten ovenfor Godset, i Lampen indbindes en Kous, som med et Tallierer forenes til en Diebolt i Dækket, agtenfor Fokkemasten.
- Storestange-Hjelpestag.** See første Part, s", Pl. 57. Dette Stag ligger med sit syede Die udenom Godset paa Stortoppen, nedensfor Fastestagets Die, dersom det skal tjene som Stander for Storestange-Stagsfeilet. Naar altsaa Løerterne ere smøgede paa dette Stag vises dets anden Ende igjennem en Blok, hvis Stroppe er naiet om Fokkemasten, nedensfor Salingerne, i Lampen indbindes en Kous, som med et Tallierer forenes til en Diebolt i Dækket, agtenfor Fokkemasten. See Stag og Hjelpestag.
- Storestange-Saling.** Ligger paa Brystet ved Storestangens Top. See første Part, Fig. 3, Pl. 62.
- Storestange-Sidebarduner.** See Sidebarduner.
- Storestange-Stagsfeil.** See første Part, F', Pl. 57. Dette Stagsfeil farer med sine Løerter paa Storestange-Hjelpestaget, har et Fald, en Nedhaler, tvende Skjoder, tvende Hals, samt eet eller to Par Givtounge. See Stagsfeil.
- Storestange-Stagsfeils-Fald.** See første Part, u", Pl. 57. Den ene Ende af Faldet fastgjøres paa Toppen af Storstangen ovenfor Godset, den anden Ende ledes igjennem Blokken i Seilets Faldshorn, igjennem en Blok paa det midterste Tvarfalingshorn paa Storstangens Top, derfra til Dæks. See Fald.
- Storestange-Stagsfeils-Givtounge.** Paa de store Skibe har dette Seil tvende Par Givtounge. Midten af det underste Par Givtounge staaer saa langt ned paa Seilets Agterliig som Afstanden er fra Faldshornet til Halsbarmen, fra dette Sted farer hver Ende paa sin Side af Seilet, igjennem en Blok paa Stagstroppen, en Beviserblok paa Storstaget, derfra til Dæks. Bugten af det øverste Par Givtounge naies paa Seilets Agterliig midt imellem Stedet for det underste Par Givtounge og Faldshornet, fra dette Sted farer hver Ende igjennem en Blok paa Midten af Standerliget, en Blok ved Stagstroppen, en Beviserblok ved Storestagsbrog, derfra til Dæks. See Givtounge.
- Storestange-Stagsfeils-Hals.** Storestange-Stagsfeil har en Hals foroven og en Hals forneden. Den ene Ende af Halsen foroven sættes fast i Seilets Dværk, den anden Ende ledes igjennem Hjelpestag-Stroppen, igjennem Halsbarmen og fastgjøres om Stroppen. Bugten af Halsen forneden fastgjøres i Seilets Halsbarm, derfra ledes hver Lamp til sin Side igjennem Stjerteblokke i Fokkevante. See Hals.

- Storestange=Stagsfeils=Redhaler.** Den ene Ende fastgjøres i Seilets Faldshorn, den anden Ende ledes igjennem Løierterne, Blokken paa Hjelpstag-Stroppen, Svigtningen, Beviseren paa Storstaget, derfra til Dæks. Paa de mindre Fartøier staaer Redhalerens ene Ende fast i Seilets Skjodbarm, den anden Ende ledes igjennem en Blok i Faldshornet, igjennem Løierterne, en Blok ved Dværken, derfra til Dæks, hvorved altsaa Redhaleren tillige kommer til at tjene som Givtoug. See Redhaler.
- Storestange=Stagsfeils=Skjode.** Midten af Skjodet fastgjøres i Seilets Skjodbarm, hver Ende ledes paa sin Side af Storstaget, derfra igjennem en Blok i Skibsfiden indenbords foran Falderebet. See Skjoder.
- Storestange=Vant.** See første Part, q^{'''}, Pl. 57, samt Pag. 64.
- Storestange=Vindereb.** See Stangevindereb.
- Storestange=Vinderebs=Vie.** See Stangevinderebs=Vie.
- Storestange=Vselhoved.** Det har sin Plads paa Toppen af Storstangen (See første Part, h^{'''}, Pl. 57), som med sin firkantede Tap gaar op deri, igjennem det runde Hul i Vselhovedet vises Storebram=Stangen.
- Storetoplent.** See første Part, æ^{''}, Pl. 57. Toplentens faste Part har et Die, som ligger om Roffen af Storraaen, dens anden Ende er viist igjennem Sædelblokken paa Siden af Mastens Vselhoved (See første Part, q', Pl. 27) eller i en Udskjølning tværs over Vselhovedet, ned igjennem Bjørnen, foranfor Fokkevandet; i Lampen indbindes en Tallieblok, som ved sin Løber forenes med Underblokken i Borde. See Toplenter.
- Storevselhoved.** See første Part, p^{'''}, Pl. 57. Dette Vselhoved sidder paa den firkantede Tap, som er i Dverenden af Stormasten, Storstangen vises igjennem det runde Hul i Vselhovedet. See Vselhovedet Fig. 19, Pl. 65 i første Part.
- Storklyver.** See D, Pl. 57 i første Part. See Alklyver.
- Storklyver=Stander.** See Dagligklyver=Stander.
- Storlasten.** Saaledes kaldes det største Lastrum i et Skib, det er i Almindelighed paa Skibets bredeste Part. See Lastrummet F', Pl. 63 i første Part.
- Storlugen.** Hermed forstaaes den største Luge i hvert Dæk, igjennem den fires det Gods ned, som skal have Plads i Storlasten. See første Part, Q', Pl. 63.
- Stormaben.** See Aben.
- Stormasten.** See første Part, X, Pl. 57. Stormasten er den mellemste Mast paa Corvetterne, Barkerne og de større Skibe, og den agterste Mast paa Skonnerter og Brigger, saavel som paa de aabne Seilsfartøier, som føre tvende Maste. Stormasten er længere end de andre Maste i samme Skib og i Almindelighed ogsaa tykkere, undtagen i Topseils=Skonnerterne, hvor Fokkemasten er den tykkeste. Iøvrigt kan Stormasten enten være dannet af eet Stykke Træ eller sammensat af flere. See Mast.
- Stormleider.** See første Part, Fig. 6, Pl. 60.
- Stormmesan.** See første Part Pag. 99.
- Storraa.** See første Part, A, Pl. 57. Storraaen heises paa Stormasten i sine Dreiereb og Toplenter, og styres af Storbraserne og Storecontrabraserne; Storfeilet er underflaaet denne Raa. See Raa.
- Storrafke.** See første Part, Fig. 2 og Fig. C, Pl. 64.
- Storrost.** See første Part, Y, Pl. 57, samt Fig. 3, Pl. 24. Paa de Skibe og Fartøier, som ingen Finknetsceptere have, haves sjældent Roster, men Skinnerne ligge plat paa Skibets Sider, dog kaldes Stedet hvor de ligge, for at betegne det, et Storrost.
- Storseil.** See første Part, A', Pl. 57, samt Fig. 2, Pl. 18. Paa Skonnerterne (See første Part Pl. 43) kaldes Seilet T ligeledes Storfeilet, hvilket ogsaa er Tilfældet med Seilet K paa Sluppen paa Pl. 41, saavel som med Seilet L paa Jagten Fig. 1, Pl. 13 i første Part. See Seil.
- Storseilshom.** Saaledes kaldes Bommen, hvorpaa Storseils=Underliget paa Jagter, Slupper og Skonnerter strækkes, og hvortil disse Seils Skjodbarm er bindstet eller paa anden Maade gjort fast. See første Part, I, Pl. 13; II, Pl. 41, samt R, Pl. 43. See Bom.
- Storseilsgaffel.** Denne Gaffel føres af Jagter, Slupper og Skonnerter, hvis Storseil er lidet til den. See første Part, K, Fig. 1, Pl. 13; I, Pl. 41 og S, Pl. 43.
- Storstkjode.** Den klædte Ende sættes i en Ringbolt udenbords, agterester, Skjodets anden Ende vises igjennem Blokken i Seilets Skjodbarm, igjennem en Skildpadde i Skibsfiden, derfra forefter til et Krydsholt. See første Part, e^{'''}, Pl. 57. See Skjode.
- Storstag.** Saaledes kaldes det Stag, som ligger om Toppen af Stormasten, især paa de Fartøier, som intet Hjelpstag have. See Stag.
- Storstang.** See første Part, E', Pl. 57. Denne Stang danner en Forlængning af Stormasten, idet den vises

- op igjennem det runde Hul i Vælhovedet og hviler paa Slutholtet, som gaaer igjennem Stangens Underende, tværskibs ud paa Overfladen af Langsalingerne. Storstangen forstøttes af Bant, Stag og Barduner, hvis Antal og Styrke retter sig efter Skibets Størrelse. See Stang.
- Storstilling.** Saaledes kaldes en bred Stilling (Stillads), som bygges af Sukker og Planker ved Overenden af Bateriafstrøtterne, rundt om en Bygning, naar dens faste Spanter ere reiste, stillede og forstøttede. See første Part, L, Pl. 8.
- Storvant.** See første Part, s^o, Pl. 57. Dette Bant tjener til Stormastens Forstøtning mod den Kraft, der virker paa den tværskibs og forefter under Seiladsen; Bantougens (Hovedougens) Antal og Styrke retter sig isvrigt efter Skibets eller Fartøiets Størrelse. See Bant.
- Straage.** At straage er at see hen ad en krum Linie eller Flade om den er jævn, uden Huller eller Bukler (forte Hjulninger eller Rundinger). Saaledes afsraages Overfladens Spring, saavel som Trækkene for Naadderne i Klædningen og Dækkene, ved at rette dem for de Ujævnheder, som de muligen maatte have; og de Rier, som saaledes trækkes for at fremstille Springene og Naadderne i Klædning og Dæk, og uden hvilke det ikke vilde være muligt at straage disse Træk, kaldes Straagerier (Straage-Rier). Artilleristen kalder det at straage, naar han tager Sigte med Kanonen.
- Straakjolen.** See Saalen under Kjolen.
- Stroppe.** See første Part Pag. 83, Fig. 1.
- Stroppe en Blok eller en Boie.** Er at omgive, forsyne med eller indbinde Blokken eller Boien i sin Stroppe.
- Stræbere i Mærse.** See Skuvstræbere.
- Stræber under Vælhovedet.** See første Part, x, Pl. 27. Den tjener til at bære Forenden af Vælhovedet, hvilken ellers vilde synke ned, formedelst Bagten af Understangen, naar den sættes omhæng, og altsaa hænger i Stængerinderne, hvis Blokke og faste Parter staae i Vælsorene paa Vælhovedets Underflade.
- Strækkeskud.** Et Skud gjort med en Kanon, hvis Elevation er imellem $\frac{1}{2}$ og 4 Grader.
- Stræktoug paa Mærne.** See første Part, t, Fig. 1, Pl. 64, samt Pag. 160. Til dette Toug forenes Seilets
- Raaliig ved Hjælp af Bindstær, der tages igjennem Raabaandskullerne og omkring Stræktouget.
- Stræbolte.** See Klædningsbolte.
- Strømme Boien.** Er at undersøge, om en Boie er tæt, ved at kaste den i Søen og see om den trækker Vand.
- Strætræer.** Herunder kan forståes ethvert Træ, der enten ligger som Underlag for at bringe de Ting eller Træer, der arbeides paa, i en passende Hoide fra Jorden, eller som lægges til Underlag for andre Træer, der skulle ligge i Dplag. Men fra disse Strætræer gjøre Strætræerne i et Dampskib en Undtagelse, fordi de have en fast Veliggenhed i Skibets Bund, hvortil de ere boltede, og altsaa ligesom høre med til Skibskroppen. See første Part Pag. 168, k, Fig. 1, Pl. 67.
- Studdelen.** Er en af Flintelaafens Dele. See første Part, p, Fig. 2, Pl. 30. Den holdes saaledes paa sin Plads af Studdelskruen q og Stangskruen r, at Nossen b kan vandre imellem den og Laaseblikket.
- Stutgarn.** Gamle Kabelgarn, der kun have liden Styrke, hvorfor de ogsaa bruges til at beslaae et Seil med, som man ønsker at lade falde, uden at Mandskabet behøver at være paa Raanen, men kun at hale saaledes i Skjoder og Bugliner, at Garnene springe; denne Maade at beslaae et Seil paa kaldes at beslaae det med Stutgarn.
- Stutlap.** See første Part, t u v x y z æ ö, Fig. 1, Pl. 18. Stutlap haves kun paa Mærseilene.
- Stutmatter.** Spækkede Matter, som sættes paa Midten af Mærerne, imellem Rækkerne, for at forebygge Stamfiling.
- Stuvbolt.** See første Part, Pag. 60, Fig. 6.
- Stuvhækkbolt.** See Fig. 6, Pl. 26 i første Part.
- Stuv Stød.** Naar Gænderne af tvende Træer eller Planker ikke ere forenede ved Hjælp af en Lask, men støde imod hinanden med hele Endfladernes Udstrækning, siger man, at de danne eller staae imod hinanden med stuv Stød.
- Stykbør.** See første Part, Fig. 4, Pl. 16.
- Stykgranat.** See Fig. 2, Pl. 31 i første Part.
- Stykpram.** See Skytpram.
- Stykstallier.** Saaledes kaldes de Tallier, hvormed Artilleristerne hale Kanonen til og fra Borde i et Skib. See første Part, e og f, Fig. 1, Pl. 7.
- Styrklæstighed.** Er Forskjellen imellem et Skibs Dybgaaende agter og for. See Ligge styrklæstig.
- Stængebarduner.** Hermed forståes Bardunerne, som

- forstotte Understængerne. See Fastebarduner og Sidebarduner.
- Stænge-Fastebarduner.** See Fastebarduner.
- Stænger.** Stængerne paa et Skib tjene til at give Reisingen en saadan Høide, hvorved det bliver muligt at føre saa mange og saa store Seil, som er nødvendigt for at give Skibet de bedst mulige Seilegenskaber. Understængerne, eller som de ogsaa kaldes, de faste Stænger, danne en Forlængning af Masterne, Bramstængerne danne igjen en Forlængning af Understængerne og Bovenbram-Stængerne igjen en Forlængning af Bramstængerne, dersom disse ikke have en lang Bøventop. See mere herom under enhver af de forskjellige Benævnelser paa Stænger.
- Stængesaling.** See første Part, Fig. 3, Pl. 62.
- Stænge-Sidebardun.** See Sidebardun.
- Stængevant.** Hermed forståes Vantene til de faste Stænger. See første Part, Pag. 64, Pl. 27.
- Stængevindereb.** Saaledes kaldes de Louge, hvori Understængerne sættes omhøug eller stryges. De store Skibes Stænger have tvende Stængevindereb, hvis ene Ende ledes hver igjennem sin Blok, som er hugget i de agterste Væseløren paa Masternes Væselhoveder (See v, Pl. 27 i første Part), hvorefter Enden af det styrbords Vindereb vises igjennem det underste Skivgat i Stængens Rodende, og Enden af det Bagbords igjennem det øverste Skivgat, derfra op, hver Lamp til sit forreste Væseløre, hvori den gjøres fast; i den anden Ende af hvert Stængevindereb indspilides en Kous til Hugningen af Hagen, som er i Dverblokken af Stængevindereb's-Gien.
- Stængevindereb's-Gie.** En serfkaar Gie, hvis treskivede Dverblok staaer med sin Hage i Kousen, som er i den ene Ende af Stængevinderebet, Underblokkens Hage er hugget i en Diebolt i Dækket.
- Stængevæselhoved.** Væselhovederne paa de faste Stænger ligue dem paa Masterne, men de have kun tvende Væseløren. See første Part, Fig. 19, Pl. 65.
- Stød.** See første Part Pag. 107. Iøvrigt har et Stød samme Betydning med Hensyn til tvende Træers eller Plankers Endesflader som et Raad har, naar tvende Træer eller Planker føies med Siderne imod hinanden.
- Stødernes Forlobning.** See første Part Pag. 107.
- Stødbolte.** Ere almindelige Klinkbolte, som gives dette Navn, fordi de staae ved Stødene af Klædnings-

- planterne og Bjelkeflaskene; de ere som oftest een Linie tyndere end Størboltene.
- Stødbund.** Saaledes kaldes Stykket F paa Kanonen Fig. 1, Pl. 21 i første Part.
- Stødholt.** Et bredt Stykke Træ, hvormed Agterenderne af Kapertvangerne holdes i en bestemt Afstand fra hinanden, og hvorved Kaperten tillige erholder den nødvendige Fasthed formedelst Samlingsboltene, der sættes igjennem Stødholtet og Vangerne; paa Stødholtet hviler det Stilleredskab, hvormed Kanonen gives sin Elevation. See D, Fig. 2, 3 og 5, Pl. 21 i første Part.
- Stødplade.** Saaledes kaldes Jernbunden i en Kardæstf.
- Stødvaaben.** See Haandarmatur.
- Største Brede paa Tommerets Yderkant.** Saaledes angives et Skibs eller Fartøis Hoveddimension, hvad Bredden er betræffende, og Dimensionen vedkommer da stedse Bredden paa Middelspantet, dog føies undertiden til, om denne Brede skal være i Vandlinien eller paa Barkholtet; men er ingen saadan Bestemmelse givet, maa Dimensionen anses gjeldende paa det Sted af Middelspantet, hvor Bredden er størst.
- Støtholt.** See første Part, F, Fig. 1, Pl. 42. Støtholterne ere de øverste Træer i et Skibs Spanter og gjøres saa lange, at deres Underender, endog paa de store Krigsskibe, gaae nogle Fod nedensfor underste Dæk, deres Dverender løbe op til Skanddækket.
- Støtholtstød.** Saaledes kaldes den underste Endeslade af et Støtholt. Paa en Tegning eller Afslagning angives ikke Stedet for dette Stød, undtagen for saavidt som Stedet angives for den Dplængers Dverende, som Støtholtet skal staae paa.
- Støttallier.** See Mærsestøttallier.
- Støtteklamper.** See første Part, Fig. 3, Pl. 65.
- Stovle.** See Pompestovle.
- Support.** See første Part, Pag. 27, Fig. 1.
- Supportbolt.** Boltten, hvormed Carronaden forenes til sin Blok. See første Part, Boltten lm, Fig. 4, Pl. 12.
- Supportjern.** See k, Fig. 1, samt h og i, Fig. 3 og 4, Pl. 12 i første Part.
- Surreringe.** Herved forståes de smaae Ringebolte, som sættes i Sætportene paa Batterierne og hvori disse Porte surres til Ringebolte for Styktallierne, naar Skibet gaar under Seil.
- Svaber.** En Svaber forfærdiges af 4 eller 5" Louge, brugeligt Skibmandsgods, i Bugten af Louget dannes et Die ved Hjælp af et Bindsel, i Diet indspilides en

Stroppe, hvorefter begge Ender af Touget opslaaes til enkelte Garn. Svabere bruges til at tørre Dækket med, naar det er vaadt.

Svaberbindsel. See første Part, Fig. 5, Pl. 5.

Svackenhalse. Disse have Lighed med de faste Stopper og bruges ligesom disse til at stoppe Ankertouget med, men de ere noget længere og tykkere. Der haves tvende Svackenhalse staaende foran Stortlugen og tvende enten om Stormasten, ovenfor Banjen, eller i Diebolte i Banjerbjelken ved Stortlugens Agterkant i Borde. Naar Svackenhalsene skulle bruges bringes de forefter paa Touget idet de slynges i dets Fouter, med Svaberen gjøres 3 eller 4 Rundslag om Svackenhalsen og Touget, agtenfor Knobene, hvorefter Svaberen bringes foranfor Knobene, hvor der gjøres 3 eller 4 Rundslag om Touget alene.

Svale ned. Svalerumpe. See første Part, Fig. 3, Pl. 17.

Svands paa en Naket. See første Part, B, Fig. 1, samt cd, Fig. C, Pl. 36.

Svandskrue. Saaledes kaldes den Krue, hvormed Lobet lukkes paa et Haandskrydevaaben. See første Part, o, Fig. A, Pl. 25.

Svei. Et Redskab, som Skibbyggerne bruge til at tage Mahle (Winkler) med. See Fig. 9, Pl. 19 i første Part.

Sveibom. En kort Fyrrebjelke eller et Spær, der vel med mere Ret kunde kaldes en Krængelbom fordi den bidrager til at Skibet krænges. See første Part, l, Fig. A, Pl. 4.

Sveibomsgie. Den Gie, som sættes paa Dverenden af Sveibommen, naar et Skib skal fjølhales. See o, Fig. A, Pl. 4 i første Part.

Sveiset Kous. See første Part Pag. 61, Fig. 17.

Svidebolt. See Fig. 11, Pl. 26 i første Part.

Svigte Bant. Paa de Skibe, hvor Pyttingvantet blev gjort fast til Undervantet og ikke til Masten, saaledes som sees Pl. 27 i første Part, svigtedes Undervantet, det vil sige, paa det Sted (K af Toppens Heide) nedenfor Mærset, hvor Pyttingtougernes Ender skulle staae, blev Bantet, det forreste og agterste Hovedtoug undtagen, trukket nærmere til hinanden tværskibs, og for at holde dem saaledes indsvigtede blev paa Svigtningens Sted først naaet en Pyttingbolt (en Jernbolt, klædt med Læder) tværsk over alle de Hovedtoug, som skulle svigtes, til disse Pyttingbolte blev dernæst naaet Enderne af Svigtningboltene, een Svigtningbolt for

hvert Hovedtoug. Den Forbindelse hvori saaledes Hovedtougene paa den ene Side kom til at staae med dem paa den anden Side bidrog til, at de læ Bant understøttede dem paa den lav Side, naar Skibet under Seiladsen krængede. Paa mindre Fartøier svigtedes enten alle Hovedtougene eller ogsaa dem alle undtagen det forreste. Stængevantet svigtedes ligesom Undervantene, men naar Pyttingboltene vare naaede holdtes Bantene paa deres indsvigtede Distance ved Hjælp af tvende Hanesødder, der havde et Die i hver Lamp og en Kous i Bugten, Dinene naaedes til Pyttingboltene og Banttougene, og Kousene syedes til hinanden med et Sytoug.

Svigtningbolt. Et Toug, hvis Ender ere sammensplidsede og som har en Kous i hver Bugt; Svigtningboltens Længde er afpasset efter den Distance, som er imellem Hovedtougene, naar de ere indsvigtede, igjennem Kousene naaies Enderne af Svigtningboltene til Hovedtougene og Pyttingboltene. See **Svigte Bant.**

Svigte en Mesan. Er at formindste Seilets Størrelse ved at lægge en Surring om Seilet og Gaffelen enten paa dennes halve Længde eller ved Kloen; Seilet erholder derved en trekantet Figur.

Svigtfarving. See første Part, Fig. 4, Pl. 9.

Svaranker. See første Part, Pag. 111.

Sværd. En Sammensøining af korte Planke, Kant imod Kant, der holdes sammen af Jernsinner forneden og et tværsliggende Stykke Planke foroven. Et saadant Sværd haves paa hver Side af de fladbundede Handelsfartøier og bruges for at formindste deres Afdrift i bi di Binds Seilads, Sværdet er derfor saa langt, at naar dets Dverende, som er den smaleste, er sat paa sin Bolt i Skibets Side, om hvilken Bolt Sværdet iøvrigt kan dreie sig, hænger Sværdets Underende, der er afrundet, noget nedenfor Fartøiets Bund. Sværdet har en Dphaler i den brede Ende, og affires stedse paa den lave Side.

Sværtoug. Saaledes kaldes de Ankertoug, som bruges til et Skibs Svarankere. See **Ankertoug.**

Svært Skjts. See første Part Pag. 47.

Svøber. Saaledes kaldes et tyndere Toug, naar det er stiftet paa et tykkere i den Hensigt at bruge det til at gjøre fast med: Saaledes har Etjertetouget, som bruges til underste Batteries Kanoner, en Svøber i hver Ende, ligeledes have de faste Stopperne, Raste-

stopperne og Svæffenhalsene en Svæber, der er sat tæt til Knoben.

Sngarn. Det tyndeste af de Slags Garn, som bruges af Seilmagere. See første Part Pag. 45.

Shtoug. Et tyndt Toug, hvormed Kouse og Dine i Enden af tykkere Touge ries sammen, eller surres (hyses) til en faststaaende Gjenstand: Saaledes anvendes et Shtoug ved Kanonerne's Surring paa underste Batteri (See første Part Pag. 16), ligeledes hyses Kanonbrogen fast til Ringeboltene ved Portene, dersom den ikke kan heres til dem, hvilket Toug Artilleristen vel kalder et Shtoug, men tillige en Svæber. See Pag. 90, Fig. 5 i første Part.

Sædeklods. See første Part, R, Fig. 1, Pl. 1.

Sætgang. Er en Rang Planker, som horer til et Skibs Klædning, og som enten sættes oven paa den øverste Rang Barkholt og kaldes da Sætgang paa andet eller fjerde Barkholt (See første Part, b' og h', Pl. 45) eller det kan være en Rang, som sættes oven paa Vatterbordet, og derfor erholder Navn af Sætgang paa Vatterbordet (See første Part, o, q og s, Pl. 45). Sætgangen paa Vatterbordet bestaaer undertiden af tvende Ränge.

Sæthammer. Et Redskab, som bruges af Skibbyggerne

til at sætte paa Enden af en Bolt, naar den enten skal slaas ud af Træet, hvori den staaer, eller Hovedet skal slaas (purre) længer ind. Redskabet bestaaer af et Jernkast med et Die i den ene Ende, hvori er sat en kort Bolt, hvis ene Ende sættes (holdes) paa Boltten, som skal slaas ud, medens der med en Muffert slaas paa dens anden Ende.

Sætjern. Det horer til Galsatredskabet og bestaaer af et Blad af omtrent 1½" Brede, hvilket er afstyndet til den brede Ende, men ender sig opefter i en rund Hals med et lille Hoved. Sætjernet bruges fornemmeligen til at sætte Bærket med i Raadderne, ofte ogsaa til at aabne disse med, naar de ere for fine.

Sætkølle. See første Part, Fig. 3, Pl. 61.

Sætport. See Pag. 95 i første Part.

Sætte Stænger og Ræer omhøug. See Omhøug.

Sætte Bant og Stag. Er at give Bant og Stag den fornødne Stramning ved Hjælp af Tællierebene, hvorpaa der sættes Tællier, som anhales.

Sætte Bærk. See Kalfatre.

Søm. See Metalspiger og Skibssøm.

Somme fast, Somme paa. At somme et Stykke fast eller somme det paa har eens Betydning, og Skibbyggeren forstaaer derved, at sætte det fast med Søm.

T.

Taa paa en Carronadeslæde. See første Part, z, Fig. 1 og 6, Pl. 12.

Taa paa et Rnæ. See første Part, B, Fig. 5, 6, 8 og 9, Pl. 17.

Taatouge. Herved forstaaes de Surringer, hvormed Enderne af Skraastøtterne forbindes saavel til Masten og Siden i et Skib, som skal fjolhales, som til en Hjertesbuk og til Bedingen, naar f. Ex. et Speil skal heises op. Det øverste Taatoug sees l, Fig. A, Pl. 4 i første Part, og det underste Taatoug sees e paa samme Figur, dog har det underste Taatoug, naar det skal holde Underenden af en Skraastotte ned til Bedingen, megen Lighed med Hænefoden n, der holder Sveibommen l, Fig. A, Pl. 4 i første Part, men den er mindre i Udstrækning.

Takkell. See Manteltakkell i første Part Pag. 124, samt Nøttakkell, Quarttakkell, Sidetakkell og Stagtakkell.

Takkelage. Naar dette Ord har Hentydning paa et Skibs Takkelage, da kan derved forstaaes alle de Touge, der tjene til Masternes og Stængernes Forstøtning og som staae fast med begge Ender, og kaldes derfor den staaende Takkelage, samt alle de Touge, der høre til Seilenes Regjering, og som kun staae fast med den ene Ende og fare igjennem Blokke, og derfor kaldes den løbende Takkelage.

Takkelagebolte. Disse bestaae i Almindelighed af Diebolte og Ringebolte (See første Part, Fig. 13 og 14, Pl. 26) og sættes deels i Skibets Sider, deels i det øverste Dæk for at Enderne af Takkelagen eller Blokkene for de løbende Ender kan gjøres fast deri.

Takkelagepram. Enten en almindelig Rastepram eller et større Fartøi, hvorover er bygget et Skuur med en Dør paa hver Ende og en Lem paa hver Side af Taget; i en saadan Pram hentes og bringes Takkelagen til og fra et Skib.

Takkelsbindsel. See første Part, Fig. 5, Pl. 22. Dette Bindsel kaldes ogsaa ofte en Takling.

Takkelsgarn. See Garn Pag. 45 i første Part.

Takkelskinne. En flad Jernskinne, der som oftest benyttes til enkelte Dele af den staaende Takkelage paa saadanne Steder, hvor en Diebolt ikke ansees at have tilstrækkelig Styrke. Takkelskinnen har et Die i Overenden og eet eller to Boltehuller i Underenden; til Bagtagene paa Jagter og Slupper haves i Almindelighed Takkelskinner udenbords. See første Part, Pl. 41.

Takkelslang. Det samme som Noststræber. See første Part, a, Fig. 3, Pl. 24.

Tallieblok. See første Part, Fig. 1, Pl. 49.

Tallie paa Tallie. Naar f. Ex. et Hovedtoug skal ansættes skeer dette ved Hjælp af en Tallie, hvis ene Blok hugges i en Stroppe, der er sat paa Hovedtouget, og hvis anden Blok hugges i en Krænge paa Tallierebet; men giver denne Tallie ikke den nødvendige Kraft sættes en Stroppe høiere op paa Hovedtouget, i hvilken Overblokken hugges til en anden Tallie, hvis Underblok hugges i en Krænge paa den første Tallies halende Part; den sidste Tallie virker altsaa under Anhalingen paa den første, hvilket kaldes at have Tallie paa Tallie.

Tallier. See første Part, Fig. 3, Pl. 49.

Tallieløber. See Løber.

Talliereb. See første Part Pag. 56, 1, Fig. 3, Pl. 24.

Tallierebsknob. See Fig. 3 og 4, Pl. 3 i første Part.

Tallierebsstik. See første Part, Fig. 5 og 6, Pl. 28.

Tampet Ende. See Rattet Ende.

Taphyster. See første Part, K, Fig. 1, Pl. 21.

Tapdækfler. Kaldes de Dækfler, der lægges over Tappene paa en Kanon, naar den er lagt i Kaperten. See første Part, p, Fig. 2 og 3, Pl. 21, samt y, Fig. 1, Pl. 14.

Taphullet, Tappleiet. Herved forstaaes Udskjæringen i Kapertvangerne for Tappene, hvori Kanonen hænger. See første Part, m, Fig. 2, Pl. 21.

Terlerkenbord. See første Part, c, Fig. R, Pl. 35.

Ters. See Fig. 6, Pl. 61 i første Part.

Tilstik. Naar et Krumtømmer skal sættes paa en Bygning, som staaer i Spanter, og det ikke passer nøie nok efter den Figur, Stedet har, hvor det skal staae, stikkes det til, det vil sige, den største Afstand imellem Krumtømmeret og Spanterne tages og affattes fra

Spanterne paa hele Krumtømmerets Længde; denne Afstand kaldes Tilstikket.

Timeglas. Hermed kan enten forstaaes to Jernskinner, der sættes paa de tvende modstaaende Sider af en Krahubjelke, og som ved gjennemgaaende Bolte bidrage til at styrke Krahubjelsens Oderende saa den ikke klæves (See første Part, n, Fig. 1, Pl. 1), eller der ved dette Navn kan forstaaes et Sanduhr, der bruges som Tidsmaaler i et Skib. See Glas.

Todækker. Saaledes kaldes et Krigsskib, naar det har tvende Lag Kanoner eller tvende Batteridæk.

Toster. Ere Bræder af behørig Brede og Tykkelse, hvilke ligge tværs over Roes og Seilfartøier, deels for at Mandskabet, som skal roe, kan sidde paa dem, deels for at styrke Fartøiet under dets Bevægelser i Søen. Tosterne ere nedstaaene med Enderne i Tostevægeren og kaldes enten løse eller faste Toster, efter som deres Bestemmelse er enten at tages bort, naar Omstændighederne fordrer det, eller bestandigt at blive liggende og da holdes fast med smaae Knæer. Seilstøsten, hvoraf een ligger ved hver Mast, er tykkere end de andre Toster. See første Part, l, Fig. 1, Pl. 35.

Tostevægere. En Rang Planke, der ligger indenbords i Roes og Seilfartøier, og hvori Enderne af Tosterne ere nedstaaene. See første Part, e, Fig. 1, Pl. 35.

Togarns Skibmandsgarn. See første Part, Fig. 2, Pl. 20.

Tolkestik. Ved denne Benævnelse forstaaer Skibbyggeren de Stik eller Punkter, hvorefter et Krumtømmeres Figur bestemmes ind mod Spanterne i den Kant, hvor han ikke kan stikke det til paa den almindelige Maade ved at tage Tilstik, fordi han ikke kan see, hvormeg Krumtømmeret ligger fra Spanterne.

Tollebord. En Rang, der ligesom et Skanddæk løber paa begge Sider af et Roes og Seilfartøi ved Spanternes Overender indenfor den udenbords Klædning; Naretollene gaar igjennem Tollebordet. See første Part, g, Fig. 1, Pl. 35.

Tollegang, Naregang. See første Part, Fig. 2, Pl. 35.

Tollelampe. See a, Fig. 2, Pl. 35 i første Part.

Tolvgarnsline. See første Part, Fig. 10, Pl. 20.

Top eller Nok. Er en Benævnelse, som bruges til Overkrijs i den sidste Rubrik, naar Dimensionerne af Master og Rundholter anføres paa en Seiltegning. Ved Ordet Top forstaaes Længden af Toppen paa Master og Stænger, og ved Ordet Nok forstaaes Længden

af Nokken paa Bommene og Gasterne, og i Almindelighed Længden af begge Nokkerne paa Ræerne, selv om det ikke er anført i Overkriften, at det skal forstaaes saaledes.

Topballie. See Masteballie.

Topjolle. En enkelt Blok (Jolleblok), som, naar et Skib takles af, steds til Slutningen naies paa hver Mast og hvori fjæres en Jolle for at bruges til at heise en Mand op med, dersom Skibet atter skal takles eller andre Marsager gjør det nødvendigt. Paa Spante- og Speilbucke findes ogsaa Topjoller. See Jolle.

Toplenter. Tre Touge, der ligge med Dine om Nokkerne paa Ræerne og fare op igjennem en Sadelblok paa Gselhovedet, eller er ledet paa anden Maade efter Raasens Sted og Størrelse, saaledes som er anført om Store- Jokke- og Bergine-Toplenterne, Mærsetoplenterne m. fl. Ræerne heises i Toplenterne saavel som i Dreierebene, dog bruges Toplenterne ogsaa til at toppe Ræerne med, det vil sige, give dem en obliq Direction.

Topreb. See Stagtakkel. Toprebet paa en Ladebom eller Ladegaffel staaer med den ene Ende paa Masten og med den anden Ende paa Nokken af Bommen eller Gaffelen.

Topseil. Saaledes kaldes i Almindelighed de Raaseil, som føres af Skonnerter og Slupper, de ere underflaaede en Topseilsraa; undertiden føre disse Fartøier ligeledes et Bovenstopseil, der er underflaaet en Bovenstopseilsraa. See første Part, M og O, Pl. 43.

Topseilskonmert. See første Part Pag. 109.

Topseilslup. See Pag. 103 i første Part.

Topgaster. Kaldes de Matroser i Krigsskibene, hvilke under Seiladsen opholde sig i Mærsene, deels for at iagttage og udbedre den Stamfling, som maatte forekomme paa Godsjet paa Toppen af Masten og Stængerne, deels for at være ved Regjeringen af Bramlæseilene og Bovenseilene, forsaavidt deres løbende Under gaae ned i Mærset.

Topstag. Et Stag, som paa nogle Skonnerter gaaer fra Toppen af Stormasten til Toppen af Jockemasten og tjener som Storstag. See første Part, r', Pl. 43.

Tostivtet Blok. See første Part, Fig. 1, Pl. 49.

Tostykket Daksbjelke. See Fig. 1, Pl. 50 i første Part.

Tougbolt. Ved dette Ord forstaaes et kort, tykt Toug med en Knob paa hver Ende, med dette Toug forenes igjen et Hovedtoug, som er sprunget, idet Tougbolten

naies med sin halve Længde til hver af de sprungne Parter.

Tougbrix. Herved forstaaes ofte det samme som ved Ordet Kabelrum, dog kan Ordet Tougbrix ogsaa have Hentydning paa en Brix, som er en Forhøining, bygget paa Stroer og med Luftaabninger imellem Gulvbræderne, paa hvilken Tougene lægges i Kabelrummet eller et andet Sted i Skibet.

Tougfiler. Dette Slags Kiler brugtes forhen til at udfylde Spillerummet med imellem Masterne og Dæksfiken. De bleve lagte af Kabelgarns Furer saaledes, at de vare tykkere i Overenden end i Underenden, og givne en Hundsfot i hver Ende. Naar Bant og Stag vare satte bleve Tougfilerne nedhalede og nedbankede i Spillerummet, hvorefter Hundsfotterne oven- og nedenfor Dækket bleve naiede til Masterne; i den nyere Tid bruges Kiler af Træ. See Mastefiler.

Tougfous. Det hele Antal af de ringformige Bugter, hvori et Ankertoug skydes op i Kabelrummet, kaldes en Tougfous.

Tougmatter. See Matter.

Tougfarving. See første Part, Fig. 3, Pl. 9.

Tougsplidsning. Ankertougene, hvis Rordeler i Almindelighed ere tampede og forshuede med en Hundsfot i Enden, splidses sammen med en almindelig Kortsplidsning, som i dette Tilfælde, hvor Splidsningen vedkommer Ankertouge, der ofte kun benævnes med Ordet „Tougene“, kaldes en Tougsplidsning. Naar Splidsningen er færdig slynges Rordelerne i Fouterne og holdes til Tougene med Bindster.

Tougstroppe. See første Part Pag. 83, Fig. 1.

Tougvisker. See Pag. 51, Fig. 8 i første Part. Tougviskerne bruges, naar underste Batteries Kanoner skal lades med affyrede eller faldne Porte.

Tougværk. See første Part Pag. 46, Fig. 11.

Transportrapert. See Fig. 4 og 6, Pl. 14 i første Part.

Travailledhaloupe. See første Part Pag. 86.

Tredie Barkholt (3die BH). Er en Rang af et Skibs Klædning udenbords, dog findes dette Barkholt kun paa Linieflibe og Fregatter; paa Linieflibene ligger det ovenover underste Dæks Porte (See første Part, e', Pl. 45), og paa Fregatterne ovenover Batteriportene. See Barkholter.

Tredie Dplanger. See første Part, E, Fig. 1, Pl. 42. Naar denne Dplanger er den øverste staaer Hangeren paa dens Overende, har Spantet derimod fjerde Dp-

langer staaer Hangeren paa Overenden af denne, og Støtholtet paa Overenden af tredie Dplangeren.

Tredækker. Saaledes kaldes et Linieskib, naar det har tre Batteridæk eller tre Lag Kanoner, foruden dem paa Skandse og Bak.

Tregarns Skibmandsgarn. See første Part, Fig. 3, Pl. 20.

Tregrenet Splidsningskjæde. See Fig. 4, Pl. 64 i første Part.

Trekantet Ringebolt. Herved forstaaes en Diebolt med en trekantet Ring, saaledes som sees A, Fig. 14, Pl. 26 i første Part.

Treqvartsskrave. See første Part Pag. 154, Fig. 17.

Treslaet, kabelslaet Tross. See Fig. 11, Pl. 20 i første Part.

Treslaet, trosseslaet Tross. See første Part, Fig. 12, Pl. 20.

Trestivet Blok. See Gie.

Trestykket Dækshjelke. See Fig. 2, Pl. 50 i første Part.

Trommestokke. See Vinterbram-Stænger.

Trompetstik. See første Part, Fig. 7, Pl. 28.

Trosse. See Fig. 11 og 12, Pl. 20 i første Part. See Jagetrosse.

Trosseslaet Tross. See første Part, Fig. 12, Pl. 20.

Trykker. See P, Fig. 1, Pl. 1 i første Part. Trykkeren, hvis Bestemmelse er at bære Overenden af Krahnshjelken, er boltet til denne saavel som til Skibet. Trykkerens Overende gaaer med et Hjæder op i Krahnshjelken, og i de Tilfælde, hvor Trykkeren ikke gaaer i Flugt med Gallions-Relingen, har den en fast Laas i Underenden, hvilken er indhugget i Skibets Klædning.

Træbaand. Herved forstaaes de Baand ved Masterne, under Dækkene og i Skibets Last, hvilke ere af Træ. See første Part, C og D, Fig. 2, Pl. 33, samt D', Pl. 63.

Træboie. See Klodsboie.

Trædetouge, Perter. Tre Touge, der hænge i Bugt under Ræerne for at Matroserne kunne staae deri, naar de enten skal slaa Seil under, rebe dem, eller gjøre dem løs (See f. Ex. u, Fig. 1, Pl. 64 i første Part). Paa de lange Ræer, hvor Trædetougenes Bugt vilde blive for stor, bæres de af Hestene v, der ere korte Touge, som i den ene Ende have en Kous, hvorigjennem Trædetouget er ledet, den anden Ende er lagt som en Seising, taget op om Raaen agterfra og holdes med et Bindsel til sin egen Part og til

Stræktouget, og for at Hesten ikke skal glide paa Trædetouget er der paa dette lagt en tyrtist Knob paa hver Side ved Kousen. Alle Ræer have Trædetouge, og Mærseræerne have tillige et Trædetoug under hver af deres lange Rokker, hvilket kaldes Trædetoug under Rokken eller Rokpert (See Rokperten q' paa Foremærse-Raa, Pl. 57 i første Part, samt om Trædetouget Pag. 160). Klyverbommen har et Trædetoug paa hver Side (See f, Pl. 51 i første Part), de ligge med et Die om Overenden af Bommen eller om Affætningen, deres anden Ende er gjort fast om Bommen agtenfor Hjelhovedet. Trædetougene paa Mesansbommen ligge med et Die om Bommens Rokke, gaae hver til sin Side, og gjøres med deres anden Ende fast med et Tommerstik og et Bindsel til Bommen, tæt agtenfor Bomskjodstroppen. See første Part, k, Pl. 39.

Træ i Træ. Saaledes kalder Skibbyggeren det, naar tvende Stykker Træ ere fugede saa tæt til hinanden enten med Enderne eller Kanterne, at Stødet eller Raadet næsten er ukjendeligt.

Træhud. See Huden paa et Skib. Naar et Skib forhødes med Træplanker for at bevare Klædningen for Soorm lægges et tyndt Lag Fashaar imellem Klædningen og Huden.

Trækne. See første Part, Fig. 5, Pl. 17.

Trækfaug. See Fig. 2, Pl. 19 i første Part.

Trænegler. See Nagler.

Trændse. At trændse et Toug er at udfylde dets Gouster med saa mange to-, tres- eller firegarns Skibmandsgarn indtil Trændsningen gaaer i lige Flugt med Tougets Dugter og Kordeler. Et Toug, som skal klædes, trændses i Almindelighed først for at Klædningen kan komme til at ligge jevnt og glat udenom Touget (See Klæde et Toug). Naar et Ankertoug trændses, for at det ikke skal stamfiles af Havbunden, bestaaer Trændsningen som oftest af Brandgods, der er saa tykt, at det gaaer udenfor Tougets Kordeler.

Trændsegarn, Trændsegods. Herved forstaaes det Skibmandsgarn, Linegods eller Brandgods, hvormed et Toug trændses.

Trændsekølle. See første Part, Fig. 3, Pl. 61. Den bruges til at nedbanke og glatte Trændsningen med imellem Kordelerne eller Dugterne.

Træskoluge. Saaledes kaldes undertiden den Luge i Dækket, hvorigjennem Ankertougene fare, og det af den Aarsag, at der over Hullerne i Lugebækket for Anker-

tougene lægges tvende udhulede Trælobse, for at Vand ikke skal komme ned, hvilke Klodse ere givne Navn af Træsko.

Træspeil. See om Stykgranat i første Part Pag. 71. Mange Skraasække have ogsaa et Træspeil. See første Part, b, Fig. 4, Pl. 38.

Tusindbeensbindsel. See første Part, Fig. 6, Pl. 64.

Tværslanger. See b og c, Fig. 2, samt b, Fig. 3, Pl. 62 i første Part.

Tværsejter. See første Part Pag. 101.

Tværsejternes Forstötning. Herved forstaaes Stötterne a, b og c, Pl. 40 i første Part, hvilke understøtte og bære Midten af Tværsejterne saaledes, at de beholde deres linierette Egenkab, hvorved Spantet ogsaa beholder sin bestemte Brede. Sæbberne d høre ikke til Tværsejternes, men til Spanternes indvendige Forstötning.

Tyrkisk Knob. See første Part, Fig. 4, Pl. 22.

Tælleprop eller Talsprop. Bruges til at stoppe eller tætte Grundskud med. En saadan Prop bestaaer af et Speil i hvis Midte staaer en Træstamme, som fra sin Yderende eller Top har fire smaae Barduner, der gaae ned til Speilet. Imellem disse Barduner og Stammen er stoppet en blandet Masse af Talg og Mos saaledes, at Proppen erholder en conisk Figur, der gjør den skikket til at inddrives i et Hul.

Tandammunition. Hertil hører Lunte, Lichtlansere eller Brændere, samt de forskjellige Slags Laase, hvormed enten frembringes Gnister eller et Slag paa en Knaldhætte. See Ammunition.

Tærse, Tærse. Herved forstaaes et Stykke Træ af forskjellig Længde og Tykkelse, hvilket lægges tværs over en Åbning for at kaste en Stroppe eller et Toug om, som er viist igjennem Åbningen. Tærser lægges ogsaa i Lugerne paa et Skib, som skal løbe af Stabelen for at Stoptougene kan blive skjortebe til dem.

Tøianker. Er et af de store Skibes Svørankere, det hænger under den styrbords Krahnbjelke, hvorfor det ogsaa kaldes et Bouganfer eller Krahnanker. See første Part, Fig. 1, Pl. 44.

Tøikjæde, Tøitoug. Saaledes kaldes den Ankerkjæde eller det Ankertoug, som heres eller stiftes i Ringen paa Tøiankeret. See Ankerkjæde og Ankertoug.

Tommerlængder. Hermed forstaaes i Almindelighed de Længder, som Spantetræerne have i et Skib.

Tommermandens Hellegat. See Hellegatter.

Tommermandstallie. See Pag. 124, Fig. 4 i første Part.

Tommerstik. See første Part, Fig. 1, Pl. 11.

Tommerstød. Hermed forstaaes de Linier, som trækkes paa et Skibs Spanteridsjer for at vise Spantetræernes Længde, de betegnes der med B $\text{\textcircled{F}}$, Litt., 1ste Dpl. 2den Dpl. o. s. v.

Tøndelænge. See første Part, Fig. 2, Pl. 5.

Tørnebeding. En saadan Beding har sin Plads i nogen Afstand agtenfor en Skibsbeding og bruges til at kaste Tørnetouget om, som Skibet stoppes med (tørner op for), naar det løber af Stabelen. Tørnebedingen bestaaer af tvende Knægte eller opretstaaende Træer, hvis Underender ere nedgravede i Jorden og hvis Overender ere forstøttede af een eller to Skraastræbere, hvis Underender ligeledes gaae ned i Jorden; tværs over Knægtenes Bagflader er i en passende Afstand ovenfor Jorden boltet en Bedingsbjelke, hvorved det Hele omtrent faaer samme Udseende som en Beding i et Skib.

Tørnejolle. See Jolle.

Tørnetoug. Hermed kan vel forstaaes ethvert Toug, hvormed et Legeme stoppes i sin Fremfart, men dette Ord har dog især Hensyn til de Touge, som et Skib tørner op for (stoppes af), naar det løber af Stabelen, og hvorom der findes den nødvendige Forklaring Pag. 135 i første Part.

U.

Udgangsvinkelen. See Afbvigelsesvinkelen.

Udhalertallie, Udhalertoug. Ved disse Ord forstaaer Sømanden en Tallie eller et Toug ved hvis Hjælp et Laseils-spire, en Bom eller et Seil sures eller hales ud paa sit Sted: Saaledes hales Fokkelaseils-Spirtet ud paa Raen, naar Seilet skal sættes til, ved Hjælp af

en treskaaren Tallie; Klyverboilen har paa flere mindre Fartsøier et enkelt Toug, som tjener den til Udhaler, og hvormed dens Plads paa Bommen bestemmes, ligesom ogsaa flere Jagter og lignende Fartsøier have Udhalere til Bredfokken, naar denne ikke er understaaet Bredfokkeræen.

Udlægger. Saaledes kaldes en Bom, som ligger ud over Forstevnen paa Roes og Seilfartøier, den fures som oftest ud igjennem en Jernboile, som er sat fast paa Stevnen, og hviler med Underenden i en Gaffel, der staaer paa Pligten eller den forreste Toste; Udlæggeren tages ind, naar Masterne lægges ned.

Udrensning. Herved forstaaer Skibbyggeren et Hul, som er fremkommet i et Skibstømmer, ved at udhugge (udrense) en bedærvet Knast eller en anden Feil i et Træ; er Talen derimod om et Sted, hvor et Træ har en saadan Mangel i Færlighed eller Figur, at en Kalv maa anvendes, da kaldes det at rense op for eller at gjere en Udrensning for en Kalv.

Udfjære en Ende eller en Løber. Betyder at hale Lampen af et Loug ud af et Skivgat eller en Løber ud af sine Talliablokke.

Udtrækningsholt. See første Part Pag. 94, 1, Fig. 2 og 3, Pl. 37.

Underdreiereb, Underdreierebøgie. Saaledes kaldes de Dreiereb og Dreierebøgie, hvori Underæerne heises. See Store- og Fokkedreiereb, samt Dreierebøgie.

Undergaaende Mahl. Saaledes kalder Skibbyggeren enhver Mahl (Vinkel), som er mindre end 90 Grader.

Underlag. Med Hensyn til Spanter. See Spantelag. Ved Skytsets Underlag forstaaer Artilleristen Raporter til Kanoner, samt Blokke til Carronader, Morterer, Houbitser m. fl.

Underlagte Dragbaand. See Dragbaand.

Underlig. Saaledes kaldes Underkanten af ethvert Seil. See Fig. 1, Pag. 41 i første Part.

Underlaseil. See Fokkelaseil. See D, Pl. 52 i første Part.

Underlaseils=Bom. See første Part, G, Pl. 52. See Slæberbom.

Underlaseils=Naa. See Fokkelaseils=Naa. See H, Pl. 52 i første Part.

Underlaseils=Spire. See Fokkelaseils=Spire. See første Part, I, Pl. 52.

Underrakke. Den Rakke, hvormed Stors eller Fokkeraaen holdes til sin Mast.

Underræer. Herved forstaaes især Stors og Fokkeraaen.

Undersalinger. Kaldes Langs og Tværsalingerne paa Masterne.

Underseil. Hermed forstaaes de Seil, som ere underflaaede Underræerne, altsaa Storseilet og Fokken.

Understibet. Saaledes kaldes den Deel af Skibsfroget,

som er nedensfor den Vandlinie eller den Dybgaaende, hvortil Skibets Deplacement er beregnet, og hvorpaa Stibet skal ligge, naar det er fuldstændig equiperet.

Underflag. Ved dette Ord kan forstaaes en Række eller Rang tilhuggede Træer, der løbe langs et Skibs Sider indenbords, og hvori Enderne af Dæksbjellerne ere nedspaliede. See første Part, s', a'', n'' og a''', Pl. 45. Enderne af de forskjellige Stykker, hvoraf et Underflag bestaaer, ere lastede sammen, og Underflaget optager saaledes samme Plads som den øverste Rang Dæksvæger. Et Underflag kan ogsaa være et Rettømmer, der lægges langskibs under Midten af Dæksbjellerne, og som, ved at forstøttes, bærer dem, naar de ingen anden Forstøtning kunne gives. Om Underflag, hvad Bindster angaaer, henvises til Ordet „Overflag“.

Underspil. See Overspil. See første Part, B, Fig. 1 og 2, Pl. 37.

Underste Batteri. Saaledes kaldes det Batteri paa Linieskibene, hvilket er nærmest Vandlinien, og som bestaaer af de sværeste Kanoner.

Underste Dæk. Herved forstaaes det Dæk, hvorpaa underste Batteries Kanoner staae. See G, Pl. 45 i første Part. See Batteridæk og Dæk.

Underste Dæks Bjeller. See b'', Pl. 45 i første Part. See Dæksbjeller.

Underste Dæks forkeerte Knæer. See første Part, m'', Pl. 45, samt Fig. 9, Pl. 17.

Underste Dæks Knæer. See l'', Pl. 45 i første Part, samt Dæksknæer.

Underste Dæks Livholt. See første Part, d'', Pl. 45, samt Livholt.

Underste Dæks Porte. See K, Pl. 45, samt Pag. 95 i første Part.

Underste Dæks Vaterbord. See første Part, c'', Pl. 45, samt Vaterbord.

Underste Dæks Væger. See n, Pl. 45 i første Part. See Dæksvæger.

Underste Hækbjelke. See Hækbjelke.

Underste Listbjelke. See første Part, G, Fig. 1, Pl. 10. See Listbjelker.

Underste Par Givtounge paa Gaffelen til Bommesanen. See d', Pl. 39 i første Part. See Givtounge.

Underste Par Givtounge paa Mastelaget paa Bommesanen. See første Part, g', Pl. 39. See Givtounge.

Underste Sentestøtter. See a, Pl. 40 i første Part. See Tværsejternes Forstøtning.

Underste Taatoug. See Taatoug.
Underste Tvarsent. See første Part, D, Pl. 40.
Understanger. Herved forstaaes et Skibs faste Stænger eller dets Storstang, Forstang og Krydsstang.
Undervange. Dette Ord har Hentydning paa en Rapert, som, naar den er samlet af tvende Stykker, bestaaer

af en Over- og Undervange. See første Part, I, Fig. 2, Pl. 21.

Undervant. Hermed forstaaes Vantene, som forstøtte Masterne. See første Part Pl. 27, samt Vant.

Uspækket Matte. See Matter, samt Spækkede Matter.

B.

Baaben. Herunder indbefattes ethvert Redskab, som er dannet og bestemt til at bekjempe en Fjende med, det inddeles i Skyde- og Rastevaabnet, samt det blanke Baaben.

Baabenkammer. Kaldes det Kammer i et Krigsskib, hvor Haandvaabnene og forskjellige andre Artilleri-Arstikker opstilles og opbevares, naar de ikke bruges paa Batterierne eller ere opstillede der.

Bagt. Ombord i et Skib inddeles Semanden Etmaalet i 6 lige Dele, hver Deel bestaaer altsaa af fire Timer, som kaldes en Bagt. Bagten fra Kloffen 12 til 4 Morgen kaldes Hundevagten, fra 4 til 8 Formiddag Dagsvagten, fra 8 til 12 Formiddag Formiddagsvagten, fra 12 til 4 Eftermiddag Eftermiddagsvagten, fra 4 til 8 Eftermiddag Platfoden, og fra 8 til 12 Aften første Bagt.

Bagtglas. See Glas.

Balpe. See første Part, b, Fig. 1 og 2, Pl. 37.

Balsearel. Saaledes kaldes Enderne af Agtervalsen paa en Balsrapert. See K, Fig. 2, 3 og 5, Pl. 21 i første Part.

Balsehjul. De tvende cylindriske Forhøininger, der ere dannede paa Agtervalsen til en Balsrapert. See første Part, I, Fig. 2 og 5, Pl. 21 i første Part.

Balsrapert. Dette Navn gives enhver Rapert, som istedet for Agterhjul eller slæbende Agterdeel har en Agtervalse med Balsehjul, saaledes som sees Fig. 2, 3 og 5, Pl. 21 i første Part.

Bande Bolte. Saaledes kalder Skibbyggeren det, naar enkelte Bolte maae slaaes ud af et Skib nedefor Vandets Overflade. Dette Arbeide finder dog kun Sted i nogle Tilfælde med Boltene, som holde Afsløbningspuderne, Boltene slaaes da først et Stykke ud ved Hjælp af Sæthammere og Jagebolte, og dernæst det øvrige Stykke ved Hjælp af Træagler, som inddrives i Hullerne, og saaledes forhindrer Vandet at trænge ind.

Banding, Bandkant. Ved dette Ord forstaaer Skibbyggeren en Mangel i den skarpe Kant paa et Skibstømmer, hvilken Mangel er en Folge af, at det runde Træ har haft en forliden Diameter, saa at noget af Træets afbarkede Overflade endnu sees paa eet eller flere Steder.

Bandlinie. I Almindelighed betyder dette Ord den rette Linie, som Vandets Overflade angiver paa Klædningen paa et Skib, som flyder paa Vandet; dog forstaaes ogsaa ofte ved dette Ord den Bandlinie, som Skibet er bestemt at ligge paa, naar det er armeret og eqviperet, og som der er taget Hensyn til ved Beregningen af Skibets Deplacement og Seilegenskaber, hvilken Linie ogsaa stedse maa underforstaaes, naar Talen er om Bandlinien paa en Skibstegning. See Linien WL i første Part, Fig. 1 og 2, Pl. 55.

Bandsløbsaabninger. See Lemmegatter.

Bandport. Saaledes kaldtes forhen den Kanonport paa Linieskibenes underste Batteri, som var tværs for Storlugen; den kaldtes med dette Navn fordi Bandsfadene bleve tagne ind igjennem den, hvorfor den ogsaa var nogle Tommer høiere end de andre Porte.

Bandslæder. Ere de forreste Stykker Afsløbningslæder, nemlig dem, som ligge nærmest Vandet og støde med Forenden mod Rudetræerne. See Afsløbningslæder.

Bangebolte. Disse Bolte gaae igjennem Bangerne paa en Rapert og forene Overvangen til Undervangen. See første Part, n, Fig. 2, Pl. 21, samt n, Fig. 1 og v, Fig. 4 og 6, Pl. 14.

Bangedragbaand. See Dragbaand.

Bangerne paa en Rapert. Saaledes kaldes de tvende opstaaende Sidesstykker i hvis Overkanter det Leie er udfaaeret, hvori Kanonens Arme hviler. See første Part, A, Fig. 2, 3, 4 og 5, Pl. 21. Bangerne til de store Raperter ere sammensatte af tvende Stykker

(See Ober- og Undervange), hvilket derimod ikke er Tilfældet med Bangerne til de mindre Raperter.

Bant. Et System af Touge, hvilke især tjene til at styrke Masterne og Stængerne mod den Kraft, der under Seilabfen virker paa dem, hvorfor disse Touge ikke alene stræbe tværsfids ud, men ogsaa noget agter-
 efter. Hver Mast har sit Antal Spænd Bant, hvilke erholde Navn efter Masten, de forstøtte (See Store-
 Fokke- og Mesandsvant), ligesom ogsaa hver Stang har sine Bant (See Store- Fokke- og Krydstænge-
 Bant, samt Store- og Forebram- saavel som Vovens-
 Krydstænge-Bant &c.), hvilke de tjene til Forstøtning.
 See mere om Bantene i første Part Pag. 55, 63 og
 64, samt Pl. 27.

Bantklamper. See første Part, Fig. 8, Pl. 65.

Bantkloder. See Fig. 8, Pl. 49 i første Part.

Bantknob. See første Part, Fig. 5 og 6, Pl. 3.

Bantleidere. Ere Tougtiger, som have indenbords ved hver Bant paa de store Skibe. Leidertougene ere med deres ene Ende syede til smaae Diebolte i Dækket og med den anden Ende naiede til Lønningen eller til tvende Hovedtoug i en kort Afstand ovenfor Sinkenettet. Tris-
 nene ere enten dannede paa samme Maade som Beslin-
 gerne, eller de bestaae af dreiede Træstokke, hvis Ender
 ere naiede paa Tougene. Bantleidere anvendes for at
 Mandskabet beqvemt kan komme op i Bantene.

Bantstopper. See Tougbolt.

Banttouge. See Hovedtoug.

Bantoié. Saaledes kaldes det Die, som ved Hjælp af et Bindsel dannes i Bugten paa et Spænd Bant, og som smøges over Toppen paa Masten eller Stangen; har et Skib ulige Hovedtoug paa en af Masterne, ligger det forreste paa hver Side, nemlig Længremmene, hver med et splidset Die om Mastens Top. I hvilken
 Orden Bantoinene lægges paa Toppen af en Mast
 sees Pl. 27 i første Part.

Varp. Et Varp er enten en enkelt Varpetrokke, eller flere, der ere hellede sammen, og ved hvis Hjælp et Skib kan forhales fra et Sted til et andet. Føres Tam-
 pen af et Varp ud fra Skibet hen til et fast Sted enten en Pæl i Søen, en Ring i et Bulværk, eller om det er stiftet paa et Varpanker, der kastes paa et passende Sted, da kaldes saadant et Varp et ordinaire Varp; skydes derimod hele Varpet ned i et Fartoi, som roer hen med det for at gjøre den ene Tamp fast, saaledes som ovenfor er sagt, og derefter fører den

anden Tamp igjen tilbage til Skibet, da kaldes dette Varp et Lykkevarp.

Varpanker. Et mindre Anker, hvis Vægt dog staaer i et passende Forhold til Stærrelsen af det Skib eller Fartoi, som skal bruge det. Varpankeret benyttes til at stikke et Varp paa og derefter at kastes i Søen for at varpe op dertil.

Varpankerstik. Saaledes kaldes den Maade, hvorpaa et Varp gjøres fast til Ringen paa et Varpanker, og som bestaaer deri, at naar Touget er stiftet igjennem Ringen, tages det med tvende Halvstik om egen Part, hvorefter lægges et Bindsel paa Tampen.

Varpegods. Saaledes kaldes alle de Touge, som tages ombord i et Skib for at bruges til Varpning. Paa de store Skibe benævnes Varpene med Hensyn til deres Tykkelse og kaldes Kabeltoug, Pertliner og Jagetrokker; de ere alle kabelsaaede og tampe i begge Ender.

Varpeklampe. See første Part, Fig. 11, Pl. 65.

Varperuller. Ere horizontale og verticale Ruller af Træ med Jerntappe i Enderne. De have deres Plads paa de store Skibe i de Porte agter og for, hvorigjennem Varpene fare.

Vase. Ved en Vase forstaaer Sømanden en Kabbels-
 garns-Stroppe, der lægges om en Gjenstand, og igjen-
 nem hvis Dine stikkes enten en Haandspade eller en Dreiere, som ved at dreies omkring enten klemmer den Ting sammen, som Vase er lagt om, eller holder fast paa den.

Vaterbord. Dette bestaaer af en Række Træer, der ligge indenbords i et Skib, med den ene Sideflade til Spanterne og med Underfladen svalet ned over Dæks-
 bjelkerne. Vaterbordet gives Navn efter det Dæk, over hvis Bjelker det er nedsvalet (See første Part, c" p" og c"', Pl. 45). Indenbords var Vaterbordet forhen hulet, men i den senere Tid er det givet den
 Figur, som sees paa den anførte Plade. Overkanten af Vaterbordet, hvorpaa Sætgangen staaer, kaldes Kammen.

Vaterbordskore. See første Part, Fig. 11, Pl. 19.

Vaterpasbolte. Saaledes kalder Skibbyggeren de Bolte, som sættes vaterpas (horizontal) igjennem Skibets Klædning og Kjel eller Klædning og Stevne, og som derved stifte samme Nytte som det dobbelte Antal af de andre Bolte, som ikke staae vaterpas; thi Bolte-
 hovederne klemme Klædningen til paa den ene Side, medens de samme Boltes Klinfninger holde Klædningen

til paa den modsatte Side; der sættes ogsaa Waterpasbolte igjennem Underenderne paa de halve Spanter, ind igjennem Dpfloedningen.

Waterpasflamper. Kjøbeflamper, som sættes paa Spanterne udvendig efterat de ere samlede, for at Overenden af Waterpasstøtterne kan staae imod dem, naar Spanterne ere reiste og skulle forstøttes. See første Part, i, Pl. 8.

Waterpasmahl. En Mahl, som tages ved at holde Sveiens Staft waterpas (horizontal), og Tungen op eller ned ad den Gjenstand, hvorpaa Mahlen skal tages. See Mahl.

Waterpasplader. Hermed forstaaes de Træplader, der spigres paa Bedingen, og hvorpaa Underenderne af Waterpasstøtterne sættes. See 1, Pl. 8 i første Part.

Waterpasstøtter. Ere de længste og tykkeste Støtter, hvormed Spanterne til en Skibsbygning forstøttes, naar de ere reiste; med disse Støtter stilles Spanterne i deres tværskibs eller waterpasse Stilling saaledes, at et Spantelod, nedhængt fra den opmærkede Middellinie paa den øverste Tværsent, viser nøiagtigt i Middellinien paa Dpfloedningens Overflade. See Støtterne 1, Pl. 8 i første Part.

Waterstag. Waterstagene ere Touge, der gaae fra Skjæget op til Bougsprydet, og forhindrer, at dette trækkes opefter af Fokkestagene og Forestængestagene. Naar der er Huller i Skjæget til Waterstagene ledes disse derigjennem saaledes, at Bugten bliver i Hullet, Lampene sammensplidses, hvorefter der indbindes en Kjøbede Jomfru i hvert Waterstag. Waterstagsstroppe, der ligge om Sprydet og tjene til Waterstagenes Ansætning, ere enkelte og have et splidsset Die i hver Ende, hvilke, naar en Kjøbede Jomfru er indbundet i Bugten, naies sammen ovenpaa Bougsprydet; imellem den Kjøbede Jomfru i Stroppen og den i Staget skjæres et Talliæreb, hvormed Waterstagnet ansættes. Waterstagenes Antal retter sig isvrigt efter Skibets Størrelse saaledes, at de store Skibe have trende foruden Hjælpewaterstagnet, og de mindre kun eet saadant Stag, saaledes som sees i første Part paa Pladerne 43 og 57. Nogle Skibe have ingen Huller i Skjæget til Stagen, men Skinner med Dine, hvortil Stagen heres; paa de mindre Fartøier, som kun have eet Waterstag, bestaaer dette som oftest af en Jernkjæde med Hex, og ansættes enten ved Hjælp af en Tallie, eller Kouse og et Sytoug. See mere om Waterstagene i første Part Pag. 75.

Waterstagsstroppe. See Waterstag. See første Part Pag. 75.

Vegne. Naar et Som er flaaet igjennem et Stykke Træ saaledes, at Spidsen er kommen frem paa Træets anden Side, kaldes det at vegne Sommet, naar dets Spidse bøies om og bankes ind i Træet.

Veivisere. Saaledes kaldes de Kouse, Kloder og Blokke, der ere naiede paa forssjellige Steder i Takkelagen, for at de løbende Ender, som skulle have en anden og mere passende Fart end den linierette, kunne vises ned igjennem dem.

Veiviserkloder. See første Part, Fig. 8, Pl. 49.

Bevlinger. Hermed forstaaes Linegods, som trækkes tværs over Hovedtougene, gjøres fast til dem og danner derved Trin for at Mandstabet med Lethed kan komme op i Reisingen. Hver Bevling har et lille Die i den ene Ende, hvilket naies til det forreste Hovedtoug, derefter tages Bevlingen med dobbelt Halostik om de andre Hovedtoug (See første Part, Fig. 17, Pl. 65), hvorefter der splidses et lille Die i den anden Ende af Bevlingen, hvilket naies til det agterste Hovedtoug. Paa de store Skibe vevles sjældent Langremmen og det agterste Hovedtoug, paa de mindre vevles de derimod alle.

Biste paa Touget. At sætte Biste paa Touget (Ankertouget) er, naar Ankeret holder saa fast i Bunden, at det ikke paa sædvanlig Maade kan lettes, da at gjøre et Kabeltoug fast med den ene Ende om Stormasten, vise det igjennem en Kasteblok, der er naiet paa Ankertouget, igjennem en Kasteblok ved den faste Part, samt derefter naie en Tallieblok paa Kabeltouget, hvis Løber kastes om Forspillet, hvori der da hives paa samme Tid som i Storspillet.

Vindereb. See Stængevindereb.

Vindseil. Herved forstaaes et Nødmiddel, hvoraf Sømanden betjener sig for at holde Skibet vindret, naar det skal ligge bi i Storm. Vindseilet, der ogsaa ofte kaldes et Drivanker, kan dannes af trende smaa Rundholter, der med Enderne surres til hinanden, saa at de danne en trekantet Ramme; over denne Ramme udspændes et stærkt Stykke Seildug, og til dens Hjørner naies en tregrenet Hanefod, der har et Die i Midten, hvori stikkes Enden af en Pertline, eller andet Toug, der har den fornødne Styrke. Naar Seilet skal bruges fastgjøres til Rammens ene Hjørne enten et lille Anker, eller en anden Bægt, der er saa svær, at Seilet, naar det kastes i Vandet og er drevet den nødvendige

Distance agterud, kan staae opreist, uden at synke, og ved sin Modstand mod Strømmen holde Skibet vindret. Paa Ankeret stiftes en Trosse, hvormed Vindseilet hales ind, naar det ikke bruges.

Vindtang. Er et Redskab af Træ, som bruges, naar tynde Klædningsplanker brændes for at give dem den nødvendige Dreining. Vindtangen er udarbejdet af et tyndt Stykke Plank, og har ved den ene Ende en saa stor Brede, at deri kan dannes en Udfjæring, som kan gribe over Kanten af Planken, som skal brændes, og saaledes gjøre Redskabet stiftet til at give Planken den forlangte Dreining, formedelst den Kraft, hvormed der virkes paa Vindtangen.

Vindetakkell. See Ladetakkell.

Vingegier, Vingetallier. Disse Ord have Hensyn til de Gier og Tallier, som sættes paa de store Skibes Speil, for i Forening med Bæregierne at bruges, naar Speilet heises op og sættes paa Kjølen. Vingegierne kaldes saaledes fordi de sættes paa Gænderne af Hæksbjelken, hvor den er forenet med Ransonholterne (paa Vingerne af Speilet), og gaar derfra op til Salingen paa Speilbullen. Vingetallierne, der kaldes saaledes fordi de naaes paa samme Sted som Vingegierne, men paa Speilets Bagflade, bruges til at bringe Speilet agterest med og give det sin rette Dreining, hvorfor ogsaa disse Talliers anden Blok er naaet et Stykke agtenfor Bødingen, hvorfra Speilet skal opheises.

Vinger. De trekantede Stykker, som fremkomme paa et Raaseil ved at trække en lodret Linie fra Gænderne af Raaliget ned til Underliget, kaldes Seilets Vinger. See Fig. 1, Pl. 18 i første Part.

Vingebjelker. Saaledes kaldes de tykke Bjelker, der ligge tværs ud igjennem Siderne paa Hjuldampskibene, og til hvis Dærender de langskibs Vingebjelker ere befæstede. Paa Vingebjelkerne ere Hjulkasserne og Dæks-husene byggede, og paa Midten af de langskibs Vingebjelker er paa de fleste Hjulskibe Bæsningerne befæstede, hvori Hjulaxelen vandrer. Paa Fig. 1, 2 og 3, Pl. 66 viser A og B de tværskibs Vingebjelker, samt C og D paa Fig. 1 de langskibs Vingebjelker.

Vingefnær. Stærke Jernfnær med Stræbere, hvilke, idet de forbinde de tværskibsliggende Vingebjelker til Skibets Sider, tillige bære disse Bjelkers Dærender. See G, Fig. 1, Pl. 67.

Vingestøtter. Naar et Agterspeil er reist og sat med Stevnen paa Kjølen, stilles det først ved at sætte Støtter

mod Agterstevnens Sider og Agterflade, saavel som imod Ransonholterne og Jnderstevnen; men for at give Speilet en større Fasthed i sin Stilling opsættes tvende tykke Støtter, een paa hver Side, mod Underfladen og Bagfladen af Hæksbjelken, og fordi disse Støtter sættes i Nærheden af Ransonholterne, altsaa omtrent paa Speilets bredeste Sted, have de erhvort Navn af Vingestøtter.

Vinkeljern. Et Vinkeljern har samme Bestemmelse som et Jernfnær, den nemlig, at forbinde to eller flere Ting til hinanden. Vinkeljernens Arme danne næsten stedse en Retvinkel med hinanden og sættes fast med Bolte, Epiger eller Skruer, alt i Forhold til Armenes Stærkelse og Tykkelse.

Vinkelfnær. Hermed forståes i Almindelighed et Træfnær paa 16 Grader, hvis Taa altsaa staaer perpendiculart paa Lagen; Ordet „Vinkelfnær“ bruges sjældent om Jernfnær, da disse ikke bedømmes efter Grader.

Vinkelmahl. Ved en Vinkelmahl forståes Skibbyggeren en Mahl eller Vinkel paa 90 Grader; paa det Spantetræ, som har Vinkelmahle, danner altsaa Overfladen en Retvinkel med Raadfladen.

Vinkeliner. Naar Underlaget til et Spant ligger forklampet paa Klodserne og er stillet efter Spantets afkrævede Figur, undersøger Skibbyggeren om der er Vinkning i Raadfladen, hvilket skeer ved at udspinde Liner tværs over Spantet ved Kellingens, Dækket og i Bunden; disse Liner, der kaldes Vinkeliner, skal være i Straag med hinanden, dersom Spantets Raad ligger i en ret Flade, i modsat Tilfælde er der Vinkning i Spantet. Vinkelinerne anvendes ogsaa, naar et Spant er reist og forstøttet, især for at bringe Raadet af Spantets øverste Part i Straag med Raadet af dets underste Part.

Vinterbram-Stænger. Saaledes kaldes de Bramstænger, som forskellige Skibe føre, naar de skulle foretage lange Reiser om Vinteren eller i den stormfuldeste Tid af Aaret; disse Bramstænger have ingen Bøventop som de almindelige Bramstænger.

Vippetoug. See første Part, Fig. 2, Pl. 49.

Vise en Ende. Saaledes kaldes det, naar en Ende af den løbende Takkelage stiftes igjennem et Skivgat, en Kous eller en Klode.

Vistr. See første Part, Fig. 13 og 14, Pl. 6.

Vistrknop. See h, Fig. 1, Pl. 21 i første Part. Paa denne Knop sættes den løse Vistr.

Vistrlinie. Herved forståes den Linie, som kan trækkes

fra Hovedliniens Mærke paa Laasepladen til Midten af Bistrens Overflade; denne Linie er parallel med Lobets Axis.

Visser. See første Part, Fig. 8, Pl. 23.

Visserhætte. See Pag. 52 i første Part.

Visserkolbe. See A, Fig. 9, Pl. 23 i første Part.

Visserstage. See første Part, B, Fig. 8, Pl. 23.

Vorp. See første Part Pag. 79, samt G, Fig. 1, Pl. 33, saavel som Linierne, der ere betegnede med 1 W og 2 W paa Fig. 1, 2 og 3, Pl. 55.

Vuling. Vulingen bestaaer af et Toug, som i Forbindelse med Vaterstagene tjene til at holde Bougsprydet ned mod Skjæget. Naar Stedet, hvor Vulingen skal ligge paa Sprydet, er bleven bekiendt ved at lodde For- og Agterkanten op af Bulingsgattet, spigres den midterste Bulingssklampe paa Sprydet ved det agterste Mærke for Vulingen; Bulingstougets ene Ende ledes igjennem Bulingsgattet, ved dets Forkant, op om Sprydet, tæt ved Klampen, og tages med et Krængestik om egen Part, hvorpaa lægges et Bindsel, naar dette Slag er ansat paa spigres de øvrige Bulingssklamper paa Sprydet. Det næste Slag med Bulingstouget gjøres derefter ved at tage Touget igjennem Bulingsgattet agtenfor det først lagte Slag og om Sprydet foran det første Slag, hvorefter Slaget ansættes med en Oie; og saaledes vedblives med at lægge Slag og ansætte dem, indtil Bulingsgattet er fuldt, hvorefter der tages tvende Rundslag om Sprydet og dernæst et Krængestik om egen Part med Bindsel. Efterat Bulingstouget paa denne Maade er lagt krydses det, det vil sige, med et Toug, hvis Midte lægges paa Bulingstammens Forkant, gjøres med den ene Part af Touget et Rundslag om Stammen oppefter og med den anden Part paa lignende Maade nedpefter, og naar disse Rundslag paa behørig Maade ere ansatte og der er lagt Opseifingsbindsler paa dem, tages eet eller to Rundslag oven- og nedenfor de først lagte Slag, hvilke ligeledes ansættes; saaledes vedblives at lægge Rundslag om Bulingstammen for at knibe den sammen og stramme den endmere, indtil der er ligesaa mange Rundslag som Parter i Stammen, slutteligen tages hver Ende med et Halvstik om hele Stammen og derefter med et Halvstik med Bindsel i Krydset om den halve Stamme. Naar et Skib har tvende Bulinger, nemlig en Over- og en Indervuling, saaledes som sees a og b, Pl. 32 i første Part, lægges Overvulingen

først og derefter Indervulingen. Paa Corvetter og Brigger anvendes undertiden en Jernkjæde istedet for et Bulingstoug.

Bulingsgat, Bulingshul. See første Part, H, Fig. 1, Pl. 1, de kaldes ligesom Bulingerne, det yderste og innerste Bulingsgat.

Bulingssklamper. Kileklamper, som spigres ovenpaa Bougsprydet, for at Vulingen ikke skal glide agterefter.

Bulingssknæ. Paa de Fartøier, som intet Skjæg have, og altsaa heller ingen Bulingshuller, anvendes ofte et Knæ, hvis Læg lastes sammen med Overenden enten af Forstevnen eller Overkrigen, Taaen løber da ud under Sprydet for at dette kan vules til Knæet. Et saadant Knæ sees G, Fig. 1, Pl. 55 i første Part.

Bulingsspude. See første Part, i, Fig. 1 og 3, Pl. 1. Naar Vulingen bestaaer af en Jernkjæde istedet for et Toug ere Puderne beklædte med Jern.

Bulingsslidsker. See k, Fig. 1 og 3, Pl. 1 i første Part.

Bulingstamme. Kaldes den Deel af Vulingen, som er imellem Bulingsgattet og Sprydet, og om hvis Midte Krydsetouget tages med sine Rundslag.

Burster. See første Part, Fig. 7, Pl. 34. Foruden det, at Bursterne naies om Bougsprydet, saaledes som er anført i første Part Pag. 75 og 76, naies de ogsaa forhen paa Undertræerne og Mærseræerne, nemlig een paa hver Rokke med sin tykkeste Part under Mærse- og Bramskjedsblokkene, og to eller tre paa hver halve Raa med den tykkeste Part paa det Sted, hvor Mærse- eller Bramskjæderne fore, og forhindrede derved, at disse Skjæder ikke stamfælede de forskjellige Stropper, der grebe omkring disse Ræer.

Væger. See Dalksvæger. Et Stykke Træ, som spigres tværs over et Skod eller over nogle opstaaende Støtter, for at lægge Enderne af Gulbjæsker paa, kaldes ligeledes en Væger.

Væggene. Saaledes kaldes et Flinteløbs Inders- og Overflade, hvilke ogsaa benævnes med Inders- og Overvægge; ofte forstaaes ogsaa ved Væggene Jernets Tylfælse i Lobet.

Vælke et Raad op. See Kalfatre. Kun de Raad, der ere saa tætte, at Barket ikke kan sættes ind i dem, vælkes op; derfor er det gavnligt ikke at fuge Klædningen tæt sammen udvendig, men lade der være en lille Abning imellem Kanterne, hvilken kan danne et saakaldet Kalfatremaal.

Vækkelamai. See Klamai.

Værkekrog. Er et Redskab af Jern, hvormed Skibbyggeren hugger Værket ud af Naadderne paa gamle Skibe, som skulle repareres, deels for paa denne Naade at skaffe Plads for nyt og bedre Værk, deels for at undersøge om Plankernes Kanter ere friske. Værkekrogens ene Ende er dannet som et smalt, tykt Hugge-

jern, 8 à 10" fra Eggen er Redskabet bøiet om, omtrent i en Retvinkel, og ender sig i et stærkt Jernskaft.

Værkenaad. Saaledes kaldes det Værk, som efter at have været inddrevet i et Naad er blevet haardt og fast, men som ved Klædningens Reparation bliver løsrevet, falder af i lange, brede Strimler og af den Tykkelse som Naadets Størrelse var.

Y.

Yderkrig. Et Træ, som ligger udenpaa Forfladen af Krigen og Forstevnens underste Part, og danner en jevn Forløbning med Skjæget, hvor dette havest (See Fig. 1, Pl. 1 i første Part, hvor D forestiller Ovreenden af Yderkrigen, som Underenden af Skjæget staaer paa). Paa mindre Bygninger, som intet Skjæg have, løber Yderkrigen ofte op paa hele Stevnens Længde, saaledes som sees E, Fig. 1, Pl. 63 i første Part, eller kun til en antagen Høide ovenfor Vandlinien. Yderkrigen beskytter Krig og Forstevn for Skamsling, dersom Skibet løber paa Grund.

Yderlast. Naar f. Ex. en Forstevn og Krig lastes til hinanden, siger man, at Forstevnen har Yderlast dersom det staaende Træ paa dens Underende ligger udenpaa det staaende Træ paa Krigens Ovreende. See Lasten paa Underenden af Forstevnen Fig. 1, Pl. 63 i første Part.

Yderliig. Hermed forstaaes Yderliiget paa Laseilene. See første Part Pag. 131.

Yderskjode. Er et Toug, hvormed et Laseils Yderliig strækkes. Skjodet staaer fast i Seilets Yderskjodbarm og er viist, efter Seilets Navn og Sted, igjennem en Blok paa Rokken enten af Laseilspiret eller Underlaseilsbommen. See første Part Pag. 131.

Yderste Bongsprydsbarduner. See første Part Pag. 76, t, Pl. 32.

Yderste Laseilsboile. See Laseilsboiler.

Yderste Rokgaardning. See Store- og Fokkenokgaardninger.

Yderste Rokloiert. See Rokloierter. Kun Laseilene have yderste Rokloierter. See første Part Pag. 131.

Yderste Skjærstokke. Hermed forstaaes de Skjærstokke, som have Plads imellem de midtskibs Skjærstokke og Livholtet; de bestaae af een eller to Range, efter Skibets Størrelse (See første Part h" og u" Pl. 45). Paa mindre Fartøier havest sjældent disse Skjærstokke, især, dersom Dækket har Halvbjælker istedet for Rebber, med mindre de lægges saaledes, at Kanonernes Agterhjul kunne staae paa dem, i hvilket Tilfælde det da ikke er nødvendigt at skjære dem ned over Bjælkerne.

Yderste Skjodbarm, Yderskjodbarm. Dette Navn gives kun Laseilenes yderste, underste Hjørne. See første Part Pag. 131.

Yderste Slapgaardning. See Store- og Fokkeslapgaardninger.

Yderste Vaterstag. See Vaterstag. See første Part o, Pl. 32.

Yderstevnen. Saaledes kaldes undertiden Forstevnen paa et Skib for at adskille den fra Understevnen.

3.

Zitters. Navnet paa det Spantetræ, som forløber Bundstokstødet, og hvis underste Part boltes til Bundstokken; paa Ovreenden af Zittersen staaer Underenden af anden Dplangeren. See B, Fig. 1, Pl. 42 i første Part.

Zitterser i Lasten. See Ratspor.

Zittersstod. Det Sted, hvor anden Dplangeren staaer

med sin Underende paa Ovreenden af Zittersen, og som er angivet paa Spanteridset ved en Linie, betegnet med Zitr.

Zittersvæger. Een eller flere Range tykkere Klædning, der lægges indenbords over Zittersstødene, for at styrke Skibskroppen paa dette Sted.

U.

Ufelhoved. See første Part, Fig. 19 og 20, Pl. 65.

Ufeloren. Saaledes kaldes de Diebolte, som staae i Ufelhovedernes Underflader; de forreste benyttes til

Stangevinderebets faste Part og de agterste til Stangevinderebsblokkene. See l, Pl. 27 i første Part.

D.

Die. Ved et Die kan forstaaes den Nabning, som fremkommer, naar Lampen af et Toug bøies om mod dets egen Part og forenes til den ved en Splidsning; et Die kan ogsaa dannes ved Hjelp af en Kuntspidsning enten ved at splidse Uenderne af en Stilk (kort Stykke Toug) ind paa det Sted af et Toug, hvor Diet skal være, eller ogsaa ved at splidse den ene Ende af tvende Touge saaledes verevliis til hinanden, at der imellem Splidsningen bliver et Die (Kuntøie); ligeledes kan ogsaa et Die frembringes i Bugten af et Toug ved at bøie Tougets Parter mod hinanden og forene dem med et Bindsel; endelig kan et Die dannes i Enden af et Toug ved at opslaae Tougets Ende i enkelte Garn, dele dem i tvende lige Dele og derefter knobe Garnene sammen.

Diebindsel. Et Bindsel, som lægges om Tougets Parter for at holde dem sammen og derved give Diet sin bestemte Størrelse.

Diebolt. See første Part, Fig. 13, Pl. 26.

Diebolt med Rous. See Fig. 18, Pl. 26 i første Part.

Diesfeising. Saaledes kaldes de Seisfinger, som have et Die i den ene Ende; Arbeidsseisfingerne have stedse et saabant Die. See første Part, Fig. 1, Pl. 9.

Dieskinne. See Takkelskinne.

Dieskrue. See første Part, Fig. 13, Pag. 61. Dieskruen kan ogsaa have Bryst og Mottrik, dersom den tillige skal tjene som Forbindingsmiddel til at holde flere Ting sammen.

Diesplidsning. See første Part, Fig. 7, Pl. 22.

Diestilk. Saaledes kaldes et Stik, hvormed der dannes et Die, som f. Ex. Stikket paa Enden af Løngen e, Fig. 2, Pl. 5 i første Part.

Dre. Et Dre kan have Lighed med et Die, for saavidt som de begge anvendes til at tage sat deri eller gjøre Noget fast i dem; men et Dre dannes ikke af eller paa et Toug, men som oftest af Jern, og er da enten sammensmedet eller paa anden Maade note forenet med

den Gjenstand, hvorpaa det er sat. Efter Hensigten, hvorfor et Dre anbringes, bestemmes dets Figur og Egenstaber, derfor have Dreene paa Bomber og Carcaeser et ganske forskjelligt Udseende fra Dreene paa Jernknæer.

Drebolt. Saaledes kaldes den Bolt, der sættes igjennem Dret paa et Jernknæ.

Drefigen. See l', Fig. 1, Pl. 13, samt n, Pl. 41 i første Part. Dette Toug bruges kun paa mindre Fartøier.

Dserum. Rummet eller Stedet i et Roefartoi agter, hvor Bandet i Bunden samler sig, og hvorfra det øses ud.

Dffen. Det har Udseende som et lille Die, der enten kan være rundt eller firkantet, det bruges som oftest naar Noget skal holdes saaledes fast, at det igjen med Letthed kan tages løst. See Dffenerne paa Flinteløbet Fig. A, Pl. 25 i første Part.

Dverste Dæk. Hermed forstaaes i Almindelighed andet Dæk i Liniesibene.

Dverste Hækbjelke. See Hækbjelke. Understevnen paa Liniesibene gaaer ikke op til øverste Hækbjelke, men kun til den underste Hækbjelkes Dverkant.

Dverste Gallionsreling. See første Part, O, Fig. 1, Pl. 1.

Dverste Listbjelke. Hermed forstaaes den øverste Listbjelke i Speilet. See H, Fig. 1, Pl. 10 i første Part. See Listbjelker.

Dverste Par Givtounge paa Gaffelen. See første Part, h', Pl. 39. See Givtounge.

Dverste Par Givtounge paa Masteliget. See l', Pl. 39 i første Part. See Givtounge.

Dverste Sentestotter. Ved dette Navn forstaaes de Støtter, som staae indvendig i et Spant og bære den øverste Tværsent. See Støtterne c, Pl. 40 i første Part. See Tværsenternes Forstotning.

Dverste Taatoug. See første Part, l, Fig. A, Pl. 4. See Taatoug.

Overste Dværstent: See F, Pl. 40, samt Pag. 101 i første Part.

Overste Vandlinie. Er den Vandlinie, hvortil et Skibs Drægtighed og Seilegenstaber er beregnet, denne Linie er stedse trukken paa enhver Skibstegning og

ofte betegnet med Bogstaverne WL. See første Part, Fig. 1 og 2, Pl. 55. See Vandlinie.

Dre. Et Redskab, som bruges af Skibbyggeren ved Træers og Plankers Tilhugning til et Skib. See Beenøre, Huuløre og Skarbøre.
